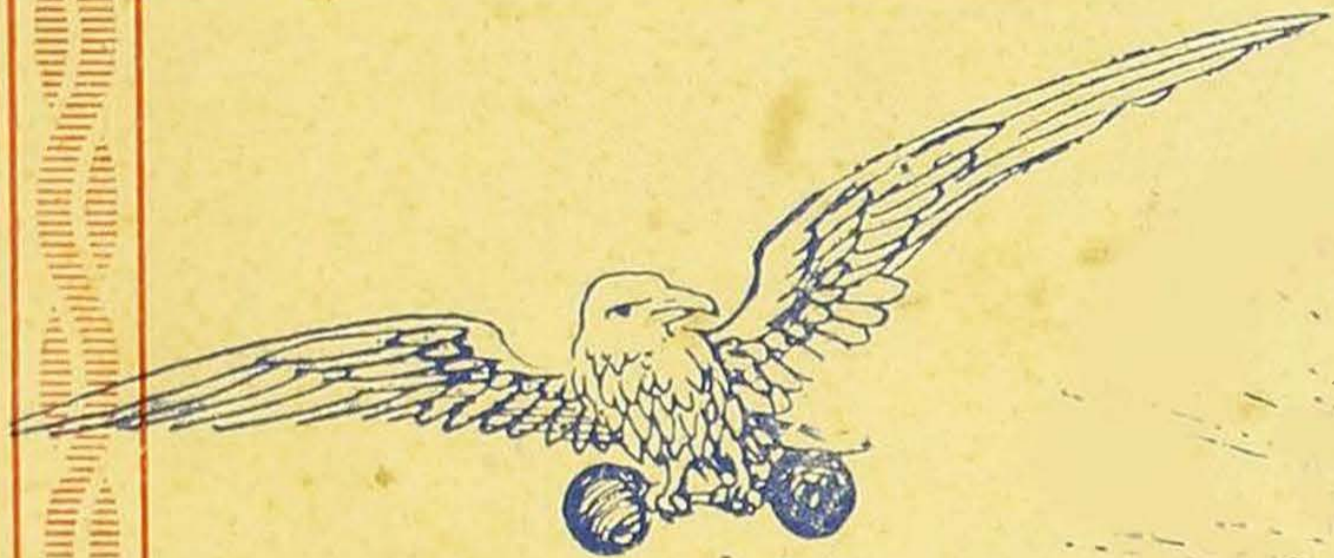

SUBOTIČKA

DANICA

KALENDAR

1941.

GOD.

zkv.h.org.rs

3 KNJIGE ZA 15 DINARA

mogu dobiti članovi „**Subotičke Matice**“ i to naš jedini kalendar bačkih Hrvata

1. „**Subotičku Danicu**“ za god. 1941.
2. „**Blagoslovljena Hrvatska**“ od Pavla Matijevića.
3. „**Topovi su grmjeli**“ od Petra Grgeca.

Članom „**SUBOTIČKE MATICE**“ može postati svaki bunjevačko-šokački Hrvat, koji jedanput zauvijek uplati u Upravi „Subotičke Matice“ (Paje Kujundžića 9., Subotica) samo 10.— dinara.

Bački Hrvati! Upisujte se u „**SUBOTIČKU MATICU**“, jer ćete time ojačati ovu svoju prosvjetnu ustanovu, koja preko dobrih knjiga i listova štiti i brani naše hrvatske i katoličke svetinje. Zato ne smije biti ni jednog svijesnog bunjevačko-šokačkog Hrvata, koji se smjesta ne bi začlanio u „**SUBOTIČKU MATICU**“.

U „Subotičkoj Matici“ se mogu dobiti ove knjige:

- B. Rajić: Bunjevčice
- „ Našim šorom
- L. Budanović: Velika slava Božja
- I. Prčić: Bunjevački običaji
- „ Subotica i Bunjevci
- „ Bunjevačke nar. pisme
- A. Ev. Miroljub: Pjesme
- P. Pekić: Oslob. Vojvodine
- J. Andrić: Srijemske elegije
- „ Najljepši među otocima
- M. Evetović: Život biskupa Ivana Antunovića
- A. Jakšić: U dolini zaborava
- „ Zov mladosti i proljeća
- „ Marija

KRŠĆANSKA GODINA 1941 JEST PROSTA

Zvijezda vladarica je M.A.R.S

I. ČETIRI GODIŠNJA DOBA

Proljeće počinje 21. ožujka u 1 sat i 21 minutu noću.

Ljeto počinje 21. lipnja u 8 sati i 33 minute uveče.

Jesen počinje 23. rujna u 11 sati i 33 minute prije podne.

Zima počinje 22. prosinca u 6 sati i 44 minute ujutro.

II. POMIĆNE SVETKOVINE

Sedamdesetnica	9. veljače
Čista srijeda	26. veljače
Uskrs	13. travnja
Spasovo	22. svibnja
Duhovi	1. lipnja
Presv. Trojstvo	8. lipnja
Tijelovo	12. lipnja
Srce Isusovo	20. lipnja
Krist Kralj	26. listopada
Prva nedj. Adventa	30. studenog

III. POSTOVI

Treća zapovijed crkvena nalaže nam post dvije vrsti i to: **nemrs i post.**

1. **Nemrs** se sastoji u tom, da svaki kršćanin počam od 7 god. do smrti ne jede mesa od živine vruće krvi. Mašću zaprijeti jela slobodno je u svako doba. Takav se nemrs obdržava svakog petka preko godine.

2. **Post** je određen samo za odrasle od 21 g. do 60 i obdržava se tako, da se može jesti tripot na dan, a samo jedared do sitosti. Ako je u ove dane po dopustu Crkve slobodno mesa jesti, ipak ostaje **post bez nemrsa**. Ovakav je post bez nemrsa **olakšan post**. Tako se obdržavaju svi dani u Korizmi osim petka. Uoči Svih Svetih, kod Kvatrih posta srijeda i subota.

3. **Strogi post** sadržaje i **nemrs i post** i taki su strogi postovi: petkovi u korizmi i u Kvatrih, Čista srijeda, uoči Duhova, Velike Gospojine i Božića.

Ako na petak pada zapovijedana svetkovina, nema ni nemrsa ni posta.

IV. KVATRENI POSTOVI

Proljetni 5. 7. i 8. ožujka; **Ljetni** 4. 6. i 7. lipnja; **Jesenski** 17. 19. i 20. rujna; **Zimski** 17. 19. i 20. prosinca.

V. POMRČINE 1941

Djelomična pomrčina Mjeseca 13. ožujka 1941. Pomrčina počinje u 10 sati 37 minuta prije podne, a završava u 3 sata 13 minuta po podne. Glavni dio pomrčine traje od 11 sati 55 minuta do 1 sat 56 minuta po podne.

Prstenasta pomrčina Sunca 27. ožujka 1941. Pomrčina počinje u 6 sati 12 minuta po podne, a svršava 28 ožujka u 3 minute iza ponoći. Ova će se pomrčina vidjeti u Južnoj Americi, a u Evropi neće.

Djelomična pomrčina Mjeseca 5. rujna 1941. Pomrčina počinje u 4 sata 25 minuta po podne, kad Mjesec ulazi u polusjenu. Mjesec ulazi u sjenu u 6 sati 19 minuta; središte pomrčine je 6 sati 47 minuta u veče. Mjesec izlazi iz sjene u 7 sati 15 minuta, a pomrčina svršava u 9 sati 8 minuta.

Potpuna pomrčina Sunca 21. rujna 1941. Pomrčina počinje u 2 sata 58 minuta u noći. Početak potpune pomrčine je u 3 sata 59 minuta, a centralna pomrčina počinje u 4 sata ujutro. Centralna pomrčina svršava u 7 sati 7 minuta ujutro, a konac potpune pomrčine je u 7 sati 8 minuta. Pomrčina se u Evropi neće vidjeti.

VI. VELIKI BLAGDANI I NORME

Norme: Uskrs, Duhovi, Tijelovo i Božić.

Glazba i plesanje zabranjeno je i po državnom zakonu u zadnja tri dana Velikog tjedna, na prvi dan Uskrsa i Duhova, na Tijelovo, Badnjak i Božić. Vjerna pak djeca katoličke Crkve uzdržavaju se od toga još u ozbiljno vrijeme adventa i u pokorničko vrijeme korizme, te u kvatrene dane.

Kazališne predstave zabranjene su na iste dane osim na Tijelovo.

Državni praznici: 28. lipnja, 6. rujna i 1. prosinca.

VII. SVETKOVANJE NEDJELJE I BLAGDANA

1. Prema propisima katoličke Crkve treba da svaki katolik, koji je navršio 7 godina **pribiva svetoj Misi** i to cijeloj; inače griješi ako ga ne ispričava važan razlog.

2. **Ne smiju se obavljati težački poslovi** ni bučne rasprave kao ni sajmovi.

3. **Treba slušati kršć. nauk** i vjersku pouku. Na to su i pod teški grijeh obvezani osobito oni, koji ne znadu ni temeljnih istina katoličke vjere.

Siječani

Broji 31 dan

Januar

TRI KRALJA DONESOŠE ISUSU ZLATA, TAMJANA I MIRHE

Dani	Rimokatolički kalendar	Grčki kalendar
Srijeda	1 Nova Godina, Obr. Isus.	19 Bonifac. m.
Četvrtak	2 Makarije pust.	20 Ignacije B.
Petak	3 Genoveva dj.	21 Julijana m.
Subota	4 Dafroza m.	22 Anast. m.
<i>1 tjed. Ime Isusovo. Lk. 2, 21.</i>		
Nedjelja	5 Ime Isusovo	23 N. 29. p. D., O.
Ponedj.	6 Sv. Tri Kralja (Bogojav.)	24 N. B. (Badnj.)
Utorak	7 Lucijan muč.	25 Rožd. Hrist.
Srijeda	8 Severin b.	26 Zbor p. B.
Četvrtak	9 Julijan i Bazil.	27 Stjep. prv.
Petak	10 Nikanor đakon	28 Muč. u Nik.
Subota	11 Higin (Nevesin)	29 Nevina dj.
<i>2 tjed. Kad bi Isusu 12 godina. Lk. 2, 42—52.</i>		
Nedjelja	12 1. po Bog., Sv. Obitelj	30 N. 30 p. D. p. B.
Ponedj.	13 Leoncije b., Bogomir	31 Melanija.
Utorak	14 Hilarije b., Feliks (Srećko)	1 O. G., N. G.
Srijeda	15 Pavao p., Mavro	2 Silvestar p.
Četvrtak	16 Marcel papa, Oton m.	3 Malah. pr.
Petak	17 Antun pustinjač, opat	4 Zb. 70 u. Hr.
Subota	18 Stol. sv. P. u Rimu, Priska	5 Nav. Bogojav.
<i>3 tjed. Čudo Isusovo u Kani. Iv. 2, 1—11.</i>		
Nedjelja	19 2. po B., Marije m., Kanut	6 Bogojavlj.
Ponedj.	20 Fabijan i Sebast. m.	7 Zb. sv. Iv. K.
Utorak	21 Agneza, Meinard	8 Georg. i Em.
Srijeda	22 Vincencije i Anastazije	9 Polieukto m.
Četvrtak	23 Zaruke BDM, Rajmundo	10 Grig. Nis. b.
Petak	24 Timotej b. i m., Felicijan	11 Teodosije V.
Subota	25 Obraćenje sv. Pavla	12 Tatjana m.
<i>4 tjed. Isus i stotnik iz Kafarnauma. Mt. 8, 1—13.</i>		
Nedjelja	26 3. po Bog., Polikarp, b. m.	13 N. 31 p. D. p. B.
Ponedj.	27 Ivan Zlatousti b., Vitalije	14 Sv. O. na S.
Utorak	28 Petar Nol., Flavijan	15 Pavao i Ivan
Srijeda	29 Franjo Sal. b., Sulpicije	16 Petar u lanc.
Četvrtak	30 Martina dj. i m., Hiacinta	17 Ant. Vel.
		18 Atan. i Ćiril

SIJEČANJ

je posvećen presv.
Imenu Isusovom.

SUNCE

Izlazi: Zalazi:

1.	7 s. 41 m.	16 s. 16 m.
5.	7 s. 38 m.	16 s. 20 m.
10.	7 s. 37 m.	16 s. 25 m.
15.	7 s. 35 m.	16 s. 33 m.
20.	7 s. 32 m.	16 s. 40 m.
25.	7 s. 28 m.	16 s. 47 m.

MJESEC

Izlazi: Zalazi:

1.	9 s. 46 m.	20 s. 39 m.
5.	11 s. 33 m.	—
10.	14 s. 16 m.	4 s. 41 m.
15.	19 s. 19 m.	8 s. 35 m.
20.	0 s. 9 m.	11 s. 15 m.
25.	5 s. 39 m.	15 s. 08 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Prvak, dne 5. u 2 s. 40 m. ujutro.
- ☀ Uštap, dne 13. u 12 s. 14 m. po podne.
- ☾ Trećak, dne 20. u 11 s. 1 m. navečer.
- ☀ Mlad, dne 27. u 12 s. 3 m. u noći

U siječnju vode
Vino nam ode.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NARODNA IMENA

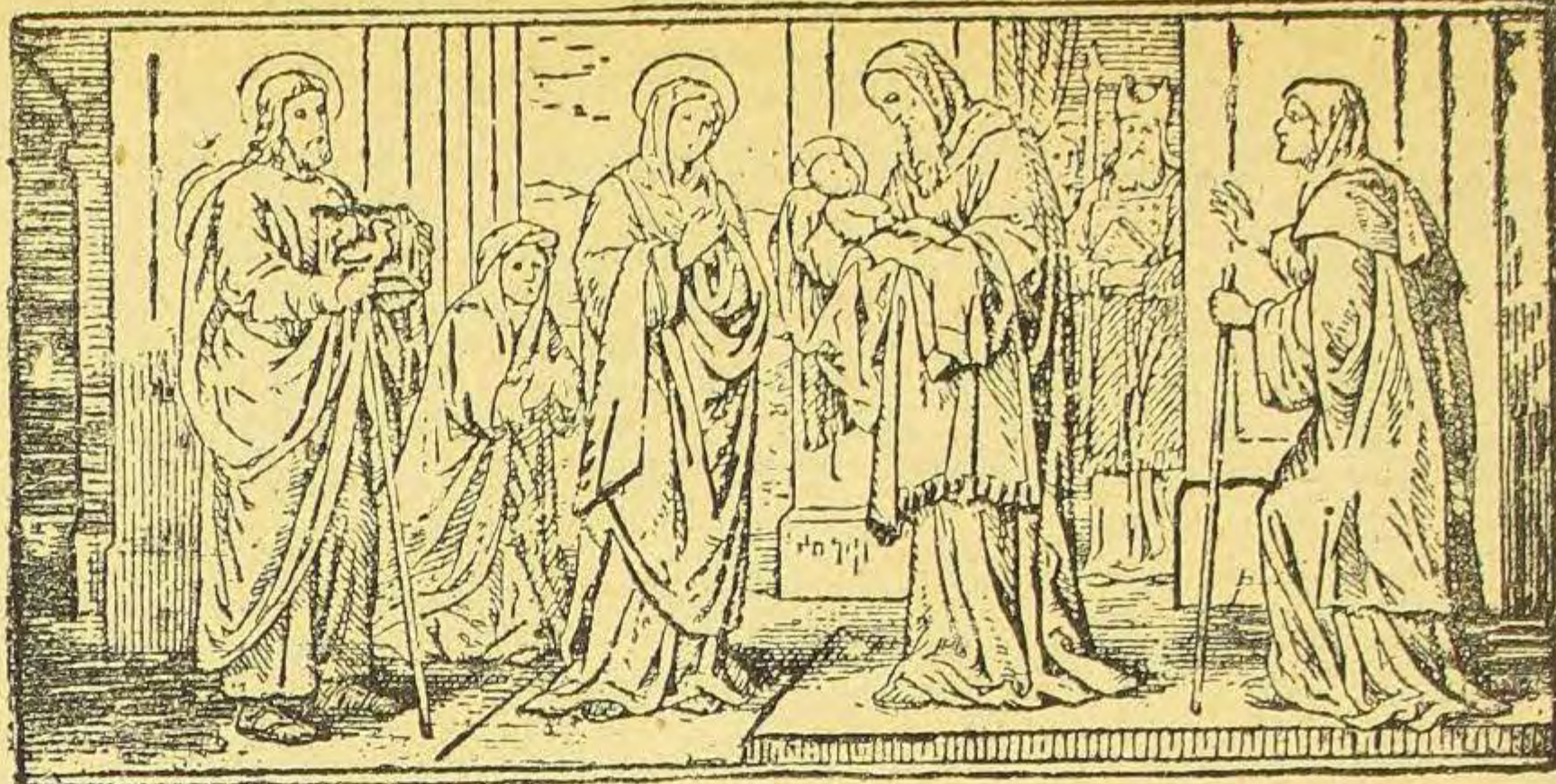
1. siječnja: Čedomil	9. siječnja: Miodrag	22. siječnja: Berivoj
5. " Bogdan	11. " Nevesin	23. " Milivoj
7. " Zorislav	14. " Radoslav	27. " Zlatko
8. " Zorka	21. " Janja	30. " Darinka

Tko se Boga ne boji i ljudi ne stidi, bježi od njega.

Veljača

Broji 28 dana

Februar

ISUSE, MARIJO, JOSIPE POMOZITE NAS!

VELJAČA

je posvećen Svetoj
Obitelji.

SUNCE

Izlazi : Zalazi :

1.	7 s. 19 m.	16 s. 56 m.
5.	7 s. 14 m.	17 s. 02 m.
10.	7 s. 07 m.	17 s. 09 m.
15.	7 s. 01 m.	17 s. 14 m.
20.	6 s. 54 m.	17 s. 22 m.
25.	6 s. 46 m.	17 s. 29 m.

MJESEC

Izlazi : Zalazi :

1.	9 s. 36 m.	22 s. 30 m.
5.	11 s. 33 m.	1 s. 28 m.
10.	15 s. 49 m.	5 s. 49 m.
15.	21 s. 58 m.	8 s. 46 m.
20.	2 s. 36 m.	12 s. 00 m.
25.	6 s. 16 m.	17 s. 13 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Prvak, dne 4. u 12 s. 42 m. po podne.
- ☼ Uštap dne 12. u 1 s. 26 m. u noć.
- ☾ Trećak, dne 18. u 7 s. 7 m. navečer.
- ☼ Mlad, dne 16. u 4 s. 2 m. ujutro.

Sveti Matija
Led razbija;
Kad ga nema
On ga sprema.

Dani	Rimokatolički kalendar	Grčki kalendar
Subota	1 Ignacije b. i muč.	19 Makarije p.
5 tjed. <i>Oluja na jezeru. Mt. 8, 23—27.</i>		
Nedjelja	2 4. po B., Svijećnica	20 Ned. 32. p. D.
Ponedj.	3 Blaž b. i muč. (Vlaho)	21 Maks. isp.
Utorak	4 Andrija Kors.	22 Timotej
Srijeda	5 Agata, Izidor	23 Kliment m.
Četvrtak	6 Tito b., Doroteja	24 Ksenija
Petak	7 Romuald opat	25 Greg. Bog.
Subota	8 Ivan Matski, Honorat	26 Ksenofont
6 tjed. <i>Poslenici u vinogradu, Mt. 20, 1—16.</i>		
Nedjelja	9 Sedamdesetnica, Apolon.	27 Ned. M. i F.
Ponedj.	10 Skolastika, Silvan	28 Efrem Sir.
Utorak	11 Ukaz. Gospe Lurd.	29 Ignacije
Srijeda	12 7 utemelj., Damjan	30 Tri Svet.
Četvrtak	13 Katarina R., Stjepan op.	31 Kir. i Ivan
Petak	14 Valentin mč. (Zdravko)	1 Trifon muč.
Subota	15 Faustin i Jov. (Vitomir)	2 Sret. (Svij.)
7 tjed. <i>Priča o sijaču. Lk. 8, 4—15.</i>		
Nedjelja	16 Šezdesetnica, Julijana	3 N. blud. sina
Ponedj.	17 Konstancija, Donat	4 Izidor pos.
Utorak	18 Bernardica dj, Simeon b.	5 Agata djev.
Srijeda	19 Konrad	6 Vukol
Četvrtak	20 Eleuterije b. i mč.	7 Partenije b.
Petak	21 Eleonora, Irena dj.	8 Teod. i Zah.
Subota	22 Stol. sv. Petra u Antiohiji	9 Nikifor muč.
8 tjed. <i>Otajstvo Trpljenja. Lk. 18, 31—43.</i>		
Nedjelja	23 Pedesetnica, Petar Dam.	10 Mesopusna
Ponedj.	24 Matija apostol	11 Vlasije (B.)b.
Utorak	25 Viktorin, Valpurga	12 Melet. b. A.
Srijeda	26 Pepelnica, Aleksandar †	13 Martinijan
Četvrtak	27 Gabrijel od Ž.G., Leand. †	14 Auksentije
Petak	28 Roman opat	15 Onesim

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NARODNA IMENA

1. veljače : Ognjan	14. veljače : Zdravko	23. veljače : Čudomil
3. " Vlaho	15. " Vitomir	25. " Hrvoje
5. " Dobrana	17. " Stojanka	26. " Branimir
8. " Slavin	22. " Gojislav	28. " Bogoljub
13. " Lijepa		

Bolje ti je izgubiti glavu, nego svoju ogriješiti dušu.

Ožujak

Broji 31 dan

Mart

ZARUČNIČE BOGORODIČIN, MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimokatolički kalendar		Grčki kalendar	
Subota	1	Albin b. †	16	Pamfil i dr.
9 tjed. Kušanje Isusovo u pustinji. Mt. 4, 1—11.				
Nedjelja	2	1. n. kor. Čista, Simplicije	17	N. siropusna
Ponedj.	3	Kunigunda dj., Marin †	18	Lav papa
Utorak	4	Kazimir, Budimir †	19	Arh. ap. u K.
Srijeda	5	Eusebije (Kvatri) †	20	Lav b. Kat.
Četvrtak	6	Perpetua i Felicita †	21	Timotej
Petak	7	Toma Akvinski (Kvatri) †	22	Muč. u Evg.
Subota	8	Ivan od Boga (Kvatri) †	23	Pol. b. i m.
10 tjed. Preobraženje Kristovo. Mt. 17, 1—9.				
Nedjelja	9	2 n. kor. Pačista, Franciska	24	1. n. v. posta
Ponedj.	10	40 mučenika †	25	Taras. n. C.
Utorak	11	Heraklije, Eulogije †	26	Porf. n. G.
Srijeda	12	Grgur Veliki papa †	27	Prokopije
Četvrtak	13	Rozalija (Ruža) †	28	Vasilije isp.
Petak	14	Matilda †	1	Eudokija m.
Subota	15	Longin m. (Žarko) †	2	Teodot muč.
11 tjed. Isus izgoni nijemog đavla. Lk. 11, 14—28.				
Nedjelja	16	3. n. kor., Bezimena, Herib.	3	2. n. v. posta
Ponedj.	17	Patricije (Patrik) b. †	4	Gerasim pust.
Utorak	18	Ćiril Jer., Eduard †	5	Kanon muč.
Srijeda	19	Josip zar. BDM.	6	42 mučenika
Četvrtak	20	Niketa †	7	Vasilije pust.
Petak	21	Benedikt opat †	8	Teofilakt b.
Subota	22	Oktavijan mč. †	9	40 muč. Sev.
12 tjed. Isus nahrani 5000 ljudi. Iv. 6, 1—15.				
Nedjelja	23	4. n. kor. Sredop., Oton	10	3. n. v. p. Kod.
Ponedj.	24	Gabrijel arkandeo †	11	Sofronije
Utorak	25	Blagovijest †	12	Teofan isp.
Srijeda	26	Emanuel †	13	Nikifor
Četvrtak	27	Ivan Damašć., Rupert †	14	Benedikt p.
Petak	28	Ivan Kapistran †	15	Agapije mč.
Subota	29	Eustahij, Jona	16	Savin mč. p.
13 tjed. Isus među neprijateljima. Iv. 8, 46—59.				
Nedjelja	30	Gluha Kvirin, Viktor	17	4. n. v. p., Al.
Ponedj.	31	Amos prorok, Balbina †	18	Ćiril ndb. J.

OŽUJAK

je posvećen sv. Josipu

SUNCE

Izlazi : Zalazi :

1	6 s. 38 m.	17 s. 36 m.
5	6 s. 30 m.	17 s. 41 m.
10	6 s. 20 m.	17 s. 48 m.
15	6 s. 10 m.	17 s. 55 m.
20	6 s. 01 m.	18 s. 02 m.
25	5 s. 51 m.	18 s. 08 m.
31	5 s. 40 m.	18 s. 17 m.

MJESEC

Izlazi : Zalazi :

1	8 s. 04 m.	21 s. 19 m.
5	10 s. 06 m.	0 s. 15 m.
10	14 s. 35 m.	4 s. 21 m.
15	20 s. 52 m.	7 s. 16 m.
20	1 s. 28 m.	10 s. 59 m.
25	4 s. 48 m.	16 s. 06 m.
31	7 s. 32 m.	22 s. 06 m.

MJESEČEVE MIJENE

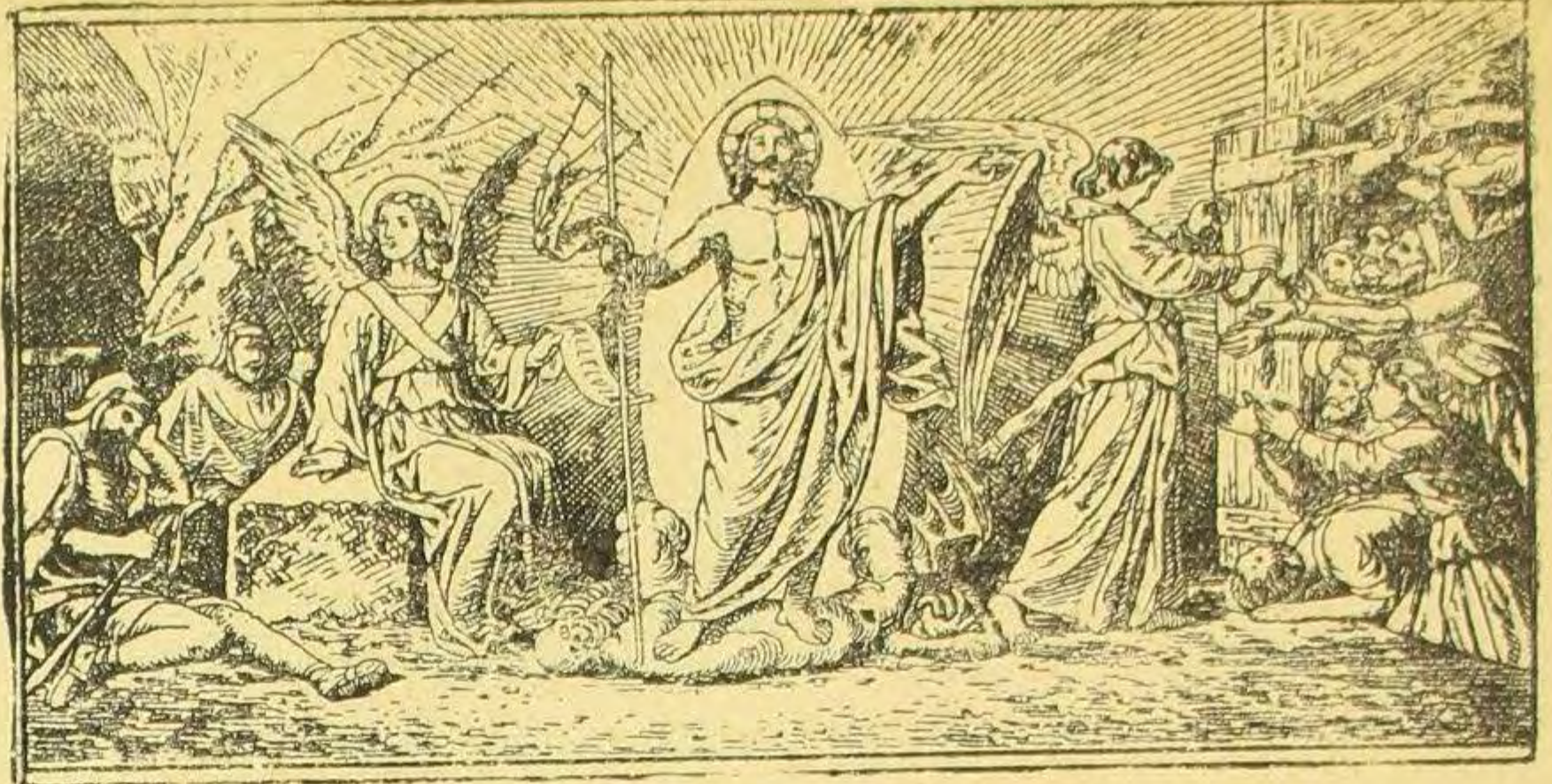
- ☾ Prvak, dne 6. u 8 s. 43 m. ujutro
- ☽ Uštap, dne 13. u 12 s. 47 m. o podne.
- ☾ Trećak, dne 20 u 3 s. 51 m. u noći.
- ☾ Mlad. dne 27. u 9 s. 14 m. u noći.

Bolje da te majka bije,
Neg' ožujsko sunce grije

Travanj

Broji 30 dana

April

NEMA GA TU, ON USKRSNU!

Dani	Rimokatolički kalendar		Grčki kalendar	
Utorak	1	Hugo b.	19	Hris. i Dar.
Srijeda	2	Franjo Paulski	20	Monasi sv. S.
Četvrtak	3	Rikard	21	Jakob isp.
Petak	4	7 Žal. BDM., Izidor b.	22	Vasilije muč.
Subota	5	Vincencije Fer.	23	Nikon
<i>14 tjed. Ulaz u Jeruzalem. Mt. 21, 1—9.</i>				
Nedjelja	6	Cvjetna, Siksto, Celestin	24	5. n.v.p. Z.iJ.
Ponedj.	7	Epifanij, Hegerij †	25	Blagovijest
Utorak	8	Dioniz b., Koncesa mč. †	26	Zb. arh. Gav.
Srijeda	9	Prohor, Marija Kleofina †	27	Matrona
Četvrtak	10	Vel. četvrtak, Ezek. †	28	Hilarij
Petak	11	Vel. petak, Leon I papa †	29	Marko b.
Subota	12	Vel. subota, Julije papa †	30	Ivan Ljer.
<i>15 tjed. Uskrsnuće Kristovo. Mk. 16, 1—7.</i>				
Nedjelja	13	Uskrs, Hermenegildo	31	6. n. v. posta
Ponedj.	14	Uskrsni pon., Justin m.	1	Marija Eg.
Utorak	15	Basilisa i Anastazija	2	Tito čudotv.
Srijeda	16	Kalist, Lambert	3	Nikita isp.
Četvrtak	17	Rudolf (Radojica), Robert	4	Vel. četvrtak
Petak	18	Apolonij, Galdin b.	5	Vel. petak
Subota	19	Krescencij, Timon	6	Vel. subota
<i>16 tjed. Isus u Emausu. Iv. 20, 19—31.</i>				
Nedjelja	20	Mladi Uskrs, Marcijan	7	Uskrs
Ponedj.	21	Anselmo b.	8	Uskrs. pon.
Utorak	22	Soter i Kajo	9	Uskrs. utor.
Srijeda	23	Juraj, Vojtjeh (Adalbert)	10	Terencije
Četvrtak	24	Fidelis mč.	11	Antipa muč.
Petak	25	Marko evanđelist	12	Vasilije b.
Subota	26	Klet i Marcellin	13	Artemon mč.
<i>17 tjed. Dobri pastir. Iv. 10, 11—16.</i>				
Nedjelja	27	2. n. po Uskrsu, Ozana K.	14	Nedj. Tom.
Ponedj.	28	Pavao od Križa	15	Aristarh
Utorak	29	Petar mč. (Tvrčko)	16	Agapij
Srijeda	30	Zašt. sv. Josipa, Katar. Sij.	17	Simeon prep.

TRAVANJ

je posvećen štovanju sv. 5 Rana Isusovih.

SUNCE

Izlazi : Zalazi :

1	5 s. 38 m.	18 s. 18 m.
5	5 s. 31 m.	18 s. 24 m.
10	5 s. 22 m.	18 s. 30 m.
15	5 s. 14 m.	18 s. 37 m.
20	5 s. 05 m.	18 s. 44 m.
25	4 s. 56 m.	18 s. 50 m.
30	4 s. 49 m.	18 s. 56 m.

MJESEC

Izlazi : Zalazi :

1	8 s. 06 m.	23 s. 03 m.
5	11 s. 13 m.	1 s. 34 m.
10	17 s. 05 m.	4 s. 36 m.
15	23 s. 18 m.	7 s. 54 m.
20	2 s. 23 m.	12 s. 57 m.
25	4 s. 37 m.	18 s. 02 m.
30	7 s. 24 m.	22 s. 44 m.

MJESEČEVE MIJENE:

- ☾ Prvak, dne 6. u 8 s. 43 m. u noći.
- ☾ Uštap, dne 13. u 12 s. 15 m. u noći.
- ☾ Trećak, dne 20. u 3 s. 3 m. po podne.
- ☾ Ml.đ, dne 27. u 2 s. 23 m. po podne.

Vedri li se travanj noću Škodi vinu ko i voću.

Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NARODNA IMENA

1. travnja : Mutimir	18. travnja : Branimir	24. travnja : Vjera
5. „ Ratimir	19. „ Rastislav	27. „ Selimir
12. „ Radivoj	22. „ Spasoje	28. „ Živko
17. „ Radojica	23. „ Đurislav	29. „ Tvrđko

Složna braća nove dvore grade, a nesložna i stare prodaju.

Svibanj

Broji 31 dan

Maj

GOSPE SVIBANJSKA MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimokatolički kalendar	Grčki kalendar
Četvrtak	1 Filip i Jakov apostoli	18 Ivan monah
Petak	2 Atanasije b.	19 Pafnucije
Subota	3 Našašće sv. Križa	20 Teodor m.
<i>18 tjed. Isusov odlazak i ponovni dolazak. Iv. 16, 16—22.</i>		
Nedjelja	4 3. n. po Uskrsu, Florijan	21 N. mironos.
Ponedj.	5 Pijo V. papa	22 Teod. i Vit.
Utorak	6 Ivan pred vr. Lat.	23 Juraj m. (Đ.)
Srijeda	7 Stanislav b.	24 Sava mč.
Četvrtak	8 Ukazanje sv. Mihovila	25 Marko ev.
Petak	9 Grgur Nazijanski	26 Vasil. b. m.
Subota	10 Antonin b., Izidor ratar	27 Simeon m.
<i>19 tjed. O djelovanju Duha Svetoga. Iv. 16, 5—14.</i>		
Nedjelja	11 4. n. po Uskrsu, Franjo H.	28 N. o raslabl.
Ponedj.	12 Pankracije	29 Jason i S.
Utorak	13 Servacije, Robert Belar.	30 Jakob ap.
Srijeda	14 Bonifacije mč.	1 Jeremija pr.
Četvrtak	15 Ivan Salle, Sofija	2 Atanas. V.
Petak	16 Ivan Nepomuk, Ubaldo	3 Timotej
Subota	17 Paskal	4 Pelagija m.
<i>20 tjed. Snaga molitve u Ime Isusovo. Iv. 16, 23—39.</i>		
Nedjelja	18 5. n. po Uskrsu, Venancije	5 N. o Samarit.
Ponedj.	19 Petar Celest. p.	6 Job dugotrp.
Utorak	20 Bernardin Sij.	7 Poj. sv. Kr.
Srijeda	21 Feliks (Srećko)	8 Ivan evand.
Četvrtak	22 Spasovo, Helena, Emilija	9 Izaija
Petak	23 Deziderij (Željko)	10 Simon Zel.
Subota	24 Marija Pomoćnica, Ivana	11 Metodije b.
<i>21 tjed. Nije učenik nad učiteljem. Iv. 15, 16—26.</i>		
Nedjelja	25 6. n. po Uskrsu, Grgur VII	12 N. o slijepcu
Ponedj.	26 Filip Nerij	13 Glikerija m.
Utorak	27 Beda, Ivan	14 Izidor muč.
Srijeda	28 Augustin b.	15 Pahomije
Četvrtak	29 Magdalena, Maksim b.	16 Voznesen.
Petak	30 Ferdinand	17 Andronik
Subota	31 Angela dj. Petronila	18 Teodot mč.

SVIBANJ

je posvećen Majci Božjoj.

SUNCE

Izlazi : Zalazi :

1	4 s. 47 m.	18 s. 57 m.
5	4 s. 41 m.	19 s. 02 m.
10	4 s. 34 m.	19 s. 09 m.
15	4 s. 29 m.	19 s. 13 m.
20	4 s. 23 m.	19 s. 19 m.
25	4 s. 17 m.	19 s. 24 m.
31	4 s. 11 m.	19 s. 31 m.

MJESEC

Izlazi : Zalazi :

1	8 s. 12 m.	23 s. 31 m.
5	12 s. 15 m.	4 s. 29 m.
10	18 s. 31 m.	4 s. 13 m.
15	23 s. 44 m.	8 s. 34 m.
20	1 s. 51 m.	13 s. 55 m.
25	4 s. 08 m.	18 s. 52 m.
31	8 s. 59 m.	23 s. 31 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Prvak, dne 4. u 1 s. 49 m. po podne.
- ☽ Uštap, dne 11. u 6 s. 15 m. ujutro.
- ☾ Trećak, dne 18. u 2 s. 17 m. u noći.
- ☾ Mlađ, dne 26. u 6 s. 18 m. ujutro.

Kad u svibnju mnogo
[sijeva,
Zemljodjelac neka
[pjeva.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NARODNA IMENA

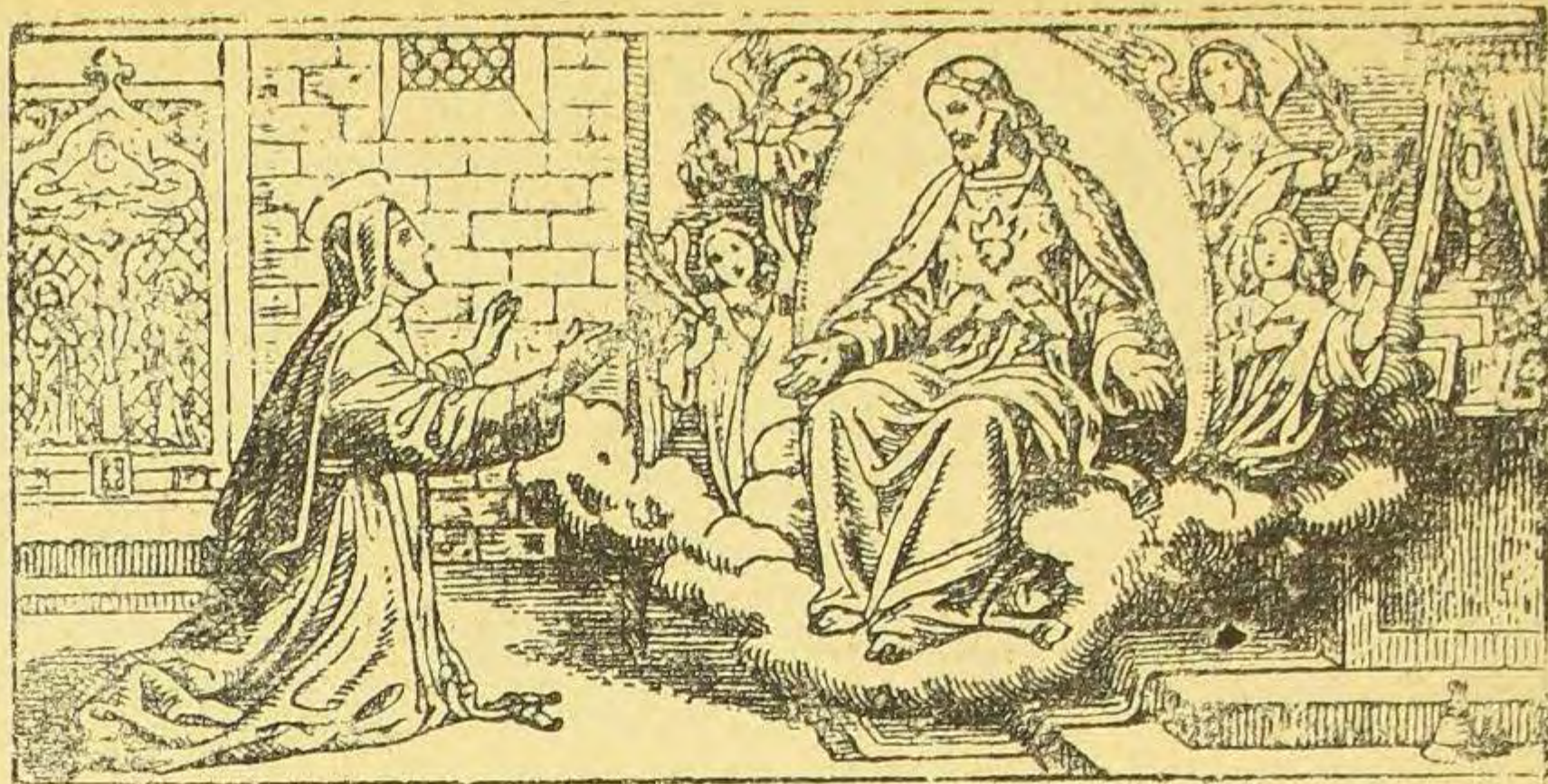
4. svibnja : Cvijeta	14. svibnja : Dobroslav	23. svibnja : Željko
7. „ Stanko	19. „ Ratko	25. „ Gradimir
12. „ Svevlad	21. „ Dubravka	28. „ Jaromir
	22. „ Radojka	

Svoj svome.

Lipanj

Broji 30 dana

Juni

PRESVETO SRCE ISUSOVO ŠTITI NAŠE OBITELJI!

Dani	Rimokatolički kalendar	Grčki kalendar
22 tjed. <i>Darovi Duha Svetog. Iv. 14, 25—31.</i>		
Nedjelja	Duhovi, Gracijan	19 N. s. O. N. s.
Ponedj.	2 Duh. ponedj., Erazmo	20 Talalej mč.
Utorak	3 Klotilda	21 Konst. i Jel.
Srijeda	4 Kvirin (Kvatri) †	22 Basilisk mč.
Četvrtak	5 Bonifacije	23 Mihajlo
Petak	6 Norberto (Kvatri) †	24 Sim. na D. G.
Subota	7 Lukrecija, Robert (Kvatri) †	25 N. gl. Iv. Kr.
23 tjed. <i>Otajstvo Presv. Trojstvo. Mt. 28, 18—20.</i>		
Nedjelja	8 1. n. po D., Presv. Trojstvo	26 Duhovi
Ponedj.	9 Primo i Felicijan	27 Duh. pon.
Utorak	10 Margarita Škot. kr.	28 Nikita
Srijeda	11 Barnaba apostol	29 Teodos
Četvrtak	12 Tijelovo (Brašančevo)	30 Izakije prep.
Petak	13 Antun Padovanski	31 Jer. uč. a. P.
Subota	14 Bazilije Veliki	1 Justin mč.
24 tjed. <i>Priča o gozbi i uzvanicima. Lk. 14, 16—24.</i>		
Nedjelja	15 2. n. po Duh. Vid. mč.	2 N. Svih Svetih
Ponedj.	16 Franjo Regis	3 Lukilijan
Utorak	17 Adolf b., Rainerij	4 Mitrof. ndb.
Srijeda	18 Efrem, Marko i Marcel	5 Dor. b. i m.
Četvrtak	19 Julijana, Gervaz. i Protaz.	6 Visarion
Petak	20 Srce Isusovo, Silverij	7 Teodot mč.
Subota	21 Alojzije Gonzaga	8 Teod. Štr. m.
25 tjed. <i>Priča o izgubljenoj ovci. Lk. 15, 1—10.</i>		
Nedjelja	22 3. n. po Duh. Pavlin b.	9 2. n. p. D.Č.
Ponedj.	23 Sidonija, Albin mč.	10 Timot. b. i m.
Utorak	24 Ivan Krstitelj	11 Bart. i Bar.
Srijeda	25 Vilim, Prosper	12 Onufrije i P.
Četvrtak	26 Ivan i Pavao mč., Paula	13 Akilina m.
Petak	27 Ladislav kralj	14 Elizej prorok
Subota	28 Irenej b. i mč.	15 Amos prorok
26 tjed. <i>Bogati ribolov. Lk. 5, 1—11.</i>		
Nedjelja	29 4. n. po D., Petar i Pavao	16 3. n. po D. T.
Ponedj.	30 Spomen sv. Pavla ap.	17 Manuel mč.

LIPANJ

je posvećen Presv. Srcu Isusovom

SUNCE

Izlazi : Zalazi :

1	4 s. 10 m.	19 s. 32 m.
5	4 s. 08 m.	19 s. 35 m.
10	4 s. 06 m.	19 s. 39 m.
15	4 s. 05 m.	19 s. 42 m.
20	4 s. 07 m.	19 s. 44 m.
25	4 s. 09 m.	19 s. 46 m.
30	4 s. 12 m.	19 s. 45 m.

MJESEĆ

Izlazi : Zalazi :

1	10 s. 03 m.	
5	14 s. 49 m.	1 s. 37 m.
10	20 s. 45 m.	5 s. 13 m.
15	23 s. 54 m.	10 s. 40 m.
20	1 s. 40 m.	15 s. 45 m.
25	4 s. 55 m.	20 s. 14 m.
30	10 s. 12 m.	23 s. 09 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Prvak, dne 2. u 10 s. 5 m. navečer.
- ☀ Uštap, dne 9. u 1 s. 34 m. po podne.
- ☾ Trećak, dne 16. u 4 s. 46 m. po podne.
- ☀ Mlađ, dne 24. u 8 s. 22 m. navečer.

Hladan juni Sve pokunji.

Dan

DNEVNIK

Primitak

Izdatak

D.

p.

D.

p.

Embasa Učiteljske
gimnazije
IV. Komanda učenika B.

NARODNA IMENA

1. lipnja :	Radovan	14. lipnja :	Zvonimir	19. lipnja :	Bogdan
2. ”	Velimir	15. ”	Dobrovit	21. ”	Vjekoslav
4. ”	Predrag	16. ”	Zlatan	23. ”	Zdenka
9. ”	Prvislav	17. ”	Nevenka	25. ”	Nada
12. ”	Ninko	18. ”	Ljubomir	29. ”	Krešimir

Tuđe poštuji a svojim se diči.

Srpanj

Broji 31 dan

Juli

GOSPE ŠKAPULARSKA MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimokatolički kalendar	Grčki kalendar
Utorak	1 Presveta Krv Isusova	18 Leontije mč.
Srijeda	2 Pohod Bl. Dj. Marije	19 Juda T. ap.
Četvrtak	3 Leon II papa, Heliodor	20 Metod. b. i m.
Petak	4 Udalrik, Berta djev.	21 Julijan mč.
Subota	5 Ćiril i Metodije	22 Eusebije b.
27 tjed. Pravednost Novog Zavjeta. Mt. 5, 20—24.		
Nedjelja	6 5. n. po Duh., Izaija pr.	23 4. n. po D., A.
Ponedj.	7 Vilibald b.	24 R. Iv. Krst.
Utorak	8 Elizabeta ud., Kilijan, Edg.	25 Febronija m.
Srijeda	9 Breko, Anatolija	26 David mon.
Četvrtak	10 Amalija djev. (Ljubica)	27 Samson mon.
Petak	11 Pijo I papa	28 Pr. m. K. i I.
Subota	12 Mohor i Fortunat, Ivan	29 Pet. i Pav. ap.
28 tjed. Drugo čudesno množenje hljeba. Mk. 8, 1—9.		
Nedjelja	13 6. n. po Duh., Margarita	30 5. n. po Duh.
Ponedj.	14 Bonaventura b.	1 Kuzma i Dam.
Utorak	15 Henrik, Vladimir	2 P. č. rize B.
Srijeda	16 Gospa Škapularska	3 Jakinto mč.
Četvrtak	17 Aleksije (Branko)	4 Andrija Krit
Petak	18 Kamilo, Fridrik (Mirosl.)	5 Kiril i Metod
Subota	19 Vinko P., Aurelija (Zora)	6 Atan. Aton.
29 tjed. Čuvajte se lažnih proroka. Mt. 7, 15—21.		
Nedjelja	20 7. n. po D., Jeronim, Ilija	7 6. n. po Duh.
Ponedj.	21 Danijel, Olga, Prakseda	8 Prokop. m.
Utorak	22 Marija Magdalena	9 Pank. b. i m.
Srijeda	23 Apolinar b. i m.	10 Antonije Peč.
Četvrtak	24 Kristina dj. i mč.	11 Eufem. i O.
Petak	25 Jakov apostol	12 Prok. i Il. m.
Subota	26 Ana, mati BDM.	13 Zb. arh. G.
30 tjed. Nepravedni upravitelj. Lk. 16, 1—9.		
Nedjelja	27 8. n. po Duh., Ljerka	14 7. n. po Duh.
Ponedj.	28 Inocent mč., Viktor	15 Vladimir V.
Utorak	29 Marta djev., Beatrića	16 Atin. i dr. m.
Srijeda	30 Abdon i Senen mč.	17 Marino mč.
Četvrtak	31 Ignacije Lojol., (Vatrosl.)	18 Emil, Hiac.

SRPANJ

je posvećen štovanju predragocjene Krvi Isusove.

SUNCE

Izlazi : Zalazi :

1	4 s. 13 m.	19 s. 45 m.
5	4 s. 16 m.	19 s. 43 m.
10	4 s. 20 m.	19 s. 41 m.
15	4 s. 24 m.	19 s. 37 m.
20	4 s. 28 m.	19 s. 33 m.
25	4 s. 32 m.	19 s. 28 m.
31	4 s. 39 m.	19 s. 21 m.

MJESEC

Izlazi : Zalazi :

1	11 s. 22 m.	23 s. 41 m.
5	16 s. 14 m.	1 s. 22 m.
10	20 s. 51 m.	6 s. 07 m.
15	23 s. 16 m.	11 s. 33 m.
20	1 s. 18 m.	16 s. 27 m.
25	5 s. 45 m.	20 s. 10 m.
31	12 s. 49 m.	23 s. 22 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☾ Prvak, dne 2. u 5 s. 24 m. ujutro.
- ☽ Uštap, dne 8. u 9 s. 17 m. navečer.
- ☾ Trećak, dne 16. u 6 s. 7 m. ujutro.
- ☽ Mlađ, dne 24. u 8 s. 39 m. ujutro.
- ☾ Prvak, dne 31. u 10 s. 19 m. ujutro.

Jul močvaran
Svemu je kvaran.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NARODNA IMENA

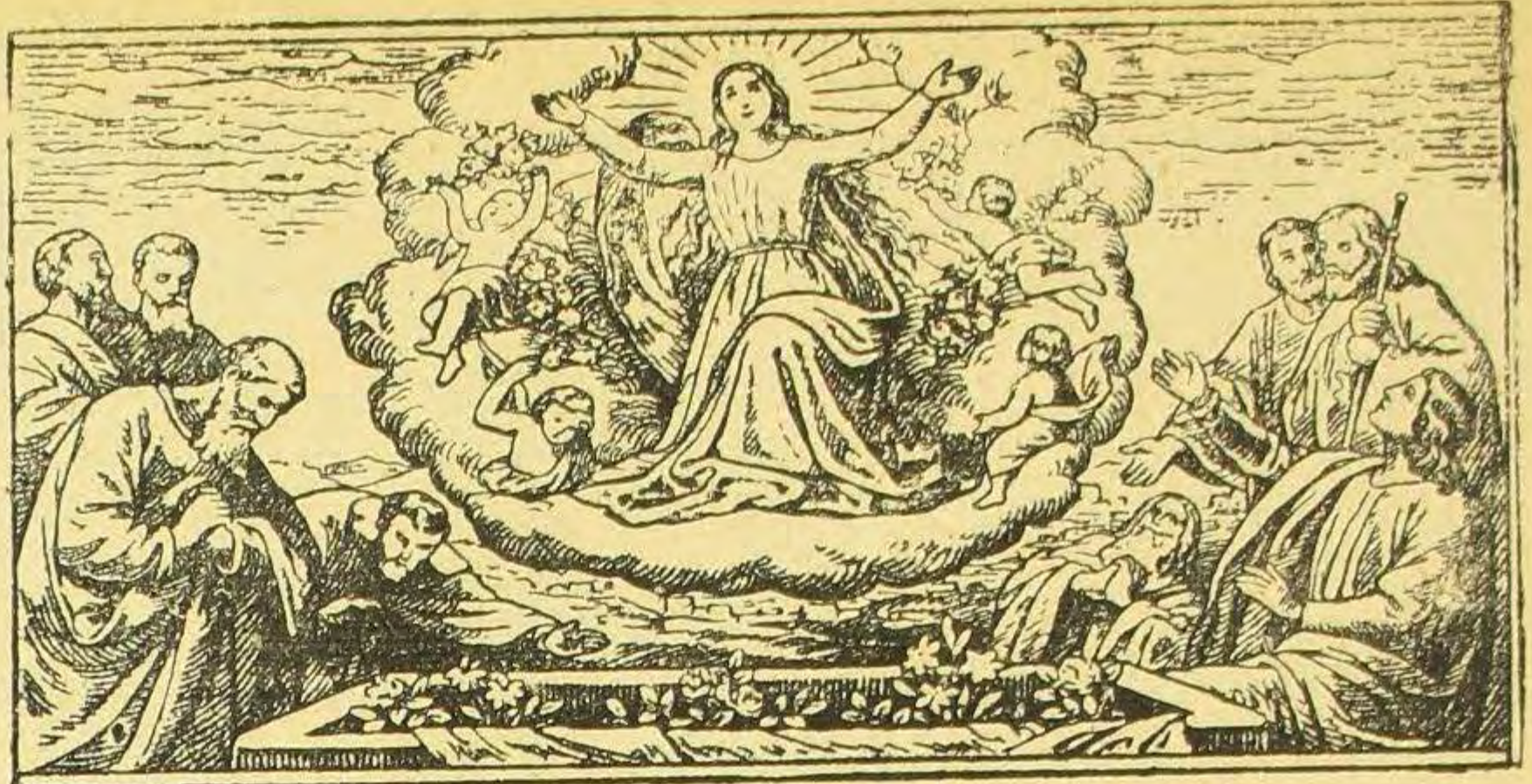
1. srpnja : Bogoslav	13. srpnja : Biserka	21. srpnja : Danica
3. " Svetislav	15. " Hinko	25. " Radoslava
5. " Bogdan	17. " Branislav	26. " Sverad
6. " Bogomila	18. " Miroslav	28. " Nevenko
10. " Ljubica	19. " Zlatka	31. " Gorislav

Zrno po zrno pogača, kamen po kamen palača.

KOLOVOZ

Broji 31 dan

August

VELIKA GOSPE, MOLI SE ZA NAS!

Dani	Rimokatolički kalendar	Grčki kalendar
Petak	1 Petar u okovima	19 Makrina
Subota	2 Alfons (Porciunkula)	20 Ilija prorok
31 tjed. <i>Isus plače nad Jeruzalemom. Lk. 19, 41—47.</i>		
Nedjelja	3 9. n. po D., Augustin K.	21 8. n. po Duh.
Ponedj.	4 Dominik	22 Mar. Magd.
Utorak	5 <i>Snježna Gospa</i>	23 Trof. i dr. m.
Srijeda	6 <i>Preobraženje Kristovo</i>	24 Borisi Hljev
Četvrtak	7 Kajetan priz., Donat	25 Usp. sv. Ane
Petak	8 Cirijak i dr. mč.	26 Jer. i Par.
Subota	9 Ivan Vianey, Roman	27 Pant. mč.
32 tjed. <i>Farizej i Carinik. Lk. 18, 9—14.</i>		
Nedjelja	10 10. n. po D., Lovro, Laura	28 9. n. po Duh.
Ponedj.	11 Suzana mč., Taurin b.	29 Kal. i dr. m.
Utorak	12 Klara dj., Hilarija, Herk.	30 Sila i dr.
Srijeda	13 Hipolit, Kasijan	31 Evdokin
Četvrtak	14 Euzebije, Atanazija ud. †	1 Mč. Makab.
Petak	15 Vel. Gospa (Uzn. BDM.)	2 Stjepan p.
Subota	16 Joakim, Rok	3 Isakije i dr.
33 tjed. <i>Iscijeljenje gluhonijema. Mk. 7, 31—37.</i>		
Nedjelja	17 11. n. po D., Hiacint, Mir.	4 10. n. po D.,
Ponedj.	18 Jelena Križarica	5 Eusignijem.
Utorak	19 Ljudevit b.	6 Preobr. G.
Srijeda	20 Stjepan kralj, Bernard	7 Dometije m.
Četvrtak	21 Ivana Franciska ud.	8 Emilijan b.
Petak	22 Timotej, Simforijan	9 Matija ap.
Subota	23 Filip Benicij, Sidonij	10 Laur. m.
34 tjed. <i>Milosrdni Samarjanin. 10, 23—37.</i>		
Nedjelja	24 12. n. po D., Bartolomej	11 11. n. po D.
Ponedj.	25 Ljudevit kralj	12 Foc. i An. m.
Utorak	26 Pelagija, Zefirin	13 Maksim isp.
Srijeda	27 Josip Kalasancij, Eutalija	14 Miheja pr.
Četvrtak	28 Augustin biskup	15 Vel. Maša
Petak	29 Glavosjek Ivana Krst.	16 Pr. ubr. Hr.
Subota	30 Ruža Limska	17 Miron mč.
35 tjed. <i>Deset gubavaca, Lk. 17, 11—19.</i>		
Nedjelja	31 13. n. po Duh., Rajmund	18 12. n. po D.,

KOLOVOZ

je posvećen prečistom Srcu Marijinom.

SUNCE

Izlazi : Zalazi :

1	4 s. 40 m.	19 s. 20 m.
5	4 s. 44 m.	19 s. 15 m.
10	4 s. 50 m.	19 s. 08 m.
15	4 s. 56 m.	19 s. 00 m.
20	4 s. 03 m.	18 s. 52 m.
25	4 s. 09 m.	18 s. 44 m.
31	4 s. 17 m.	18 s. 33 m.

MJESEC

Izlazi : Zalazi :

1	14 s. 01 m.	—
5	18 s. 04 m.	2 s. 43 m.
10	20 s. 52 m.	8 s. 16 m.
15	23 s. 17 m.	13 s. 19 m.
20	2 s. 27 m.	17 s. 29 m.
25	8 s. 11 m.	20 s. 19 m.
31	15 s. 07 m.	—

MJESEČEVE MIJENE

- ☉ Uštap, dne 7. u 6 s. 38 m. ujutro.
- ☾ Trećak, dne 15 u 2 s. 40 m. u noći.
- ☼ Mlađ, dne 22. u 7 s. 34 m. na večer.
- ☽ Prvak, dne 29. u 3 s. 4 m. po podne.

Ako august žeže,
Žeže i vino.

Rujan

Broji 30 dana

Septembar

ANĐELE ČUVARU, ČUVAJ I BRANI NAS!

RUJAN

je posvećen štovanju
Anđela čuvara.

SUNCE

Izlazi: Zalazi:

1	5 s. 18 m.	18 s. 31 m.
5	5 s. 23 m.	18 s. 23 m.
10	5 s. 30 m.	18 s. 13 m.
15	5 s. 36 m.	18 s. 04 m.
20	5 s. 41 m.	17 s. 55 m.
25	5 s. 47 m.	17 s. 45 m.
30	5 s. 54 m.	17 s. 36 m.

MJESEC

Izlazi: Zalazi:

1	15 s. 59 m.	0 s. 36 m.
5	18 s. 25 m.	4 s. 56 m.
10	20 s. 43 m.	10 s. 08 m.
15	—	14 s. 38 m.
20	4 s. 36 m.	17 s. 44 m.
25	10 s. 52 m.	20 s. 46 m.
30	15 s. 22 m.	0 s. 34 m.

MJESEČEVE MIJENE

- ☽ Uštap, dne 5. u 6 s. 36 m. na večer.
- ☾ Ttrećak, dne 13. u 8 s. 31 m. na večer.
- ☿ Mlad, dne 21. u 5 s. 38 m. ujutro.
- ♃ Prvak, dne 27. u 9 s. 9 m. na večer.

Rujanski hlad
Gotov jad.

Dani	Rimokatolički kalendar	Grčki kalendar
Ponedj.	1 Egidije opat, Verena dj.	19 Andrija St.
Utorak	2 Maksima, Zenon	20 Samuel pr.
Srijeda	3 Mansvet, Serafina	21 Tadija ap.
Četvrtak	4 Rozalija djev.	22 Agatonik m.
Petak	5 Lovro Just. biskup	23 Irenej L. m.
Subota	6 Rođendan Nj. V. Kralja	24 R. Nj. V. Kr.

36 tjed. *Zaštita Anđela. Mt. 8, 1—10.*

Nedjelja	7	14. n. po D. , Marko Križ.	25	13. n. po D.
Ponedj.	8	<i>Mala Gospa</i> (Rođ. BDM.)	26	And. i Nat. m.
Utorak	9	Petar Klaver	27	Pimen pust.
Srijeda	10	Nikola Tol., Pulherija	28	Augustin
Četvrtak	11	Prot i Hiacint, Emilijan	29	Us. gl. Iv. Kr.
Petak	12	Ime Marijino, Gvido	30	Aleksandar
Subota	13	Amat b. (Ljubomir)	31	Pojas Bog.

37 tjed. *Uskrsnuće mladića iz Naima. Lk. 7, 11—16.*

Nedjelja	14	15. n. po D. , Uz v. sv. Kr.	1	14. n. po D.
Ponedj.	15	7 žal. BDM. (Dolores)	2	Mamant mč.
Utorak	16	Ljudmila, Korneliji Cipr.	3	Antim mč.
Srijeda	17	Rane sv. Franje, H. kv. †	4	Vavila mč.
Četvrtak	18	Josip Kupertin	5	Zaharija pr.
Petak	19	Januarije, Pomp. (Kvatri) †	6	Eudok. mč.
Subota	20	Eustahij (Kvatri) †	7	Sozont mč.

38 tjed. *Gozba kod farizeja. Lk. 14, 1—11.*

Nedjelja	21	16. n. po D. , Matej ap. i ev.	8	Mala Gospa
Ponedj.	22	Mauricije mč., Emerita	9	Joakim i A.
Utorak	23	Tekla, Lino, Poliksena	10	Minodoram.
Srijeda	24	Marija Mercedes	11	Teodora
Četvrtak	25	Kleofa, Aurelija	12	Autonom m.
Petak	26	Ciprijan i Justina	13	Kor. kap. m.
Subota	27	Kuzma i Damjan, Hiltruda	14	Krstov dan (p)

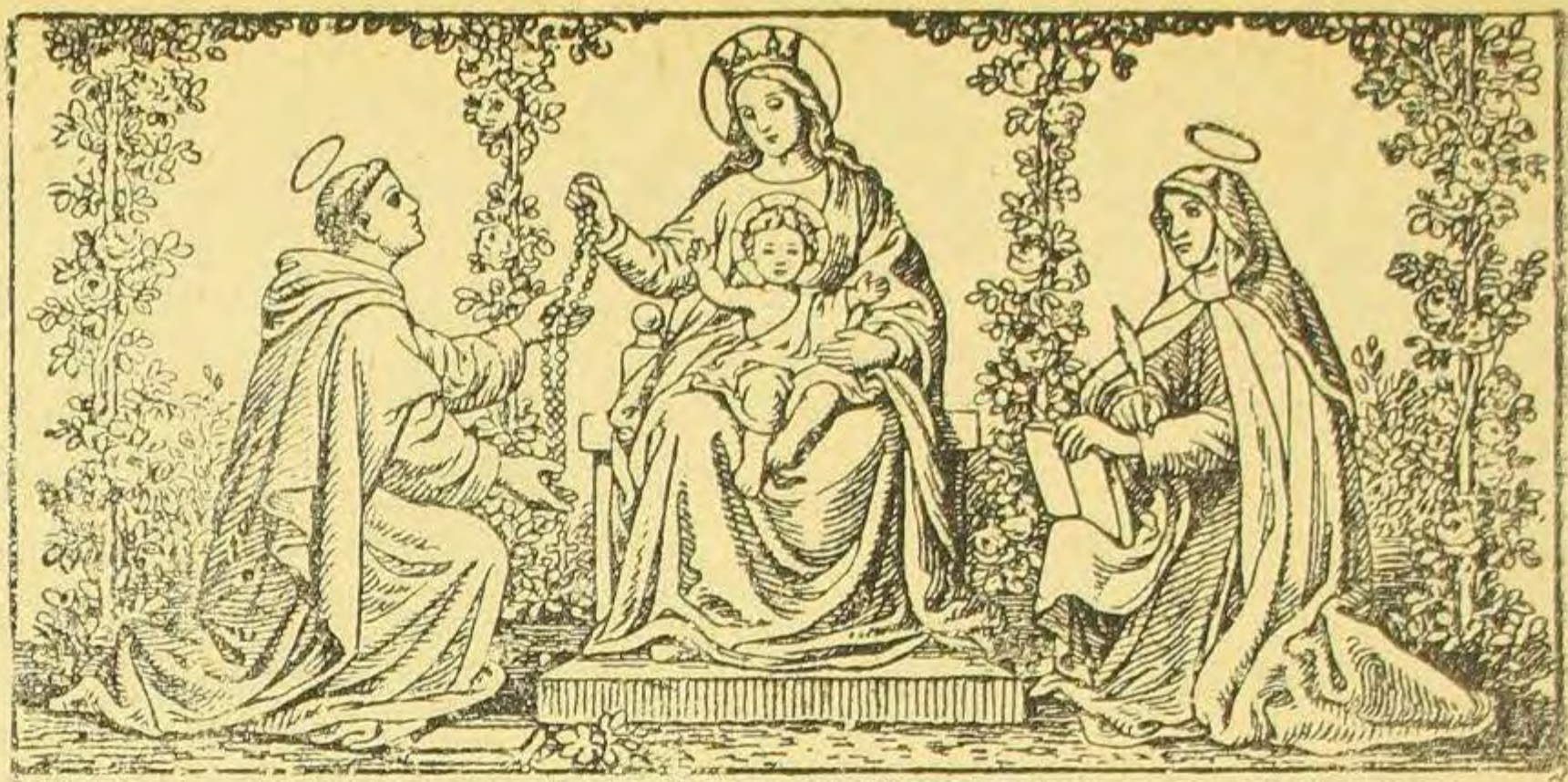
39 tjed. *Glavna zapovijed. Mt. 22, 35—46.*

Nedjelja	28	17. n. po D. , Većeslav	15	16. n. po D.
Ponedj.	29	Mihovil ark.	16	Eufimija m.
Utorak	30	Jeronim priz.	17	Sofija

Listopad

Broji 31 dan

Oktobar

KRALJICE SVETE KRUNICE, MOLI SE ZA NAS!

LISTOPAD

je posvećen Kraljici
svete Krunice.

SUNCE

Izlazi : Zalazi :

1	5 s. 56 m.	17 s. 34 m.
5	6 s. 01 m.	17 s. 26 m.
10	6 s. 08 m.	17 s. 17 m.
15	5 s. 41 m.	17 s. 07 m.
20	6 s. 21 m.	16 s. 58 m.
25	6 s. 28 m.	16 s. 50 m.
31	6 s. 36 m.	16 s. 41 m.

MJESEC

Izlazi : Zalazi :

1	15 s. 59 m.	0 s. 36 m.
5	20 s. 25 m.	4 s. 56 m.
10	20 s. 43 m.	10 s. 08 m.
15	—	14 s. 38 m.
20	4 s. 36 m.	17 s. 44 m.
25	10 s. 52 m.	20 s. 46 m.
31	15 s. 22 m.	0 s. 34 m.

MJESEČEVE M!JENE

- ☾ Uštap, dne 5. u 9 s. 32 m. ujutro.
- ☾ Trećak, dne 13. u 1 s. 52 m. po po lne.
- ☾ Mlad, dne 20. u 3 s. 20 m. po podne.
- ☾ Prvak, dne 27. u 6 s. 4 m. ujutro.

Luki kišica,
Petru pšenica.

Dani	Rimokatolički kalendar	Grčki kalendar
Srijeda	1 Remigije	18 Eumenije
Četvrtak	2 Anđeli čuvari	19 Trofim
Petak	3 Terezija od M. Isusa	20 Eustahije
Subota	4 Franjo Asiški	21 Kodrat b. i m.
40 tjed.	<i>Iscjeljenje uzeta. Mt. 9, 1—8.</i>	
Nedjelja	5 18. n. po D., Placid mč.	22 17. n. po D.
Ponedj.	6 Bruno, Vjera dj. i mč.	23 Zač. Iv. Kr.
Utorak	7 Sv. Krunica B.D. Marije	24 Tekla
Srijeda	8 Demetrije, Brigita	25 Eufrosima
Četvrtak	9 Dionizije b. i mč.	26 Ivan ap. i ev.
Petak	10 Franjo Borgia	27 Kalistrat
Subota	11 Materinstvo BDM.	28 Baruh, Har.
41 tjed.	<i>Priča o kraljevskoj svadbi. Mt. 22, 1—14.</i>	
Nedjelja	12 19. n. po Dub., Maksimilj.	29 18. n. po D.,
Ponedj.	13 Eduardo kr., Koloman m.	30 Grigorije m.
Utorak	14 Kalist p. mč.	1 Pokrov. Bog.
Srijeda	15 Terezija dj.	2 Cipr. i Just.
Četvrtak	16 Hedviga, Galo	3 Din. Ar. mč.
Petak	17 Margareta Alakok	4 Jerotej b. at.
Subota	18 Luka evanđelist	5 Haritina mč.
42 tjed.	<i>Iscjeljenje sina kraljeva čovjeka. Iv. 4, 46—53.</i>	
Nedjelja	19 20. n. po D., Petar Alkant.	6 19. n. po D.
Ponedj.	20 Ivan Kent., Irena, Vend.	7 Sergije i V.
Utorak	21 Ursula dj. i mč., Hilarion	8 Pelagija i T.
Srijeda	22 Kordula, Marija Saloma	9 Jakov Alf.
Četvrtak	23 Ignacije biskup	10 Evlampiji E.
Petak	24 Rafael arhandeo	11 Filip đakon
Subota	25 Hrisant i Darija mč.	12 Probo mč.
43 tjed.	<i>Kraljevstvo Kristovo. Iv. 18, 33—37.</i>	
Nedjelja	26 21. n. po D., Krist Kralj	13 20. n. po D.
Ponedj.	27 Sabina mč.	14 Paraskeva
Utorak	28 Simon i Juda Tadej ap.	15 Lukijan
Srijeda	29 Narcis, Zenobije	16 Longin st.
Četvrtak	30 Marcel, Klaudij, Alfons	17 Oz. pr., A.
Petak	31 Volfgang b. (Vuk) †	18 Luka evand.

Dan	DNEVNIK	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NARODNA IMENA

3. listopada :	Bjeladin	12. listopada :	Većerad	23. listopada :	Jaroslav
4. "	Zlata	13. "	Slavko	25. "	Zlatoslav
5. "	Tihorad	14. "	Slavoljub	26. "	Zemislav
8. "	Zvonimir	21. "	Radoslav	27. "	Grozdana
11. "	Vojislav	22. "	Dražen	31. "	Vukmir

Nijemom djetetu ni mater ne razumi riječi.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NARODNA IMENA

2. studenoga :	Hvalimir	9. studenoga :	Božidar	20. studenoga :	Prerad
4. " "	Dragutin	11. " "	Davorin	21. " "	Goluban
5. " "	Mirko	13. " "	Stanimir	23. " "	Blagoje
7. " "	Andelko	14. " "	Milorad	25. " "	Kalina
8. " "	Bogomir	16. " "	Svetovit	28. " "	Držislav

Od rakije kuća proplakuje, a od vina nije nikad mirna.

Dan	D N E V N I K	Primitak		Izdatak	
		D.	p.	D.	p.

NARODNA IMENA

1. prosinca : Berislav	13. prosinca : Svijetla	21. prosinca : Tomislav
4. " Inoslav	14. " Dušan	23. " Neda
6. " Vladivoj	15. " Božena	25. " Božićko
10. " Radomira	19. " Vladimir	26. " Krunica
12. " Većimir	20. " Slobodan	29. " Trpimir

Ko je dužan i na Božić je tužan.

POGLAVARSTVO CRKVE KATOLIČKE

Vrhovni poglavar Crkve, namjesnik Kristov :

SV. OTAC PAPA PIJO XII.

Kardinal MAGLIONE drž. tajnik SV. OCA PAPE.

Zastupnik Sv. Oca Pape u našoj državi :

Dr. ETTORE FELICI

nadbiskup, ima svoje sjedište u Beogradu.

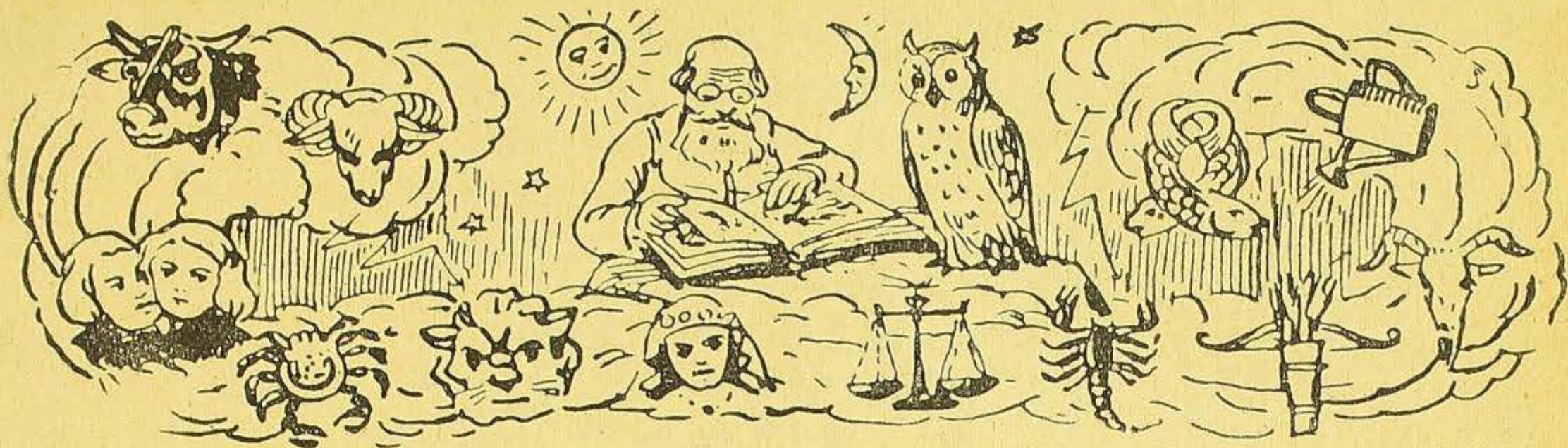
EPISKOPAT U NAŠOJ DRŽAVI

Hrvatski metropolita i predsjednik biskupskih konferencija

Dr ALOJZIJE STEPINAC

nadbiskup zagrebački.

Sarajevski nadbiskup :	<i>Dr Ivan Ev. Šarić</i>
Beogradski nadbiskup :	<i>Dr Josip Ujčić</i>
Barski nadbiskup :	<i>Dr Nikola Dobrečić</i>
Naslovni nadbiskup :	<i>O. Rafael Rodić</i>
Đakovački biskup :	<i>Dr Antun Akšamović</i>
Senjski biskup :	<i>Dr Viktor Burić</i>
Krčki biskup :	<i>Dr Josip Srebrnić</i>
Križevački biskup :	<i>Nepopunjeno</i>
Splitski biskup :	<i>Dr Klement Bonefačić</i>
Šibenički biskup :	<i>Dr Fra Jerolim Mileta</i>
Hvarski biskup :	<i>Msgr Miho Pušić</i>
Dubrovački biskup :	<i>Nepopunjeno</i>
Kotorski biskup :	<i>Dr Pavao Butorac</i>
Mostarski biskup :	<i>O. Alojzije Mišić</i>
Banjalučki biskup :	<i>O. Josip Garić</i>
Subotički biskup :	<i>Msgr Lajčo Budanović</i>
Velikobečkerečki biskup :	<i>Dr Josip Ujčić, apost. admin.</i>
Ljubljanski biskup :	<i>Dr Gregorij Rozman</i>
Mariborski biskup :	<i>Dr Iv. Josip Tomažič</i>
Skopljanski biskup :	<i>Dr Smiljan Čekada</i>
Pom. biskup zagreb. :	<i>Dr Franjo Salis-Sevis</i>
Pom. biskup zagreb. :	<i>Dr Josip Lach</i>
Naslovni biskup :	<i>Dr Josip Carević</i>

STOGODIŠNJI GATALAC ZA 1941 G.

Zvizda vladarica Mars

Prije mlogo vikova i lita
Nije bilo hrvatskog nam svita
U zemljama kraj Jadrana plava,
Na nizini gdi protiče Sava,
Ni u Bosni, ni na bačkoj ravni,
Jerbo naši pradidovi slavni
U pradavno živili su vrime,
A Slaveni bilo im je ime,
U prastaraj svojoj domovini
Od Karpata na sjever ravnini.
Nesrićni su oni tamo bili
Virujući suncu, gromu, vili
I poganskim božanstvima čudnim
Po imenu Dajbogu, Perunu.
Jednog dana oci naših pređa
Napustiše domovinu staru,
Pregaziše močvarske ravnine
I predoše visoke Karpate,
Te panonsku piskovitu zemlju
I domaju osnovaše novu.
Od Jadrana, pa do ladne Drine,
Srijemske, bačke i slavonske ravni,
Te od Drave sve do Albanije
Hrvata je postala Domaja.

Nova srića, o Rode moj, dragi,
Procvala je didovima našim
U prdivnoj domovini novoj
Punoj sunca, bogatstva, lipote,
Rodne zemlje, visokih planina,
Dugih rika i plavetnog mora.
A ta srića jeste u tom, braćo,
Što su oni upoznali redom
Pravu viru u nebeskog Oca,

U Isusa Sina jedinoga
I u Duha Boga istinoga.
Od Rima su svitlo upoznali,
Kršćanskim se narodom prozvali.

Tisuć tristo eto prođe lita,
Da smo dica Isusove Crkve,
Kuju nikad zatajili nismo.
Tisuć tristo godina je prošlo,
Da sudbinom Hrvatske nam drage
I životom svakoga Hrvata
Bdi je ruka Oca nebeskoga,
Koji daje priko vire svete
Divne snage da čuvamo pravdu,
Da živimo u slozi i miru,
Kao dica Božije slobode.

Zato ova godinica nova,
Hrvatima godina je sveta
I Hrvati svud je divno slave,
Pa je i mi Bunjevci-Hrvati
Sa Šokcima jednokrvnom braćom
Širom Bačke i divne nam ravni
Sa veseljem u srcu slavimo.

Samo sveto veselje je ovo
Na prikrasno, srićno lito novo
Umanjila smrt nam Aleksina
Ravne Bačke bunjevačkog sina.
Svevišnjega svećenik je bio,
Svoje stado, narod svoj ljubio,
On je bio naših njiva pisnik,
Vedre, lipše budućnosti visnik,
Al je takva Božja bila volja,
Da napusti ova cvitna polja,
Da ostavi Suboticu bilu,
U čijem je odrastao krilu.
Odnio je molbu svoga rođa,
Da mu Višnji svoju milost poda,
Da čuvaju svoju viru svetu,
Da dostojni budu svog imena,
Međ nama mu vična uspomena.

Knjige ću sad otvoriti mudre,
Da ti, Rode, po adetu starom
Gatam vrime i zemlje plodine.
No ti više uzdaj se u Boga,
I u svoju marljivost i snagu,
Neg u smiso ovih craih slova.

ZIMA biće dugačka i ladna,
Mloga usta biće prazna, gladna,
Gledaćemo puste nam čardake,
Brez pomoći mloge siromake.
Mlogi neće spremić moći ništa,
Biće ladna i pusta ognjišta,
No pomoć će stići iznenada,
Najmanje se kada čovik nada.
Zato viru i ne treba gubit
Već strpljivo i pokoru ljubiti,
Kuju jesmo grihom zaslužili,
Kad smo krivom stazom zabludili.

Za PROLIĆOM mlogo čeznut svi će,
Očekivat i sunce i cvijeće.
Poplava će biti ništo manje,
Puno cvata išaraće granje.
Posli će se sasut mloge kiše,
Pa će grmit sve jače i više.
No to dugo potrajati neće,
A kad sunce nebom plavim šeće,
Razlete se bili golubovi
I razgrane tanki jablanovi,
Proliće će biti sve u cvatu,
Život biće lip čoviku svakom,
Osobito u Bačkoj Hrvatu!

Ne čudi se, ako opet LITO
Bude vlažno, često kišovito.
To će biti najviše s počela,
A kad sazre i požuti žito,
Onda, brate, i mila mi sele,
Nemoj žaliti ni truda ni rada,
Posla nek se laća ruka mlada,
Jer ambare treba punit prazne
I misliti na buduće dane.
Ako bude žege i sparine,
To već znamo, braćo, od starine,
Da će naglo grmljavine, kiše,
Razblažiti vruće litnje dane,
A za kišom njive će da mriše.

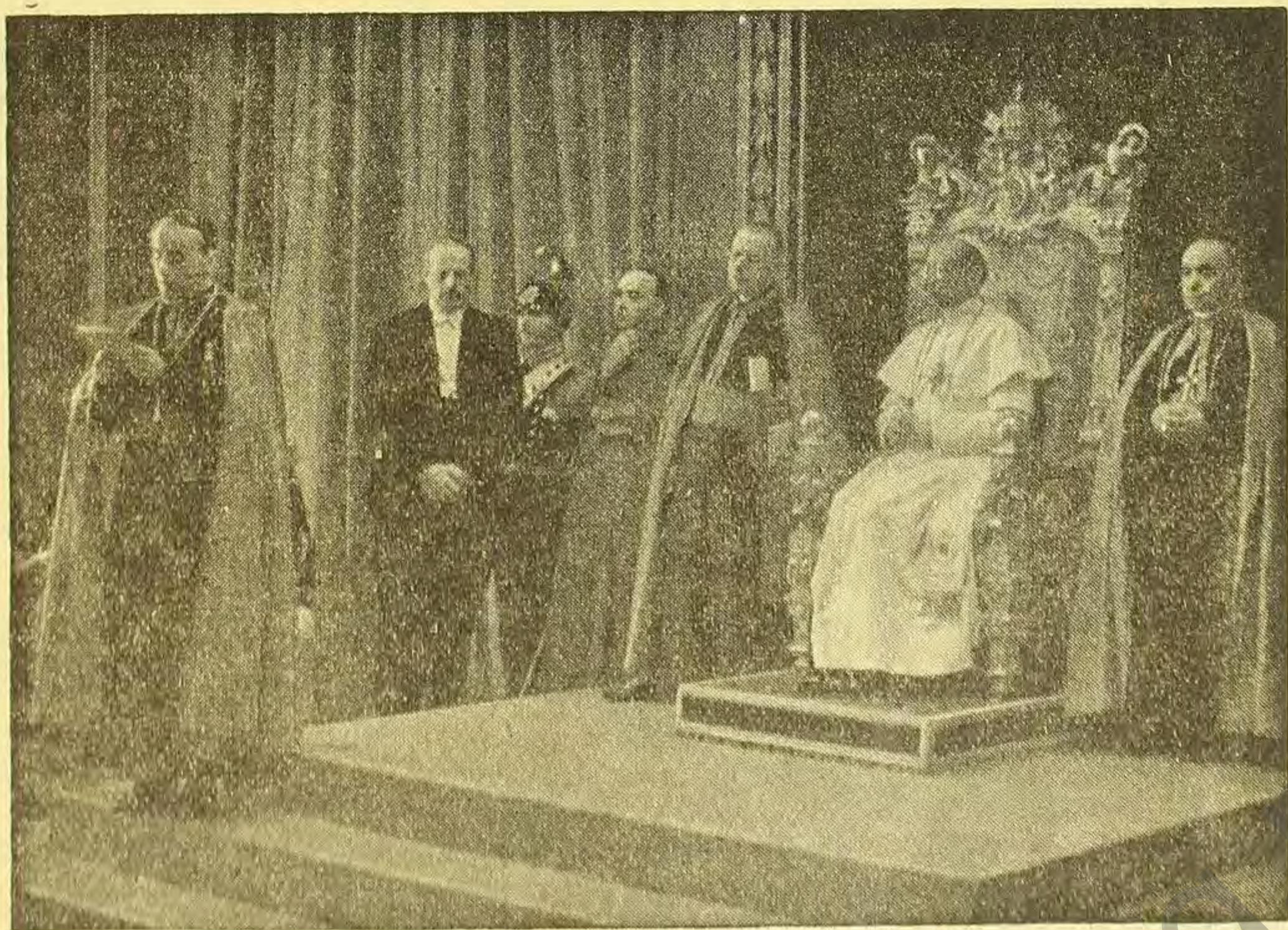
JESEN će nam doneti mlogo svega,
Malko još će potrajati žega.
Kukuruza biće svuda dosta
I to ranog baš za dragog gosta.
Često treba ić u vinograde,

Jer bez rada roda ne imade.
Grožda biće više nego lane,
Pa će, selo, pa i tebi, grade,
Rujno vino razveselit dane.

A sad zbogom, moj pridragi Rode,
Do godine budi srićan nove,
Onda ću ti pričat nove zgode.
Nemoj ić putom krivice,
Budi uvijek branitelj pravice,
Viran sinak vire Isusove,
Dobar Hrvat — sin Božje slobode!

Jubilarna Godina hrvatskoga naroda

Svaki narod koji je i malo samo svijestan sebe, svoje prošlosti, svoje sadašnjosti, sa posebnim marom traži u svojim prošlim danima sve ono što su njegovi pređi učinili lijepo i dobro, plemenito i snažno, jednom riječju sve ono što služi tome narodu na čast! Ima li jedan narod što više takovih djela to je ponosniji, jer to znači, da je taj narod davao sposobne pojedince koji su dorasli svojim vremenima i koji su ili snagom mišice ili snagom uma prodičili narod iz

Hrvatski metropolita Dr Alojzije Stepinac pred Sv. Ocem Papom Pijom XII. na blagdan bl. Nikole Tavilića 14. studenoga 1939. na čelu hrvatskog hodočašća.

kojega su nikli i na taj način pokazali i dokazali sposobnost dotičnoga naroda za život, za rad, za stvaranje. Nalazi li se koji od ovakvih događaja već u dalekoj prošlosti, to je tim draža i ljepša uspomena na njega, jer su tijekom vremena mnogobrojni ratovi i druge razne neprilike uništile mnogo toga, što nam je govorilo o djelima naših

pradjedova tako, da se jedva nešto i sačuvalo, da kao svijetla zraka prodre kroz tamu narodnoga života prije hiljadu i nekoliko stotina godina.

Burna vremena kroz koja je prolazio naš hrvatski narod mnogu su uspomenu izbrisala iz narodnoga sjećanja, teške neprilike koje su se valjale našom zemljom uništile su mnogo toga, što bi nam razjasnilo po koju slavnu stranicu naše povijesti, ali je ipak nešto ostalo. Ipak se sačuvalo tu i tamo po nešto, što omogućuje, da se unese malo svijetla u život hrvatskoga naroda u ona davna i najdavnija vremena.

Ove se godine hrvatski narod sa iskrenim i opravdanim ponosom sjeća jednoga ovakvoga događaja, koji se zbio u hrvatskom kraljevstvu na žalima hrvatskoga Jadrana odmah nekako po dolasku Hrvata u svoju novu, današnju domovinu. Nakon mučnog i teškog probijanja Hrvata iz svoje stare domovine prema živopisnim obalama Jadrana, kada su podigli nova ognjišta u novoj postojbini, vođa Hrvata sklopio je ugovor sa papom u Rimu, da Hrvati neće napadati tuđe zemlje, niti će ih osvajati, nego će hrvatska vojska služiti obrani hrvatskoga naroda i hrvatske zemlje. Za uzvrat, obećao je papa u Rimu, da će svojim ugledom i svojom moći braniti i štiti Hrvate, ako bi njih tko napao. Papino obećanje je imalo veliko značenje za Hrvate, jer je papa u ono vrijeme bio smatran kao nasljednik rimskih careva, komu je pripadala najveća vladarska vlast i počast u Evropi. Ovaj ugovor, koji bi hrvatski narod sa predstavnikom katoličke Crkve, rimskim papom i u ono vrijeme najuglednijom osobom u Evropi, sklopio prije 1300 g. bio bi ujedno prvi, da se tako izrazim „konkordat“ što ga je sklopila rimska stolica sa jednim narodom. Po njemu su se Hrvati obvezali da će svoje čuvati, a tuđe da neće dirati.

Da se uspomena na ovako važan i velik događaj, kada Hrvati dolaze po prvi puta u vezu sa rimskim papom, očuva slavna i svijetla, pogotovo u burnim našim danima, na molbu hrvatskih biskupa proglašena je ova godina jubilarnom godinom za sav hrvatski narod. Oprosti i privilegije što se daju u jubilarnim godinama za sav katolički svijet dani su ove godine hrvatskom narodu, da se tako i na izvanjski način pokaže koliku ljubav i brigu pokazuje sv. Otac za potomke onoga naroda, čiji su pređi prvi od slavenskih naroda došli u vezu s papinskim Rimom. Od onoga dana, kada je vođa Hrvata primio i dao i obećao sv. Petru, to jest papi u Rimu, da će njegove čete svoju snagu upotrijebiti na obranu svoje grude, prešlo je preko hrvatskoga naroda mnogo i mnogo toga, hrvatski narod je prebacio preko sebe mnogu silu, koja ga je htjela satrti, ali je ipak ostao uspravan i nepo-

kolebiv u svojim pravima! Jubilarna godina, uspomena na velike dane naše prošlosti, neka ponovo osvježi sile hrvatskoga naroda, da u današnjim tmurnim, ratnim danima očuva ono, što ga je održalo kroz stoljeća: svoju katoličku vjeru i visoku nacionalnu svijest! Ove dvije sile daće i davaće i nadalje snage hrvatskome narodu, da se snažno i ustrajno probija na putu, koji je i njemu, kao i drugima Gospod dao!

IZ NAŠE PROŠLOSTI

Zadnja seoba našega naroda iz stare postojbine bila je 1686 god. Jedan dio nastanio se u Subotici. U historiji franjevačkog samostana zabilježeni su događaji poslije seobe, pa ih neke ovdje iznosim, da upoznam čitaoce Danice, naročito sada kada slavimo 1300 godišnjicu veze Hrvata sa Svetom Stolicom i 700 godišnjicu dolaska bunjevačkih i šokačkih Hrvata u ove krajeve.

Naš narod, koji se nastanio u Subotici, želio je mirnije dane. Zauzeo je mjesta Segedin, Suboticu i Baju i zemljišta, što im je dvor odredio. Bavio se seljačkim poslovima, da prehrani svoju teško napaćenu obitelj. No ovaj mirniji život nije potrajao dugo. Proveo je 57 godina u ratovima protiv Turaka braneći i čuvajući svoju novu domovinu. Poslije oslobođenja Budima (1686) Turci su se u najvećem neredu povlačili prema jugu. Putem su robili, palili i ubijali. Mnogi su napustili Suboticu i skrivali se u ludoškim ritovima ili po zemunicama u Bajmoku i Miljkutu. Jedini su im dušobrižnici bili franjevci iz Segedinskoga samostana Salvatorijanske provincije. Naročito su se istakli: O. Rajmundo i O. Aleksandar. O njima je pripovijedala Jelena Vojnić, starica od 80 godina, majka Stjepana Vojnića da su i u najvećoj pogibelji života i najžešćoj tegobi savjesno vršili svoje dušobrižničke dužnosti.

Po pričanju starice Jelene Vojnić zapisao je kroničar franjevačkog samostana u Subotici (počeo je, naime, pisati historiju samostana 1751 g.), da je naš narod sa svojim dušobrižnicima živio po ludoškim ritovima punih 12 godina. Ovdje je bio logor, što su ljudi, koji su bili za oružje, osigurali jarkom i visokim nasipom. Ovdje na sigurnijem mjestu smjestili su žene, djecu, starce i svoje sitno blago, a oni su na nasipu čuvali stražu. Ali ih iznenadi jedna četa Tekelijeve vojske koja je bila poražena od carske vojske kod Segedina. Navali na logor, stražu potuče i sve blago zarobi. Koji su se mogli spasiti, sakriju se u ludoškom ritu. U noći su samo bojažljivo izlazili iz rita, kad su sušili odijelo pokrivajući za to vrijeme svoje tijelo pregačom koju su opleli od trske. Tražili su svoje, ali ih nigdje nijesu našli. U tom bijednom stanju nijesu imali hrane, nego su se hranili korijenjem. Čim je sva-njivalo, opet su se sakrili u ritu. U toj velikoj bijedi i dušobrižnici su bili s njima i tješili ih i hrabрили da ustraju.

Kad su Turci stigli u Suboticu, nijesu našli bijedne raje da joj se osvete. Od svojih su zarobljenika doznali da se narod skriva u ludoškim ritovima. Pošli su, zato, da ih zarobe. Koga su našli izvan skrovišta, ili su ga ubili ili odveli u ropstvo. Služili su se i varkom, da izmame mlade žene i djevojke. Stali bi u zasjedu i na hrvatskom jeziku vikali: „Kate, Bare, Mare! Otišao je prokleti neprijatelj, onaj poganin. Dodite i ništa se ne bojte!“ Kada su na taj glas neuke žene i djevojke izišle iz rita, ugrabili su ih i odveli u ropstvo. Tako su zarobili dvije mlade Algašavićeve, od kojih je jedna bila sestra majke senatora Josipa Jaramazovića, iz familije Sučićeve, rođakinja Šimuna Antunovića, sindika franjevačkog samostana. Mnoge su druge još zarobili, ali im se imena nijesu sačuvala, a neke su se spasile bježeći od okrutnih krvnika.

Živeći u vječitom strahu, naši su na nagovor franjevacu jedne noći pregazili ludašku vodu i pobjegli u Segedin k svojim, pa su u franjevačkom samostanu našli utočište. Kad su Turci 1697 god. bili istjerani i cijela Bačka oslobođena, neki su ostali u Segedinu i nastanili se u t. zv. Palanci. Naš narod (populus Dalmaticus) vratio se 1698 god. u Suboticu, gdje je našao svoje kućice porušene. Ostala je samo tvrđava (castellum), što se po narodnu zvao kula, koja je imala tri kata. Narod je zauzeo svoja stara mjesta, a plemići se opet nastane u kuli.

Narod je sada živio kratko vrijeme u miru i počeo se baviti zemljoradnjom i stočarstvom. Franjevci su u kuli uredili kapelicu. Dušobrižnici su bili franjevci koji su govorili „slavenskim jezikom koji je sličan dalmatinskom“.

Ovaj miran život opet nije potrajao dugo. Turci su još uvijek imali u rukama Petrovaradin i cijeli Banat, odakle su dolazili u Bačku, gdje su ubijali bijednu raju, robili i palili. Najednom puče glas: Idu Turci! I narod je opet ostavio svoje domove i sa O. Aleksandrom pobjegao u jankovačku šumu, koju su prozvali „Racza“ hrastovom po pričanju jedne starice. Ona je, naime, u šumi zaostala i zalutala. Od straha pred neprijateljima i divljim zvijerima popela se na jedan visoki hrast, gdje je provela cijelu noć. Ujutro oprezno siđe sa hrasta pa pođe da traži svoje. Po ovom hrastu prozvali su ovu šumu Rackom šumom. U ovoj šumi proveo je naš narod (natio Dalmatica) šest nedjelja. Kada se vratio u Suboticu, opet je bilo sve porušeno i popaljeno osim kule. Narod se smjestio u zemunice. Nije gradio sebi kućice, jer se bojao Turaka. I nije se prevario u ovoj kobnoj slutnji. Dode jedna četa Turaka i pohvata nekoliko mladih žena i odvede u sužanjstvo. Ova sudbina snađe i mladu ženu Milije Sučićevog. Kako se ona ni poslije sedam godina nije vratila, Milija se po drugiput oženio sa Katom Diniška Bojaković, drukčije Bijakovićevom, sestrom somborskoga kapetana. Ona mu rodila sina Luku, kasnije hrabrog i junačkog subotičkog kapetana, oca Loze Sučićeve, koja je imala nadimak „Lukin“. Sve se ovo dogodilo oko 1692 godine, kako piše kroničar franjevačkog samostana u Subotici.

Naš narod oslobodivši se zvjerstva Turaka trpio je poslije mnogo od okrutnih četa Tekelijeve vojske. U tom zvjerstvu naročito se istakao kapetan Virag, koji je sa svojom četom 1693 god. sasjekao 30

ljudi, dok su naši ljudi za oružje bili kod Slankamena i na francuskoj granici. Kad su njihove čete otišle iz Subotice, narod je sutra dan sahranio žrtve, ali ne u zajedničkom groblju nego iz straha pred neprijateljem na istom mjestu gdje su poubijani. Tu je sada kapelica sv. Roke koja je trudom franjevacca sagrađena.

Hrvatsko hodočašće od 14. studenog 1939. poklonilo je Sv. Ocu papi Piju XII. ovaj kip bl. Nikole Tavilića što ga je izradio hrv. umjetnik g. Ivo Kerdić.

Narod se jedva smirio poslije ovoga krvoprolića, kada su opet stizali glasovi, da se neprijateljska vojska približuje od Sente. Zato su mnogi 1695 god. pobjegli iz Subotice u Baju, gdje su prešli Dunav da u obližnjim šumama spase svoj život. Kada su čuli da je ova vijest pretjerana, vratili su se poslije nedjelju dana u Suboticu.

Poslije karlovačkog mira 1699 god. cijela se Bačka oslobodila Turaka, dok je Banat ostao i dalje u njihovim rukama. Da bi se zaštitilo stanovništvo od napadaja Turaka na granici, još 1697 godine zavedena je potiska i tamiška vojna krajina, u kojima je vojničku dužnost vršila narodna milicija, koja je utvrdila granicu šančevima. Subotica kao glavno mjesto potiske granice imala je dva opkopa (vallum): prvi je bio do kule i zvao se nutarnjim, a drugi se protezao do mjesta gdje je danas grčko-istočna crkva, i zvao se vanjski opkop. Oba ova opkopa bila su opkoljena velikim barama, od kojih se jedna raširila sve do segedinskog puta. Tu je bio nasip načinjen od ruševina gradskih koji se zvao „Fratarski most“. Druga bara se širila onim dijelom grada koji se zove „Mlaka“.

Kraljevska komisija tom prilikom potvrdila je za prvog kapetana Subotice Luku Sučića, (1714 god.) odlučnog muža i hrabrog ratnika. Imao je dugačku i sijedu bradu, koju bi u boju prebacio preko ramena da mu ne smeta. Pogled mu je bio strašan, da je zadavao strah neprijatelju. Ipak je bio dobričina i pun ljubavi i štovanja prema franjevcima. Njemu su bili dodijeljeni časnici iz familija: Marčetić, Kaić i Vujović koji su svi stanovali u kuli u najljepšem miru i slozi.

Naš narod (populus hic Dalmaticus) počevši od 1693 godine a naročito kad se osnovala narodna milicija, u lijepom je miru živio pod zaštitom samoga vladara.

Ovaj miran život opet nije potrajao dugo. Godine 1702 Franjo Rakoci, erdeljski knez digao je bunu protiv kralja. Naš narod nije se priključio ovim pobunjenicima, nego vjeran svome obećanju ustrajao je uz kralja. Ali ne mogavši se oduprijeti jačoj sili, naš narod (gens nostra Dalmatica) morao se ukloniti obijesti ovih četa. Mnogi su otišli u Petrovaradin i sklonili se u jakoj tvrđavi, gdje su stanovali punih sedam godina. Franjevci nijesu ni za jedan čas ostavili Bunjevce, nego su ih slijedili i u progonstvo kao vjerni njihovi pastiri. S njima je pošao O. Jerko Guganović, rodom Bunjevac (Dalmata de natione nostra). Njega su zvali Ludaši, jer se tamo rodio još u burno tursko vrijeme. Kad su se Bunjevci sa O. Jerkom vratili iz Petrovaradina u Suboticu, našli su svoje domove pored kule razrušene i spaljene.

U Rakocijevoj buni vojnici su učinili mnogo nedjela i u Segedinu. Neki vojnik, kalvinske vjere stao je pred crkvena vrata i kad je ugledao kip Bl. Gospe vikne: — „Ženo daj kruha!“ Zatim opali pušku i kipu odlomi ruku. Ali u taj čas tane odskoči i njega ubije.

Poslije krvavih ratova dođe druga nevolja. Godine 1709 harala je kolera, pa je mnogo naroda izumrlo. O. Josip Kovač i O. Jerko Guganović revno su pohađali bolesnike dijeleći im svete sakramente.

To su bilješke u povijesti franjevačkog samostana u Subotici, koje, kako vidimo, sadrže dragocjene podatke o životu naših preda.

TRI SAVJETA NAŠEM NARODU

Neki čovjek, koji se dugo godina mučio i radio, a ništa nije mogao da skupi, krene u svijet, da traži sreću. Idući tako naiđe na jednog sijedog starca. Pomisli: ovaj mora da je pametan, kad je tako duboku starost dočekao te u životu puno toga iskusio. On će mi sigurno znati reći u čemu se nalazi sreća. Zamoli ga dakle, da mu kaže, što da čini, da postane sretan. Starac mu odgovori: „Radi“. Ta čitavog sam života radio, a ipak nisam bio sretan, odvrati mu čovjek i nezadovoljan pođe dalje. Putem sretne drugog starca, pa ga zapita, šta da radi, da postane sretan? Starac mu odgovori: „Štedi“. No ni sa ovim se ne zadovolji, nego krene još dalje. Poslije nekog vremena naiđe na jednog starog fratra, koji se putem moljaše. No pomisli, ako mi ona dva nisu znala reći u čemu se nalazi prava sreća, ovaj će valjda znati, pa i njega zamoli, da mu kaže, što treba da radi, da bude sretan. Redovnik mu odvrati: „Moli“. Ali ni ovo mu se ne sviđa, nego sav očajan produži svoj put. Nakon dugog putovanja nađe se konačno sa samim Sv. Petrom. Obradova se veoma i ispriповjedi mu zašto je krenuo na put i šta su mu ona trojica rekla, pa ga srdačno zamoli, da mu kaže svoje mišljenje. A Sv. Petar mu odgovori: „Idi kući i čini ono, što su ti ta trojica rekla: radi, štedi i Bogu se moli, pa ćeš biti sretan“. I čovjek učini tako, te življaše od tada sretno i zadovoljno.

Narodna poslovice veli: „Zdravlje je najveće bogatstvo“. Pa zaista, ako je ko zdrav te može raditi, ne treba se ničega bojati. Ali se može reći, da je isto tako blago razum, razboritost, da se u životu znamo okrenuti, snaći. Jer, da ipak sa životom budemo zadovoljni, da nešto dostignemo, nije dosta da smo samo zdravi kao što za sreću nije dosta, da smo samo bogati, nego treba da imamo neku razboritost, neko iskustvo, kako ćemo našim marljivom radom osigurati trajno blagostanje, siguran komad kruha nama i našoj djeci. Mnogi su bili bogati, ali svojim bogatstvom nisu znali upravljati, pa su brzo osiromašili. Mnogi su pak mudrovali i škrtarili, pa ipak nisu ništa uspjeli, jer je konačni uspjeh u rukama Božijim. Zato želimo li da u životu stvorimo sebi sreću, da sebe obezbijedimo, moramo sve tri ove stvari složiti: raditi, štediti i Bogu se moliti, da Gospodin Bog blagoslovi sve što radimo.

Prva je dakle stvar, u kojoj se nalazi ljudska sreća — rad. Mnogi ljudi misle, da se sreća sastoji u tome, da čovjek ništa ne radi. Jedan francuski učenjak je izjavio prije dvije godine, da je svijetom opet zavladao duh lijenosti.

Iskustvo nam govori da je svaka sreća daleko od besposlice. Sveto Pismo veli: „Kao što je ptica stvorena za lijet, tako je čovjek stvoren za rad“. Pa kao što je ptica samo onda sretna, ako slobodno može kružiti po zraku i u zraku nalazi sve, što joj za život treba, tako se isto sreća čovječja i sve što mu je za život nužno, nalazi u radu. Bog je stvorio Adama i rekao: evo ti raj zemaljski, pa ga obrađuj i čuvaj. Što više čovjek radi, bilo duševno bilo tjelesno, pa kad taj rad još Bog blagoslovi uspjehom, čovjek osjeća pravo blaženstvo. Tko nije bio radostan i sretan gledajući kako se plodovi njegovih žuljevitih ruku lijepo razvijaju i umnažaju. Ovakve potpune duhovne radosti ne može osjetiti čovjek, koji se nije trudio i mučio.

Nasuprot lijenost i besposlica je leglo i stjecište mnogih zala i opačina. Istinitost ovih riječi potvrđena je mnogim primjerima i prežalosnim događajima iz svakidašnjeg života. Kao što se u stajaćoj vodi brzo nakupi svakojakog gada, gamadi i crvi, tako se i u lijenštini brzo nalegu najrazličitiji grijesi i opačine. Nikad radin čovjek, pa ma kako bio siromah, nije bio nepošten, kradljivac ni varalica; ali skoro svaka lijenština i besposličar postaje lažac i varalica. A može li biti prave sreće i zadovoljstva u nepoštenju i otimačini, koja se obično svršava sramotno na robiji?

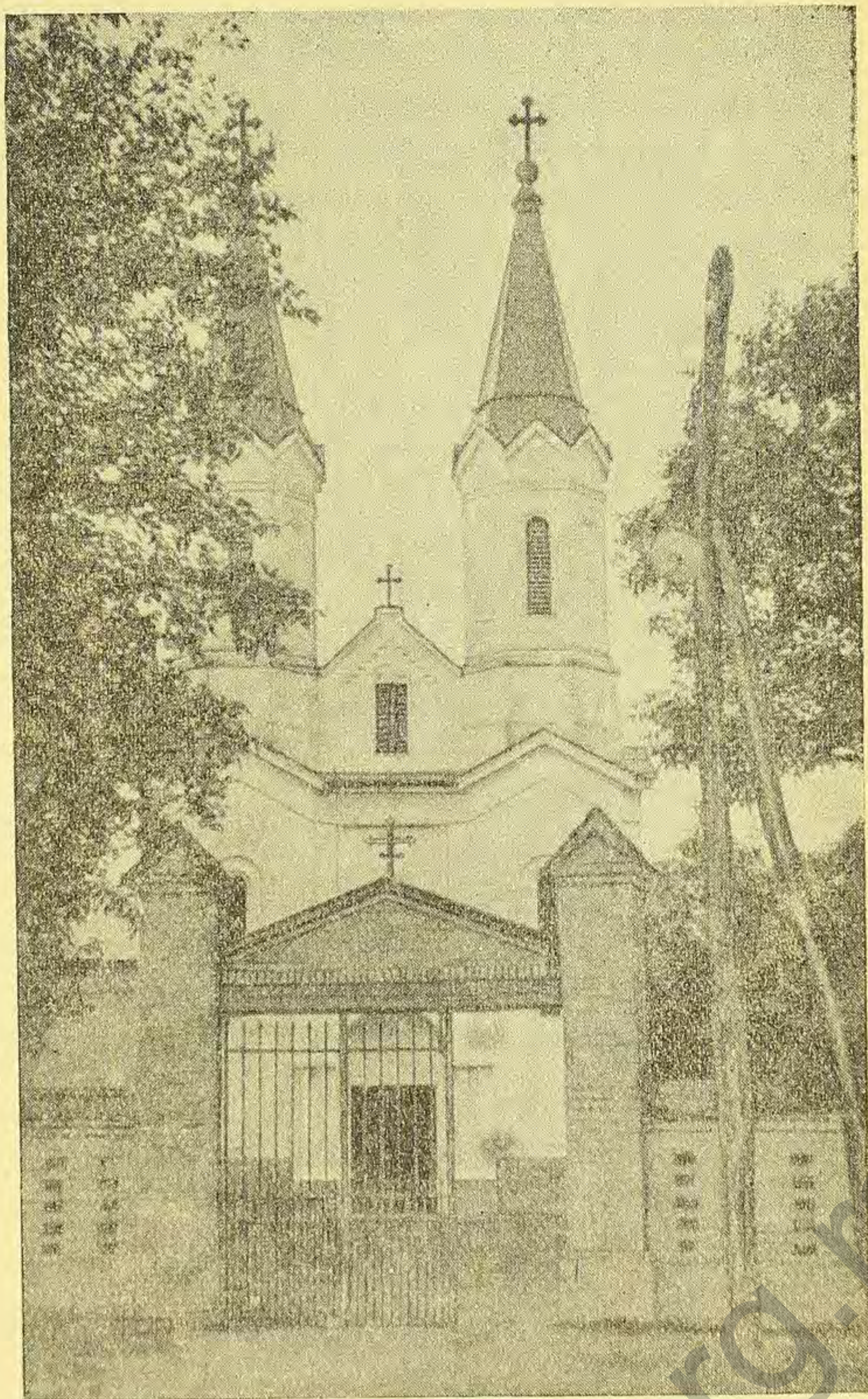
Dakle samo u radu nalazi se prava sreća čovječja. Ali ta se sreća ne sastoji u tome, da iz našega rada nakupimo što više lanaca zemlje, nego da po radu vršimo volju Božiju, koji nam je naredio: „Šest dana radi, a sedmi se odmaraj“; jer rad sačinjava glavnu bit, srž našega života.

Do Isusovog dolaska na svijet smatrao se rad sramotom. Do tada radio je rob i životinja. Isus čini u tom shvatanju preokret. On je oživivši prvo dušu čovječju milošću, vratio rad na mjesto, koje mu je Bog odredio. I sam je to primjerom potvrdio. Do svoje tridesete godine obavljao je jednostavne poslove tesara. Koliko je velikih čudeša mogao učiniti za to vrijeme, kolikim bijednicima pomoći, a ipak nije toga učinio, jer nam je htio pokazati, kolika je vrijednost rada.

Pa i svi veliki ljudi svih vremena neumorno su radili. Veliki car Napoleon samo je 4 sata spavao, a inače cijelo vrijeme radio. Pasteur, koji je izumio serum protiv bjesnoće provodio je u svom laboratoriju od 8 do 3 sata poslije podne tako da su ga morali zvati na ručak. A često je čitave noći prosjedio pokraj svojih aparata. Pa sve

što imamo, sva kultura i civilizacija stvorena je trudbom naših predšasnika. Naši su nas roditelji radom i mukom odhranili. Zato smo mi zaduženi cijelom čovječanstvu, koje je radilo i radi za sve nas. Svaki za sebe, ali i svaki za sve. A kako ćemo taj dug vratiti? Tako da i mi radimo sami za sebe, za svoj narod i za cijelo društvo. Naš narod je

*Crkva na prošteništu
Majke Božije u Do-
roslovu kamo naš na-
rod rado hodočasti.*

uvijek bio radin, jedan od najmarljivijih na svijetu. Ova naša rodna polja i vinogradi plodovi su truda i znoja naših pradjedova. Mi nikad nismo tražili pomoći i protekcije od drugih, nego sve što imamo stekli smo ustrajnim i napornim radom. Zato znajmo: želimo li imati ljepšu, sretniju budućnost mora svaki, moramo svi dalje marljivo raditi!

No radom se naše sile gube, organizam se troši, pa će doći

vrijeme, kada više nećemo moći raditi, a trebat će i onda živjeti. E, zato moramo u doba, kada smo u naponu snage nastojati nešto skupiti, pribaviti od čega ćemo onda živjeti. Zato u mladosti moramo znati štedjeti. „U radiše svega biše, u štedišu još i više“, veli narodna poslovice. Štedjeti prvo sebe, da naše sile ne trošimo uzalud i na nepotrebne stvari, da nas drugi ne iskorišćava. Trebamo se otresti svih parazita i zelenaša, koji sišu naš znoj i od njega žive i teku. Drugo, štedjeti u podmirivanju naših potreba. „Nema tog blaga, kojeg trbuh ne bi mogao pojesti, a grlo popiti“ kaže mudro naš narod. Ne znači to, da se ne smijemo nikad najesti, napiti ili obući, ne znači to tvrdovati i svaku krajcaru udarati o zube, nego svoje potrebe mudro i razborito podmirivati, svakoj krajcari, svakoj krpi i stvari dati svoje mjesto i vrijeme. Ima ljudi, koji u poslu lijepo zarađuju, ali sve što zarade, kao da bacaju u bure bez dna ili u vatru. I da koliko zarade uvijek ostaju siroti i u oskudici. Ne znaju onu paricu mudro upraviti i umnožiti. Treba se, kako narod veli, otimati životu, te ono malo uštedevine na najzgodniji i najkorisniji način umnožiti. Koliko je da je, ali ako razumno i s Božijim blagoslovom radimo, nije moguće da nećemo uspjeti. „Prava se muka ne da sakriti“.

Osobito pak moramo čuvati našu zemlju, naše njive i salaše. Da smo malo bolje štedjeli i pazili, ne bi danas pola Bikova, Đurđina i Tavankuta bilo u tuđinskim rukama. „Čija je zemlja, onog je i carevina“.

I najzad treće i najvažnije, da se Bogu molimo i Boga se bojimo, pa će Bog blagosloviti naš rad, naša polja, naše vinograde jer sva sreća je u Božijim rukama. „Čovjek snuje, a Bog određuje“. Nastojmo da svojim životom ne navučemo prokletstvo na sebe, jer onda je sve uzalud. Pogledajmo samo Židove. Badava su iskupili sve zlato svijeta, ali nigdje mira nemaju.

Evo, dragi brate i sestro, primi ova tri savjeta k srcu: radi, štedi i Bogu se moli pa ćeš biti sretan i sretna ti i tvoja djeca i cio naš hrvatski narod.

OTVORENIH OČIJU

Kažu da se kroz život mora prolaziti otvorenih očiju, jer onda čovjek štošta opaža, što inače ne bi opazio. A ono „štošta“ može biti na oko vrlo sitno i neznatno, a često puta baš od velike važnosti. Pa i ja sam dolazeći svakodnevno kao liječnik u ordinaciji i izvan nje sa našim hrv. življem u dodir, i prolazeći ulicama naših hrvatskih bačkih mjesta kojiput otvorio oči, pa ono, što sam tada uočio i sreo stavljam na papir. Mnogo toga „štošta“ nije baš za pohvalu, ali iz grešaka se uči. Ono što ne valja, da se popravi, a dobro da bude još bolje.

*

Uvijek se mi, bar hrv. intelektualci vajkamo što nismo svojedobno uzeli našu dragu i lijepu „ikavicu“ za književni jezik. Onda kada se istom uvadao i stvarao književni govor. Ali eto iz „bratske“ sloge popustismo, pa uzesmo „ijekavski“, inače zajednički govor, kojim govori podosta i Hrvata i Srba (n. pr. u Bosni, Hercegovini, Dalmaciji, Crnoj Gori) misleći da će na njeg i Srbi konačno pristati. Ali brus. Srbi uvedoše uskoro svoju „lepu ekavicu“ u knjige i škole, a mi Hrvati ostadosno glodati „ijekavicu“. A pravi pravcati hrv. jezik bila bi tek „ikavica“, jer njom govore samo Hrvati i to većina njih.

Eto mi tu ikavicu, jer je naša, volimo. I kad njom tko govori, znamo da je naš. To mu je legitimacija. A i milozvučna je. Još davno, dok sam bio u gimnaziji, rekao mi je jedan neobično obrazovan talijanski grof, inače isusovac, da je na svijetu iza talijanskog jezika najmelodijoznija naša ikavica, i kad ju je on prvi puta kod naših seljaka i seljanki negdje u Dalmaciji čuo, da se prosto zadivio. A kasnije, da je se u Travniku nije mogao naslušati. A šta mislite, da je tog učenog isusovca dovesti među naše Bunjevce, pa da se istom onda pravo naužije!

A eto svaka bunjevačka šuša, je li samo pomirisala nešto škola ili makar zanata, već ti je veći „ekavac“ nego onaj u Čačku. Ne moraš ni ići otvorenih očiju ili načuljenih ušiju, pa da to na svakom koraku susretneš i čuješ. Koliko sam puta u svojoj ordinaciji pokušao sa takvim navrnuti govor na „ikavski“, pa ni čuti! A znamo, da baš ovdje u Bačkoj Srbe odlikuje njihova ekavica, a nas Hrvate naša hrv. ikavica.

Priznati je, da je tu mnogo kriva škola, ali to ujedno dokazuje strahoviti manjak ljubavi za svoj jezik, za jezik, o kojem svi nepristrani učenjaci vele da je doista lijep. I dokazuje uz to još i vrlo mali utjecaj roditelja i obitelji uopće na svoje dijete, koje im eto škola otima.

Ali ne samo školaši i tzv. školovani, nego i mnogi drugi jesu li samo u gradu ili imaju li ma kakovu službicu, već ti „ekavičaju“. Moj bolnički poslužitelj, inače dobar Hrvat-Šokac, svakodnevno donosi za naše bolesnike samo „lebac“, ali nikada „kruv“. Prosto mu se „lebac“ upio u uši i nema te vode, koja će to saprati.

Onomad mi upade jedna Šokica seljanka (djevojka) u ordinaciju, jer da ju „bolu oče“. Sjećam se ko danas. Ispitujem joj vid očiju na tabli i pitam, koji je to broj. A bijaše 33. Ona me prvo pozdrivo pogleda, pa misleći da sam Srbin, i da mi se dodvori, odgovori „trideset i tre“. Pa ni u beogradskoj Jatagan-mali ne kažu „trideset i tre“, nego vele ko i mi „trideset i tri“, a eto prećera li, Šokica, prećera! Svoje ne poštuje, a tuđe i ne zna. A ako ti sam svoje ne poštivaš, tuđin neće!

* * *

Sa ikavicom u vezi je i latinica. Ona je naše pravo hrv. pismo. Stotina i stotina godina njome pišemo, pa nam je služila i bila dobra i ne želimo je mijenjati ni zbaciti. Ćirilica je sveto pismo za Srbe, pa je i za nas naša latinica. Mi poštujemo tuđe, ali svoje ne damo. I svog se ne odričemo.

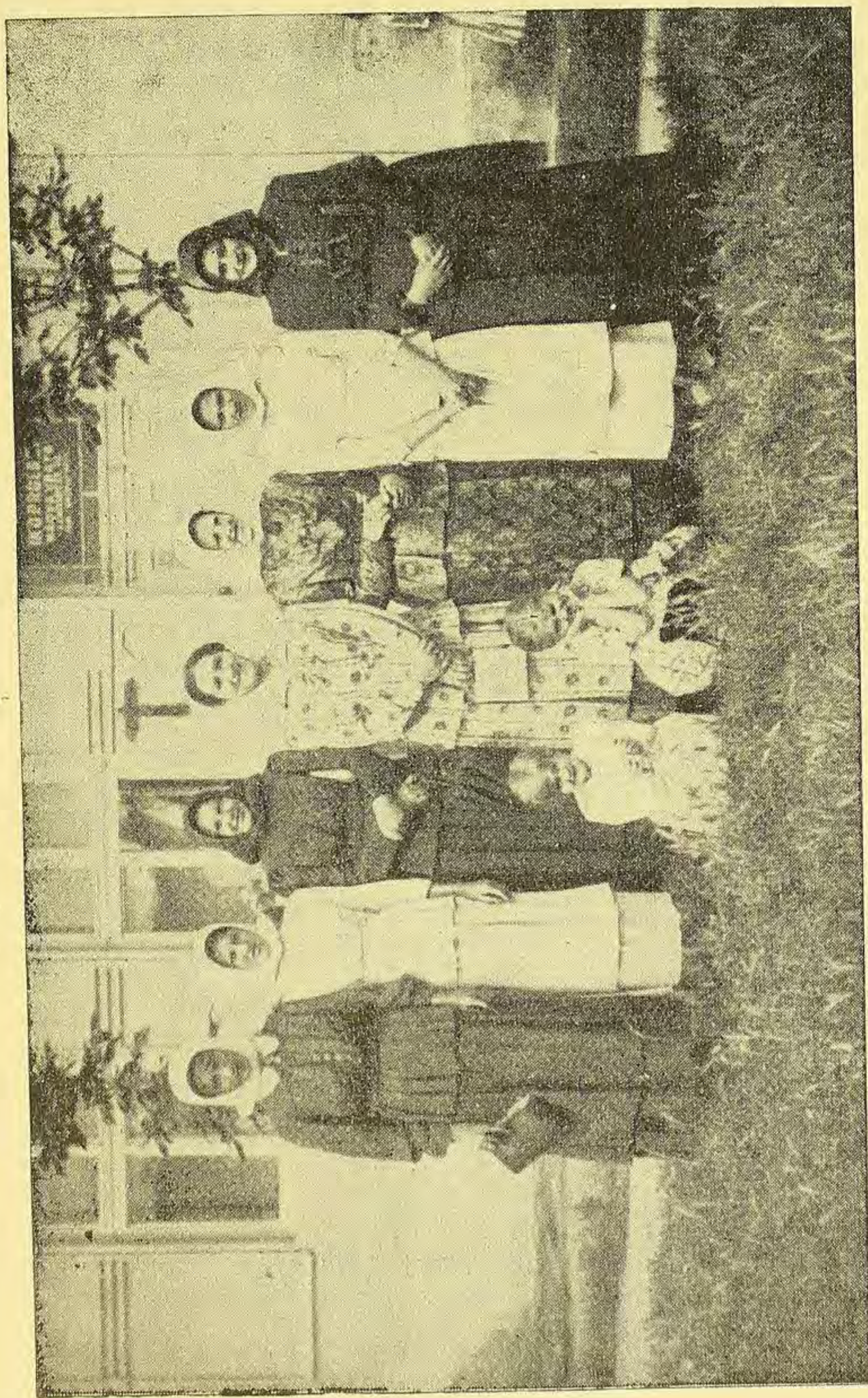
Mi svukuda trubimo, da je Sombor po veličini drugo hrv. mjesto u Bačkoj, sa kojih 11.000 naših Bunjevaca. A prođeš li somborskim ulicama, pa promotriš natpise, opazit ćeš skoro samu ćirilicu. Latinica tek gdje gdje stidljivo proviri. Čast Srbima, što su svoje firme ćirilicom istakli. I pravo je. Ali naši vajni Bunjevci? Kod većine radnja (a i ovako ih ima malo) koči se sama ćirilica. I to velikim, upadljivim slovima! O latinici ni govora, makar negdje u sporednom redu. A Srbi skoro uvijek pridodaju makar malo latinice. Pa makar i vrlo sitnim slovima. Ali eto ima je ma kakva je. A kod naših tobožnjih Bunjevaca nema je ni za lijek. Osobito par radnja mi uvijek upada u oči, kada kraj njih prođem. Mogao bih ih točno nabrojati, ali eto neću da stvaram zlu krv.

Moram se očešati i one naše firme i natpise, gdje je tek na drugom mjestu latinica, ali barem su je ipak metli. Osim navedenih sa isključivom ćirilicom u te spadaju skoro bez iznimke sve ostale naše firme, pa i firme „hrv. prvaka“. Bunjevačkih firma sa isključivom latinicom možeš na prste izbrojati, a i te su tek na periferiji.

Posebno je već poglavlje čitanje i pisanje ćirilicom ili latinicom. Tu često dolazimo do poraznih činjenica. U najvećem našem hrv. šokackom bačkom mjestu u Sonti 50% pismenih zna samo ćirilicu jer i ono malo latinice, što u školi uče, kasnije potpuno zaborave. Kad još muški dođu u vojsku, onda uopće zbogom latinico! Poznato je da su analfabetski kursevi (učenje nepismenih ili slabo pismenih) u vojsci čisto ćirilski. U vojsci oni tako svoju latinicu prosto dotuku.

Neizmjeno mnogo puta sam imao prilike, da, kad kao očni liječnik u Okružnom uredu za osiguranje radnika ispitujem oči na čitanje, nađem na svu silu naše djece i mladeži, a bome i odraslijih, koji ne znaju čitati latinicom, nego samo ćirilicom. I iskreno sam se ljutio, jer to nije pravo da oni ne znaju i nisu naučili dobro i naše latinice.

Nas se ne tiče, što Nijemci u školi nauče samo gotsko pismo (goticu) i ćirilicu i uopće ne znaju latinicu, ali za naše Hrvate nije nam svejedno. Često puta sam kao funkcioner naših somb. hrv. društava („Miroljuba“, „Hrv. Radiše“, „Križara“) dobio u ruke pristupnicu

Sedam bunjevačkih djevojaka iz Bajmoka u narodnoj nošnji.

s potpisom (većinom od omladine) samo ćirilicom, jer se uopće nije znala latinicom niti potpisati. Kao kuriozum pokazivao sam te upisnice našim vodećim ljudima iz Zagreba.

* * *

Uz ikavicu i latinicu padaju u oči imena. Svaka se ptica svojim perjem kiti. A mi tuđim. Stipana obukli u Stevana, Ivana u Jovana, Josipa u Josifa, a Elizabetu prerušili u Savetu. I tako dalje redaju se

Dorđi, Jovanke, Sime (mjesto Šime), Save (mjesto Ksavera). Po imenu i natpisu na firmi nikad ne bi rekao da je to Bunjevac. Pogotovo još kad je to napisano samo ćirilicom, i naravno ekavicom.

Svakodnevno mogu na desetke puta bilo to u mojoj ordinaciji, bilo u boleštini ili bolnici bilo u školama čuti od naše hrv. djece, a i odraslih takova prerusena imena, pa se prosto često puta pitam, Bože moj, gdje smo mi i šta smo mi. Tako nas se ni ne zapaža. I ono malo što nas ima premažemo tuđom farbom, pa nas se ni ne vidi.

Pri imenima spomenuti je i „srpski govor“. Koliko sam Bunjevaca i Šokaca našao, koji su meni rekli da srpski divane. A kad su to meni rekli, koliko su tek puta to i drugima kazali. Istina golem je tu utjecaj i škole, jer svaki dobronamjerni posmatrač mora priznati, da naša djeca po školama i osnovnim i srednjim skoro nikad ne čuju ime Hrvat ili hrvatski, pa im to nije prešlo ni u uho.

*

Pomozi sam, pa će ti i Bog pomoći kaže stara naša hrv. poslovice. A Bunjevci specijalno kupovat će ne znam kod koga, samo ne kod svoga. Zaradit će i Avram i David i Vaso i Arpad samo ne naš. Zato imamo-bar ovdje u Somboru-mizerabilno malo naših radnji, jer se ne mogu održati. Koliku kupovnu snagu pretstavljaju Bunjevci, recimo samo u Somboru? ! Koliko ode samo na ponovu? ! A što Bunjevci kupe to je sve skupocjeno i prvoklasno. A kako malo ili ni malo bunjevačkih pomodnih trgovina.

Uzmimo opet špeceraje (trgovine mješovite robe). Sadanji Bunjevci baš ne poste, osim ono što moraju (kod starih je bilo puno strože). Kod katolika uopće je post lagan. Stoga i troše mnogo špecerajske robe. Srbi su u postu strožiji i puno suhoparniji, pa stoga i slabiji potrošači. Pričao mi je toliko puta jedan Srbin, vlasnik velike špecerajske radnje u Somboru, da za katolički Božić i Uskrs neisporredivo više pazari i proda nego za pravoslavni. I sam priznaje da katolici (u Somboru) znače veliku kupovnu moć. A bolje špecerajske radnje u Somboru uopće nemamo. Imamo nekoliko sitnih na periferiji, koje jedva životare.

Kraj sve te naše velike snage kako je u našeg življa strahovito nerazvijena kupovna svijest ! Neće svome, pa stoga ih i nema, a i što ima, ispropada. Živo mi je još u pameti, kako sam 2 poznate žene u Somboru opomenuo neka kupuju kod naših ljudi (jer sam ih upravo vidio da kupuju kod drugih) i kako su me stoga prosto napale. A želio sam samo dobro.

Radi nerazvijene svijesti nemamo naših trgovaca sa nekim većim kapitalom. A koliko bi takvi trgovci, ako ničim a ono novcem pomogli našoj hrv. stvari. Davali bi, jer moraju radi mušterija, i mogli bi dati, jer imaju. A koliko bi oni u svojim radnjama zaposlili naših pomoćnika, pa naučnika, pa ostalih radnika. Pa eto ti odmah i dobrih partija za naše djevojke.

Pade mi na pamet budna kupovna svijest Bosanaca, pa ću je spomenuti. Baš prije svjetskog rata. Srpsko društvo „Prosvjeta“ imalo je u prometu razne svoje artikle kao: šibice, cigaretni papir, laštilo i

sveze za cipele itd., a isto tako i hrv. društvo „Napredak“. Ne bi ti Srbin kupio Napretkovu stvar, pa da ga kolješ, nego ište svoje. A sjećam se, da je mene mati, kao osnovca, slala u treći sokak po našu stvar (n. pr. šibice), ako je u blizini nije bilo. A rezultat?

Bosanski „Napredak“ odgojio je na hiljade hrv. inteligencije svome narodu, a tako isto i „Prosvjeta“ Srbima. Družba sv. Ćirila i Metoda u Hrvatskoj izdavala je isto šibice, koje su pored Napretkovih rodoljubi uvijek po trgovinama tražili. Samim utrškom (zaradom) na tim šibicama uzdržavala je družba nekih 100 hrvatskih pučkih škola u hrv. dijelu Istre i plaćala učitelje. Šta je samo to značilo za hrv. narod!

* * *

Zdravlje je najveće bogatstvo na svijetu. Vrijedi to kako za pojedinca, tako i za čitav narod. Zdravi ljudi mogu da rade i privređuju, a zdravi roditelji izrodiće zdravu djecu. I seljak ostavlja zdravu i probranu pšenicu za sjeme. A tako je to i kod svakog ostalog ploda i rada.

Kod Bunjevaca ne odlučuje pri udaji zdravlje nego samo zemlja. Krasna cura otiće za bolesnog i tuberkuloznog momka, jer je bogat i lancaš, a zdrav ko dren i naočit momak okretaće se oko one koja sa sobom nosi lance pa makar bila trula ko bundeva. Rijetki su izuzetci. Bogat traži bogatu, a imućna opet imućnog, pa ma to pasalo kao šaka na oko. Nema tu pitanja srca i razuma nego bogatstvo i zemlja.

Koliko bi tu primjera mogao samo u Somboru nabrojati, pa se čisto ne mogu tome načuditi. Cura puca od zdravlja, lijepa, mlada i bogata mora se udati samo prema sebi i ode za skroz bolesnog. Odbija druge, krasne i zdrave, i vrlo dobre i poštene prosce, jer nema zemlje prema njoj. A oboje bi skupa imali toliko zemlje, da bi mogli prelijepo živjeti. Čovjek bi bar mogao uvijek raditi i obrađivati svoju zemlju, a ne ko onaj drugi više bolovati nego raditi.

Isto tako momak ko bobak, pa ko mahnit obalazi oko kakve ispijene bogataške cure, ne bi li je kako pridobio za ženu, odnosno zadobio njezine lance, a druge divne i ko dren zdrave djevojke i ne gleda. Ko da mu je vrana oči popila, pa ne vidi kakovu trulež uzima. Mari on što će čitav život imati uza se vječno bolesnu i tmurnu ženu i potrošiti na doktore i apoteku više nego što vrijedi sve ono, što mu je žena donijela! Briga njega za porod, hoće li mu biti otporan ili slabunjav i neotporan. Glavno da on ima dosta zemlje!

Uz t. zv. bijelu kugu t. j. ograničeni ili nikakav broj djece kod naših bačkih hrv. obitelji i gornja je činjenica jedan od uzroka, da nas u Bačkoj nestaje. Uzmimo samo Čonoplju. Nekad je to bilo daleko pretežno bunjevačko mjesto. Danas u stvari tamo ne značimo ništa. Badava, što su naši uz općinske izbore sada nedavno skoro listom glasali za Hrvate i Mačeka (od ukupno 116 bunjev. glasova glasalo 96 za Mačeka, 14 za Jrz. a ostali se ustegli) kada izumiremo. Nestaje nas ko dima.

Od nekada čisto bunjevačke Čonoplje ostalo nam je samo 450 Bunjevaca-Hrvata. Koja osmina ili desetina. Navodno je u 1938 god.

umrlo u Čonoplji kojih 20 bunjevačkih osoba, a rođeno samo 1 bunjevačko dijete, i to polutan (otac ili mati iz drugog atara). U 1939 umrlo opet 20 osoba, a rodilo se 4. U Čonoplji imade 7 odjela osnovne škole. U svih 7 odjela bilo je upisano na početku školske godine 1939/40 20 bunjevačke djece, školu je pohađalo samo 15 djece, a na koncu svršilo samo njih 10. Dakle od dobrih stotina i stotina djece na kraju škole ostade 10 bunjevačke djece! To je više nego porazno.

A kako je sa Čonopljom tako je sa Bačom, gdje se ne samo počinje, nego je već uvelike izmaklo tlo hrvatstvu, jer su tamošnje inače svijesne i bogate Hrvate brojčano pretekli i nadjačali Nijemci. A narodna poslovice veli: tko jači taj kvači. Počinjemo uveliko izumirati i u Somboru, a kako čujem porazna je statistika ove godine i u Subotici.

* * *

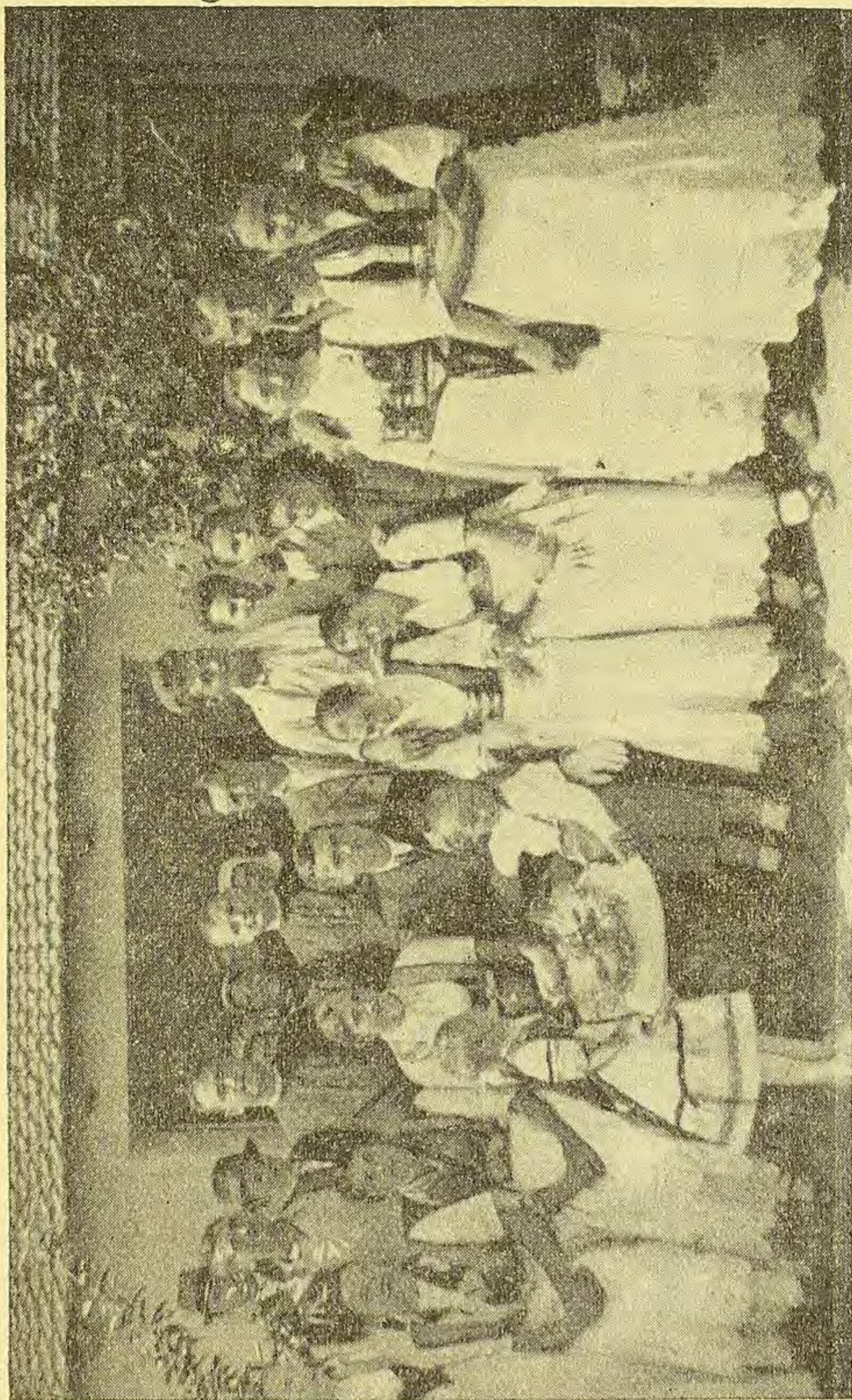
Što je previše nije ni sa kruhom dobro, kaže hrv. narodna poslovice. A Bunjevci prosto previše troše za odijevanje. Pretjerano flancuju. Preko svojih sila. Nema tu razlike između sirotinje i bogatih. Mora biti pa gotovo! Svila u služavke ko u one od sto lanaca, a novo odijelo i lagove čizme u sluge ko u gazde i gazdinskog sina.

U Somboru mora biti ženska ponova bez iznimke na sv. Trojstvo, kad je proštenje u „staroj“ (župnoj) crkvi. Pa uz sv. Franju, pa za „kapelu“ (proštenje Sniježne-Gospe u kapeli na sonćanskom putu), pa za „prelo“ na poklade. Ako ženska ne dobije ponovu, taj dan ne bi u crkvu (kapelu) ili na prelo, pa da je kolješ. Valjda je stid, što je bačo nije ponovio. A ne pita može li!? Da je mogao sigurno bi. A mnogi roditelji ponavljaju svoje žensko čeljade, ali se zaduže i kasnije ispropadaju. Onaj od 10 lanaca nadmeće se sa onim od 100 lanaca, pa mora propasti. Pogotovo ako još ima više ženske djece. Onda je gotov.

I kad ženske nekog (mrtvaca) prikaju, dolazi opet ponova i to čitavo ruho i nova marama. Za vrijeme kajanja opet obligatno je crno ruho i marama „kajačica“ (crna vunena marama sa utisnutim šarama na rubu, kakvu maramu nose inače starije udate žene kroz čitavu korizmu i advent za razliku od cura i mlađih žena, koje tada nose crne svilene marame). U Somboru mora svaka gazdarica prigodom smrti u kući kupiti po jednu kajačicu svoj ženskoj rodbini sa svoje i muževljeve strane. Premda je i to sve flanc, ipak se da izdržati i podnijeti, jer to traži običaj i ne ište tako strahovitih novčanih žrtava.

Kod ženskih ma i sa najsiromašnijeg salaša već svaka mora imati „tašnu“. Ko biva praktično je to. Imaš gdje ostaviti rupčić (maramicu), pa puder (!), pa crvenilo za usne (!). A ne znam gdje su sve to ostavljale, kad nije bilo u modi tašne! Već svako žensko hoće da ima briljantni prsten i zlatnu narukvicu na ruci. O seferinima neću ni da govorim, jer to je stranica za sebe. A tko sve to plaća? Bačo, odnosno roditelji. Napne se, a i Bog zna, da mu je teško. Ali šta ćeš, kad vlada uvjerenje, ako curu ne ponovi i ne nagizda je, da je neće moći udati.

I muški, osobito momci, ponavljaju se u navedene dane kad i ženske, ali ako i promaše kojiput da se ne ponove nije tako strašno kao kod ženskih. Ali se ipak točno vodi — bar u babjim razgovorima — je li se i kako ponovio ili nije. Po tom sude materijalno stanje momkovo i njegove kuće, što naravno opet utječe na udaju i ženidbu. Bolja ga cura, ako se ne ponavlja, neće. Da već svaki momak mora imati sat, to je jasno. Sada je unišla moda sata na ruci.

*Dužijanica na Sebešiću. — Sebešićki Križari i Križarice sa svojim duhovnikom
vlč. Ivanom Lebovićem čuvaju naše običaje na satašima.*

Mnogi momci imaju mjesto dugmeta na prsluku male dukate. Lagove čizme neću ni da spominjem. Sve, sve to stoji strahovitih novaca.

Posljedica svega toga pretjeranog flanca jest to, da sila Bunjevaca prodaje komad po komad zemlje. Mađari, a osobito Nijemci mnogo su umjereniji u odijevanju. Ali su zato, osobito Nijemci, do zabrane kupovine nejugoslavenima pokupovali svu silu bačke zemlje.

Računa se da su Nijemci iza 1.-og svjetskog rata kupili u Vojvodini 800.000 jutara zemlje. Kažu, većinom od Srba. A isto toliko zemlje je država podijelila svojim kolonistima. Ono što su mogli Nijemci, zar nisu mogli makar u manjem obimu naši Bunjevci. Al da, ne može se u isto doba flancovati i kupovati zemlje.

*

Kada već grdim moram spomenuti i psovanje kod našeg naroda. Čuješ ga na ulici, u kućama. Ma na svakom koraku.

Često je puta nažalost prešla psovka u naviku, pa je ni ispovijed ne može iskorijeniti.

Vrlo neugodno i rdavo djeluje na čovjeka psovka kod ženskih. A od Bunjevaca sam je toliko puta čuo, da sam se snebivao. I uz to čitavu pregršt bezobraznih riječi. Ne znam, gdje su samo to čule i naučile. Valjda uz „tašne“ došlo i to u modu.

* * *

Tko neće svoga za brata, hoće tuđina za gospodara. To je već toliko puta povijest potvrdila. Životno je to staro iskustvo. I dan dani uvijek aktuelno. A kod Bunjevaca samo ako nije iz istoga mjesta, odmah nije naš. „Ne triba nam“. Vrijedi to u prvom redu za same Bunjevce međusobno.

Eto Čonopljanin je recimo u Somboru stranac. Toliko sam puta čuo za jednog inače istaknutog gospodina u Somboru da nije „njihov“, jer nije Somborac. A razmaka svega 15 km! Pa ljudi Božji, ako to nije jedno te isto, onda nije ništa na svijetu! Isto tako Lemešanin je stranac za Somborce. I to sam čuo. A lično mi je pripovijedao jedan od najistaknutijih Bunjevaca, da su Subotičani za njegovom govorili, kada je tamo po dužnosti došao: „Šta će nam-nije naš“. A rodom je baš iz susjedne bunjevačke općine. Ja sam se prosto snebivao.

Jedan te isti narod, odnosno jedno te isto pleme hrv. stabla, pa jedan drugog, samo ako nije iz istog mjesta, ne prima kao svoga najrođenijeg. Strahovito je razvijen lokalni patriotizam. Mjesto, kad Bunjevaca i onako malo ima, da svakog svog rado prime i vesele se njemu i njegovom napretku, ma iz koje on općine bio, oni mu vele: „Nije naš“.

Moram priznati da kod Šokaca postoji veći osjećaj za skupnost, i da je kod njih povezanost mnogo veća. Možda to leži u njihovom temperamentu, a možda i u drukčijim prilikama (veće siromaštvo itd.). Mislim, kad bi oni imali malo više svoje vlastite inteligencije u svojim selima, da bi stvar još puno bolje stajala.

A šta istom da kažem o odnosu Bunjevaca prema došljacima iz uže Hrvatske. Za te su Bunjevci skovali svoju posebnu riječ „dodoš ili kuferoš“. Možeš biti najpametniji, najhrvatskiji, najsposobniji, najtalentiraniji, najškolovaniji, najkatoličkiji i moraju ti te odlike priznat, ništa to ne vrijedi, jer si-dodoš. Tvoja se hiljadarka za dobrotvorne svrhe ne vidi-ta od dodoša je. A bunjevački dinar je opet tako velik, da ga mora svako vidit.

* * *

Sitnice su to možda, što sam napisao. Ali upamtimo, da se iz sitnica sastoji i svijet. Dobro narod veli „kamen do kamena palača, zrno do zrna pogača“, t. j. iz sitnog nastaje veliko. Gornje crtice napisah ne iz mržnje prema drugim nego iz čiste ljubavi prema svojem hrv. narodu, pa tako neka se i shvate. Tko hoće da ih dobronamjerno i otvorenih očiju čita i povuče iz njih pošten i pravedan zaključak, dobro nam došao. A tko neće-prosto mu bilo.

Dr Ladislav Vlašić

Povratak u noći...

Kada se vraćam noću, umoran, kući s rada
sa tvrdim korama kruha pod miškom, koju još stežem,
zadihan koračam tromo kroz uske sokake grada,
kušam skupiti misli frazama da ih vežem.

Mjesec se daleko žuri bacajuć zlatne mreže
kroz plave talase sfere. I sestrice, sitne zvijezde,
zlaćan mu vijenac pletu, kroz divne večeri svježe,
a našom samrtnom zemljom prohladne sjene jezde.

Mir... I svečana tišina ova vraća mi daleke snage.
I sa smrknutog žutog čela posljednje kapljice znoja
uviru u krupne bore. I mis'o, koja me sjeća na davno minule drâge,
diže me, k'o svjesnog borca, iz teškog krvavog boja.

Utješeni, misleći dugo, zaboravim na svaku zlobu
uvjeren — i sasvim hladno: mi ko potomci raje,
znamo samo za patnje, za progone, i za rugobu.
I proklete naše nade, što istinu života taje!
Ah! šta bi sve htjeli ljudi, a šta im sve život daje.

Jakov Kopilović

Ivan i Bašo

VRAŽJE JAJE

— Hvaljen Isus Ivane!

— Uvik hvaljen bio, brate Bašo! Kud Bog da, ćeš?

— He, idem na sastanak. Govorit će jedan vrlo mudar učenjak. Skoro je dobegao iz Nimačke. Malo je kukastog nosa i krmeljavih očiju ali, kad stane divanit: tri bi ga dana slušo i gladan i žedan! Taj će nas čovik usrićiti!

— Pa, šta, onako, kaziva?

— Šta li kaziva? Poklaćemo popove, što zaglupljuju narod sa rajom i paklom, porušiti crkve, pa onda da v'iš kako se živi! Raj zemaljski!

— Da, da znam ja za taj raj. To su pravili Rusima Čivuti. Pa sad i uživaju Rusi. Svega imadu u tom raju, samo nemaju kruva, odijela, stana, obitelji, mira i nisu cigurni, nijedan, ni danju ni noću, za svoju glavu.

I Francuzi su hteli takov raj, pa su stekli za sebe propast. Sad bi jadnici da se oporave i podignu ali nemaju se na koga osloniti. Nemaju omladine, nego moralnu ruševinu od mladosti, pa ne može zidati niti na njima, niti sa njima. Bog zna kad će odgojiti omladinu, da na nju grade narodnu budućnost i ljudsku sreću.

— Ovaj učenjak veli, da će se iz komunističke revolucije izleći srićniji život cilome čovičanstvu. A ja to i virujem. S Bogom!

— S Bogom pošo, Bašo. Privarit ćeš se ti u toj viri.

*

— Bašo prodo debele svinje. Po ratnoj cijeni: 18 dinara po kilogram. Dobio za 10 komada svinja 36.000 dinara! Ko je ko Bašo! Odmah je kupio babi, Đuli šaren kožuh, s rukavima, unučadi: njih devetoro, svakom po par opanaka, a sebi stivu lulu. Počeo je pod stare dane opet da puši. Al, šta će sa onim silnim novcem, što mu još ostalo? Nije mogao spavati od brige...

Sutradan radi on u vinogradu na Krivom Blatu. Kad jedared: eto ti nekog čovjeka. Ni paor, ni gospodar. Tezma kuferinu, ha, reko bi, kolik' Bašina koliba! A nosi kufer na leđi, zapet na batini preko ramena. I znoji se, ljudski... Dode, skine kufer sa ramena i izduše se malo. I stane s Bašom u razgovor. Pita ga za vinograd. Bašo mu se pohvali kako ima mnoge i lijepe breskve. Nada se da će do godine obilno roditi. I stara se kud će s tolikim rodom... Došljak mu veli:

— Pa nosi u Njemačku! Tamo dobro plaćaju fino voće...

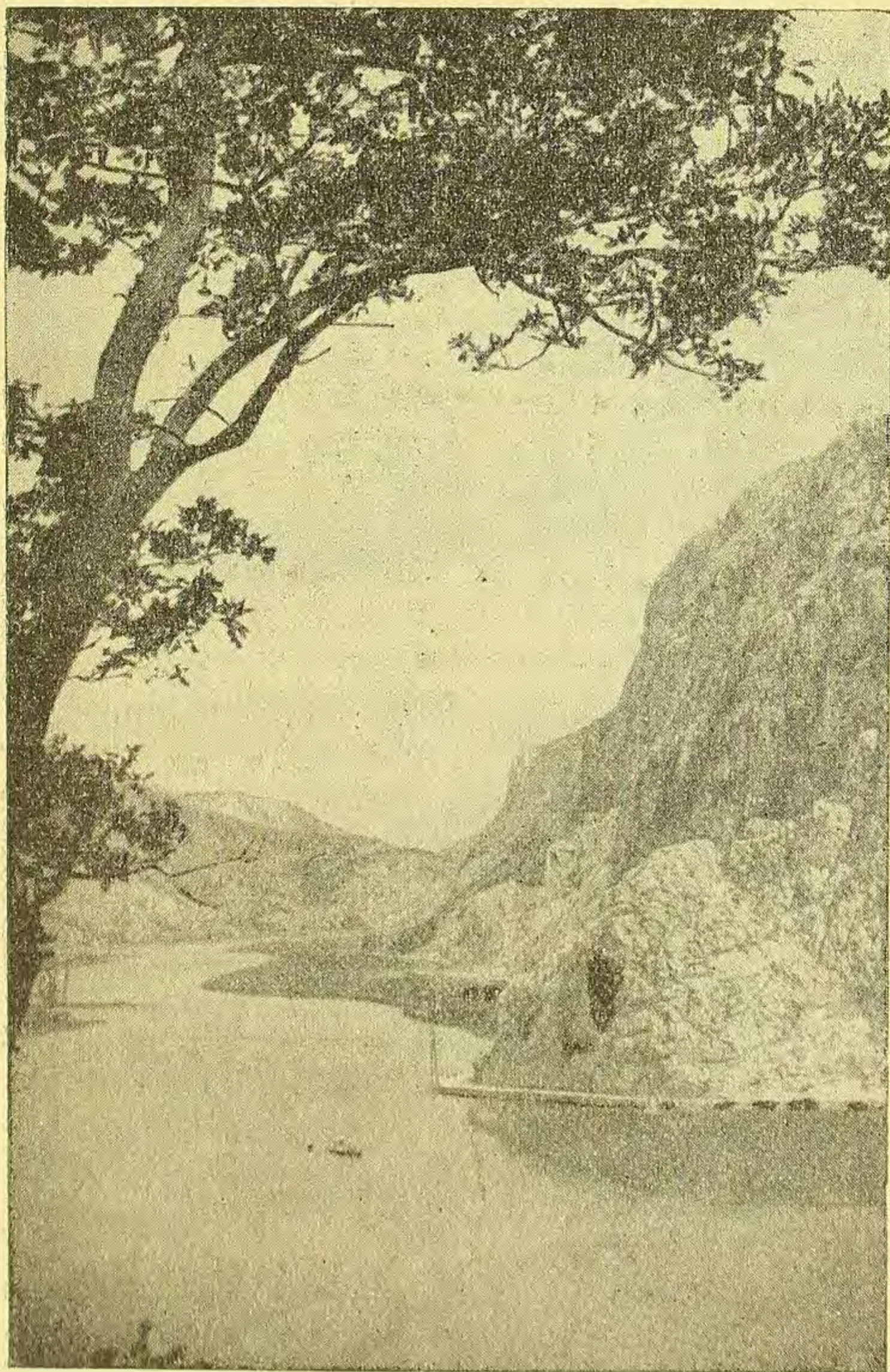
— Alaj i jesu moje, fine! Šta su naspram mojih one krupne briske sa Kraljevog Brega! Bundeve! A ove u Krivom Blatu! Brabušci! A moje? Svaka ko pregršt! A kad zagrižeš u nju, svega te oblije medeni sok i miris! A, takih nema: nije do Beograda, nije do Zagreba, već: do Carigrada!

— Znaš šta? — veli mu dođoš — ti bi mogao, da sam nosiš tvoje breskve u Njemačku... Imaj svoj avijon, krilaticu, pa si za 4 sata u Berlinu sa breskvama.

— E, a otkud meni krilatica?...

— Otkud? Za male novce možeš je imati! Za mjesec dana!

— Kako to?

Predio sa našeg hrvatskog Jadrana. — Pred Omišom.

— Kako? Evo gledaj!

Sotim otvori svoj veliki kufer i veli Baši:

— Odi, vidi, šta je ovo!?

Bašo zaviri u kufer i vidi u njemu nešto: veliko kolika jedna dužica za vodu a duguljasto kao kakova ogromna kruška. Mrko i sjajno.

— Šta je to? — pita.

— To je vidiš, jaje od krilatice. Kupi ga, dat ću ti ga jeftino, nek ti se izleže. Pa dok ti ne prispiju breskve, ona će ponarast i moći ćeš da voziš breskve u Berlin... Još i grožđe. A imaš li grožđa?

— Sad nemam, al' dogodine, mislim da ću imati jedan vagon kraljevog drinka!

— No vidiš! Kupi ovo, pa ni brige za breskve i za grožđe!

— Nije ludo — veli Bašo. — Samo ako nije skupo!

— Kako skupo! Znaš pošto je jedna dobra krilatica? Dobra pol milijuna dinara! A ja ću tebi ovo jaje dati za 40.000 dinara...

— Aa, to je zdravo skupo.

— Pa šta bi dao za njeg?

— Ha, trideset hiljada, to bi koj'kako izgnječio...

— Znaš šta? Tebi kao naprednom gazdi eto dat ću po to. Ali ne kazuj drugima, jer će onda i oni iskati tako jeftino...

— A, ko će tu kupiti krilaticu? Ovi nose, ove godine još i kljuk na leđi... Nemoraju u nedilju brati vinograde... Ko prijašnjih godina...

Sotim Bašo ode u kolibu, otčeprka pijesak na sred kolibe i izvadi omot sa novcom. Sa sobom je nosio novac, da ga, veli, nebi ošamatali... I isplati doši 30.000 dinara, a ovaj mu izvadi „jaje“ i reče:

— Pazi, da ga ne metneš nigdje ovako, okomice, jer će biti belaja... Nego ga uvijek „polegni“. Kod kuće ga metni u zapećak, tamo je vruće. Pa čekaj dok se ne izleže.

Tada došljak uzme svoj kufer i smukne u kukuruze, prema granici. A Bašo džak, pažljivo strpa veliku bombu, jer to bijaše jedna nepukla bomba, teškom mukom je zametne i ajd kući. Na trošarnici pitaju ga šta nosi?

— Nosim babi jednu lipu bundevu...

— Pa šta ste se pod njom tako pogurili?

— E, dico, ja sam star čovik, pa sam već i sam sebi težak. A kamo l'ne ovolika bundeva...

Dode kući i metne bombu u zapećak. I naloži babi, da ne dirne „To“ za živu glavu, jer će biti trista čuda!... Ko da je slutio...

Sutradan ode Đula u varoš, na pijacu, a Bašo zamudruje: „Dobro će biti tom jajetu malo zakuriti... Da se prija izleže...“ I užari peć, da je sva sikćala. — Aha! Metnit ću ja njega u peć. Nek se požuri krilatica. I metne bombu u peć, užarenu... Onda potrče, da donese iz volarice štrangu. Ako bi se naglo izlegla krilatica, pa će je privezati, da ne bi umakla... Samo što je stigo do po avlije, zagrmi strašna detonacija... Snaga lupi Bašom o zemlju, da je ostao ko mrtav. Kad je nakon po sata došao sebi, imao je šta viditi... Pun salaš svijeta, to jest puna avlija, jer salašu ni traga ni glasa... Raznela ga bomba. A i Bašo je kaže doktor imao zahvaliti svojoj staroj žilavoj naravi, što nije ostao na mjestu mrtav.

*

Poslije dva dana dode mu Ivan i kreće glavom:

— Ej Bašo moj, Bašo moj... Alaj si skupo naplatio tvoju lakovirnost... Al' još će skuplje platiti čovičanstvo, kad mu se izleže jaje njegove materijalne vire... Komunizam... Napredovanje... U propast!

Tuga našega šora u ljetno veče

*Pred sjajem rumene zore vuku se vjesnici mraka,
idem daleko u njive, da šumom klasova zrelih
i pjesmom u polju glasnom veselih mladih težaka
na licu osušim mladom tragove suza vrelih.*

*O, kako tužno je bilo sinoć u našem šoru!
Pokućstvo staro je susjed nosio nijemo na kola,
djeca su plakala kruha suhu grizući koru,
došljak je neki iz grada vezao prodanog vola.*

*Žena bez riječi blijeda sivo je korito vukla,
dječici dijelila tužnoj velike stare kapute,
pozdrave nekom zadnje zvona su zvonila mukla,
drhtale bolno kraj puta đurđina glave su žute.*

*Kola su polako pošla. Lijepilo crno se blato,
ljudi su mahali nijemo, oči su brisale žene.
I dok je graktalo tupo dosadnih gavrana jato,
pod granjem vrba u dolu krale se večernje sjene.*

*Salaš je ostao prazan. Bijela se stisnula štala,
pendžeri gledali tužno ko oči žalosnih baka,
đerma je njihana vjetrom sumorno škripati stala:
njivama pričala kroz plač sudbinu jednog seljaka.*

*U salaš ovaj će skoro doći tuđin iz grada...
Tugom u srcu teškom budan sam dočekao zoru,
u šumu klasja sad traži utjehu duša mi mlada.
O, kako tužno je bilo sinoć u našem šoru...*

ALEKSANDAR KOKIĆ

Dan bačko-baranjskih Hrvata u Zagrebu

Bunjevci i Šokci su u par zadnjih godina, usprkos svih podmetanja i smetnja dosadašnjih režima postigli vrlo zavidne i značajne uspjehe u nacionalnom pogledu. U našem se narodu potpuno probudila hrvatska svijest zatrpavana punih 250 godina. Danas je svaki salašar isto tako svijestan Hrvat, kao što je koji Zagorac ili Hercegovac.

Time što su nam zabranili zakazani sabor u Subotici potvrđuju našu tvrdnju. Inače što bi nas se bojali?

Čitav hrvatski narod danas znade za nas, zna naše poteškoće, našu borbu. On je sav uz nas. Mi danas nismo sami, nismo više manjina, nego dio naroda.

Mi smo danas i bez narodnih zastupnika i bez slobodnih izbora objavili naše političke zahtjeve. Postali smo odlučujući politički faktor u ovim krajevima i sada svijesno odlučujemo o njihovoj sudbini. Bunjevci i Šokci mi smo danas kritičko pitanje pred najvišim političkim forumom jedne države. Vjerujemo da ćemo i najveću političku želju ostvariti, da ćemo doći u sklop banovine Hrvatske. Svi su hrvatski političari uz nas na čelu sa Dr Mačekom.

Sve uspjehe imamo zahvaliti Zagrebu, metropoli hrvatskog naroda. Naše su oči uprte u njega i svu pomoć očekujemo iz njega.

Ove veze sa Zagrebom učvršćuju „Dani bunjevačko-šokačkih Hrvata“ u Zagrebu.

Tako je i godine 1940 održana ta proslava na vrlo svečan način, jer je pitanje bačko-baranjskih Hrvata postalo vrlo aktuelno.

Hrvatski je Zagreb s velikim interesom očekivao Dan bačko-baranjskih Hrvata. Na dan 12 travnja zagrebačko građanstvo i sva kulturna društva i nacionalne organizacije u povorci i sa zastavama priredili su srdačan doček Hrvatima Bačke i Baranje. Iako je bila kasna noć, zagrebačke su ulice vrvjele svijetom. Sve je bilo puno.

Od hrvatskih narodnih zastupnika bili su gg. Milutin Mayer, Dr Pernar, Dr Šol, Dr Reberski i drugi, Društvo Bačkih Hrvata u Zagrebu sa svojim predsjednikom Dr Josipom Andrićem, H. P. D. „Zvonimir“,

Trenkovi Panduri i krasno uniformirani članovi hrvatskog društva „Petar Zrinjski.“

Kad je vlak ulazio u kolodvor glazba je svirala „Lijepu našu“ koju su svi prisutni pjevali. Prvi su izišli iz vlaka vođe bačkih i baranjskih Hrvata Msgr Blaško Rajić i Đido Vuković. Kolodvorom je odzvanjao „živio“. Goste je pozdravio g. Milutin Mayer ovim riječima: „Zagreb je ponosan i sretan što vas može pozdraviti na svome tlu, na kojemu se uvijek vijala hrvatska zastava. Taj Zagreb danas pozdravlja bačko-baranjske Hrvate koji čuvaju sjeveroistočne granice Hrvatske koji su tamo sačuvali svoj hrvatski jezik i svoju katoličku vjeru. I danas se bore za hrvatske ideale.“

Josip Đido Vuković govori na danu bačko-baranjskih Hrvata u Zagrebu.

Dr Josip Andrić, predsjednik zagrebačkog Društva bačkih Hrvata pozdravio je goste ovim govorom: „Dragi naši zemljaci! U času kada stupate na tlo hrvatskog glavnog grada prvi put ovako reprezentativno otkako je ostvarena (još nepotpuna) banovina Hrvatska, osim vas nad svim tim ne osjeća veću radost nitko nego mi, koji smo potekli s

istih onih bačkih i baranjskih ravnica, odakle evo i Vi dolazite i koje je Zagreb prigrlio kao i sve ostale sinove hrvatskog naroda.“

Na to se u ime gostiju zahvalio presvij. g. Blaško Rajić: „Došli smo u Zagreb, da Vas zamolimo da ne zaboravite na nas. Dolazimo s najozbiljnijom namjerom, da Vam ka-

Šokci i Šokice iz Bačkog Brijega izvode šokačko kolo u Zagrebu na proslavi bačko-baranjskih Hrvata.

žemo, da hoćemo biti tamo, gdje su sva braća Hrvati“. Nakon toga bila je svečana povorka zagrebačkim ulicama.

U subotu prije podne na trgu Stjepana Radića kod crkve sv. Marka skupili su se bačko-baranjski Hrvati, a odande krenuli u banske dvore.

Senator Đido Josip Vuković pozdravio je Dr Mačeka i g. bana Dr Subašića.

Na to je odgovorio Dr Maček: „Draga braćo i sestre! Znam da je teško Hrvatima izvan banovine, treba borbu izdržati, kao što smo je dosada izdržali. Ako Bog da izmijeniti će se i prilike kod Vas u Vojvodini.“ Oduševljenim klicanjem oprostili su se svi od g. predsjednika i g. bana- Iz banske palače pohodili su Braću Hrvatskog Zmaja i nadbiskupa Dr Alojzija Stepinca.

H. P. D. „Neven“ iz Subotice, H. P. D. „Zvonimir“ iz Zagreba i „Sljeme“ pjevačko društvo iz Šestina osvojili su zagrebačko građanstvo s vrlo uspješnim koncertom u dvorani zagrebačkog zbora.

Koncertu su prisustvovali odličnici iz Zagreba i subotički biskup Msgr Lajčo Budanović koji je iz Subotice došao da uveliča svojom prisutnošću ovo slavlje. Pjevane su pjesme iz bunjevačkog i šokačkog narodnog života.

Proslava bačko-baranjskih Hrvata doživjela je svoj vrhunac na svečanoj akademiji u nedjelju. Iza „Nevenovih“ pjesama stupio je na pozornicu Msgr Blaško Rajić s riječima: „Braćo Hrvati, svi mi sinovi Bačke i Baranje želimo i hoćemo biti s Vama... Obraćam se na Beograd i Zagreb. Prvima velim: Braćo Srbi ne tražite ono što nije Vaše. A Vama velim: Braćo Hrvati! Ne dajte ono što je Vaše, jer to traži obraz i poštenje“. Dvorana je orila od poklika bačko-baranjskim Hrvatima i Subotici. Iza govora Đide Vukovića i Jerka Zlatarića otpjevana je hrvatska himna.

Poslije podne je bio svečani banket u čast bačko-baranjskim Hrvatima, a na večer u 7 sati svečana predstava u hrvatskom narodnom kazalištu u čast gostima. Izvodila se Zajčeva opera „Zrinjski“.

U nizu manifestacija hrvatske svijesti bačko-baranjskih Hrvata ova će ostati među najljepšima i najsnažnijima.

FOND

„ALEKSA KOKIĆ“

NAMIJENJEN JE IZDRŽAVANJU NAŠIH STUDENATA

Cvijeće sa žala

*Sama u sobi. Na malenom stolu
vazna sa cvijećem što smo sami brali
po žalu morskom veseli i sretni:
u smijehu vedrom i srdačnoj šali.*

*Na samoj negdje sjedili smo klupi
kad večer zvijezde zanjše bez zvuka,
i dok smo tako gledali se nijemo,
u mojoj tvoja počivaše ruka.*

*A dolje, tamo, sjenke gradskih kuća,
ko spomen krotko snivahu na žalu,
i kao dijete neiskusno, drago,
ti vidje negdje skromnu kuću malu,*

*daleko negdje, gdje oblaka nema,
gdje sunce samo alejom se šeta,
a večer usne zaboravom ljubi
da ne znaš zlobu i pakosti svijeta.*

*I tu nas dvoje, tu živimo sami
puninom srca, za sve drugo slijepi,
tu niču samo čempresi i ruže,
i tu su tako svi nam dani lijepi...*

*Ej, to su bile samo puste sanje,
tek pustli snovi što smo noći dali,
sad sjediš sama uz uvelo cvijeće,
što nekad sretni na žalu smo brali.*

Mator momak

Svi vanjski znaci odavali su da je Branko, činovnik Ispostave u bosanskoj varošici V. K., dobro zagazio u momačke godine. U cvjetno doba godine kitio se on rumenim ružinim pupoljkom. Džep mu je uvijek naduven kesicama finih bonbona. Miris svoje momačke ustajalosti redovito je popravljao kolonjskom vodom, a eleganciju svoje pojave upotpunjavao vitkim štapom. Ti znaci ga ne bi ništa smetali kad se u dušu ne bi uvlačila sjeta i osjećanje da mladost prolazi, a on mora sam ići kroz život.

Vara se tko misli da se Branko nije htio oženiti. Uzdisao je on već za mnogim djevojkama. Nekima se i približio, kad sam od sebe, kad nagovoren od njih, ali kad je trebao da nastupi kao prosac, onda se povlačio i priznavao sebi da je kukavica. — Poslije je prema svakoj toj djevojci ohladio, postao služben i nijem, a na sebi je izvršio jedinu promjenu izmijenivši marku i ime kolonjske vode. Drugu reformu nije provodio, jer ni u jednom odnosu nije krivio sebe no djevojke. Jedna nije dosta pametna, ozbiljna, druga lijepa, treća bogata i školovana i tako redom. Svaki put je znao reći: „Nije to ona prava“. Kad se prava, — ona — čiji se talasi poklapaju sa njegovima pojavi, onda on neće uzmaknuti“.

Sad je već dvije godine u stavu iščekivanja prave. Koliko je želi! Koliko je čeka! Kada će već doći? Gdje će je sresti? Kakva će biti? Ta i slična pitanja rojila su mu se po glavi dok je čekao pravu.

Najzad je došla djevojka za koju je Branko mislio da je prava. Tip, koji će njemu u svemu odgovarati.

U obližnje selo V. postavljena je nova učiteljica.

Dolazi iz metropole. Ima puno prtljaga. Mora biti da je mala, jer se jedva vidi iz kola. Oči su joj lijepe kao zvijezde. Kosa joj je duga, kestenjasta i glatko počesljana. To su bile prve informacije o novoj učiteljici, koja je u ponedjeljak prošla kolima kroz V. K. Tri dana čaršija je samo o njoj pričala. Branko ju je sjedeći pred kavonom prvi vidio. Srce mu je jače zakucalo. Malo čudno za njegove godine, moglo bi se reći romantično, ali je uistinu življe lupalo. Jedva je čekao čas da je opet vidi i upozna.

Bilo je to u četvrtak iza dolaska nove učiteljice. Branko je pošao sa drugovima u lov na divlje guske i umjesto u akciji na jezeru našli su se u školi sela V. Preko starije učiteljice upoznali su se svi sa novom gospojicom. Na sve je ostavila prijatan dojam; Branko se posebno radovao ovom poznanstvu poslije kojega je njegov život dobio novi smisao.

Oženit ću se njome, iznajmit ću veći stan, uredit ću ga za nas dvoje,

govorio je sebi i nemirno šetao po sobi. Ne znam kako i zašto, ali ja volim tu djevojku. Osjećam kako njena pojava ulijeva u mene novu snagu, volju i radost. Takve su misli bile akordi njegove nove uspavanke.

Često je odlazio u selo da vidi novu učiteljicu. Po bojama i kroju njenih haljina zaključivao je kakav joj je ukus i svakiput bi uneo u svoju sobu nešto u boji njenih haljina. Njegove nove kravate i maramice također su imale u sebi koju njenu boju. Čisto se pomladio u blizini tog tihog bića.

Kad bi razgovarao sa njom, raspitivao je o svemu. Tako je saznao šta radi u slobodnim časovima, kamo ide nedjeljom kad nikad ne dolazi u V. K. Saznao je i to da se mnogo dopisuje. Postao je ljubomoran na sve one kojima ta djevojka piše. Bojao se za sebe, da se možda kasno pojavio?

Iz dana u dan Branko se sve više zagrijavao, a nova učiteljica je međutim ostala nepromijenjena, ozbiljna i hladna. U većem društvu nasmiješila bi se koji put na njega, ali nikad nije htjela ostati s njim na samu. Tražio je sve moguće puteve i načine kako bi je osvojio, ali je ona ostala nepristupačna i kao slijepa za njegovu uistinu ugodnu vanjštinu i pažnju.

Onda je došla kišna jesen i oštra zima. U vedre dane Branko je išao u selo učiteljicama. Uvijek ga je primila starija u svoju sobu i pozvala mlađu na razgovor. Mala, kako ju je u sebi zvao, nije nikog primala. Više puta htio je silom poviriti u sobu te drage djevojke, ali ga je ona uvijek odbila sa obećanjem da će mu jednoga dana učiniti tu radost. — Morao je čekati taj čas sve do proljeća, do dana kada je starija učiteljica slavila imendan.

Taj dan je nova učiteljica dala Branku ključ svoje sobe. Sam se popeo u stan. Otključao je sobu i ušao. Savršeno se iznenadio. Njezina soba ličila je na ćeliju kakve časne sestre. Sav ukras u njoj bio je križ, posuda sa blagoslovenom vodom i slika Bezgriješne. Ni jedan korak nije više napravio po sobi. U jednom pogledu na tu bijelu, jednostavnu sobu shvatio je zašto je mala pravila takvu promjenu u njemu, zašto ju je tako mladenački zavolio.

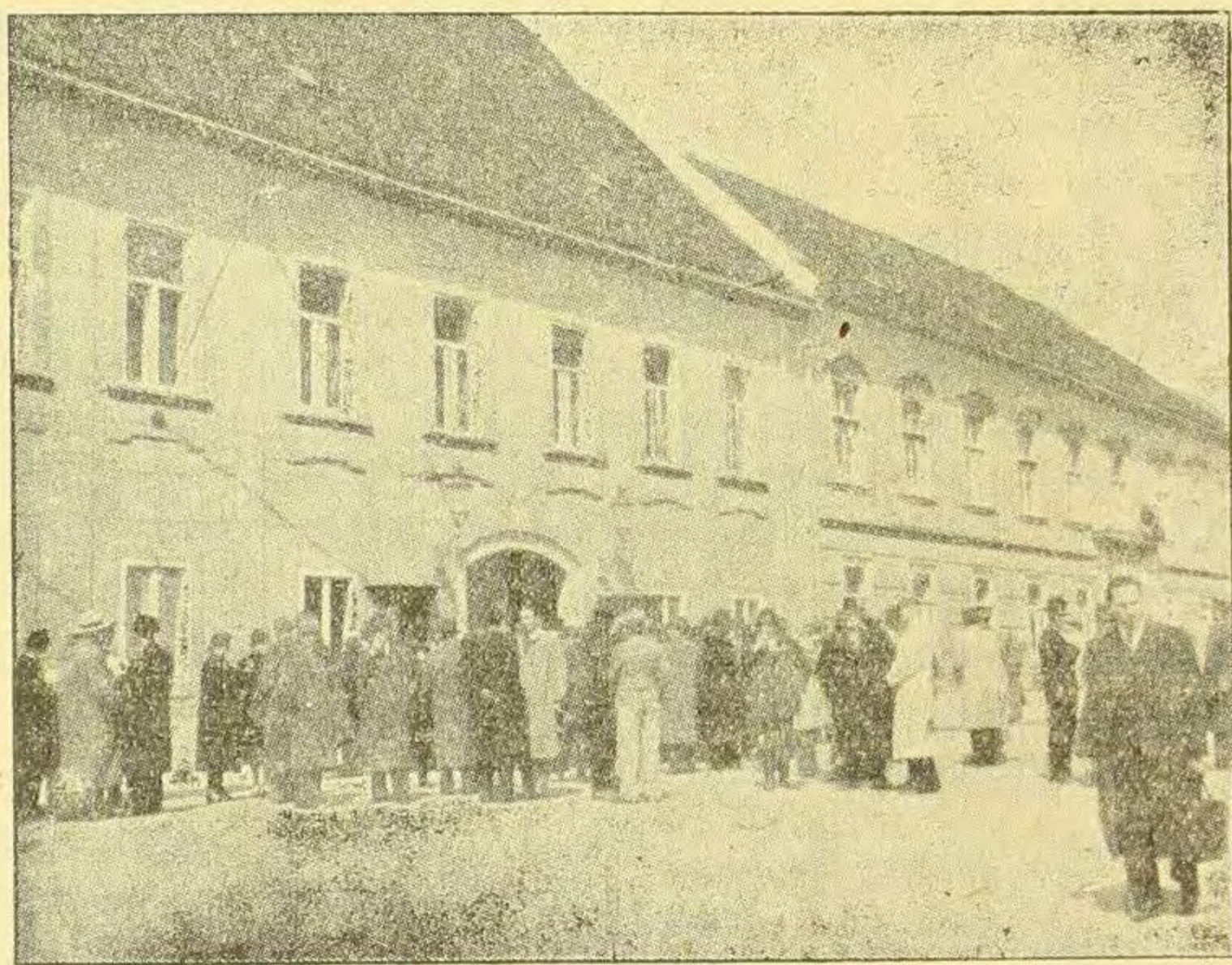
*

Dva tjedna poslije toga mala je učiteljica dobila dekret o premještanju po potrebi službe i poput lastavice otprhнула u sjeverne krajeve. Branku je ostavila nenačetu bočicu kolonjske vode „Ciklamen“ sa cjeđuljicom: g. Branku za sjećanje i pozdrav. — Kad je primio poklon uzdahnuo je, u očima je osjetio toplinu, a kroz zube je protisnio: „Mala, zar samo to? A moje srce!“

Ubrzo je stvorio konačnu odluku za budućnost. Ojađen, osiromašen i odbijen otvorio je bočicu i uzeo nov miris.

Smiju li katolici čitati sv. Pismo

Malo čudno pitanje, a ipak s jedne strane sasvim opravdano. Zar nije opravdano postaviti to pitanje kad mi u katoličkim kućama vidimo svakakovih knjiga i novina, samo jednu knjigu rijetko vidimo, a to je sv. Pismo. Mnogi i mnogi katolici misle da je ta knjiga samo za adventiste, a katolik da od svetog Pisma smije samo toliko znati koliko mu svećenik s propovjedaonice kaže. Pa ipak to je knjiga koju bi svaki katolik morao od svih knjiga najradije čitati i najbolje poznavati!

Pred banskim dvorima u Zagrebu okupljeni bačko-baranjski Hrvati 13. travnja 1940.

Danas se na svim linijama ide za tim da se društvo ljudsko obnovi, jer je moral duboko pao, a iskvarenost svake vrsti prodrla je već u sve slojeve ljudi. Jedni počinju sa socijalnim reformama, jer, vele, čovjek će postati bolji kad bude imao bolje uslove za život. Drugi idu za tim da neprosvijetljenom čovjeku dadnu prosvjetu opravdavajući svoj nazor time što vele: čovjek je loš samo zato, jer nema dovoljno naobrazbe, ne umije da bude valjan.

No kada je u čovječanstvu moral toliko pao, a nepravda tako velike zamahe uhvatila da je sam gospodin Bog smatrao da je reforma bila potrebna, onda je On tu reformu proveo preko evanđelja. Evan-

delje je zadalo smrtni udarac židovskom pretvaranju, rimskoj pokva-renosti i oholosti. Evandjelje je povratilo ono dostojanstvo ženi na koje ju i Bog postavio, kad ju je stvorio. Evandjelje je izjednačilo ljude međusobom time što je ropstvo proglasilo nedozvoljenim sputa-vanjem slobode pojedinog čovjeka.

Kad se u srednjem vijeku zaboravilo na nauku što ju je Krist po evandelju ostavio svijetu, pojedinci nanovo ugrabili vlast nad masama, tad je gospodin Bog htio da se opet ljudsko društvo refor-mira po evandelju. U tu svrhu izabrao je dva čovjeka od kojih je

Hrvatsko pjevačko društvo „Neven“ iz Subotice na proslavi u Zagrebu.

jedan s evandeljem u ruci obilazio krajeve i propovijedao svima božansku nauku, a drugi se tako reći sam pretvorio u to evandelje time što ga je doslovce od riječi do riječi u svoj život proveo i na taj način pokazao živi primjer evandeoskog života. Prvi je bio sv. Dominik a drugi sv. Franjo.

Danas, kad se sa svih strana vapi za reformom, zaboravlja se na to najuspješnije sredstvo. Doduše neki od onih što žele socijalnim refor-mama obnoviti čovječanstvo govore o socijalnim reformama na temelju sv. evandelja. Međutim oni kao da se boje da se to evandelje ne bi proširilo u šire slojeve. Osnov bilo kojeg oblika socijalne obnove jest: sveto Pismo u ruke svakom čovjeku! Mi možemo propovijedati, mi možemo naučavati ne znam kako lijepe i praktične istine, ali dok god su one autorizirane našom vlastitom ličnošću, dotle će one imati i svojih protivnika, i to upravo zato, jer iza njih stoji ljudski autoritet. Svećenstvo se gotovo po svim seoskim mjestima tuži, kako je teško narodu propovijedati, jer narod propovijedi ne shvaća. Svemu je tomu krivnja to što narod ne pozna sveto Pismo. Ono malo što se nauči u osnovnoj školi nije ni izdaleka dovoljno. To bi tek pojedincu

moralo dati volje da se s tom knjigom i kasnije u životu bavi. Žalosna je činjenica da od katoličke Crkve otpadaju pojedine obitelji i prelaze na razne druge vjere s obrazloženjem da se tu živi po sv. evanđelju. Kao da katolička Crkva ne traži od svojih vjernika da žive po svetom evanđelju! Danas kad na svakom koraku ustaju novi proroci i propovjednici novih vjera, ne bi smjelo biti nijedne katoličke obitelji bez svetog Pisma. No ne samo da ne bi smjelo biti obitelji bez sv. Pisma, nego ne bi smjelo biti nijednoga člana u toj obitelji koji sv. Pismo ne bi u tančine poznao.

Nedavno sam imao prilike da u jednom zabitnom srpskom selu razgovaram s jednom seljakinjom, pripadnicom adventističke sekte, koja u tančine poznaje sveto Pismo i staroga i novoga zavjeta. Pomislio sam kako daleko zaostaje naš katolički svijet u poznavanju svetoga Pisma za ovom adventistkinjom. Dakako da oni sveto Pismo na svoju ruku i krivo tumače; Crkva se pobrinula da se to ne dogodi i katolicima, pa je svakom katoličkom izdanju svetoga Pisma priložila i jedno dulje ili kraće tumačenje nejasnih mjesta.

U narodu kao da postoji mišljenje da je sveto Pismo samo za krivovjerce. To je mišljenje krivo. Upravo mi katolici moramo najbolje poznavati sv. Pismo, a poznavati ćemo tek onda, ako ga budemo čitali.

Danas se kod nas, barem u pojedinim mjestima, budi liturgijski pokret. Nikada taj pokret neće imati uspjeha, ako se prije u katoličkom narodu ne raširi sv. Pismo. U Njemačkoj, gdje je liturgijska obnova zahvatila već i šire slojeve, išlo se pravim redom, pa se narodu najprije dala u ruke biblija, probudilo se kod katolika zanimanje za nju i tek onda počelo raditi na liturgijskoj obnovi. Pius Parsch, koji je najzaslužniji za liturgijsku obnovu u Njemačkoj, kad se vratio iz svjetskog rata i kao svećenik i pastir vidio onu prazninu u ljudskim dušama, koja je zavladala nakon toga rata i čežnju samih tih duša da se nečim vrijednim zasite, počeo je sa biblijskim pokretom. Prije svega se pobrinuo da i najsiromašniji čovjek može lako doći do svetoga Pisma. Zatim je uveo tzv. „Bibelstunde“—časove u kojima je vjernicima tumačio sv. Pismo. Danas su ti časovi tumačenja sv. Pisma uvedeni već i u najzabitnije selo. Tek na toj osnovi zamislio je Parsch svoj zamašni i za produhovljivanje kršćanskog svijeta toliko važan liturgijski pokret. Držim da je skrajnje vrijeme da se i kod nas nešto slično uvede. Društvo sv. Jeronima u Zagrebu omogućilo je i najsiromašnijem seljaku da uz malene žrtve nabavi sebi sv. Pismo. A koliko ipak imade i boljih kuća koje nemaju nijedan primjerak sv. Pisma. Danas je došlo skrajnje vrijeme da se katolički puk zainteresuje za sv. Pismo, jer je ono osnov svakom nastojanju za poboljšanjem loših društvenih prilika.

Našem pjesniku

Naš dragulj su odnijeli među stijene. Dužnost ga je zvala da pola godine bude tamo.

Čudna je, nevjerojatna i bolna poruka o njemu.

Naš dragulj se prelomio i ugasio.

Aleksa!

Naš pjesnik, naš ponos, naša dika!...

Tko da vjeruje glasu što prerano nam dođe?

Pa ipak...

Gospodin je trebao naš najljepši klas, zato Te uze sebi.

I dok mi kao obični ljudi govorimo: siromah, Ti si sigurno sretan, jer nije siromah onaj koji poslušava riječi:

„Dođi, slugo dobri i vjerni“ ...

Na prvi poziv Ti si se odazvao. Poletila je Tvoja čista duša u visine vječne ljepote.

Aleksa!

Mi smo siromasi ...

Zar je ova spoznaja da Te nema bila potrebna već sada?

Ta mi smo Te zavolili još onda ka si nam dao prvo zrno iz zlatnog klasja Tvojega života. I što si nam više davao, sve više smo Te ljubili.

Znao si Ti dobro što treba dušama Tvojega roda, zato si davao glazbu, ljepotu, nježnost i intimnost Tvojih stihova da nas veseliš, dižeš, hrabriš i oplemenjuješ.

Pjesniče naš, mi smo Ti bili jako zahvalni na hrani koju si nam davao.

Aleksa!

Sad smo žalosni. Sad je kraj.

Prelomio se klas i mi ćemo opet biti siromasi željni zrnja.

Pjesniče naš!

Ti si postigao svrhu svojega života. — Gospod Te je sigurno nagradio puninom svojom u beskrajnim visinama Neba. Iz te punine svrati svoj pogled na Tvoju dragu Suboticu, bijele salaše i ljubljene rod ...

Utješi nas. Moli, isprosi nam nasljednika ravnog sebi da ne ostanemo tužni siromasi iza Tebe.

Tvoje pjesme bit će nam uvijek niska dukata na grudima, Tvoj lik sjajan,

Tvoja uspomena sveta.

Aleksa!

Hvala Ti! — Počivaj u miru!

ZA PJESNIKOM NAŠIH NJIVA

Aleksandar Kokić

Tužno su zazvonila zvona sa naše katedrale jednog žarkog ljetnjeg dana...

Tužno je odjekivala naša bijela Subotica od žalosne pjesme posmrtnih zvona... koja se širila preko ravnih njiva do osamljenih salaša i tužnih do-lova...

Steglo se srce svakog Hrvata na vijest da je predao svoju plemenitu dušu svome Stvoritelju pjesnik naših njiva i bijelih salaša — Aleksa Kokić... Umro je onaj koji je svojim perom tako lijepo opisao naš život... umro je onaj čije je srce kucalo samo za nas... umro je onaj čije su blage oči tako ugodno djelovale i osvajale u prvi čas... i to umro je daleko od svojih salaša, daleko od ravnih njiva, daleko od žutoga klasja!

*

Aleksa Kokić je sin bijele Subotice koju je volio posebnom ljubavlju. Rodio se 14 listopada

1913 god. Niže škole je svršio u rodnome gradu, gimnaziju u Travniku, a teologiju u Zagrebu. Zaređen je za svećenika 1937 u divnoj subotičkoj katedrali, u kojoj je i prinio Gospodinu prvu Nekrvnu žrtvu. Godinu dana je bio kepelan u župi sv. Roka u Subotici, gdje je svojom tihom i nježnom pojavom osvojio srca svih vjernika. Iza ovoga je pošao u Zagreb na studij filozofije i trebalo mu je još godinu dana da diplomira, ali ga je vojna dužnost u tome spriječila. Pošao je na odsluženje vojnog roka u Cetinje, gdje je 17 VII 1940. daleko od svoje sestre i nane predao svoju dušu vječnome Sudcu.

Aleksu Kokića oplakuju pored oca i majke i osmero braće i sestara i čitava ravna Bačka, te bezbrojni prijatelji širom lijepe naše hrvatske domovine, jer je znao svakog osvojiti svojim nenametljivim nastupom.

*

Aleksa Kokić je bio svećenik na svom mjestu i kao takav radio je neumorno na spasavanju ljudskih duša. Vrlo mi je još u živoj

uspomeni kada je kao kapelan župe sv. Roka propovijedao na „maloj misi“, a njegova slika iz kancelarije iste župe ostat će mi neizbrisana. Vrlo je dobro shvatio pastorizaciju modernog vremena, pa je oko sebe okupljao đake i radnike u križarskim društvima, išao je s njima na izlete, pjevao s njima vesele i nacionalne pjesme, tako da ga se omladina iz te župe uvijek sjeća. Uvijek nasmiješen, uvijek uslužan osvojio je srca sviju, tako da su na vijest o njegovoj smrti mnogi vjernici zaplakali kao da su izgubili svoje dijete. Svoju blagost i svoju vedrinu nije nikada izgubio. I kada je sjedio umoran od dnevnoga rada, iscrpljen od naporne službe on je ostao vedar i nije gubio pouzdanje u pomoć Božju.

Aleksa Kokić je bio čovjek narodni. Kolikom ljubavi je ljubio

Na sprovodu pokojnog Alekse Kokića nošeni su mnogi vijenci naših društava i njegovih prijatelja

svoj rodni grad kazuje nam pjesma „Slika rodnog grada u mojoj duši“ u kojoj veli:

„Toga sam vedrog svibanjskog prijepodneva,
a bijah još dijete slabašno i blijedo,
prvi puta u sreću svome
osjetio ljubav prema rodnom gradu,
toga sam dana sliku rodnoga mjesta
duboko skrio
u dušu mladu“.

Sva zbirka „Klasovi pjevaju“ govori nam o silnoj ljubavi njegovoj prema našim običajima, prema našim njivama i salašima, prema našim marljivim radnicima.

Na poseban pak način propjevala je njegova pjesnička duša u pjesmi „Za ljepšu budućnost“ koju završava:

„Hrvati bili smo uvijek ostat i dalje Hrvati,
Ljubiti vjeru svoju, vjerni bit svojoj nani
Borit se za grudu rodnu, da sreća rodu nam zlati
Da svanu svima nam jednom ljepši, sretniji dani“.

Da je naš Aleksa bio narodni čovjek kazuje nam i njegov sprovod. Ovakv sprovod ne pamti Subotica. Sva hrvatska društva iz Subotice ispratila su svog ljubimca i suradnika. Mase svijeta su pravile špalir od Subotičke Matice do katedrale i opet do njegovog počivališta u bajsom groblju. Kako je bio voljen svjedoči govornik u svom oproštajnom govoru: „Dragi naš Aleksa, anđeoske duše pravedniče! Oprosti što te suzama u očima i bolom u srcu oplakujemo. Naše suze, naše boli, izljevi su srca, dokaz velike ljubavi i zahvalnosti, koju ti dugujemo. Previše si bio voljen, previše si nam bio svima, prevelika je praznina, koju svojim odlaskom stvaraš, a da nam rastanak i gubitak tvoj ne bude težak“.

Aleksa Kokić je svom dušom bio privezan uz Zagreb i on je sve svoje sile uložio da u Zagrebu znaju i da se zanimaju za nas i za naše običaje. Osnivanje Društva Bačkih Hrvata u Zagrebu je njegova zamisao i on je to društvo podupirao svojim radom. Kakova je veza bila između Bačke i Zagreba lijepo je iznio Dr. Josip Andrić, predsjednik Društva Bačkih Hrvata u svom govoru nad otvorenim grobom.

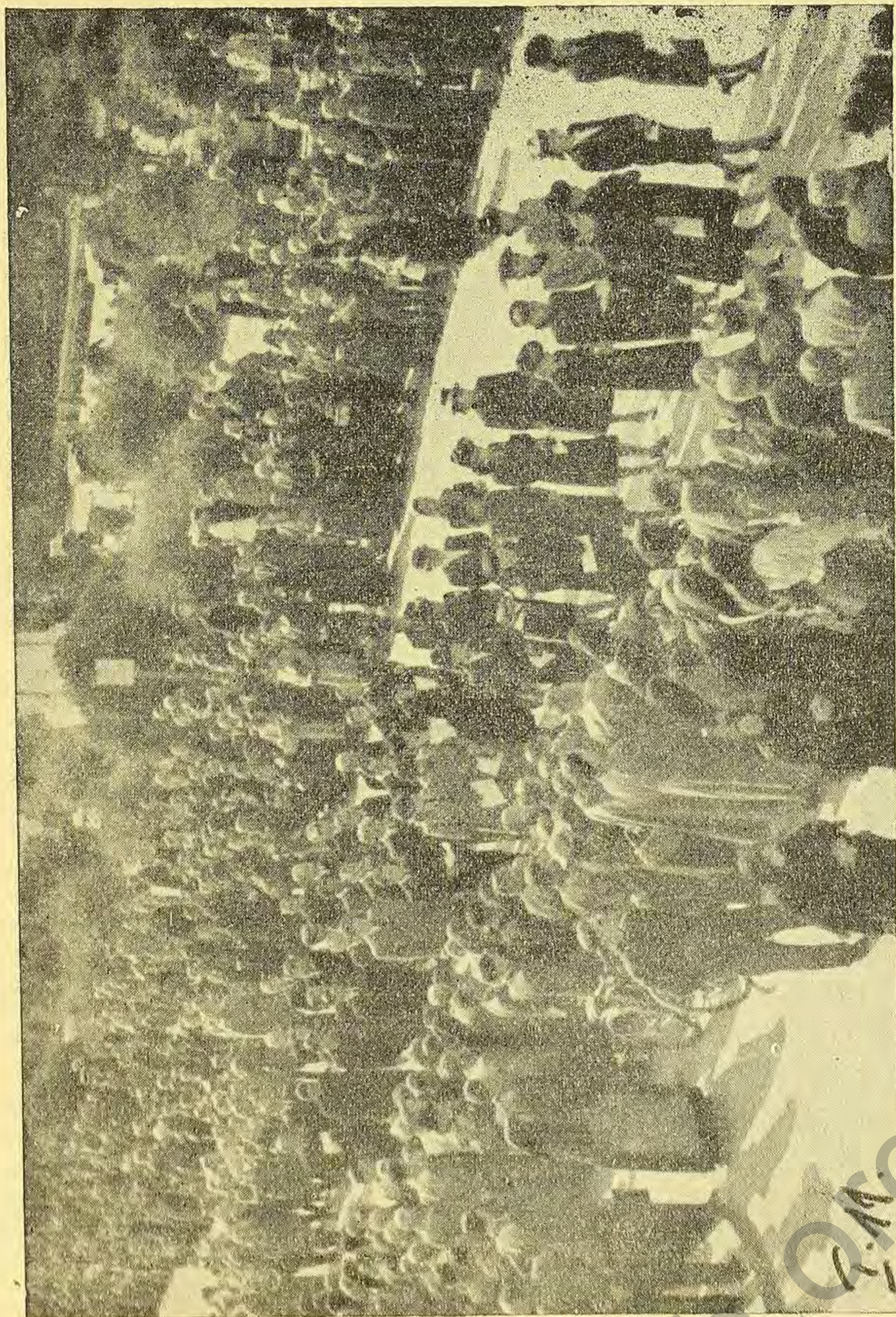
Govor dra Josipa Andrića, predsjednika zagrebačkog Društva Bačkih Hrvata i urednika Hrvatskog Književnog Društva sv. Jeronima na grobu pjesnika Aleksandra Kokića.

Neprežaljeni naš pjesniče, nezaboravni naš suborče!

Život Tvoj, od kojega nam je eto suđen tako bolno-tragičan, tako simbolično-tragičan rastanak, bio je sav kao jedna lirski pjesma. Pred Tvojim su vedrim okom, pred Tvojom su pjesničkom dušom klasovi Tvoje i naše bačke domaje pjevali, oko Tebe je sve, što si pogledom, srcem i perom obuhvatao, plivalo u vedrini i radosti, pa si i Ti u časovima najveće ekstaze kliktao: „Sva je Bačka kutić raja — to je zemlja hrvatska!“ A mi smo, Tvoji drugovi iz zagrebačkog Društva Bačkih Hrvata, kojemu si Ti za osnutak dao prvi i glavni poticaj, slušali te Tvoje pjesničke kliktaje, zanosili se njima i stupali stazom, koju su nam oni poput svjetla svjetionika na moru naših bunjevačko-šokačkih nada i težnja obasjavali. Ali eto prije nego što smo doplovili u luku sjedinjenja Bačke Hrvatske s Majkom Hrvatskom Ti si, pjesniče-evandelista toga sjedinjenja, zaklopio svoje pjesničke oči, odložio svoju pjesničku liru i otišao, otkuda nam se nećeš u bijeli naš Zagreb vratiti, a u praznini, koju si iza sebe ostavio, ostao je tužan upitnik.

Bolno rastuženi ne možemo da nađemo odgovora na pitanje: zašto si nas tako naglo ostavio, zašto si od nas otišao baš sada ne očekavši ostvarenje onog ideala, kojim si svoju Bačku Hrvatsku pjesnički zadojio i postavio taj ideal pred lice svega hrvatskog naroda izdavajući za nj zanosni odjek u duši sviju rodoljubnih Hrvata? Onomu, čemu je temelj udario naš oslobodilački vođa Blaško Rajić i što je prema cilju ostvarenja poveo naš politički vođa Josip Đido Vuković, Ti si dao najdivniji, najsnažniji, najelementarniji pjesnički izražaj. Pred

Tobom pjesnikom kao da je već bila rastvorena knjiga budućnosti, te si nam upravo proročki otkrivao svu sreću i radost, koju nosi buduće ostvarenje težnja nas bačko-baranjskih Hrvata. Po Tebi, po Tvojim stihovima postali smo već u sadašnjosti duhovni dionici te sretne, toliko željno očekivane budućnosti. A eto na domaku njenu

Hrvatsko pjevačko društvo „Neven“ iz Subotice na ispraćaju † Alekse Kokića do zadnjeg počivališta.

mestade nam Tebe, baš Tebe najmladega, najdarovitijega, najproduhovljenijega, najidealnijega, najzanosnijega.

Našoj boli za Tobom jedina je utjeha to, da nije prvi put bilo u sudbini nesamo hrvatskog naroda nego i drugih naroda, da su baš

na pragu ostvarenja njihovih težnja ovako kao Ti sada otišli oni, koji su ga do tog praga doveli, ne dočekavši, da zajedno sa svojim narodom uđu u ostvareni hram narodnih ideala. Tvoj pjesnički, stvaralački idealizam bio je zvijezda, koja je nama bačkim Hrvatima obasjala put, po kojem nas vode naše vođe k velikom cilju. I možda je baš to, što si nam Ti, betlehemska zvijezdo Bačke Hrvatske, ugasnula, jasan znak, da smo pred ciljem.

Kako je za Boga, za Hrvatsku i za našu Bačku pjesničko srce Tvoje gorjelo neizmjernom ljubavlju, žarom, koji je sve oko Tebe zagrijavao, bili smo tamo u bijelom Zagrebu, kojemu si toliko težio, i koji si tako idealno volio, svjedoci najviše mi oko onog, Tebi od svijuzagrebačkih kulturnih ustanova najdražeg Hrvatskog Književnog Društva sv. Jeronima. Nikamo nisi tako rado i tako često u Zagrebu zalazio kao u Društvo sv. Jeronima, u kojem je krov našlo i Tvoje mezimče, Društvo Bačkih Hrvata. I zbog toga će se posebno tu osjećati kako Te više nema, kako je nestalo jedne žive, jake spojke između tog hrvatskog katoličkog kulturnog središta i hrvatske katoličke Bačke.

Zato Ti prije, nego što se crna gruda Tvoje Bačke Hrvatske spusti nad Tvoje zemne ostatke, da Te do Sudnjega dana pokriju, nosim posljednje pozdrave od milog Ti bijelog Zagreba, od dragog Ti Društva sv. Jeronima i od Tvog Društva Bačkih Hrvata. Taj pozdrav pretvori tamo pred prijestoljem Svevišnjega, gdje se sada, tvrdo vjerujemo, nalaziš, u molitvu, da ono, što si Ti baš po Društvu sv. Jeronima i po Društvu Bačkih Hrvata djelotvorno bio Zagrebu i cijelom hrvatskom narodu, nađe brojnih nasljednika.

Uvjereni, da će molitve Tvoje u vječnosti biti naknada Tvojoj Bačkoj i cijeloj Hrvatskoj za sve ono, što si nam u prekratkom svom životu bio, ostat ćeš nam odsad još draži, bit ćeš nam simbol u životu i radu, živjet ćeš u našim srcima, koja Ti na pragu grobnog Tvog prebivališta evo kliču: Neka Ti bude nezaboravan spomen i slava u cijelom hrvatskom narodu!“

*

Iste misli, isti težak gubitak za nas Bačke Hrvate istakli su i drugi govornici, kolege pok. Alekse. I dok su odjekivali zadnji akordi posmrtno koračnice miješalo se monotono lupanje zemlje o lijes koji je ponio u sebi izmučeno tijelo milog nam pjesnika da se odmori i da čeka trubu anđela koja će ga probuditi da slavi vječnoga Sudca.

Kokić je bio pjesnik koga je kritika postavila u red najboljih hrvatskih katoličkih pjesnika. Počeo je pjevati još 1928, a prvu je pjesmu objavio u „Subotičkim novinama“. Poslije je surađivao u svim hrvatskim listovima i revijama. Pred svoju prvu sv. Misu izdao je zbirku „Klasovi pjevaju“. O ovoj zbirci se hrvatska kritika naljepše izrazila.

*

Dragi naš Aleksa, izgubili smo Te. . . Izgubili smo Te na takobolan način... Izgubili smo Te kada smo Te najviše trebali... No znamo da ćeš Ti našu borbu pratiti ozgora i da ćeš nas zagovarati pred prijestoljem Svevišnjega.

Dragi Aleksa, laka Ti bila hrvatska zemlja koju si toliko ljubio.

Raspelo nad oranicama

*Sa starog drvenog križa Isus se raskriljenih ruku
Zagledo pogledom tužnim... O kako sjetno Mu čelo!
Pred Njim se prostiru duge mirisne njive u muku
I cesta bijela, kraj koje počiva maleno selo.*

*Sunce je uprlo zrake na duge redove žita,
U žaru se njegovih zraka prelijevaju poljane cvjetne,
Ljepotom Božjega dara sva je ravnica skrta...
Zašto su, Isuse dobri, lijepe oči Ti sjetne?*

*Ševa lakokrila pjevucka zvukove žetvenih zora,
Loza obećava grožđa mnogo i kapljicu vrelu,
Donijet će radosti jesen ljudima izbe i dvora...
A Tebi, Isuse slatki, tuga se čita na čelu!*

*Zašto je žalost duboka ovjenčala Tvoju glavu,
Ne mariš krasote njiva, zvonke glasove ptica,
Isuse dobri, Tvoj pogled u mene ulijeva stravu,
Crninu slutnje čitam s Tvojega žalosnog lica...*

*Ti šutiš... tišina... suza...
Tek klasje zašušti tiho, kad vjetrić od šume dune.
Gle seljak prolazi. Ljut je. Konje umorne bije,
Pred križem ne skida šešir... seljak psuje i kune!*

*Sa starog drvenog križa Isus se raskriljenih ruku
Zagledo pogledom tužnim kraj ceste na tiho selo.
Isus pati na križu... pred Njim su njive u muku...
A nove rane peku bljedo... krvavo čelo...!*

ALEKSANDAR KOKIĆ

U KOLARNICI

Jednoga tmurnoga jesenjega dana kiša je sipila i kvasila prenapojenu blatnjavu zemlju. I drva su već većinom stresla svoje požutjelo lišće i onako „olinjana“ promatrala su to svoje nedavno proljetno i ljetno odijelo pod sobom u kaljuži. Staro sunce kao da se stidilo svoje nemoći. Nije ono više tako veselo, kao što je proljetos, a ni snažno kao što je ljetos bilo. Zbog prolazne mladosti, ljepote i snage zastiđeno i žalosno se skrivalo iza debelog plašta sivog, jesenjega oblaka. Mislio bi čovjek, da je izgubilo čak i vjeru u bolje dane, u svoj preporod, u svoje uskrsnuće, u novo, mlado proljeće.

I u kolarnici se i opet okupilo malo društvo „jesenjega“ doba. Stariji ljudi, sijede i rjeđe kose, ili ćelave glave i naborana lica puše i pljučkaju. Tupo gledaju jedno vrijeme preda se, ili bace ponekad koji umoran pogled na lijevču, koju majstor na diljači makljom dotjeruje.

— Jes' čuo Jozo — prekida tajac dida Ivan — da se Tuna, jedinak Laze Mijića, posvađo s ocem i otišo u svit. Kažu da je ukro od oca novaca i pobigo u Ameriku. Sad jadni Lazo i ima sina i nema.

— E šta's, danas sve to ide nikako naopako — poteže dida Joso. — Prije su dica morala slušati roditelje, a danas roditelji moraju dicu. Ako ne's da je na njevo, trista čuda, zlo i naopako! Nadurmaju se, pa ne divane s ocem ili majkom svojom po godinu dana, kao da do vike živimo. Posvituješ li ji, izbrece se na te, ko na kera.

Nastade kratka tišina. Samo je majstorsko baratanje makljom i rendom prekidalo tu trenutnu tišinu. Dida Joso povuče dva-tri puta dim iz poluprazne lule, pljučne na stranu, zatim lulu lupi par puta o dlan, da bi ispao sakupljeni pepeo, pa ispod gustih sijedih obrva ozbiljno pogleda svog vršnjaka i komšiju pa nastavi:

— Pa 'el' čudo, da je tako, Ivane? Danas jedno ili dvoje je u modi. Ako je troje, onda je već odviše. Danas se dica ne smatraju za blagoslov Božji, nego za teret.

— A zašto za teret? — odrešito će dida Ivan. — Gdi se osmoro, devetoro najidu tamo će i desetom kruva doteći. A gdi je deset stomača, tu je i dvadeset ruku, pa kad se 'oće, kad se te ruke u radu slože, tu mora da bude napritka, tu ako imaš i sermije, i nadnica ostaje u kući, pa se i sermija povećava. A blago tome čija se loza širi, jer je taj imao rašta i da živi!

— Al' kad je danas, kod nas paora, ta „moda“, to veliko ruvarenje najpriče. Ko će biti prvi u opravi, ko najlipše opraviti, šta ima na glavi a ne u glavi — to se gleda. A jedno, jedinče, svakako je i lakše u mazi odhraniti, da živi ko pravi „cuker“. Na jedinicu je lakše namećati svilu i kadifu da bude ko prava paunica. Tim jedincima,

jedinicama obično cila kuća već od maloće ugada i mazi ji' da postanu „baže“ u kući. Zato se, a tako se onda i tarma zakon Božji, a zato i nestajemo, zato propadamo. Je l' čudo onda, da nam onda rod izumire, da nam familije nestaju, da nas ta kuga polako ali sigurno uništava, a naša ognjišta i krvlju i znojem naših didova natopljenu nam zemlju tuđin priuzima? Je l' čudo onda, Ivane, da nas kletva prati, da nas velika nesrića, a zapravo Božji bič, bije? — zapita uzdignutim, povišenim, ali drhtavim glasom, dida Joso.

Mjesto odgovora u kolarnicu je dopirao jek „zadušnog zvonceta“ koji je objavljivao uništenje po jednog ovozemnog života, pa i sada pozivao vjernike da se pomole za dušu jednog bližnjega, koja se rastajala od tijela, da bi otišla Vječnom Sucu na istinu.

Svi prisutni se prekrste, izmole Očenaš i Zdravomariju za pokoj duše umirućeg. Utom se otvore kolarnička vrata i uniđe moja majka.

— Na koga je to zadušno, majstorice? — odmah će dida Ivan.

— Na bać Iliju teta Janje „male“ — odvrati moja majka.

— I opet jednim našim poštenim i uzor domaćinom, pa i pravim rodoljubom, manje. Oplakat će ga ne samo velika mu obitelj, nego i svi njegovi mnogi štovaoci — reče i sam rastužen dida Ivan.

— Da, čuo sam, da je teško bolestan — dida Joso će. — Jučer ga je poslije svete Mise „mladi gospodin“ bio snabditi sv. poputbinom umirućih! Pri povratku svrnuo mi je gospodin kapelan i duže smo se razgovarali. U razgovor nam se uplela i moja reduša Teza, koja se nikako nije mogla da smiri, što nam kip Gospin, koji gosponoš mladom nediljom oko crkve nose, jedno vrime nije stojao na svom starom mistu pored glavnog oltara, nego je dobio novo misto odmah kod izlaza iz crkve sa desne strane.

„Oprostite, Gospodine, što ću Vas nešto pitati — moja će stara. Vidim da je Gospa nam već nekog vrime i opet na svom starom mistu. Da li će ona tamo i ostati? Tako nije dolikovala tamo pored vratiju, ono pored izlaza.“

„Ostat će, da da će ostati — odvrati gospo'n kapelan. Znate gosp. župnik je mislio: crkva je lipo izmolovana, pa i oltar uređen, a da bi se isti istakao, za kip Gospin sa nosilima odredio je bio ono misto kod izlaza. No kada se uvirio, da je to mnogima krivo, pristao je da ostane po starome.“

„No baš sam zadovoljna — sva će srićna moja Teza. Već sam mislila da se sve krunčarke skupimo i da odemo „starešini“ gospodinu plebanošu s molbom, da nam Gospu vrati na staro misto.“

— Mladi Gospodin zatim, kao da je prvo malo razmišljao da li da kaže nešto, da li da oda neku tajnu ili ne, ali najednom odlučno reče:

„Učinili su to drugi i evo čujte kako. Sav zbunjen dođe jedno jutro zvonar bać' Hanzika gosp. župniku i potuži mu se da se „Gospa“ već dva puta sama vratila na svoje staro misto. Prvput k'o mislio je, ko zna kako se to desilo, pa nije ništa htio da javi, nego je prekjučer uz pomoć svojih ukućana i opet prenio kip Gospin na misto, koje je gosp. župnik bio odredio. Kad ono jutros, iako je crkva uvijek bila zaključana, nađe Gospu i opet na svom starom mistu, gori,

kod oltara. Bio je uviren, da se kip Gospin samo na neki čudan način mogao da vrati. „Možda su ga baš sami anđeli preneli!“ zaključio bač Hanzika svoj izvještaj.

Saslušavši ga gosp. župnik mu ponovo naredi, da poslije svete mise i opet prenese kip Gospin sa nosilima na novoodređeno misto, zatim crkvu da zaključa, a ključeve donese k njemu, što zvonar i učini. Kad u podne dođe zvonar po ključeve, da bi mogao na pozdravljenje zvoniti, otiđe s njime i gosp. župnik u crkvu i nađe kip Gospin u novoodređenom mistu. Posli zvonjenja zaključaju crkvu. Na večernje pozdravljenje i opet obojica odu u crkvu. Stanje je isto, kao što je i u podne bilo. Kip Gospin je i cio drugi dan bio pored vratiju. Kad treći dan rano ujutro dođe zvonar još zbunjeniji i ispriča, da se kip Gospin vratio i opet gori kod oltara.

Naredi mu ponovo gosp. župnik da se kip Gospin i opet prinese tamo kod izlaza. Naš bač' Hanzika se prvo ko nećkao, nije htio valjda da prkosi nekoj višoj sili, ali zapovid je zapovid. Naređeno mu je još da prije nego što bi crkvu zaključao, ima pažljivo da prigleda svaki kut, pa i pod klupama da vidi nije li se kogod slučajno tamo sakrio. I sam nije baš virovao ni u mogućnost pritpostavke, da bi neko sam mogao kip Gospin sa pričvršćenim nosilima, što inače četiri gosponoše na ramenima nose, odneti čak i priko par stepenica na uzvišenije misto blizu oltara. No treba poduzeti sve mire da se zagonetan slučaj odgoneti. Udvostručena je dakle bila pažnja. I drugi dan kip Gospin netaknut stoji na novom mistu, ali treći dan ujutro i opet dođe zvonar sav blid i opet drhtavim glasom javlja, da su anđeli ponovo vratili kip Gospin na staro misto. Na ovu ne baš prijatnu vist zbunio se već i sam gosp. župnik. Već i sam nije htio da i dalje prkosi toj nekoj nevidljivoj sili, no na moju molbu naredi ponovo zvonaru da prinese kip još jednom na novo misto. Naš bač' Hanzika posli nikog kolebanja ipak klimne glavom i izjavi da on ne smije da i dalje prkosi anđelima. Pristaše samo kad sam mu rekao, da ću i sam pomoći seliti Gospu i da ću, zainteresovan jako slučajem, sam stražariti u crkvi, da uhvatim te „anđele“ koji evo već trećiput priseljavaju kip Gospin na svoje prijašnje misto.“

„Pa jeste li ji' uhvatili?“ — upitam znatiželjno mladoga gospodina.

„E, čekajte samo, ne ide to tako lako i brzo“ — odvrati gosp. kapelan. Prvo smo odneli kip Gospin. Zatim sam ja stražario dan i noć. I bome ništa. Drugi dan danju se odmorim. Stražario je zvonar. I opet ništa. Anđela nema. Prije večernjeg pozdravljenja večeram, a zatim 'ajd' i opet na stražu u crkvu. Kip Gospin netaknut je stajao na mistu gdi smo ga bili postavili. Hanz fater je zvonio na pozdravljenje. U crkvi je bila potpuna tama s kojom se borila slaba svitlost vječnog svijetla prid Svetohraništem. Zavučem u jednom kutu blizu Gospinog kipa, udubljen u molitvu, očekivao sam dolazak anđela. Ali njih nikako. Već je zvonar i drugi put došao da zvoniti „za putnike“ u 8 sati. Čuo sam kako polako ide po stepenicama na „kor“ ispod tornja da zvoniti. U isti mah začujem i neki šušanj“.

„Nisu li anđeli?“ upitam nestrpljivo ja.

„Jesu — odvrati mi gosp. kapelan i nastavi. Pogledam prema glavnom ulazu i opazim dvi sine, dva „anđela“ bez krila, jer su sa ovoga svita bili, pa nisu letili nego su više batrgali i žurili se sa fenjerom u ruci prema kipu Gospinom. Čim su stigli do kipa, stavili su fenjer na jedno poviše misto, uhvatili su zatim nosila ta dva „anđela“ stara oko 60 godina i vrlo mala po rastu i počeli su da sele kip Gospin na svoje staro misto. Ja sam sretan, da sam ih uhvatio, da sam slučaj odgonetio i da ću uskoro doznati ko su ti „anđeli“, uzdržao sam se prvo i samo promatrao to selenje. Ujedno sam se divio toj upornosti i poštovanju prema dragoj Gospi. Selenje je kipa još nekako išlo do samih stepenica prid oltarom, ali tu su naši „anđeli“ muku mučili, — nije čudo, da su se poslije tužili na krste! — dok nisu izvukli kip Gospin na povišeno ono staro misto Gospino, pored oltara. Ipak su konačno svoju čvrstu nakanu i opet uspišno izvršili. Ja tada poviknem na njih poluglasno: „Ko ste i šta radite?“ Iznenadjeni što su uhvaćeni moji su se „anđeli“ vidno prepali. Približio sam im se i kad su me prepoznali čuh odgovor: „Mi smo, gospodine, štovatelji blažene Gospe, i hoćemo da nam Gospa bude tamo, gdi je vik vikovala!“

„Pa dobro, ajdete sa mnóm gospodinu župniku! — odvratim im ja, reče kapelan. U to je i zvonar silazio iz tornja. „Anđele“ uputim u plebaniju, a zvonaru šapnem da sam uhvatio „anđele“ — dva pobožna virnika, zatim mu naredim da zaključa crkvu i pošaljem ga kući. Kad uđosmo u plebaniju, javim gosp. župniku da sam doveo dva uhvaćena „anđela“, uporna selioca kipa blažene Gospe. Oni mu izjaviše, kad god su na maloj sv. Misi vidili da kip Gospin nije kod oltara, naveče bi se kad je zvonar došao u crkvu, neopaženo i oni uvukli i preselili kip Gospin na ono pristojnije staro misto kod oltara. Gosp. župnik videći tu veliku ljubav i poštovanje svoja dva virnika prema Gospi, pristane da kip Gospin ostane na starom mistu pored glavnog oltara.

„Ama ko su ti bili?“ nestrpljivo ću i opet ja.

„Niko drugi nego sadašnji teški bolesnik bać Ilija i njegova žena, krunčarka, koju vi inače svi „malom“ Janjom nazivate odvrati mi velečasni.

„E, platila njim draga Gospa!“ — uzdiše moja Teza.

„Bog mu dao raj nebeski“ — čuje se šapat u kolarnici.

*

Zvona su tužno i plačno odjekivala, a mnoštvo svijeta je sa molitvom i pognute glave pratilo pokojnika na vječni počinak. Pokojnika je oplakivala stara udova sa 6 žive djece i 19 živih unučadi, koju je on za života tako često i lijepo okupljao oko sebe. Mrtvački sanduk pokojnika — što se rijetko dešava — nosila su do iskopane rake u groblju zahvalna i dobra mu unučad, koja su ga i živoga mnogo poštovala, istinski ljubila i uvijek slušala.

Ilija Džinić

Tridesetgodišnjica Kat. Divojačkog Društva 1911-1941

NAŠA OMLADINA PRIJE 30 GODINA.

1. **Divani.** Mladež se je od iskona sastajala. Kod svih nacija i u svim zemljama. I naša slavenska. I na radu su bili, ali u manjim, obično, skupinama. A u svetac i u blagdan, našlo bi se sve selo ili sav šor, pa i dva šora salaša, zajedno, da se vide, da se porazgovore, ishvale, iztuže pa i poigraju. Kod nas nikad nije bio običaj, da bi kolo zaigralo pred crkvom. Ni do podne ni po podne. Crkva je crkva. Sastali bi se po salaši na ledini, a u varoši na širokoj ulici. Tu je bilo, kod mladih, još djece, „erberečke“, „bogujana“, „Pavle, paune“, „diljka“, „kvočke i kopca“, „kurjak za oblakom“ i.t.d. Kod odraslijih najviše loptanja, „mete“, „kapoša“, onda „žapca“, „ribe“. Momci „nadbacanja“, cure „zlatnih imena.“ To je bilo poslije podne. Uveče su odrasli: cure i momci išli „na divan“. I to: obaška siromasi, a obaška bolji, „gazdački“. To biše ovako: Kod jedne siromašne kuće, cure su zajednički iznajmile sobu, divan. Tu su dočekale momke. A ovi su dolazili pojedince ili u društvu, najviše sa samoukom svirkom. Jedan od momaka bješe svirac. Tamburice. Igralo se, razgovaralo, šalilo, ponekad i grubo i nepristojno. Kartali se. Na glave, duraka, pucanose. Cure su „poručivale“ svome odabranom. I „spavale“. Gotovo uvijek u najstrožijoj pristojnosti I plaćale „krevet“ „gazdarici“ od divana. Mašću i šunkama, najviše.

2. **Mijane.** Nedjeljom i blagdanom pak, momci su iznajmljivali „mijanu“. Svako jato, društvo momaka imalo je svoju mijanu. Tu su opet, oni dočekivali cure. Najviše o pokladama. Pogađali bi „svirca“, to znači uvijek gajdaš. Ili „muzikaša“, to je uvijek violinaš. Ili tamburaša. Igrali kolo. Kolovođa „vodi kolo“, drugi „zanosi kolo“, drugi se „prikomeće“ i gotovo svi igrači „zapleću“. A cure: cupkaju, zanose se spretno s kolom, gdjekoja lupka, „vrti“ ramenima i tijelom. Odlazili bi u „pratnji“ sa svirkom iz jedne mijane u drugu. Tu je bilo često prepiranja, pa ne rijetko i kavge i krvi. Negda, prije 70—80 godina dijelili bi mejdan sa ćušcima. Kasnije, osobito kod siromašnih batinom i bricom. Pa je znalo biti i „pustih kapa“. Smrti. „U kolo“ u mijane, to je bilo sve „za dana“, znale bi otić i momačke matere i djevojačke, da bi izabrale sebi snaju ili zeta. Ponekad bi se, zimi, u dokolu, i kod privatne djevojačke kuće, nalazili momci i cure u razgovoru, pokraj ručnog rada.

3. **Kriza omladine.** Prije nekih 40—50 godina vlasti su zabranile „divane“. A s njima uporedo, nestalo i „mijana“, kao određenih mjesta

omladinskih sastanaka, kola. To je bilo učinjeno najviše s namjerom, da bi bunjevačku omladinu dopeljali u sferu mađarskih omladinskih sastanaka. To uspilo nije, jer se naši sa Mađarima nikad nisu slagali u načinu zabavljanja. Vlasti su osnovale u to doba „Djetičko Društvo“ Kolpingova sistema, od same zanatlijske omladine, uz zaštitu uglednih majstora. To je društvo ponelo i zadržalo strogo mađarski karakter. Razgovor, predavanja, predstave, to je sve išlo prisno mađarski. I viši krugovi su tetošili ovu ustanovu. Među obrtnicima, zanatlijama, bilo je, slažno mi reći: 50% Bunjevaca. I njihova djeca, naravno, hrlila su u „Momačko Društvo“. Mađarizacija je krenula divskim korakom. Tu se čule mađarske pjesme, lijepo izvedene uz pomoć prve inteligencije, mađarske plesove, pozorište, poznanstva naše i mađarske omladine, žeridbe, prijateljstva: tazbine. Kući je naša omladina zanatska, donosila

Prelje. — Katoličko Divojačko Društvo na svojim prelima propagira naše narodne običaje.

tetošenu mađarsku kulturu, uvjerenje da je to, samo to otmjeno; ta primljena otmjenost prešla je i na očeve i osobito na matere i velik dio Bunjevaca ode u Mađare!

A zemljoradnici, „salašari“, stoje pa glede.

Tu mučnu stagnaciju iskoristiše krčmari, stali da oni priređuju u svojoj režiji „igranke“, „kola“ i balove. I omladina ode „ko na solilo“. Momci i djevojke plaćali ulazninu i igrali „kako su im svirali“. Tada su se udomaćili među naše i čardaši i polke i druge, dotada slabo poznate, strane igre.

4. **Duh krčme.** Krčmarima je stalo do profita. Na njihovim igrankama vladao je onaj, ko je najviše trošio. A to su činili razvratni ti-

povi, koji su smatrali ovakve priredbe za svoja bogata lovišta. Naša čestita omladina nagutala se mnogih sramotnih poniženja.

5. **Zametak Katoličkog Divojačkog Društva.** Među našom omladinom našla se jedna djevojka jake prirodene inteligencije i pothvatnog, odlučnog duha, Justina Skenderović-Lešina. Ivanova kći. Ona je svojim bistrim okom odmah prozrla, da je ovo stanje pogubno za bunjevačku omladinu. Ona je naumila, da skupi čestite svoje druge u „Društvo Spavajućeg Malog Isusa“. Ona je otkrila svoju namjeru svome ispovjedniku. A on joj reče:

— Nemojte vi, cure, spavati. Spavajući ćete malo doprineti vašoj obrani, kada vas na javi napada najgora opasnost. Nego se vi probudite, zasučite rukave i latite se ozbiljno da odbranite svoju čast i svoj narod. Osnujte divojačko društvo, koje će samo priređivati zabave, kakove vi oćete, i neće vama svirati krčmari, a po vašoj zabavi gancati svakojaki neznani delije, već ćete vi zapovidati na svojoj zabavi, svirati i igrati što vi hoćete a pustiti koga vi oćete, a koga nećete, tom će biti: „na polju šire!“

Justika poslušala. Združila se još sa Đulom Kujundžićevom i njih dvije skupe jato djevojaka, oko 150 te osnovasmo „Katoličko Divojačko Društvo“. To jest mi osnovali, ali se nije dalo priznati. Vlasti, i jedna i druga, odbiše nas: Ima tu društva koliko hoćete! Stupite bilo u koje, pa ste postigle što hoćete. A ta su društva bila sva mađarska. Još i vjerski karakter, koji smo hteli da damo našem društvu, samo da ga dozvole, nije ništa pomogao.

— Mi bi divojačku Marijinu kongregaciju!...

— Ima tu eto dosta kongregacija. Stupite u njih pa mirna Bačka. „Kuda ćemo, drvetu, kamenu?“ Pokojni već Arcibiskup dr Černok, došao krizmati. Izreče u Keru propovijed na slovačkom jeziku, ali tako da smo ga svi razumili. Ja mu se u četiri oka potužim: Imam omladinsko divojačko društvo, pa mi neće da prizna. — On meni: Službeno ti ga ne mogu ni ja odobriti, ali ti radi, i ja jamčim da te neće nitko smetati. Tako je i bilo. Dok je on bio. Ja sam primio okvir „Kćeri Marijinih“ sa Rijeke — mađarski teritorij — u crkvenom pravcu, a za civilno pokriće uspilo nam je predobiti veliku katoličku organizaciju KLOSZ, Zemaljski Savez Katoličkih Djevojaka u Budimpešti. Odatle je došao p. Bućkaj, franjevac, veliki govornik i duhovnik ove organizacije, sa dva odborna člana, jedna od njih grofica. Na osnivajućoj skupštini je bilo 156 članova. Komisija je bila iznenađena pred sjajnom pojavom naših bogato odjevenih članova i od njihove prirodene elegancije i nakon osnivanja na rastanku rekao je pater Bućkaj: E včasni, sad imate uvjete, sad radite u svome narodu, vodite ga i prosvjećujte kako najbolje znate. On otišao a izaslane dame ostale na užini u župskom stanu sv. Roke, i bile očarane otmjelim ponašanjem predsjednice Justike Skenderović-Lešine. Ko da je odrasla u grofovskom društvu.

Poslije godinu dana 1. svibnja 1913. godine posvetili smo društvenu zastavu, krasno djelo, i sada ga je, izrađeno kod zavoda Osiander u Dornbirnu, uz trošak od 1400 zlatnih kruna. Kuma

je bila Justikina mater, gospođa Marga. Na Brašančevo je Divojačko Društvo, malne sve članice išlo pod zastavom u prošijunu. Prije godinu dana smo priredili i prvu „Dužijancu“. Blagoslov kod sv. Roke. Sjaj, veselje, 78 konjanika.

Od tada smo, kroz dvije godine, sve dok nije izbio rat, zahvaljujući ugledu otaca naših članova, kojima zbog partijskih razloga nije smjela ni gradska uprava da pokvari, čestoputa nastupili sa slavenskim pozorišnim igrama i drugim točkama, samo na našem hrvatskom jeziku. Prvi je komad bio „Pokondirena tikva“. A posljednji, do ujedinjenja, ako se dobro sjećam pisanje L. Malagurskog bracinog, maturanta, vrlo

Narodna nošnja. — Članice Katoličkog Divojačkog Društva iz Subotice u staroj bunjevačkoj narodnoj nošnji na proslavi 50 god. Pučke Kasine 1928 g.

duhovito i puno narodne dinamike: Četiri vile, zastupnice južnih Slavena. Za vrijeme rata, nismo mogli priređivati niti prosvjetnih predstava niti zabava. Sastajalo se je društvo na velike skupštine i crplo utjehe i snage i nade za bolju budućnost, u vjerskoj pouci i činjenju djela milosrda. Kao duhovnik upravitelj, odobren još od nadbiskupa dr Černoka, vodio je društvo i branio od najgorih napadaja župnik Blaško Rajić. Čak i kalačka duhovna oblast se je bila vođena krivom informacijom okomila na društvo. Ali mu naškoditi nitko nije mogao, jer je ono za vrijeme rata, kao najjača organizacija, činila najviše dobra:

kupila je o svom novcu 24 kreveta u vojničke bolnice, i sakupila ogromne životne namirnice, kako za bolesne vojnike tako za sirotinju. I velike pomoći u novcu. Tada je brojilo 250 članova.

Iza oslobođenja imalo je Katoličko Divojačko Društvo svoje „zlatno doba“. Ono je kao jedino bunjevačko i katoličko društvo priređivalo zabave, kazališne igre i druge priredbe i to mu donelo ogromne prihode. Tada se još nije davalo $\frac{3}{4}$ prihoda u takse. Imalo je Društvo a ima i danas više sirotinje koju pomagaše i pomaže. više, nego bilo koje drugo pa i dobrotvorno društvo. Ta i samo je dobrotvorno društvo. Imamo i svršenih đaka kojima je bilo u pomoći za vrijeme školovanja K. D. D.

Vrijedno je napomenuti da Katoličko Divojačko Društvo nikada nije dobilo a nije baš ni iskalo nikakve pomoći: ni od države ni od grada a niti od privatnih. Onda kada su dobijala svakojaka „i nekrštena“ udruženja i privatnici i od države i od grada Subotice sve po 100.000 dinara za banbadava i „utrovalov“! G. 1922 osnovala se „Prva Podružnica“ K. D. D. u okviru župe sv. Roke. A kroz koju godinu i kod sv. Đurđa.

Zato se je vrijeme osnivalo mnogo drugo omladinsko društvo, katoličko i nekatoličko, i sva su, iza kratkog, više-manje slavnog bivovanja ugasnula. Danas imamo križarska sestrinstva, koja nam uspiruju nadu za dugu i sjajnu budućnost.

Katoličko Divojačko društvo svojim 30-godišnjim opstankom, solidnim radom i svojom, takoreći urođenom disciplinom, i danas predstavlja najstarije, najbrojnije, najuglednije i najzaslužnije naše omladinsko katoličko društvo.

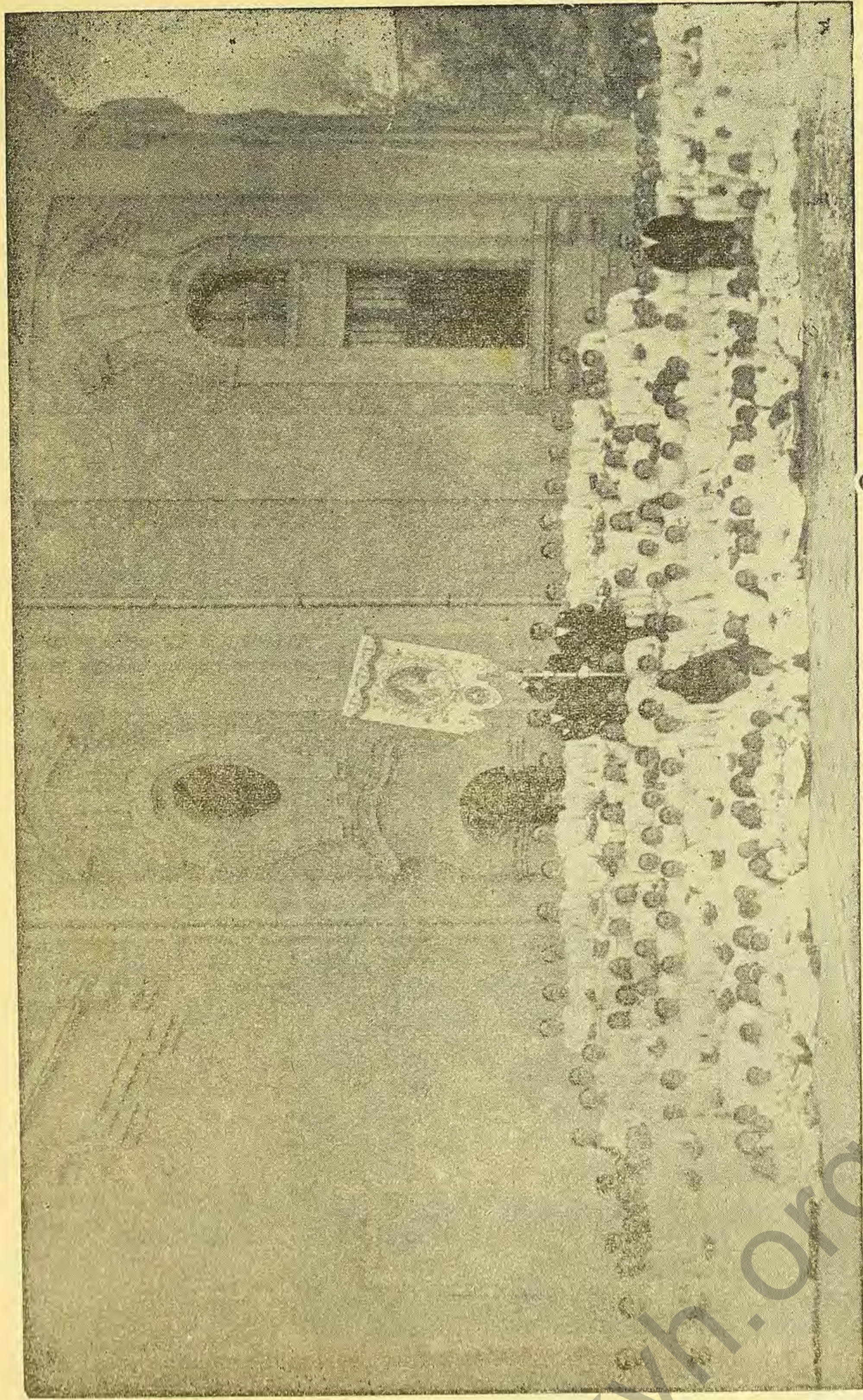
Iznosimo imena predsjednica K. D. D. od osnutka pa do danas. One su dok su bile na čelu Društva mnogo doprinele napredovanju, procvatu, radu i uzdržanju Društva na visini na kojoj se ono danas drži. Evo ih: Justika Skenderović, osnivačica i najuglednija predstavica Društva. Manda Kujundžić Aguštinova. Roza Pejić Tukuljčeva, Martinova. Klara Romić Tomina. Marga Pejić Tukuljčeva pokojnog Martina. Mariška Poljaković Kovačeva, Bodina. Jovana Stantić Ivšina, sve do danas.

*

Katoličko Divojačko Društvo ima svoje uvjete za postojanje, doklegod je salaša, gdje druga društva slabo mogu da se održe na visini svojih načela, zbog manjka prigoda za redovite sastanke. Katoličko Divojačko Društvo, sa manjim dijelom varoških svojih članova priprema uvjete za salaške članove, pa i zadovolje njine skromnije zahtjeve: pristojne zabave, zajedničke pričesti, prošijune i poučne sastanke.

Živilo i cvalo dugo, Katoličko Divojačko Društvo!

V pombast *Tanya*

KATOLIČKO DIVOJAČKO DRUŠTVO PRIGODOM POSVETE DRUŠTVENOG BARJAKA

zkukh.org/s

Premalo djece, premalo oružja i premalo saveznika

Nedavno je čitav svijet postao svjedokom silne tragedije koju proživljava Francuska. Bivša svjetska velevlast, jedna od prvih zemalja europskoga kopna potpisala je tako sramnu kapitulaciju kakove nije zapamtila povijest novoga vijeka. Kolijevka skoro svih pokreta i ideja koje vladaju današnjicom morala je propasti, jer je unatoč vanjskog sjaja u svojoj biti trunula.

Francuska je u prošlosti uspjela biti velika, jer je bila zemlja jakog katolicizma i duboke pobožnosti. Ali čim je postala poprištem krivih ideja i pokvarenih običaja, dosudila je sama sebi današnju propast.

Nama se to čini čudnim. Svijet nalazi bezbroj uzroka francuskog pada. Pripisuje se on nesporazumu vojskovođa, slabosti vojske, nedostatku oružja, pomanjkanju saveznika... Istina je da su navedeni razlozi tu igrali vidnu ulogu, ali su oni po svojoj važnosti drugoga reda i svi bi se mogli natkriliti jednim jedinim: premaleni broj francuske djece.

Kad bi po onim ogromnim kompleksima francuskog zemljišta koga nastanjuju druge narodnosti živjeli njezini sinovi, možda bi se baš među njima našlo sposobnih da povedu Francusku boljim putevima. Možda se ona ne bi zadnjih godina upravljala po direktivama

Na mladima svijet ostaje!

nekolicine židovskih kapitalista koji su vodili računa samo o vlastitim interesima. Francuska, ta zemlja u kojoj je vjekovima gospodario stvaralački duh, koja je svoju veličinu izrazila u galeriji kulturnih tekovina, klonula je zamorena, da otpočiva na svojim ruševinama. Zato što je nije imao ko da brani!

Govori se da danas snaga jedne države leži u količini oružja i ekonomskih dobara. No uzalud ona sve posjeduje ako nema ko tim posjedima upravljati ili ih iskorišćavati.

Uostalom i u današnjim vremenima opće materijalizacije često se i nehotice mora priznati prevlast ljudskog duha. Tko bi se protiv činjenica usudio nijekati da se mnogo sredstava daje zamijeniti i upotrijebiti oduševljenjem i požrtvovnošću masa?

Ali Francuska to nije imala. Ona to nije čak imala pravo ni tražiti od polovine svoga življa stranoga podrijetla, koji se je, naročito od svjetskog rata, počeo useljavati u opustjele francuske krajeve.

Francuska je bila primorana pasti na milost i nemilost svojih saveznika. I zadesila ju je sudbina kao sve one koji se oslanjaju na drugoga. Kad bi pak ona imala tri puta više stanovnika nego što ima ne bi morala očekivati pomoć ni iz čije ruke. To bi joj lako bilo moguće, kad bi njen sadašnji natalitet rastao srazmjerno onom u vrijeme njenoga razvoja.

Ali njeno stanovništvo je u nazadku. Francuske majke je duboko zahvatio val pogubne emancipacije i nemorala. One su postale sebični egoisti. U vječnom traženju ličnih užitaka i naslada zaboravile su na svetu dužnost prema Bogu i domovini. Umjesto da daju narodu nove sile koje će ga održati, one su postale ubojice njegovih sinova. Samim time su skrojile nesretnu sudbinu svoje domovine.

Da su prije promislile koliko će prokletstvo i kaznu navući na sebe i svoju zemlju, možda bi odbacile suvremene bezbožne nazore o svojim dužnostima i pravima i priklonile se svojim ognjištima i obiteljima.

Francuska je proživjela mnogo teških udaraca i uspjela se je manje više od sviju oporaviti.

Hoće li joj to uspjeti i sada ovisi o tom na kakovim će se temeljima i hoće li se uopće početi reorganizirati.

Bude li joj ovo dostatna opomena možda će je za kratko vrijeme imati ko ponovo pridići.

Ako ne bude?

Budućnost će pokazati.

*

Ne bi bilo loše kad bi se nesretnim udesom Francuske i mi koristili. Ne smijemo osuđivati druge dok se u naše domove uvlači isto zlo. Naš narod je počeo naglo izumirati. Žalosna je činjenica da se po lijepim selima plodnih krajeva ne može ugledati ni jedno jedino dijete.

Osvijestimo se!... Zar ćemo dozvoliti da tuđin naseljava oblasti koje su nam djedovi krvlju stekli? Zar ćemo dozvoliti da jednog dana podemo stopama Francuske?...

NAŠI BISKUPI

U ovoj jubilarnoj godini, kada cijela Hrvatska slavi 1300 godišnjicu veze Hrvata sa sv. Stolicom, a mi bački Hrvati 700 godišnjicu otkako su naši predci došli u ove krajeve, mislim da treba zabilježiti imena crkvenih dostojanstvenika koji su se odlikovali u revnosnom radu na njivi Gospodnjoj. Ovdje ću nabrojiti po kronološkom redu sve naše biskupe, koji su podrijetlom iz bunjevačko-šokačkog plemena a po narodnoj su pripadnosti Hrvati.

Dimitrije od Visadola, rodom iz Baranje bio je kalački prepozit od 1309 do 1351 god. Kao izabrani kalački nadbiskup upravljao je dijecezom do 1317 god., kada je papa imenovao novog nadbiskupa, pošto njegov izbor nije potvrdio.

Mirko Sudar bio je kalački prepozit od 1366 god. Rodom je iz Boršodske županije. Kasnije (1371 god.) postao je Biogradski prepozit, 1378 god. biskup u Jegru i Halički vojvoda, a 1386 biskup u Erdelju, gdje je 1389 god. umro.

Fabijan iz Bača — župnik u Baču postao je 19 siječnja 1444 god. vikar Bosanski i kao takav dobio je vlast inkvizicije u ovim krajevima. Ovu su vlast imali i njegovi nasljednici, a njihova se vlast prostirala od Jadranskog mora do tatarske granice. Poslije nekoliko dana, 23 siječnja 1444 god. hvaleći zasluge bosanskih fratara kao „kulu jaku novoga grada Jeruzolima, tojest crkve svete“ daje mu papa ovlaštenje da može djelovati u Moldaviji. God. 1467 dobije prepozituru u Derži u blizini Bača na mjestu današnjega Tersanika kod Bukina. Zatim postaje epifanijski biskup i pomoćnik kalačkog nadbiskupa.

Gavro Matučinac rodom je iz sela Matučinca u Baranji. Otac mu se zvao Ivan, koji je imao ovdje imanje. Gavro je godinama radio u dvorskoj kancelariji kralja Matije. God. 1470 postao je župnik u Budimu, kraljevski kancelar, komesar papinskog nuncija i najzad kanonik-štioč bačkog kaptola. God. 1471 imenovan je za kalačko-bačkog nadbiskupa, kraljevskog glavnog kancelara i velikog župana županije Bačke. God. 1475 za naročite zasluge dobio je od kralja imanje u Sv. Spasu, Nemetima i Nevni u Vukovarskoj županiji. God. 1477 dobije od kralja Matije opatiju Petrovaradinsku. Umro 24 rujna 1477 godine.

Andrija Dudić rođen je u Budimu 1533 god. iz plemićke porodice. Bio je odličan poznavalac klasičkih jezika, dobar latinski pjesnik i govornik. Kao svećenik sudjelovao je na crkvenom saboru u Tridentu. (1562—1563). Za svećeničke zasluge posvećen je za biskupa. Umro je 1589 godine.

Matija Bernjaković je iz iste familije, koja je o velikoj seobi 1686 god. došla u ove krajeve iz stare postojbine. 1679 god. postao je biskup beogradski.

Nikola Milašin rodio se u Čavolju 1 svibnja 1736 god. Škole je svršio u Budimu, Kečkemetu i Segedinu. God. 1756 stupa u franjevački red i dobije redovničko ime Nikola mjesto krsnoga Bartula. Svršivši filozofiju u Radni i teologiju u Budimu, ređen je za svećenika. Prvu Misu rekao je u Baji 1760 god. Slijedeće (1761) godine poslat je u Italiju, gdje svrši bogosloviju. Od 1764 do 1767 god. predavao je filozofiju u Leodu. Vrativši se u Austriju postane vojničkim kapelanom, koju je dužnost vršio 15 godina. Zatim postane profesor u vojničkom institutu Terezianum, ispovjednik Josipa II. i vojni superior. Poslije bitke kod Beograda 19 siječnja 1790 god. imenovan je biskupom Stolnobiogradskim. Umro je 2 srpnja 1811 godine.

Pavao Sučić ogranak je starodrevnog stabla, sin plemenite obitelji Sučićeve. Rodio se 1767 god. u Subotici. Nauke je svršio u Budimu. Stupivši kao klerik u kalačku nadbiskupiju, svršavao je bogosloviju u Egru, Pešti i Beču. Ređen je za svećenika 1790 god. Bio je kapelan u Krnjaji, Donjem Monoštoru, Somboru i Baji, administrator u Čatalji, Papiću i Karavukovu. God. 1798 postane župnikom u Bukinu i dekan bačkog distrikta. God. 1804 postane župnik sv. Terezije u Subotici, a 1816 kanonik u Kalači. On je pratio nadbiskupa Petra Klobušickog na Požunske sabore i na sinod primasa Rudnaja, gdje je usmeno i pismeno branio povlastice nadbiskupije kalačke. God. 1827 postane biskupom u Stolnom Biogradu. Josip Kalasancije Mihalić, župnik u Sotu (Srijem) i dobar prijatelj Sučićev kada je bio još župnik u Bukinu, spjevao je tom prigodom pjesmu novom biskupu u čast: „Narodkinja vila, prisvitlomu i pripoštovanomu gospodinu Pavlu Mathii Sučiću, sto' ne crkve stolno-biogradske biskupije“. U toj pjesmi od 308 stihova hvaleći njegove vrline pjeva o njemu:

Rodno mu je misto Subotica dala
Znana puti tri sto od narodnih hvala.
O naroda zvizdo, ures, slavo jasna
O Sučiću gizdo, svega roda časna! —

God. 1831 postane biskupom u Đakovu. Vladao je kratko vrijeme, ali je učinio mnogo, pa mu se uspomena i danas rado spominje. Biskup Sučić je primio u sjemenište 1831 god. velikog biskupa Štrossmayera. God. 1833 u kasnu jesen pođe na sabor u Požun, gje je ostao do proljeća, kada se vratio bolestan u Đakovo. Bio je blage ćudi i osobito je ljubio cvijeće. On bi sam poučavao klerike na božićne pjesme, koje se pjevaju u Subotici. Umro je 14 travnja 1834 god. u Đakovu.

Ivan Antunović rodio se 19 lipnja 1815 god u Kunbaji od oca Josipa i matere Mande rod. Petrić. On je potomak Stjepana Antunovića koji je 1698 god. dobio plemstvo. Osnovne škole svršio je u Aljmašu, gimnaziju u Pečuhu i Subotici, filozofiju u Segedinu, a bogo-

sloviju u Kalači. Za svećenika je ređen 8 listopada 1838 god. Kao mladomisnik postane kapelanom u Čantaviru. God. 1839 postaje bilježnik Duhovnog stola, 1840 ceremonijar i arhivar, 1842 župnik u Aljmašu, 1851 dekan, 1859 kalački kanonik, 1861 podžupan Bačke, 1866 prepozit sv. Pavla u Baču, 1875 veliki prepozit kalački, 1876 naslovni biskup Bosonski.

Antunović je proputovao svu zapadnu Europu i sve naše zemlje na jugu. Na svojim putovanjima mnogo je naučio, pa je poslije sve to napisao da prosvijetli svoj zapušteni narod. Bio je u tijesnom prijateljstvu sa biskupom Štrossmayerom i pod njegovim utjecajem oduševljeno je širio sveslavensku uzajamnost. Kao veliki dobrotvor učenika on je iškolao preko 200 đaka. Umro je 13 siječnja 1888 god. u Kalači gdje je i sahranjen u općinskom groblju. Taj grob je sveto mjesto za Bunjevce i što dalje sve češće ga pohađaju Bunjevci, ... da poljubcem cjelivaju onu svetu grudvu, što krije prah našega prvaka.

Lajčo Budanović rodio se u Bajmaku 27 ožujka 1873 godine od oca Albe i matere Đule rođ. Dulić, koja je bila kći Đene Dulića, prvog predsjednika Pučke kasine. Gimnaziju i bogosloviju svršio je u Kalači. Ređen je za svećenika 1897 god. i postavljen za kapelana u Santovu, zatim u Kačmaru, 1898 god. kod sv. Đurđa u Subotici, 1902 u Novom Sadu gdje je razvio svoj organizatorski rad među zanatlijskom i trgovačkom omladinom, 1910 u Somboru, zatim 1911 god. u Baji gdje je osnovao bunjevačku kršćansku čitaonicu. Poslije smrti župnika Valentina Bedžule 1912 god. postavljen je za administratora, a zatim imenovan za župnika u Bačkom Brijegu gdje je 1913 god. osnovao prosvjetno društvo „Kultura“. God. 1919 postane župnik u Baji i time je dobio zadovoljštinu za sva dotadanja progonstva što ih je pretrpio za svoj narod. God. 1920 jednoglasno je izabran za župnika sv. Terezije u Subotici. God. 1923 postaje administrator Bačke biskupije, i 1927 god. posvećen je za biskupa.

Dr Matija Evetović

BAČKA

Ravan plodna i bez kraja,
mriši brazda, poljski cvit,
nebo plavo, puno sjaja,
vedre pisme, sriće svit.

Konji bisno putom lete,
bili salaš obasjan;
žitnu krunu cura plete,
momak kosi raspivan.

Frula svira, stado ćuti,
šumi dračov drvored,
zrnje se ko zlato žuti,
grožđe zrije, kapa med.

Ravan plodna i bez kraja,
žitom, evičom mriši sva:
to je Bačka — kutić raja,
gruda moja rođena...!

Danas ću poći...

*U nizu djece vaše, poljane cvjetne,
Srcem punim svakidašnjeg bola,
U potragu za mirom zadnji ću poći
I pjevat ću pjesmu njiva i dola.*

*Nikada nisam u svom životu bio bez muke;
Od djetinjstva svoga ja sam borio se vazda.
Danas ću zato poći natrag na poljane.
O, pozdraviću moje drago selo sada.*

Coast će cvijeće i šumit će mlada žita...

*Gospode,
Tebi hvala za dar života,
Za Tvoju dobrotu, za mladost i sreću;
Za ljepotu i vitke jablane,
Što me čekaju na ulazu moga sela.*

*Beskrajna Tebi hvala
Za pogled očiju mojih gdje se rađaju tuge.
Hvala Ti što si mi dao srce skriveno,
— mlado i čudno,*

*Gospode,
Hvala Ti i zato što ljubim
Svoje selo.*

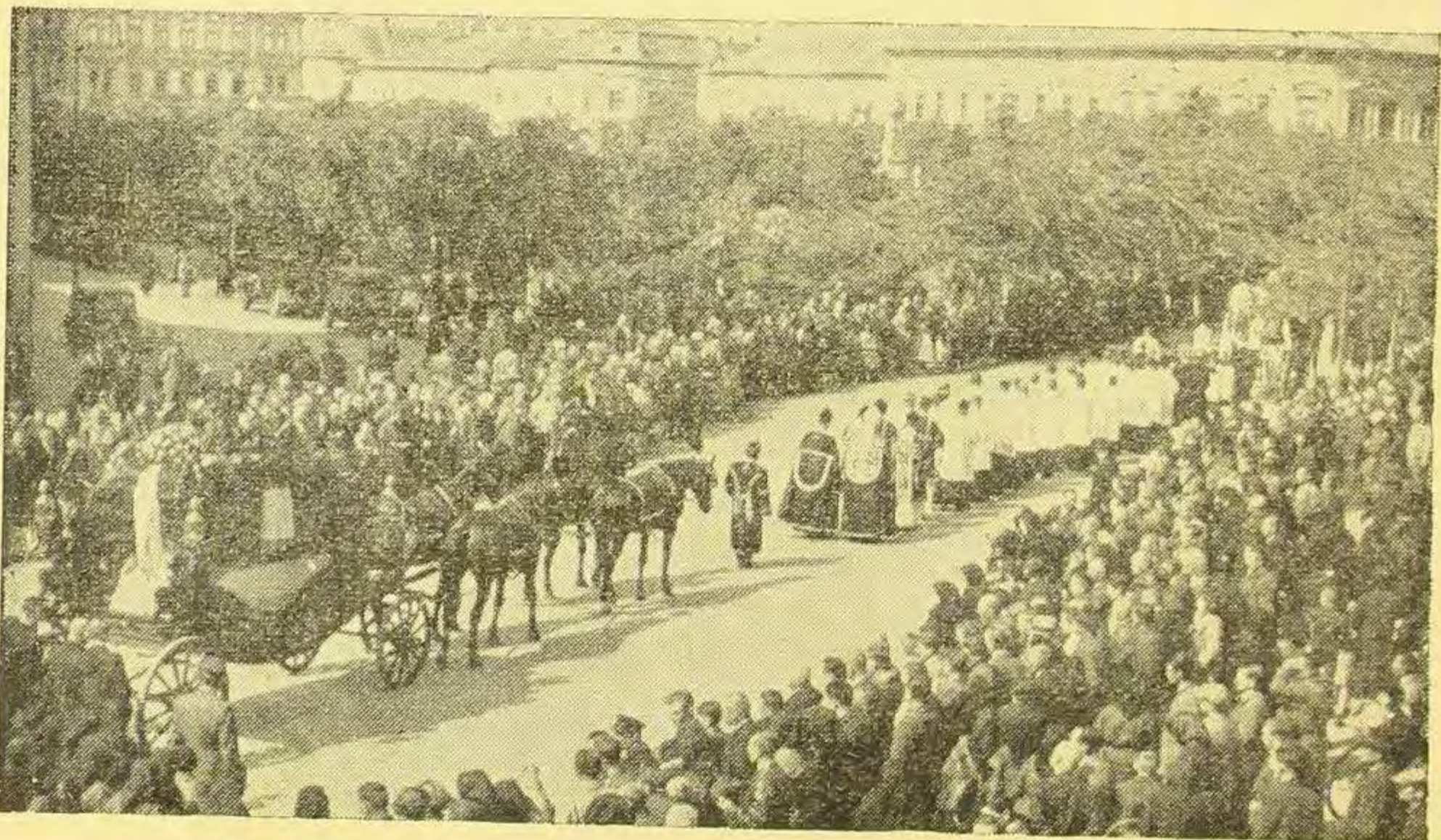
*Danas ću poći u moje rodno mjesto.
...Coast će cvijeće i šumit će jablanovi
Dozrijevat će mlada žita.*

Prva čorba

Crtica iz zbirke „Zaboravljene bilješke“

—...nać' ćeš lonac od litre i popet se na tavan, 'di ćeš blizu vrata naći jedan džak napunjen s gravom. Skini malo više od po lonca, te s Matom, Barom i Janjom priberi taj gra'! Pazi, smedžuran i rdav da ste izbacili. Kad ste ga otribili i pribrali saspri u lonac što je na šporelju. Pomalo loži, jel se vatra ne smi utrnuti, a kad vidiš da voda kipi, skini poklopac, pa lonac privuči u stranu. Al' ne sasvim! — zaprijeti majka prstom i upita: — Jesi l' razumio? Posli tog ćeš dati pilićima proje i prikrupe, jel ja njim još nisam dala. Pazite na piliće. — Kada je bila obučena nastavi: — Ja sad idem, a vi budite mirni dok se mama ne vrati. Posvršavajte sve šta sam kaz'la — zapovjedila je već na kapiji, te rekla „Zbogom“ i otišla.

Tako je ona običavala govoriti svakog ponedjeljka i petka, kad je bio tužni dan u nas. Naredala bi po nekoliko poslova, koji su se morali posvršavati dok je ona izbivala od kuće. Obično je meni kao najstarijem zapovjedila i otišla. Kao udovica sa četvero djece morala se laćati svakovrsnih poslova samo da bi smanjila tegobu oko odgoja svoje siročadi. A u poslovima smo joj i mi, njena djeca, pomagali koliko je koje moglo. Pošto nam imanje nije bilo veliko, ona je ponajčešće morala pribjeći trgovini kako bi otklonula nedostatak sa imanja. Imala je rijedak trgovački duh. U ovakvu kupovanju i prodava-

Sprovod † Alekse Kokića

vanju bila je pravi majstor i što drugom ne bi uspjelo, uspjelo bi njojzi bez ikakve teškoće. Taj svoj dar dobila je svakidašnjim posjećivanjem tržišta.

Svakog ponedjeljka i petka bi ona odlazila na trg. U te dane smo znali da se dugo neće vratiti kući, a kada bi se ipak vratila, podne je već davno prošlo.

I sada je bilo tako.

Bio je petak prije Duhova. Kraljice su u susjedstvu neprestano vježbale svoje kraljičke pjesme, koje će pjevati o blagdanu Duhova. Sunce je nemilosrdno grijalo, jer su Duhovi pali veoma kasno. U dvorištu su bila već sva susjedna djeca, gdje su, igrajući se, dizala neizdrživu galamu začinjenu smijehom, a često i plačom.

Majka još nije mogla stići ni do uličnog ćoška, a ja sam bio na tavanu. Sve sam učinio kako mi je zapovjedila. Ponio sam lonac od litre, pronašao džak napunjen grahom i napunio ga skoro do tričetvrtine. Poslije toga sam ga skinuo u kuhinju, prosuo grah na kuhinjski stol i pozvao brata i sestre da ga otriјebimo i proberemo. Prilično dugo smo radili taj posao oko izdvajanja dobrog od neupotrebljivog graha.

Čim smo nas četvero svršili s probiranjem graha, čist grah operem u hladnoj vodi i videći od majke da i ona to čini s probranim grahom, usuh ga u lonac koji je ona priredila na štednjaku. Ovo mi je, istina, majka zaboravila reći, ali ja sam ipak učinio, povodeći se njenim primjerom, računajući da to tako treba učiniti.

Svršivši sve, kako je majka zapovjedila, pošao sam i ja među djecu igrati se. Igra me je privezala i zaniјela potpuno i ja zaboravih posve na piliće. Češće sam međutim pogledao vatru gori li onako kako je majka kazala i kada primijetih da dogorijeva, nadometao sam po komad drveta da se ne bi ugasila.

I vraćajući se jednom iz kuhinje među djecu opazim zgaženo pile. Ono je ležalo u travi mrtvo. Ispred očiju mi na čas projure strašne slike odgovornosti. Vidio sam pred sobom majku gdje me grdi i bije zbog moga zaborava i kao preplašen upitam naglo:

— Ko je zgazio ovo pile? — U mom glasu je moralo biti toliko straha i prekora da su djeca protrnula kao da su počinila najveći zločin.

— Ja nisam — odgovori pokunjeno Pero, spustivši glavu. Ostali također zaniјekase da ga je bilo tko od njih zgazio, te i oni spuste glavu.

— Evo još jedno! — začu se glas Marka iza nekoliko trenutaka, te podignuvši pile pođe prema meni. Ovo me još više zastraši. No, ne prođe nekoliko trenutaka samo ču se glas i Klare

— I o'de je jedno! — pa također podiže zgaženo pile, već treće po redu, ali sasvim mirno.

— Ko je zgazio te piliće? — povičem, a glas mi je od bojazni podrhtavao.

— Ja ne znam — odvrati Klara tako hladnokrvno da sam prosto osjetio kako mi jeza podilazi.

— Ni ja ne znam — odgovore i ostali redom skinuvši odgovornost sa sebe, ali već ne toliko uvjerljivo kao Klara.

Tako je krivica pala jedino na mene i izgledalo je po njihovim odgovorima da sam samo ja bio taj što je sve troje pilića zgazio.

— Sad niko nije zgazio ni jedno pile — odgovorim samom sebi i obraćajući se njima nastavim tražeći spasa od njih. — A šta će mama kaz'ti? — Slijedećeg momenta već briznuh u plač. Kroz suze sam ugledao ozbiljno lice majčino i ta bojazan potjera mi suze na oči da su curkom potekle uz glasnu dernjavu i ostalih, koji su prihvatili moj plač.

Još malo prije smijeh, cika i veselje, a sada već žalost karakterizirala je našu igru. Krišom i bez riječi, plačući napuštao je jedan po jedan dvorište. Brat i sestre također. I dvorište ostade najednom pusto.

Šta ću s pilićima, pomislih čim sam opazio da sam napušten. Kako ću ih sakriti da mama ne sazna? Šta ću s njima? Da ih bacim na smetište, tamo mama i onako rijetko zalazi i tamo ih neće vidjeti? Tamisao izgledaše mi tako spasonosnom, da sam potrčao, skupio zgažene piliće i bacio ih na smetište.

Šmrcajući i pritom brišući suze rukavom od kaputa uputih se u kuhinju da vidim kako se kuha grah. Žerave je jedva bilo, a to me ponovo zastraši, te dohvativši ne jedan već odmah dva komada drveta stavim ih na vatru i počnem duhati kako bi što prije progorjelo. Stojeći pokraj štednjaka, kada je već vatra potpuno progorjela, po prviput pogledam u lonac. Kada sam digao poklopac voda je baš nekako trebala provreti, vidio sam to po sitnim mjehurićima što se dizahu na površini vode. Kipjela još nije, a sa mjehurićima se dizao na površinu i grah i to jedan po jedan.

Zablenut od iznenađenja gledao sam to, ne znajući šta se to zbiva u loncu i šta je s grahom kada se diže na površinu vode. O kuharskom umijeću nisam imao nikakva pojma.

Gledao sam tako jedno vrijeme, a graha je bivalo na površini sve više i više, i misleći da sam rdavo probrao grah, prosto sam se skamenio. Evo opet nove nevolje — pomislim. Danas sve ide nekako naopako. Ovo je već drugi grijeh. Tri zgažena pileta i rdavo probrani grah. To je već previše. I kao što u ovakovim slučajevima biva, djeca uvijek čine ono što ne bi trebalo sprovoditi u djelo, tako i ja od straha zbog grdnje i batina, čime mi se zaprijetila majka, pa da popravim svoju krivicu, dohvatim cijetku i počeh kupiti grah iz kipuće vode. Grah se međutim i dalje dizao i čim bi jednoga ulovio na površini vode, na njegovo mjesto bi se smjesta digla dva, tri, pa i četiri. A ja sam samo kupio i kupio grah. Lovio sam ga po površini sve dok nijesam vidio da se i posljednji digao, a na stolu su bila već dva tanjura napunjena grahom pokupljenim cijetkom iz lonca.

Opet je došla nova briga. Što ću s grahom pokupljenim u loncu? — zapitah sama sebe, ali ipak sam bio prilično smiren što se novi grah ne diže.

Nijesam mogao dugo gledati na stolu tanjure s pokupljenim grahom već prosuh sve po dvorištu kako bih spremio tragove i druge svoje krivice... svog drugog grijeha... To me nekako umiri i time kada mi je pao teški teret sa srca. Odahnuvši zadovoljno obrisao sam znoj s čela i stavih ponovo dva komada drveta na vatru, neka još bolje proplamsa.

Podne je već odzvonilo kada sam sve to posvršavao, a baš je bilo i vrijeme, jer se majka ubrzo vrati. Nekako je ranije došla no drugiput, a razlog njenom ranijem povratku je bio ujak, koji je morao ići na salaš.

— No, jel gotova už'na? — upita čim stupi u dvorište i opazi me.

— Jeste mama! — odgovorim s oborenim pogledom. Osjetio sam u taj čas da mi je krv navrla u lice i morao sam jako porumeniti. Šta će biti, ako opazi grah i piliće, pomislih. No, majka ne primijeti ni grah ni piliće, nego pođe s ujakom u sobu. A dok se nije skinula, presvukla i izišla u kuhinju mog rumenila već je nestalo. Došavši u kuhinju prvo pogleda vatru, koja je posve tiho plamsala. Gorjela je baš kako je ona htjela. No, kako je trebalo požuriti s ručkom, nadometne i ona na vatru, a u tom trenutku oborivši oči opazim na podu nekoliko zrna graha što nijesam pokupio i što mi je vjerojatno spalo s tanjura ili cijetke. To opazi i majka, a ipak mi ne reče ni riječi, prije nego što promiješa grah u loncu. Ne znam šta je pomislila tog momenta, kada me zapita:

— A kaki je ovo gra'? — i pokaza prstom na pod.

— Rđav, mama — odgovorih.

— Rđav?

— Jeste, mama, taj gra' se diz'o u loncu — promucam nekako i pomislih da će se sad saznati sve. Poplašio sam se jako, da sam probljedio od straha, a na leđima sam osjetio tupe i mukle udarce prvog predmeta koji je majci bio u blizini, iako nas je veoma rijetko tukla.

— Kako? Rđav gra'? Pa to je sasvim dobar gra'!

— Nije mama. Taj gra' se dig'o gori i ja sam ga citkom pokupio iz lonca.

— Pa šta je ostalo onda u loncu? — upita i ponovo uze kašiku kako bi promiješala grah što se kuhao u loncu. I kada vidi da tek par zrna graha pliva u loncu, u ključajućoj vodi, oštrim glasom mi se obrati:

— Ti kažeš da je to rđav gra'? A 'di je onda dobar?

— U loncu mama — uvjeravao sam je i dalje.

— Pogledaj samo — i promiješa kašikom vodu pred mojim očima i uvjerivši se u istinitost njenih riječi ostao sam znut od iznenađenja i čuđenja što samo par zrna zaista pliva u loncu.

— No, ko ima pravo? — upita me poslije kratka vremena, a ja kao da sam zanijemio.

— No, šta ne odgovaraš?

— Ne znam — i već su mi navrle suze na oči, po drugiput toga dana.

U to stupi ujak u kuhinju, a ja sam se baš spremao da neprijetno izjurim, pa kako sam šmrcao i skoro se sudario na kuhinjskim vratima s njime, zadrža me i upita:

— Šta je, šta šmrcaš? Šta si skrivio?

— Ništa ujo.

— Pa, zašto plačeš?

— Ne znam — odgovorim mu zbunjeno.

— Jel gotova već už'na? obrati se majci.

— Nije. Eto, nećak ti je misto grava skuv'o vodu — i u brzini mu ispriča kako sam kuhao grah, prvu moju čorbu.

Ujak se dugo smijao mojoj čorbi i da me utješi, te ohrabri, pomiluje me po kosi i licu govoreći mi:

— Ništa, ništa! Naučit ćeš već kuvati i gra' dok ostariš, a ne samo vodu...

*

I tako sam, eto, kuhao svoju prvu čorbu.

Tek kasnije sam saznao da se grah pri ključanju vode mora dići na površinu vode i potom se sleći na dno radi stvarnog prokuhavanja. A zapravo otkud bi i znao o tim fizičkim zakonima, kada niti o fizici, a niti pak o kuharskom umijeću u tim godinama nisam imao nikakva pojma.

Ljudevit Vujković

Moja najmilija uspomena iz djetinjstva

Bilo je to negdje 1903 ili 1904 godine, kada sam polazio pučku školu u Rudompolju (kotar Gračac) u Lici, a u vrime kada je već ključala narodna svist i u najzabitnijem seocu Hrvatske. Jedan od drugova u razgovoru u školi za vrime odmora upita jednu grupu nas đaka: koji je najveći hrvatski grad? Mi se mališani zgledasmo i većina povika: pa Zagreb! Nije... pa onda Split... nije, pa onda Sarajevo... nije, e pa onda će jedan da kaže: Rika (Fiume)... ma nije!

Istom će jedan (mislim da se je zvao Dragičević ili Vranić): pa Subotica! Kako Subotica... pa eto, tamo imade 60.000 Hrvata-Bunjevaca, a u Zagrebu čistih Hrvata neznam da li ima toliko?!

Ova moja uspomena pratila me je kasnije kroz cio moj život i kako sam se uvijek zanimao za narodne stvari odmah posli prevrata god. 1918 pojavila se je u meni želja da pridem sa službom u Suboticu, ali samo u Suboticu, da bi mogao i ja kao jedinka Hrvata-Bunjevaca iz Like biti koju godinu u tom „najvećem hrvatskom gradu“.

Hvala Bogu, g. 1919 pružila mi se je prilika, pa se eto još i danas nalazim u mistu mojih dičijih uspomena.

Kakve na oko malenkosti određuju udesom ljudskim, kada se sitim ove moje dičije uspomene, pa još kada pomislim da ću eto sada prigodom 250 godišnjice dolaska Hrvata-Bunjevaca biti jedan od sudionika velebnog slavlja koje se sprema za dane 15 i 16 kolovoza o. g. (1936) kada će se na sve strane čuti pisma „nek se znade da Bunjevac živi“.

„Subotičke novine“ 15. VIII. 1936. Martin Čudina

Flirt... ili... ljubav

Onda... izgleda da ništa više ne ide?

Tako bar govore zli jezici.

Gospodin duhovnik nije zadovoljan.

Ti, ti se držiš po strani nakostriješen kao kakav mačak ispruženih šapa spreman da skočiš i da ogrebeš, ako te tko napadne.

Izgleda da između duhovnika i tebe postoji velika zapreka.

Kažu da ta „zapreka“ i nije čisti duh; da ima podsjećenu i nakovrčanu kosu, nasmijano lice, prozirne čarape i gole ruke...

Neki idu čak dotle pa govore — vidiš dokle može doprijeti ljudska zloća! — da sva ta naklapanja i nijesu bez temelja... da bi ti morao paziti... da ti sablažnjuješ veliki broj valjanih ljudi...

I oni najtiši vele da se ti suviše ističeš i da pretjeruješ...

*

...Pst! Znam šta ćeš mi reći: „Prije svega ja nikom ne činim zlo... Držim se pristojno i ne protivim se dragome Bogu, pa nema šta da mi se prigovara; ja mogu raditi po svojoj volji i posjećivati u posve dobroj, časnoj, poštenoj i veseloj prostodušnosti sve što mi se sviđa.

Ali ne! Moj mladi prijatelju! Ne! Ne!! I ne!!!

Tvoj duhovnik ima pravo, a ti nemaš!

Ti nemaš pravo zato što tvoje ponašanje i tvoji posjeti zbunjuju i sablažnjuju. Dakle, ti nemaš pravo, ti koji treba da budeš apostol i uzor, da sablažnjuješ duše koje te okružuju.

Ti nemaš pravo zato što znaš dobro da, kad čak i nebi nikoga zapravo sablažnjavao, činiš zlo samom sebi i da umanjuješ svoju otpornu snagu u tim razgovorima nasamo, koji se graniče sa lažnom čuvstvenošću.

Ti nemaš pravo zato, što predpostavimo da ne činiš zlo samom sebi, ti možeš škoditi svojoj mladoj družici. Ti nemaš pravo svojevoljno bacati u njeno srce opasan nemir.

Jer, ako je ti istinski ljubiš, ne treba da zaboraviš da ona ima dušu, dušu koja je izložena zlu, kao i tvoja, i da će dragi Bog od tebe tražiti račun za njenu vječnost, ako tvojom krivnjom...

Ti me razumiješ, zar ne?

*

Ti ćeš si možda uobraziti da ja hoću zatamiti kucaje tvoga srca... uzeti te za ramena, pa te silom uvući u samostan!

Varaš se, moj prijatelju. Ja danas govorim u ime Božje i u interesu dviju duša.

Ali također i u ime ljubavi, one ljubavi koju je sam Bog usadio najdublje u ljudsko srce, one ljubavi koju je Krist blagoslovio na svadbi u Kani i uzdigao na čast sakramenta.

Jer ljubav, dostojna toga imena, je vrlo plemeniti i fini osjećaj koji obuzima cijeloga čovjeka, koji ga osposobljuje za herojska djela, i koji ga uzdiže vrlo visoko.

A ono o čemu ti sanjariš, to je samo lažna kopija, odvratna karikatura ljubavi!

Nema — i ako ti to tvrdiš — ljubavi u tvom srcu, nego je to samo luda taština, neispravno uobražavanje. Ti hoćeš da te primjete, hoćeš da privučesh poglede, hoćeš da te drže tako pametnim kao druge, da se malo zabavljaš, da praviš „probu“.

I za tu ništavnu, sićušnu taštinu, za to jadno zadovoljstvo, za tu zlu radoznalost ti proigravaš svoje srce i dvije budućnosti.

*

Ti čak i ne vodiš računa o silnoj komičnosti koja vas ovija i koja nagoni na sažalni smijeh one koji vas susreću.

Pričinja mi se da odavle prisustvujem vašem sastanku koga vi sa izvjesnom drskošću nazivate vašim „razgovorom“.

Muzičar bi ga ovako izrazio: be mol...uzdah...tremolo...šutnja...zvuk orgulja...

Riječju, ništa osim „nesreća“.

Čuj! Znaš li ti na koga vas dvoje ličite?

Oprosti mi ovu usporedbu, ali ona je tačna. Vi izgledate kao one jadne patke koje idu putem njišući se čudesno zbunjenog izgleda zbog njih samih i što su se našli dvoje zajedno.

A ja tužno mislim, da dok ovako gubiš svoje vrijeme i rasipaš svoju mladost bacajući je glupo svim prolaznim ludorijama, sasvim blizu tebe, možda, živi ona koju ti je dragi Bog namijenio oduvijek, skromna djevojka, jaka, sa svim vrlinama, ona koju je On stvorio za tebe, koju je učinio za tebe lijepom da je ti ljubiš i veselom da ti njena prisutnost bude utjehom, Ona koju je On sačuvao da te upozna kad njen čas bude došao...

Zbog tvoje lakoumnosti i ludosti tko zna hoće li taj čas ikada kucnuti?

Ti ćeš proći pored sreće, a da je ne vidiš, tvoje srce će se zakačiti za „lažno“ i ti ćeš cijeloga života vući svoj bijedni teret...

*

Hoću da večeras u tišini dana koji nestaje pustiš svoj duh da se uzdigne u gorljivom razmatranju, da misliš malo na onu „Nepoznatu“, koja dolazi prema tebi oprezno kao što dolazi sreća, i da se molitvom i borbom spremiš da je zaslužiš i da je dobiješ.

Jer Ona treba da bude „kraljica tvojih misli“, hoću da prestaneš gledati te jadne ludorije, koje te prate i koje su nedostojne tebe.

Jer Ona vrijedi više od tebe, hoću da nastojiš da je zaslužiš, da pojačaš svoju pobožnost, da oboružaš svoju dušu protiv svih poziva sotone i ulice.

Jer ćeš jednoga dana tražiti od nje netaknuto tijelo i čisto srce, hoću da se boriš i da se obuzdavaš da bi joj najzad sam mogao časno dati sve što od nje zahtijevaš.

Tada, kada se budu sjedinile u simbolični stisak za svečanu prisegu pred Bogom, vaše ruke neće drhtati...

Kad se budu sreli vaši pogledi će biti čisti i prozirni kao male djece. I nikakav tajni stid, nikakvo kajanje neće doći da pogne tvoje čelo i da te prelije crvenilom.

Ti ćeš biti pobožan kao Ona, pobožnosti snažne, izobražene i razborite i ti ćeš učiniti Boga, Njegovu svetu Euharistiju središtem svojih misli i cijelog svog života.

Ti ćeš biti plemenit i dobar kao Ona i ti ćeš se od danas spremati na taj zajednički život, koji će biti lijep u onoj mjeri u kojoj bude produbljen čistoćom, svetom odlukom i duhom žrtve. Da joj uskratiš patnje i žalosti ti ćeš biti dobar i savjestan radnik, ti ćeš se naviknuti na primjenu vrlina koje sačinjavaju sjaj i radost kršćanskog ognjišta.

I ti ćeš od sada živjeti tako da nećeš morati crveniti pred Njom ni radi jedne uspomene iz mladosti.

Dakle ljubav će biti za tebe ono što treba da bude: ne silazak prema plićacima, serija padova u potočko blato nego dubok osjećaj, koji će zaokupiti vaše duše i baciti ih velikom snagom prema idealu;

nešto vječno i božansko što će vas pronijeti kroz život blještave do podnožja „Boga koji je ljubav“.

Sa francuskog prevela **Julka Orčić**

MAJKA LIJEPE LJUBAVI

Aleksa Kokić

O Majko lijepe ljubavi i Djevo,
Na koju grijeha nije pala sjena,
Pjesmom siromaha, molbom sitnih ljudi,
Cvrkutom i cvijećem budi pozdravljena!

Pozdravljena budi za sve one čase,
Kad je naša duša samo za bol znala,
I jedina Ti si ustrajala uz nas,
Pogledom si blagim križ nam olakšala.

Pozdravljena budi za dobrotu Tvoju;
Kad su sa svih strana nepravde nas bile,
Osvetu smo htjeli, zasuzile oči...
A Tvoje nas ruke nježno zagrlile.

Kad nad nama crni oblaci se vukli
I noć se grijeha već spuštati stala,
Rastvorila Srce i ljubavlju Majke
Nas bolesne, slabe Ti si ugrijala.

I za one dane pozdravljena budi
U Tvom krilu kad smo cvali mirom, srećom,
Bdila si nad našim poljem, šumom, lozom,
Kuće mirisale ljubavlju, proljećom.

O Majko lijepe ljubavi i Djevo,
Bez Tebe ne daj živjet nam ni trena.
Za Tvoju dobrotu pjesmom, srcem, hvalom,
Pticama i žitom budi pozdravljena...!

KRVAVA TRAGEDIJA EUROPE

Još nijesmo ni zaboravili na prošli grozni rat koji je trajao pune 4 godine, još nam zuje u ušima aeroplani koji su rušili po Africi, još nas bode u srce jauk majki koje su ostale bez sinova uginulih u bratskom klanju građanskog rata u Španjolskoj kada je počelo novo svjetsko klanje. — Evropa se nije ni odmorila, nije se oporavila od strašnog klanja i ubijanja, ali izgleda da se narodi Evrope osjećaju dosta jakima da dignu ubojničku ruku jedan na drugog.

Njemačka, koja je u prošlom svjetskom ratu skršena i u prah uništena, brzo se oporavila i pod čvrstom rukom nacionalsocijalističkog režima htjela je da opere ljagu nanesenu joj, te da popravi nepravdu koju je diktirao Versaillski mir. Prolazile su godine diplomatskog rada no vidnijeg uspjeha nije bilo. Engleska i Francuska nijesu bile voljne odstupiti od skupo stečenih kolonija i svom silom su nastojale da unište vjekovnog neprijatelja.

To je bio uvod u tragediju koja je predstojala.

Hitler osjetivši se dosta jakim i osiguravši svoje granice prema Francuskoj Sigfried-ovom linijom, prema Italiji savezom, počeo je provoditi svoj plan. Austriju je okupirao bez kapi krvi, premda to nije bilo u volji Italiji, a još manje Engleskoj i Francuskoj, no Italija i Engleska su bile u zategnutim odnosima i ovaj zgodan momenat je iskorišćen. Došla je na red Čeho-Slovačka, koja se raspala kao trula jabuka. Slovaci su dobili svoju slobodu, ali pod njemačkim protektoratom, dok su Češka i Moravska pripojene Njemačkoj. Engleska i Francuska se još nijesu spremile i drugi pogodan trenutak je iskorišćen. Velika Njemačka nije mogla trpjeti da je presijeca na dva dijela koridor druge države. Sva diplomacija je bila uzaludna i 1. rujna 1939. zazujali su prvi avioni nad poljskim gradovima. Tako je došlo ono čega smo se najviše bojali. Evropa je zapaljena, ali ovoga puta ne sa jugoistoka, nego sa sjeveroistoka. Kao saveznici Poljske Engleska i Francuska objavljuju rat Njemačkoj. Engleski premijer je tada rekao: „Mi se nalazimo u ratnom stanju sa Njemačkom... Francuska ide s nama.“ No čemu smo se najmanje nadali Poljska je za kratko vrijeme, ta za samih 18 dana, pregažena bez ijednog ozbiljnijeg okršaja, bez ijedne veće bitke. Gradovi su porušeni, polja uništena, narod rastjeran. Uzrok ovoj katastrofi je slabo vodstvo i neefikasna pomoć saveznika.

Treći zgodan momenat je iskorišćen.

Poljska je pala i svršen je prvi čin ove tragedije. Odlučnu ulogu je odigrala Sovjetska Rusija koja se iza leđa, kao gladna hijena bacila na Poljsku i pospješila njezinu propast dobivši za to dostojnu „plaću“.

Svršivši na istoku mogla je Njemačka baciti svu svoju snagu na

zapadno ratište. No zima je došla sa svojim poteškoćama, tako da se borbe većega opsega nijesu mogle razvijati.

Ali u ovome međuvremenu se odigrala borba kakove nije bilo u povijesti ljudskog roda. Mali finski narod koji ne broji više od 3 milijuna, stupio je u borbu sa gorostasnom Rusijom koja broji jednu šestinu cijelog ljudskog roda. U ovoj nejednakoj borbi su Finci očuvali svoju slobodu, premda su morali odstupiti neke krajeve. Fincima se divio čitav svijet, dok su Rusi pokazali pravu vrijednost svoje vojske i svoga oružja.

Njemačka se sve više osjećala stegnutom i morala je tražiti prostora za izlaz te je prvo okupirala Dansku, a zatim je otvorila frontu u Norveškoj. Brzo iza okupiranja Danske i Norveške Hitler je iznenadio Englesku i Francusku provalom u Belgiju i Holandiju. Njemačka je točno provodila metodu jednog svog vojnog stručnjaka. Nizozemska nije mogla izdržati nego je odmah zaposjednuta dok se Belgija hrabro držala. Filmskom brzinom se mijenjao prizor za prizorom. Njemačka nije žalila ljude; Hitler je spreman žrtvovati deset milijuna Nijemaca za pobjedu svoje ideje. I uz ogromne gubitke slomljena je fronta u Flandriji, premda je vodstvo francuske vojske uzeo u ruke stari i iskusni ratnik Weygand pomoćnik maršala Focha u prošlom svjetskom ratu.

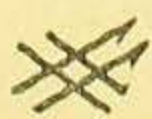
Poslije predaje belgijske vojske prešle su njemačke armije na francusko tlo. Osvojile su i Pariz i tjerale su pred sobom neprijatelja.

Da tragedija bude još veća ušla je u rat i Italija. Francuska je već slomljena. Maršal Petain preuzima vlast u svoje ruke, i moli za primirje.

Tako je eto svršen i drugi čin, koji je bio još krvaviji i koji je imao još više žrtava. Slavna francuska armija je skršena, a mnogi francuski gradovi su porušeni. Posljednja scena ovoga krvavoga čina odigrala se u compeigneškoj šumi kod podpisa akta o primirju.

Sada je još preostao da se svrši i zadnji čin ove tragedije. Uvod je već počeo. Strašna bombardiranja engleskih luka i gradova kao da pojačavaju tvrdoglavost Engleza. Oni ne popuštaju oni hoće još i više njemačkih bombardera. Čvor tragedije je vrlo zapleten. Hitler, ako hoće konačnu pobjedu, mora skrhati Englesku, tj. on mora uspjeti u onome u čemu nije uspio ni slavni Napoleon Veliki. Uz to se sve više opaža da ni U. S. A. nije svejedno hoće li Engleska izgubiti ili ne. Ne možemo proricati, budućnost će nam pokazati pobjednika.

Svjedoci smo krvave tragedije. Evropa kao da je na izdisaju. Moramo je spasiti. Moramo spasiti njezinu kulturu. Ali bez Boga nećemo uspjet, kao što nijesu uspjeli poslije prošlog svjetskog rata.

SUBOTICA

Najlipča si varoš svita
U zelenju brazda žitni,
Salašima obavita,
Ko s đerdanom zrna sitni.

S prolića li sve u cvatu
Mriše bašče i sokaci,
Liti se u klasja zlatu
Tope žarkog sunca traci.

Kraljica si rodni njiva,
Ravnice nam draž, lipota,
U tvome se krilu skriva
Radost srca i života.

Najlipča si varoš svita
I Hrvata gnizdo drago,
Dika, srića mladi lita:
Subotice — moje blago...

Aleksa Kokić

DAN SLOBODE

Bunjevačkoj mladosti, koja je 10. XI. 1918 izvjesila na tornju subotičke Gradske kuće hrvatsku zastavu.

Marko Čović, dipl. phil.

Čovjek je rijeka, koja se u danima suše povlači sve više u korito, da ga za velikih kiša svega ispuni i prelije, pa poplavi, pokrije i povuče neodoljivom i osvajalačkom snagom nekuda naprijed, u nepoznato sve ono, na što naiđe.

Čovjek bez ideje u srcu povučen je u samoga sebe i ne mari mnogo za ono što se oko njega zbiva. A kada njegovo srce osvoji ideja, ona ga napuni svega i ne može se zadržati u njemu, nego izlazi napolje, da pokaže svoju snagu i moć, da osvaja i druge i da ih vuče za sobom, vuče i pobjeđuje.

Mnogo nabujalih potočića i rijeka združenih u korito najveće rijeke divovskom snagom ruši i obara sve ono, što naiđe na svom putu, trošnu zemlju, visoko drveće, i čvrsto kamenje, jer je združena snaga moćna i nepobjediva i jer nezadrživo ide naprijed.

Mnogo ljudskih srdaca, združenih jednom idejom, odoljeva vremenu i krutoj sili, ruši pred sobom sve ono što zakrčuje put toj ideji i njenom ostvarenju, obara sve one, koji s kundakom i sabljom u krvavim rukama stanu ispred te bujice novih i nezadrživih snaga, koje donose ostvarenje ideje, novu budućnost i novi život.

Mnogo ljudi, velikih i malih, snažnih i slabih, siromašnih i bogatijih, prezrenih i slavnih, sretnih i nesretnih, poznatih i nepoznatih, mnogo žena, koje su već upoznale život, sve njegove slasti, putove i bespuća, mnogo djevojaka, koje još nose u svojim dušama ideal slike prvih ljubavi i mnogo djece, koja još sanjaju junake iz lijepih priča, izišlo je na svijetlo jesenskog dana iz svojih soba, sobica i jadnih skrovišta, jer su im srca bila prepuna i jer je ideja, koja ih je očuvala kroz vjekove, sazrela, nabujala i probila korita prolaznoga tijela, da pokaže svoju snagu i da pobijedi.

Iz malih sokačića udaljene subotičke periferije i s obližnjih salaša dolazili su ljudi nošeni jednom idejom, najljepšom i najvećom, pjevanom i neopjevanom, govorenom i neizgovorenom, pisanom i neopisanom, priželjkivanom i neostvarenom, idejom, koju označuje jedna jedina riječ — Sloboda.

Radost mnogobrojnih srdaca, združenih jednom idejom, izbijala je kao bujica i pokazivala se na svim licima, koja su bila ožarena velikim nadama i iščekivanjem onoga, što je trebalo doći već vjekovima, a što je bilo na domaku jesenskog dana, desetoga po redu, u mjesecu studenom 1918.

Ideja je nosila ljude. I kao da je netko dao ugovoreni znak čarobnim štapićem, u isto vrijeme izli se rijeka probuđenoga ljudstva iz svih sporednih sokaka i sokačića u jedno korito, veliko i široko običnim danima, ali premaleno i tijesno u najveći dan velikog iščekivanja Slobode.

Stari bagrenovi bez lišća, koje je već ugrabila jesen, pružaju svoje gole grane u sumorno nebo, kao da mole, vjeruju i očekuju, dok visoki tornjevi onda još župne crkve, a danas bunjevačke katedrale, gledaju nijemo i nepomično sićušne ljude, mnoštvo, koje leti na krilima vjekovne ideje visoko iznad oblaka u domovinu sunca i Slobode.

Jedna dvorana preko puta današnje katedrale premalena je da primi sva ta tijela, koja mirišu mirisima zemlje i znoja.

Ustreptala radost tisuće i tisuće života probila je sve okove tijela i materije, pa se razlila po vlažnoj zemlji, daleko po salašima i bunjevačkim kućama i treperi visoko iznad sviju, iznad grube sile kundaka i sablje, koja nemoćno umire, ali samo na časak, da ponovo oživi u drugim rukama i novom snagom.

Prepuna je dvorana, premaleno dvorište i preplavljen trg ljudima, koji jedno misle, jedno osjećaju, jedno hoće, jedno čekaju i vjeruju, vjeruju ludo i fanatički, vjeruju vjerom malene djece.

Njihova vjera ne pita zašto, ne pita kako, ne pita dokle, ne traži jamstvo, nego slijepo i oduševljeno traži i prihvaća ono novo, nepoznato, bez ikakvih ograda i dalekih sumnja i baš radi toga je vjera.

I baš radi toga je pala kasnije ta vjera polomljenih krila, s bolom u duši, gorčinom u srcu, ironičnim osmjehom na usnama i novom željom za istinom, pravdom i Slobodom.

Čovjek do čovjeka, žena do žene, dijete do djeteta, stoji i ne osjeća nelagodnost, ne osjeća težinu, glad, ništa ne osjeća osim velike radosti i ništa ne vidi osim pobjede ideje, koju predstavlja trobojni komad svile, crveno-bijelo-plavi.

Ruke tvrde i žuljevite isprepliću se s mekim i bijelim rukama i mnoštvo izgleda kao jedan zagrljaj. Usne se mahnito traže na svakom koraku u nove poljupce i suze radosnice polako klize po obrazima, padaju na zemlju kao pozdrav sretnih ljudi najljepšoj Slobodi.

Časkom zaore oduševljeni i gromoglasni povici u dvorani, da se prenesu dvorištem, na trg i u sokake, gdje se gube postepeno i tek što su se smirili zaore drugi, novi, još jači, još oduševljeniji.

Posljednji redovi još viču: „Živjela sloboda! Živjela!“ A oni naprijed skidaju šešire i kape. Zrakom prostruje prvi akordi hrvatske himne. Mnoštvo prihvaća pjesmu, vratovi se izdižu, oči gore i ljudi polako klize za velikim barjakom oko kojega je okupljena bunjevačka mladost.

A oni, mladi, zdravi, poletni i oduševljeni, prepuni radosti, koja

osvaja i ispunjuje cijelo biće, pa mora izići napolje, koračaju polako i samosvjesno.

To je njihov dan, dan njihove pobjede, njihove mladosti, koja je svojim oduševljenjem zarazila nemoćne starce i slabašnu djecu, tvrde muževe i mekane žene, to je dan Slobode, koja dolazi i koja je morala doći.

Danas su oni stali na čelo mnoštvu, koje osjeća, da nije više bespravno, zapostavljano i prezirano stado, progonjeni paor, nego osjeća svoju snagu i moć, osjeća, da je čovjek, svoj na svome, da je slobodan.

Leprša hrvatska trobojka na laganom vjetru i udara po licu i crnoj kosi visokog barjaktara, rumenih obraza i svijetlih očiju, malih brkova u oficirskoj uniformi umiruće Monarhije, bez kokarde, a njegova sablja udara jednolično po keramitu.

Mnoštvo je opkolilo gradsku kuću, pjeva, kliče i upire oči nekuda gore, u visinu stometraškog tornja. A onda ispod samoga sata na tornju zavijori opet svilena crveno-bijelo-plava trobojka, na tom najvišem vrhuncu Subotice zaleprša hrvatska zastava Slobode željno očekivana.

Ljudska bujica zagrmi opet, zaori, zatalasa se i zapjeva posljednjom snagom fizičke moći, luda od prevelike sreće, zanesena ostvarenjem vjekovnog sna, samosvjesna, snažna i nezadrživa, jer je došla Sloboda.

Polako odlaze ljudi svojim kućama. Polako kao da im se ne da napustiti svoje mjesto, i kao da se boje, da će izgubiti ono najviše, što su čekali, ono najveće što su dobili, samo ako se maknu i prestanu gledati u visinu.

Vijori hrvatska trobojka na tornju subotičke gradske kuće i potvrđuje pobjedu ideje. Deset bunjevačkih mladića, opijenih srećom i veličinom pobjede, ponavlja u svojim dušama zakletvu vjernosti, nedavno izrečenu nad sabljom druga časnika.

Onda i oni odlaze polako. Trg je prazan. Tek kraj jednog drveta stoji starac i plavim rupčićem briše suze. I opet gleda, gleda visoko gore. Još vidi toranj. I na njemu još leprša hrvatska zastava.

Mladi časnik polako zakreće ključ u bravi. Noć je. Poneka zvijezda proviri kroz oblake. I poneko pseto zalaje negdje u daljini.

U bijelo okrečenoj sobi starica majka, otac, tri sestre i jedan mali brat nestrpljivo čekaju časnika. Radosno ga pozdravljaju. A on je umoran od sreće i klonulo sjeda na klupu kraj bijele bunjevačke peći.

Mali brat sjeda časniku na koljena, ima svega tri godine, gleda mu u lice i pita ga:

„Brato, što je to sloboda?“

Časnik vatreno poljubi mališana i odgovori mu:

„Mali, ovo danas, to, to je sloboda!“

Ali mališ nije mirovao, nego nastavi s pitanjima:

„A je li, Brato, sutra, da li će i sutra biti sloboda? I dok ja narastem velik, velik, ovoliko velik, kao ti, da li će i onda biti sloboda? Da li će i onda na gradskoj kući biti hrvatska zastava? Da li...?“

Novi poljubac zagušio je pitanje, koje nije dobilo odgovora 10 XI. 1918. a kasnije...

Marko Čović

BUNJEVCI POD TURCIMA

Kada su Turci poslije mohačke bitke (1526) osvojili cijelu Ugarsku, uredili su odmah i svoju upravu. Cijelu Bačku podijelili su u šest nahija: Baja, Subotica, Sombor, Bač, Segedin i Titel. — Ove su na-

Bunjevci u Madarskoj. — Bez svog lista, sa malo svojih školovanih ljudi nastoje tamošnji Bunjevci spasiti svoju narodnost putem kazališnih predstava. — Slika prikazuje Diletantsku omladinu iz Gare.

hije pripadale segedinskom sandžaku, kojem je bio zapovjednik segedinski paša. Segedinski sandžak potpadao je pod budimski pašaluk. Na čelu nahije, koja je u svome sjedištu imala tvrđavu (kulu), bio je

Jakov Grunčić, mladomisnik

God. 1573—74 u kuli u Soboti (tako se spominje Subotica u dokumentu) zapovjednik Tesvidž Aga.

U drugim mjestima bili su zapovjednici:

God. 1565 u Baji Husein aga, a straža je brojila 78 vojnika;

God. 1543 u Somboru Husein dizdar, zamjenik Turmus kiaja, a straža je imala 50 ljudi,

God. 1543 u Baču Husein dizdar, a straža je imala 106 ljudi,

Osvojena zemlja pripadala je turskoj državi. Ona je iz prihoda ovih zemalja plaćala svoju vojsku. Dobivali su je spahije za ratne zasluge, koji su zato morali da izdržavaju određeni broj vojnika prema veličini zemlje. Spahije su udarali na raju harač, da podmire svoje troškove.

Posjed se dijelio na manji

zapovjednik (dizdar), koji je imao svoga zamjenika (kiaja). Njima su bili dodijeljeni kaplari (serbelik) i vojnici: janjičari-pješaci, (mustahfiz), konjanici (ulufedži), tobdžije (topči) i straža (azab) u koju su primali i Bunjevce.

U subotičkoj kuli bilo je od 20 do 100 ljudi, a zapovjednici i njihovi zamjenici bili su:

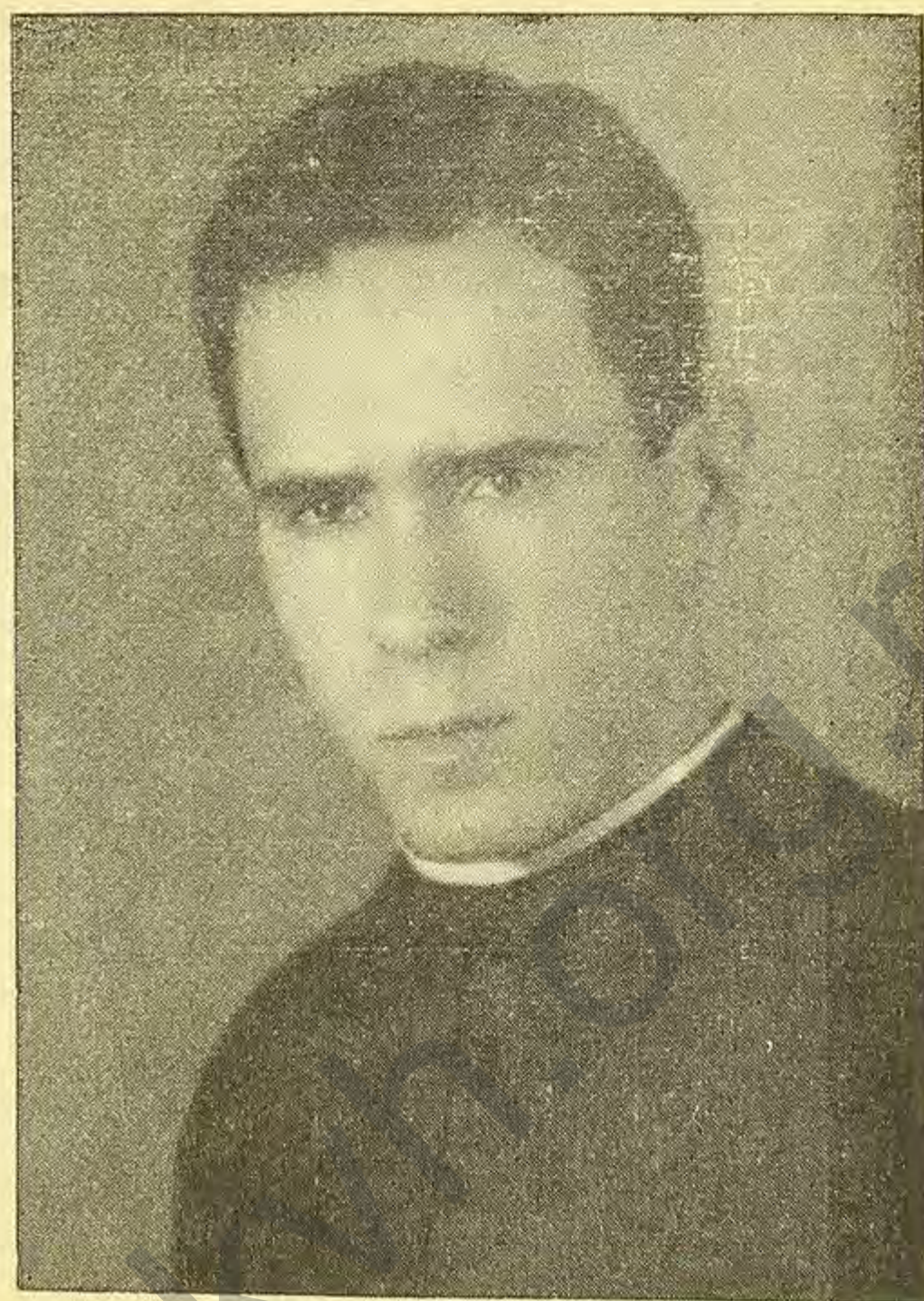
1545 god. Ahmed i Husein Ahmet, kaplari: Kasim i Durak Mustafa.

God. 1552 Ahmed Ali i Hasan, tobdžije: Hasem Jusuf i Tesvidž Adžem.

God. 1557 Ferhad.

God. 1559 Ferhad Behadir i Ferhad Abdulah,

God. 1568—69 zapovjednik Bajazit aga.

Pajo Gencel, mladomisnik

i veći. Manji posjed, koji je donosio do 20.000 ospora (1 ospor — 2 dinara) zvao se timar, a posjednik toga zemljišta zvao se timarlija. Veći posjed zvao se zaimet, a posjednik zaim. Ovaj posjed su dobivali narednici spahije (subaša) i podkapetani sandžakbega (alajbeg). Svako veće mjesto i tvrđavu dobio je u posjed alajbeg. I Subotica, kao sjedište nahije, imala je svoga alajbega koji je bio ujedno i zapovjednik tvrđave (kule). U kuli je i stanovao sa svojom turskom posadom.

Naš narod, kao kršćanska raja, obrađivao je spahinsku zemlju i u ime dobivenog prihoda morao je plaćati harač, pod kojim se podrazumijevaju tri vrste poreza 1. zemljarina (ispendža), 2. desetina od svih plodova i otšteta za pašu (otlak) i 3. glavarina (1 zlatnik — 50 ospora) za svakom odraslom muškom glavom.

Osim ovih poreza raja je morala plaćati spahiji i novčane globe za manje prekršaje, otkupninu itd. Kako pak spahija nije bio vlasnik zemljišta, već samo posjednik, nastojao je da osigura što veći prihod. Bijedna raja plaćala je dok je mogla. Kada već nije imala iz čega da plaća, došla je na red batina. Naš narod u to vrijeme nije gradio sebi kuće, jer bi došao Turčin i sam bi uselio u nju. Stanovao je u podzemnim skrovištima, zemunicama i bunjama. Raja je pomagala sebi kako je znala da olakša terete. Određeno je bilo, naime, da jedan zlatnik mora platiti za svakom odraslom muškom glavom. Da bi to iznosilo što manje, roditelji svojoj muškoj djeci nijesu davali gaće do 17—18 godina, koja su sve dotle nosila dugačku košulju.

Nezasitnim Turcima nikad nije bilo dosta. Vršili su grozna nasilja. Na lak način su uređivali sebi harem. Najzgodnije ženske u tu svrhu bile su djevojke i mlade žene nesretne raje. Mnogima su uništili bračnu sreću. Djeca su često ostala bez majke, a starci bez ikakvog oslonca u životu. Narod se zato potužio turskom begu zbog ovog nasilja i on odmah izdade naredbu da u buduće samo žene ne smiju zarobiti. Turci su dakle, i dalje mogli otimati djevojke. Roditelji da bi spriječili ovu nesreću, nosili su djevojke u „desernu“. Otac bi, naime, pošao sa svojom kćeri u noći u najvećoj tajni i išao bi s njom od mjesta do mjesta, tražeći mladića za ženidbu. Ako bi ga gdje našao, tu se stvorio odmah i fratar koji ih je iste noći vjenčao. I služba Božja vršila se tajno noću u zemunicama da Turci ne bi primjetili. Mnogi su franjevci zbog svoje svete dužnosti umrli mučeničkom smrću. Naš je narod poput prvih kršćana živio u vječitom strahu pred prokletim dušmaninom.

Praznovjerje — vračke

Činjenica je da je naš narod odan praznovjerju i to ne samo seljaci, već i inteligencija. Nema skoro ni jednog važnijeg obiteljskog događaja kao na pr.: rođenje, svadba, sahrana, a da pritom narod nije dao nešto i praznovjerja. I pri običnom poslu nalazi se puno praznovjerja. Mnogi drže razne vračke, a da ni sami ne znaju za razlog. Ako ih upitaš zašto drže, odgovorit će: tako su i naši stari držali.

Šta je praznovjerje? Kad se stvarima, riječima ili znakovima pridodaje neka čudna moć, koje one nemaju niti po svojoj naravi, niti po molitvi Crkve. Opisat ću neka praznovjerja, iz kojih će svaki pametan čovjek vidjeti njihov besmisao.

Mnogo ima i danas našeg svijeta, koji neće dati iznijeti iz kuće mlijeka, ako je sunce zašlo, jer ako da, onda krava neće imati mlijeka. Na sv. Lucu ne daju ništa iz kuće, jer ako da, onda kokoške neće nositi.

Svaki pametan čovjek vidi da nema nikakve veze između sunca i mlijeka, između sv. Luce i kokoške!

Među praznovjerje spada prizivanje duhova (spiritizam) da se pomoću njih doznadu neke tajne ili budući događaji. Crkva je svojim vjernicima zabranila prisustvovanje spiritističkim sjednicama, jer se tu obično radi varkom ili zlim duhom, koji je neprijatelj kršćanstvu.

Među našim narodom su osobito raširene vračarice, koje na smiješan način tobože liječe bolesti, koje liječnik ne može izliječiti. Među narodom je uvriježeno mišljenje da vračarice mogu drugom učiniti veliku nesreću. Ako vračarica drugom nesreću učini, sigurno je da to pomoću vruga čini. No u najviše slučajeva one varaju lakovjerne ljude.

Praznovjerje je grijeh protiv vjeri. Crkva je uvijek osuđivala i borila se protiv praznovjerja. Onaj koji pripisuje Crkvi praznovjerje, taj ili ne pozna Crkvu, njezinu povijest, ili zlonamjerno govori. U Sv. Pismu čitamo kako je Bog osudio praznovjerje: „Neka se ne nađe tko među vama, koji će pitati vrača i koji će paziti na sne i znakove koji će tražiti istinu od mrtvih, jer sve ovo mrzi Gospodin“ (5 Mojs. 18, 10 r.)

Uzrok praznovjerja jeste nevjera i nepoznavanje prirodnih pojava. Kad se u jednom narodu ili mjestu gubi vjera, tada mjesto vjere dolazi praznovjerje. U novije vrijeme mnogi gube vjeru, jer neće da vjeruju u objavljene istine i sve ove istine drže za praznovjerje, a jadnici sami su puni svakojakog smiješnog praznovjerja.

Protiv praznovjerja je pozvan svaki da se bori. Narodu treba kazati što o pojedinoj stvari uči vjera, objasniti razne prirodne pojave i tako će se postepeno iskorijeniti jedna od većih mana našega naroda, a to je praznovjerje.

Lazo Križanović

Nikada

*Nikada Boga umom vidjet nećeš,
jer um je simbol bijesne ljudske strasti,
jer um je buna proti vječne misli;
ne, um te nikad, nikad neće spasti!*

*Um diže teške vjekovite stijene,
um teškom mukom trzaj zemlje ruši,
al' moć mu klone i nemoćan stoji
pred svetim plamom u čovječjoj duši!*

*I nikad umom Boga vidjet nećeš,
do Njega um se nikada ne diže,
kroz skromnost srca naslutit ćeš moći
tek smiso svega da Mu budeš bliže.*

*Ti umom bježiš niz maglene pute,
a um ti slabi pusta magla, slama,
i ne znaš, jadan, dok razgrćeš tamu,
da Boga nosiš u dnu sebe sama.*

*Tu, u dnu tebe On je gnijezdo svio
i um ti kletvom prokleo da s puta
ponosa opet vratiš Mu se i da
pogneš se smjerno do Njegova skuta.*

*I tu ćeš tada svemoćnog Ga naći,
gdje melem rani nevoljnima toči,
i tu će tvoga dotaknut se čela
i rukom svetom otvorit ti oči!*

Kad umrem

*Kad umrem, sve će biti tako lijepo:
ni list na grani zadrhtati neće,
ni oblak tamne razastrti sjene,
ni teže, tiše zamirisat cvijeće.*

*Pod strehom ludo cvrkutat će vrapci,
pred kućom vedro igrat će se djeca,
po granju sunce rastočit će zlato,
gdje vjetar noću tuguje i jeca.*

*Kroz selo lako prolazit će ljudi,
u pjeni zvuka žuborit će vrela,
u vrtu bujno zaigrat će proljet
što voću krunu sunčanu je splela.*

*I sve će biti tako mnogo lijepo,
ko sreća kad se takne svega blaga,
i sve će pjevat proljeću i suncu,
i sve će ponijet uzdanje i snaga.*

*I niko neće ni naslutit tada
pod sjajem sunca da se vječnost skriva,
da izvan bljeska proljeća i nada
proiput pjesnik nasmiješen sniva...*

*I sve će biti, sve će biti lijepo:
ni list na grani zadrhtati neće,
ni oblak tamne razasuti sjene,
ni teže, tiše zamirisat cvijeće.*

Lov na vepra

(Francuski pisac Aleksandar Dumas priča kako ga je još sasvim mlada g. Deviolaine, nadglednik šuma odveo u lov na vepra u šumu Villers-Cotterets, u društvu nekoliko lugara: Moinata, Chorona i Niqueta, (čit. Moana, Šorona i Niketa) nazvanog Bobino, kome se cio svijet podsmijevao zbog njegove lovačke nespretnosti).

Majka mi je dozvolila da idem u lov pod uvjetom, da me g. Deviolaine uvijek drži kraj sebe. On joj je to obećao. Smjestio me kraj sebe, preporučivši mi da se držim potpuno sakriven iza debelog hrasta.

Sa ekskurzije člaka križara. — Zalazak sunca na moru promatran sa lađe „Zagreb“.

Nije proteklo ni deset minuta, i svaki je bio na svom mjestu. Uskoro odjekne puni učestani glas Choronovog psa, koji je navješćivao približavanje vepra. Odjednom se začuje kako pucketa drveće u šikari. Spazih kako se nešto provlači. Prije nego što sam mogao skinuti pušku s ramena to nešto je iščezlo. Moinat pukne nasumice, ali sam je zaklimao glavom u znak da ne vjeruje, da je pogodio životinju. Zatim se malo dalje začuje drugi pucanj, pa treći koji je bio neposredno praćen Bobinovim uzvikom da je vepar ubijen.

Svi potrču na poziv, iako je svaki, sudeći po glasu, pomislio da će ga duhoviti šaljivac prevariti kakvom novosmišljenom šalom. Dotrčao sam kao ostali, i čak brže nego drugi! Nikad nisam

prisustvovao ubijanju vepra, a nisam htio da ne budem pri sličnom prizoru. G. Deviolaine mi je uzalud dovikivao da se ne žurim, ja nisam slušao.

Veoma smo se začudili kad smo, stigavši na put za Dampleux, vidjeli na sred puta Bobina kako mirno sjedi na svom vepu.

Izgledao je potpuno zadovoljan i nastavio je da puši svoju lulu kao obično. Na njegov prvi pucanj životinja se skotrljala poput zeca i nije se više micala s mjesta na koje je pala.

Lako je naslutiti napola podrugljive čestitke kojim smo obasuli pobjednika, — koji zadovoljno se osmjehnuvši — odgovori odbivši dva dima:

„E, da! Eto kako mi provincijalci gađamo ove male životinje!“

I zaista, nije se imalo ništa prigovoriti, bilo je savršeno: kugla je pogodila životinju iza uha. Bolje je nemoguće!

Choron stigne zadnji. Čim se pojavio, izišavši iz šume sa svojim psom, vidjeli smo, kako je upro začuđen pogled na našu grupu.

Razmaknusmo se, da i on vidi ono što smo mi vidjeli, a da to nismo mogli vjerovati.

„Što to bijesa čujem Bobino?“ — vikne već iz daljine.

„Rekli su mi da je vepar kao ludak došao pred tvoje tane“.

„Da je došao pred moje tane ili da je moje tane došlo pred njega ja o tom ništa ne znam, ali znam dobro da će siromašni Bobino imati cijele zime pržene slanine, i da će pozvati samo one koji mu budu mogli uzvratiti — naravno, gosp. inspektor, doda za se Bobino dignuvši svoju kapu, uvijek će me počastiti i učinit će osobito zadovoljstvo svome vrlo skromnom sluzi kad bude kušao iz kuhinje gđe Bobino“.

„Hvala, Niquet, hvala — reče g. Deviolaine, primam!“

— Bobino! Bobino, reče jedan od čuvara po imenu Franjo, brat sluge g. Deviolaine-a — treba da te odlikujem.

„Daj, daj prijatelju! reče Bobino. Ima ih više koji su bili odlikovani, a nisu zaslužili u tolikoj mjeri kao ja“.

I Bobino nastavi da puši s osobitim zadovoljstvom dok se Franjo, vadeći nož iz džepa, približi vepu, te mu jednim zamahom odsiječe rep.

Na veliko zaprepaštenje sviju vepar, ne mičući se, zarokće potmulo.

„Pa dobro, šta je dakle, mali? upita Bobino dok je Franjo prikačivao životinjin rep na zapučak njenog pobjednika; izgleda da voliš svoj rep?“

Stana Križanović, dipl. agronom

Vepar zarokće po drugiput i zatrza jednim papkom.

— No, no, reče Bobino! Ti stravično sanjaš, ali znaj moj stari, kad se čiča Bobino negdje smjesti, da ne mijenja lako mjesto.

Tek što je to izrekao skotrljao se na deset koraka odatle udarivši nosom u prašinu i slomivši lulu u zubima.

Mi ustuknemo pitajući se nije li bio kakav zemljotres.

Ništa. — Vepar, koji je bio kako izgleda samo onesviješćen udarcem, ponovo se pridigne osviješćen krvarenjem, koje mu je pro-

uzrokovao Franjo, i pošto se oslobodio tereta, koji ga je pritiskivao, stajao je njišući se na svoja četiri papka kao pijan.

„Ah, zaboga! reče g. Deviolaine pustite ga s mirom, taj će biti kadar da opet oživi“.

„E, ne, e, ne! nemojte ga pustiti s mirom, povikne Choron tražeći svoju pušku, koju je ostavio u jednom jarku; palite naprotiv, palite! Poznam ja te životinje, one ne umiru lako. Pucajte, do bijesa! i radije dva hitca nego jedan, ili će nam umaći!“

Ali već je bilo prekasno. Psi spazivši kako se vepar pridigao, jurnuše na njega, jedni hvatajući ga za uši, drugi za butove:

svi su ga najzad tako pokrili da mu na tijelu nije bilo mjesta širokog kao petparac gdje bi se mogla smjestiti kugla.

Za to vrijeme vepar se sasvim polako približi jarku vukući sa sobom čopor lovačkih pasa; potom uđe u šikaru, pa iščezne praćen Bobinom, koji se je digao bijesan i htio da svom snagom osveti nanešenu sramotu.

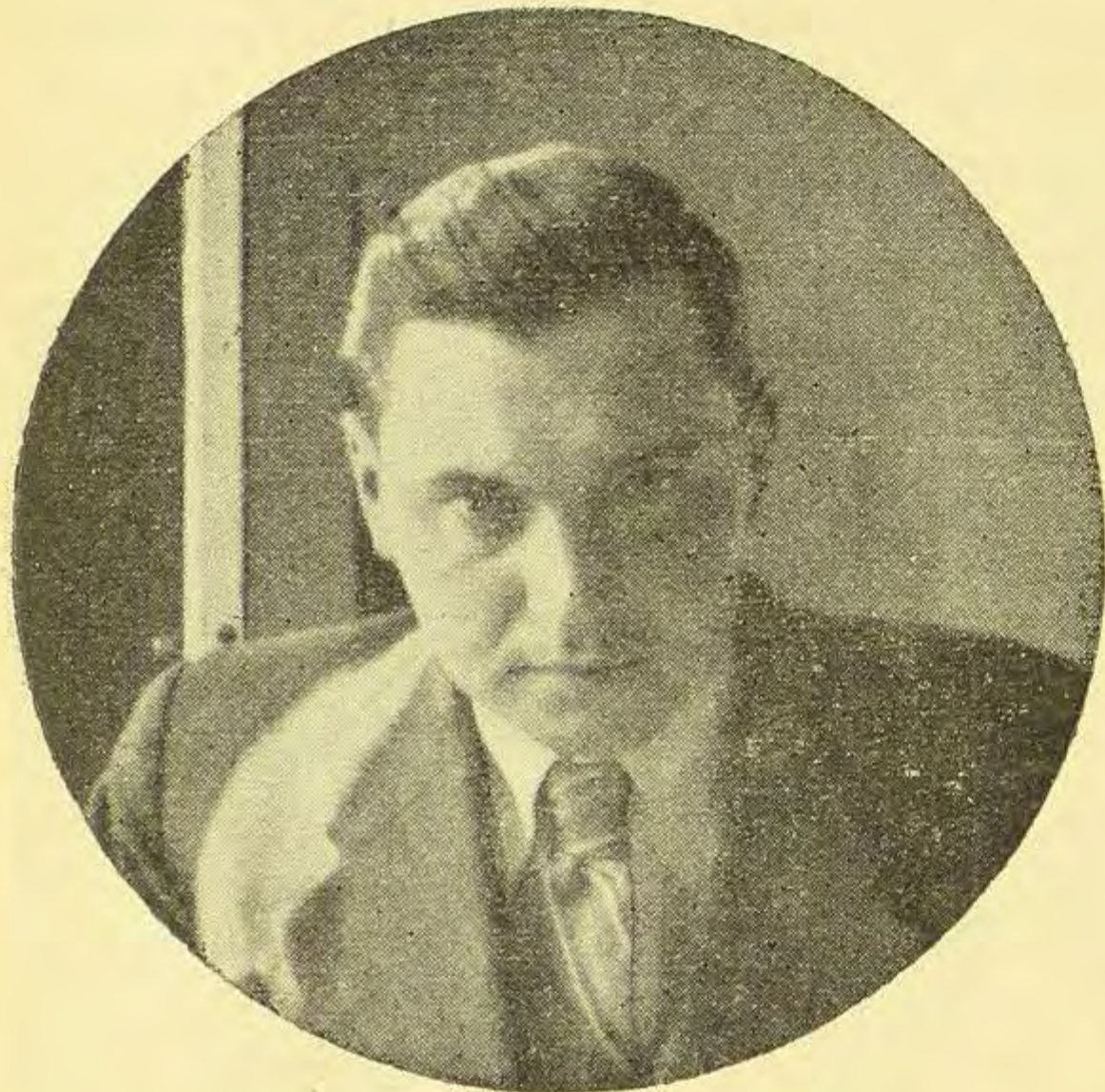
„Drži, drži! vikne Choron, zadrž ga repom Bobino! Drži, drži!“

Svi su pucali od smijeha.

Začuju se dva pucnja.

„Eto ti ga na! reče Choron, eno luđaka još će nam poubijati pse!“

Najzad nakon jednog trenutka, vidjeli smo, kako se ponovo pojavio Bobino spuštenih ušiju: promašio je sa svoja dva pucnja vepra i ovaj nastavi svoj bijeg praćen svim psima, kojih su se glasovi brzo udaljavali. Lovili smo ga cijeli dan bez uspjeha i nismo čuli da se o njemu išta više govori, iako je Choron javio svim šumarima, ako slučajno koji od njih ubije vepra bez repa da će naći taj rep na Bobinovom zapučku.

Ante Vujević, dipl. iur.

NOĆAS...

Sam,
bez riječi,
ganute duše, suzdržana bola —
tiho ću zatvoriti vrata doma
i šapnuti riječi pouzdanja moga:
— Budi volja Tvoja.

Akordi zadnji
zamiru tiho, — prepuni su jada!
Mir...
Na zemlju pada
večernja polutama.

O, srce moje, što si tako tužno...?

Sutra će u osvitu novog dana
zapjevat ptice i procvasti cvijeće.
Sutra će vrtove moje
obasjati sunce sreće.

— Spustit ću noćas zavjese crne
i čekat ću dugo da mi neko dođe.
Ove bih noći htio otkriti srce svoje,
ali eto ne vjerujem svakom, i nemam kome.

Isplakat ću noćas oči svoje od čežnje duge
za vječnom srećom,
jer srce moje izgara bol daleka;
ja žudim nadom sve većom.

Snivat ću iza zavjesa crnih.
Noć će tiho prolaziti gradom.
Ocvast će noćas ruže u mojem lugu.
O, daj Gospode, da nosim strpljivo
u očima beskrajnu tugu.

Spustit ću noćas zavjese crne,
ali srce moje, ne budi ipak zato tužno!

Ante Sekulić

Pokojnici u kripti franjevačke crkve u Subotici

Mnoge naše obitelji imaju svoje pokojnike sahranjene u grobnici franjevačke crkve. Njihova su imena zapisana u historiji franjevačkog samostana. Ovdje ću ih iznijeti, da upoznam naš rod sa imenima naših pređa koji počivaju u tišini samostanske crkve i čekaju slavno uskrsnuće.

U franjevačkoj crkvi su dvije grobnice. Jedna je ispod kora, a druga u sredini crkve. Ima još u crkvi dva mjesta, gdje su se u zidu sahranjivali obični građani. U ovim kriptama su sahranjeni:

1735 god. vicekapetan Đuro Sučić,

1744 god. Ilija Bukvić i kapetan Jakov Sučić,

1746 god. Petar, Pavao i Jakov Sučić sinovi kapetana Jakova Sučića i kapetan Luka Sučić,

1748 god. Stjepan Vojnić,

1750 god. Luka Bukvić,

1751 god. Anastazija Bukvić kći Ilije,

1753 god. Magdalena supruga Ilije Bukvića,

1773 god. Antun Antunović, koji je 70 godina stanovao u Subotici, Ivan Mačković, senator koji je kao konfrater sahranjen u franjevačkom habituu i Kapistran Antunović,

1774 god. gradski sudac Andrija Sučić, Ilija Stipić sin Adalberta, Katarina Antunović, Đuro Čivić, koji je oko 70 godina bio stanovnik Subotice, ud. Elisaveta Kramarić i ud. Katarina Vidaković,

1775 god. apostolski sindik Šimun Antunović, ud. Vita Brnić, Lovro Vojnić, senator Josip Vizi i Karlo Vermeš, student filozofije,

1776 god. Ivan Sučić sin negdašnjeg dobročinitelja samostana i prvog kapetana Jakova Sučića, ud. Katarina Vojnić, kći bivšeg apostolskog sindika Šimuna Antunovića, Barbara Josić, sestra gradskog suca Petra Josića, senator Grgo Križanović i Dominika Vojnić udovica Ivana Vojnića,

1780 god. Josip Mukić, Martin Konević i Terezija Vojnić, supruga Zaharije,

1781 god. Grgo Vojnić sin Zaharije,

1782 god. Jelena Sučić udovica kapetana Sučića, koja je mnogo dobra činila franjevačkoj crkvi, živjela je 78 godina,

1785 god. Mijo Rudić i senator Nikola Sagmeister,

1790 god. Katarina Stipić i Andrija Šarčević,

1791 god. Tomo Varga, Julijana Lončarević rođ. Latinović, Bonaventura Gabrićević, Pavao Tamaši i Šimun Perčić,

1793 god. Roza Perčić, Matej Perčić, Jaga Matak, Elisaveta Vojnić i Andrija Tukuljac,

1794 god. Oliva Matak, Stjepan Rudić, Antonina Antunović, Ivan Futo konfrater, Jakov Vojnić alias Hajdu i Martin Vidaković,

1796 god. Jelena Marković,

1798 god. Jerko Vuković, nekadašnji vicesindik samostana, ml. Jeronim Vuković, koga zbog veličine i širine tijela nijesu mogli sahraniti u komorici, nego su iskopali raku ispod kripte njegova oca, gdje su ga sahranili, Jakov Antunović sindik samostana, koji je zbog veličine tijela također sahranjen u zemlji ispod kora,

1798 god. Mihovil Fehervari sahranjen je 1 prosinca. Iste večeri poslije ukopa, pošto je bilo kišovito vrijeme, dva čovjeka duže su ostali u kripti čitajući imena mrtvih, a nijesu ni primjetili da su kriptu već zatvorili. Kada su pregledali sva mjesta gdje su mrtvi sahranjeni, htjeli su izaći iz kripte, ali je bila zatvorena. U velikom strahu lupali su na vratima kripte, ali nitko nije došao da ih izbavi. U očaju oni silom istave vrata i u najvećem strahu pobjegnu kući. Ujutro kada je narod dolazio u crkvu, opazi da je kripta otvorena. Odmah je izmislio bajku, da su pok. Mihovila zli duhovi iznijeli iz franjevačke kripte i pokopali izvan grada. Ova se priča brzo raširila po gradu. Narod se teškom mukom umirio, kad je pokojnikov brat sa pet hrabrijih ljudi sašao u kriptu, otvorio kovčeg, gdje je našao mrtvo tijelo svoga brata.

1799 god. Terezija Temešvari,

1800 god. Marija Vuković i Antun Lončarević,

1803 god. Andrija Jelić,

1804 god. Luka Vojnić dobrotvor franjevac,

1806 god. Ana Vuković, mati Pavla Vukovića,

1807 god. Šimun Antunović gradski sudac sin Jakova,

1808 god. Katarina udovica Šimuna Antunovića,

1810 god. Luka Stantić,

1811 god. supr. Mije Šarčovića i Pavao Vuković konfrater franjevac

1812 god. Elizabeta Vojnić supruga Karla Antunovića,

1813 god. Nikola Mukić,

1814 god. Ivan Sučić gradski senator, Adam Prčić, Alojzija kći Franje Antunovića i Mijo Šarčević „civis electus“ na istom mjestu gdje je prije tri godine sahranjena njegova žena,

1815 god. Barbara Perčić,

1821 god. ud. Jakova Antunovića supruga negdašnjeg sindika,

1822 god. Terezija mati Mate Vojnića,

1832 god. Ivan Pajor direktor gimnazije,

1836 god. Lazar Mukić i njegova žena Terezija rod. Piuković,

1842 god. Stjepan Vojnić od Bajše,

1850 god. Janja Gabrić supruga Josipa Stantića,

1853 god. O. Ksaver Lipozenčić,

1855 god. Jakov Vojnić od Bajše koji je umro u Pešti.

To je zadnja sahrana u franjevačkoj kripti, koja je zabilježena u povijesti subotičkog samostana.

KAD ŠLJIVICI CVATU

Najvolijem ovo naše srijemsko selo, kad šljivici cvatu, a po baščama se i po njivama ori seljačka pjesma, kao da milinje prosipaš po tom prvom proljetnom zelenilu, što dršće po brazdama, lejama i puteljku, kojim ti noga gazi. Ideš, a oko tebe vrije mladost, snaga, toplina, kakve nigdje na svijetu ne ćeš osjetiti do u okrilju ovih naših bijelih sela, vedrih i nasmijanih ko rumeni obrazi pupolj-djevojke, kad te pogleda, a u oku joj nešto zacakli, zatreperi...

Tamo eno u čika-Stevinu šljiviku Jela čuva guščiće, što trčkaju i čeprkaju po rosnoj travi pa se na ranom jutarnjem suncu sjaju, kao da su zlatom posuti. A Jela gleda i ne gleda, već se zamislila u svoje djevojačke jade i u svoju sreću, kako li to da nazove! Ispušena je. Udat će se. O Đurđevu bit će kraj pustom djevojačkom čekanju, u kome uzdišeš i veneš dane, mjesece, godine. Jest, godine! Otkad se eto već njih dvoje — Iva i Jela — zavolilo, otkad joj se on, još dok je on bio komita, zavjerio poštenom momačkom vjerom, a nikada da je vodi svojoj kući. Kao da ih ne dijeli jedno od drugog samo truli komšinski plot. Kao da nije njemu isto tako bez nje, kako je i njoj bez njega. E, al šta 'š, kad se deda Mitar ne da krstiti. Sve nešto smišlja i premišlja, pa čekaj od jeseni do proljeća, čekaj od proljeća do jeseni, od Miholja do Đurđeva, od Đurđeva do Miholja. I tako eto došlo i ovo proljeće, a Iva se bećari i tjera kera, kad nema, ko će da oko njega lijepim istjera momački jogunluk iz one mlade i vrele krvi.

Kakvog sve čuda nije od njega već bilo! Pije, lumpuje, cigani ga selom prate, a djevojke se cijelim šorom sakrivaju, jer ako koju spazi, te nema, koju će ostaviti na miru. Sav se već pomalo pomamio, kao da nije onaj prijašnji deda-Mitrov Iva, koga je prije cijelo selo hvalilo. A Jela plače i vene, potamnila joj djevojačka sreća, odnijela joj ju je sudbina netragom. Nikad joj se više vratiti ne će...

Ali i deda Mitar se bome dao u brigu. Vidio je jadan, da se njegova dobra namjera u zlo izvrnula. On je htio, da momak pričeka, dok ne prođu ta zla vremena, pa dok se sve jedared ne smiri i ne uredi, kao što je nekad bilo. A šta da i žuri! Ta mlad je još Iva. I on, deda-Mitar, nije se ženio prije dvadeset pete godine, pa zašto da i Iva ne može dotle da čeka! A sad eto, u što ode to nesretno čekanje. Pa još — još, ali samo da nije onog Laze, što se proljetos vratio iz Rusije. Radio je tamo po nekakvim fabrikama, pa sad došao, da po selu pripovijeda o nekakvim komunašima. Ali to eto nije ništa drugo, već da se nered sije po selu. Kupi se ljenčadija i ciganija, sluša Lazu i njegovo naklapanje, ne razumije naravski od svega ništa, već samo misli, kako će i šta će da dijeli. Jadna im majka! Tuđu muku da dijele, a kad ih seljak zove u nadnicu, onda nijedan ni da primiriše! I u to čudo zapao eto Iva. Pa da! Sve se to snuje i kuje u birtiji kod Đorđa, a tamo je Iva već kivan i pečen.

Sjedi onomad deda Mitar pred čika-Stevinom kućom pa ne može da se izjada.

„Toga čuda više ne ću i ne mogu da gledam!“ žesti se on i lupi štapom po zemlji. „I je li to još živ čovjek čuo i vidio, da će nama seljacima gori i luđi soliti pamet? Al ja i opet kažem, da je sve to samo nekakvo gradsko maslo. Eto mi smo se seljaci u našem selu lijepo počeli da slažemo, pa da sebi slogom izradimo jedamput bolji život, a sad dolazi iz gradova ta prljava i lijena komunaška čeljad, da nam tu slogu razbije, pa da kojekakvi njihovi badavadžije opet s nama seljacima rade, kako ih volja. Gdje nam je samo pamet, da to ne vidimo?“

„Ta šuti, deda Mitre, zar ne vidiš, da nijednog poštenog seljaka nema med njima?“ miri ga čika Steva.

„I ne smije da bude, dok je našeg poštenog seljačkog obraza! Al to nije dosta. Ne smijemo ni mi da šutimo i da gledamo, kakvo se čudo na naš seljački račun stvara!“

„Svako čudo za tri dana, deda Mitre. Proći će i to komunaštvo, kao što je i došlo, a mi ćemo seljaci ostati na svom. Opametit će se sve, što je još pošteno, a u svom je neznanju zalutalo onamo, pa će s nama u slogu. I umjesto da misle, kako će Bogu krasti dane i tuđe dijeliti, uvidjet će, da treba raditi i svoje čuvati.“

Ušutješe časkom obojica, a kad su nastavili razgovor, uzeli su da se dogovaraju, kako da Ivu izvuku, dok je još vremena.

„Oženit ćemo ga!“ veli Mitar.

„Eto, baš sam i ja o tom htio da se podivanimo“ uzima riječ čika Steva. „Stislo tebe zlo, deda Mitre, a bome i mene. Iva ti se bećari, a moja Jela propada. Odnemarit će je još sasvim, ako to tako dugo potraje. A kuda to onda vodi? Nego eto kad smo se već sporazumili, da se djeca uzmu, pa neka bude što prije.“

„Pa hajde de! Još danas ću Ivi reći.“

„A o Đurđevu neka budu svatovi!“

„S Božjom pomoću neka bude, kao što smo rekli.“

Dadoše si ruku i razidoše se svaki u svoju avliju.

*

Kao da je sunce najedared sinulo, kad je prošla prošnja. Iva se opet priljubio kući i poslu, a najviše Jeli, pa je obilazi i draga, kao da ju je juče zavolio. Badava sjede seoski lole u Đorđevoj birtiji, badava čekaju komunaši Ivu, da dođe pa da im plaća vino i svirače. On sad uživa u drugoj pjesmi, u pjesmi dilber-djevojačkoj, što se ori tamo iz komšinskog šljivika kao nekad prije godinu-dvije, kad mu nije bilo ni do čega drugog nego do te drage pjesme i još draže djevojke, koja je pjeva. Vratilo se ono lijepo vrijeme nepomućene mladosti i mira, od kojega ti nema ljepšeg na svijetu. Vratila se sreća, davno željkovana i jedva dočekana, pa se rumeni na djevojačkom licu, sja iz plavih joj očiju ispod dugih trepavica, a milje se unaokolo prosipa i širi, kudgod okom svrneš.

Iva sam sebi ne vjeruje. Šta se to s njim dogodilo? Nije li to bio samo ružan san, iz kojeg se tek sada probudio? Ili je možda ovo samo varka i san o sreći, koje u svijetu nema? Ne, nije! Ta eno Jele, ide po šljiviku i čeka njega, čeka, kao što ga je dane i mjesece čekala. Čekala i vjerovala, da će doći. A on već skoro nije došao! Već se skoro ugušio u nekom mraku i dimu, kojim ga je neka prokleština

omamila. Ništa drugo već prokleština! I taj bečarluk, i taj ciganluk, i to komunaštvo! Samo zavaravanje i smučivanje! Da se lijepa ova naša mirna sela uznemire i stradaju. Da se vrijedne i ponosne naše seljačke kuće srozaju i stropoštaju. Da seljak osjeti ljutu kandžiju nad sobom, ljuću nego u najgore doba kmetskog robovanja. I u to je eto i on — Iva — imao da padne pa da sam proti sebi radi, a nitko mu nije znao da otvori oči i pokaže, kuda srlja. Dok se eto nije dogodilo ovo, što se sada s njime zbiva. Vratio se Jeli, njenoj lijepoj ljubavi, a s tim i ljubavi k mirnom seljačkom životu i seljačkom radu. A nad tom dvostrukom ljubavlju cvate evo proljeće, cvatu bašče i šljivici. I ocvast će, a te obnovljene ljubavi ne će više nestati, doklegod bude ovako dolazilo proljeće, da se njive u njegovu draganju uvijek iznova zazelene, a šljivici opet procvatu ovako kao ovog našeg mladog srijemskog proljeća...

Dr Josip Andrić

Baba i grab

Negda, kažu ljudi, sama su drva dolazila domu iz šume. Negda, tko zna kad je to bilo, nijesu morali ljudi ići s kolima i sa sjekirom u šumu, pak podsijecat drva, piliti, cjepkati i voziti s teškom mukom, nego kad je tko želio imati drva, išao je u šumu, pak je izabrao jasen, hrast, bukvu, grab, brijest, cerić, te bi samo rekao: „Čuješ, drvo, jasene, grabe... hajde sa mnom k mojoj kući, trebam te“, — i drvo bi odmah poslušalo.

Onda je išla i neka stara baba jednoga dana u šumu, da dovede lijep grab za ogrjev. Dode baba u šumu, nađe lijep grab, pa mu kaže: „Čuješ, grabe, hajde za mnom k mojoj kući!“ Pođe baba pred grabom, a grab za babom.

Kad su tako malo poišli, obazre se baba i vidi, kako se šeta grab, grane mu se njišu do zemlje. Pomisli baba u sebi: „Ala sam ja luda što idem pješice i mučim noge, grab može mene lijepo ponijeti do kuće.“ — Baba stane i kaže grabu: „Stani, grabe, znaš šta, ti si velik i jak, a ja stara i slaba, ponesi ti mene do moje kuće! Ja ću ti već pokazati put.“ Pokorno drvo odgovori: „Slobodno bako, drži se za moje grane!“

Sad baba, ako je i bila stara, uspuzi po obješenoj grani na grab, posadi se među grane i kaže: „Sad hajd', grabe, uz onaj plot desno!“ Grab, poslušan, krene se i pođe do grma šipkova te se tu za nj zakači, a netko nad grabom gromkim glasom poviče: „Stani, grabe, dalje se ne miči! Ovo vodi do lijenosti. Odsad nećete više vi stabla slušati ljude kao dosad, nego će oni morati vas s mukom podsijecati i voziti doma.“

Baba sjedeći na grani poplaši se od gromke riječi i padne dolje s graba. Po svojoj nesreći padne upravo na šipak i ogrebe se o trnje pak plačući nabere po šumi snopić suhих grančica i povrati se doma.

Tako je kad čovjek traži hljeba preko pogače.

MOJ RASTANAK S NJIVAMA

Kao živi plamen i nada daleka
izgara me čuvstvo radosti i sreće.
Na njivama dragim dozrelo je žito,
procvali su ljiljani poljski
i sitno cvijeće...

O, danas klasovi nisu sumorni!
Iako su moje ruke i sad zamazane
i moji konji već umorni...

Godine mnoge su prolazile u daljine plave,
a ja sam molio nebo i oblake,
da sidu u dolove,
jer je zemlja tvrda, a konji moji,
nijemi i umorni — tužno prigiblju glave.

Večeri svake uzdišu kukuruzi
za kapljom noćne kiše.
Večeri svake plakao sam dugo,
jer njive drage neću vidjeti više.

Mladost je moja list šarenih boja,
a pjesma mi tužna u srpanjskoj noći,
kad slavuj pjeva i napušta
gnijezda svoja.

I ova večer proći će kraj mene,
i šumit će cvijeće, kukuruz i žito. —
No život je takav, takova je sreća,
te poći moram u svijet i saznati isto:
da sve raste, cvjeta i polako, tiho,
nečujno i smjerno —
vene.

Još, dok umre samo koji dan i noć,
— kao što biva uvijek —
o, njive drage!
šaputat ću: Zbogom!
— Zbogom —
Možda zauvijek!

Ante Sekulić

Zaboravljena desetgodišnjica

*„Živjeti u srcima, koja ostaju
za nama, to ne znači umrijeti“.*
T. Campbell

Nisu samo oni veliki i zaslužni ljudi, koji su stvarali cijelom svijetu poznata velika djela, bilo na kojem polju ljudskog djelovanja, nego su veliki i oni pojedinci, koji su tiho i skoro neprimjetno radili, stvarali na oko male stvari, poticali, upućivali i utirali put onima, koji su iza njih dolazili.

Koliko ih je među nama živjelo, koji su nas i te koliko zadužili svojim životom i radom, a mi se tih i ne sjećamo, mi ih zaboravljamo.

Bilo ih je, koji su poput meteora zasvijetlili na obzorju i svojim sjajnim blještavilom zaslijepili mnoge, ali od svega toga ostao je samo kratkotrajni svijetli trag, koji se izgubio u beskrajnom svemiru. Bilo je, a i ima među nama ljudi, koji kao sjajne nebeske zvijezde svijetle svima oko sebe, čiji je rad i djelovanje javno i svima poznato. Bilo ih je, a i sada ih, hvala Bogu, imade, koji poput sitnih, jedna vidljivih zvjezdica svijetle, rade tiho, skromno, ne ističu se mnogo, a ne žele hvale niti nagrade.

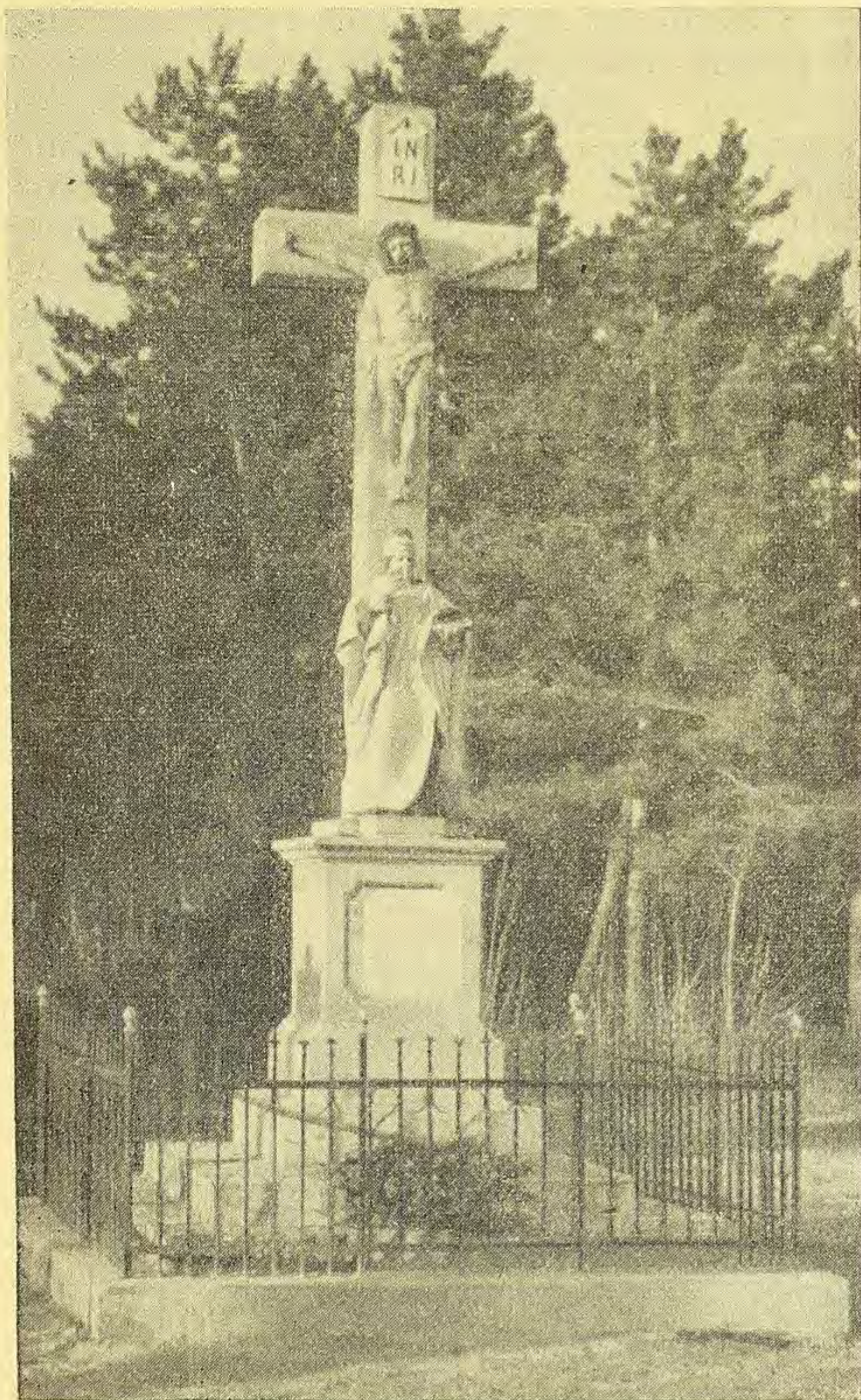
Htio bih reći koju o jednom čovjeku, koji je pripadao onim trećima, koji rade skromno i tiho. Oni radnici kako skromno žive, tako skromno i odlaze sa ovoga svijeta, a da se u prvi mah i ne opaža njihov nestanak.

Među takve je spadao i pokojni Matija Čatalinac, župnik u Beregu (Bački Brijeg).

Kao i druga hrvatska sela, i Bereg je stenjao pod pritiskom nasilnog odnarođivanja, te su se pokazivali već i rezultati. No 1912 godine dođe za župnika u Bereg Lajčo Budanović, koji je ostao do svršetka rata. On je bio prvi, koji je pošao drugim putem, a ne putem njegovih predšasnika, putem obnove sela u duhovnom i nacionalnom pogledu. Došao je u posljednji čas i spasio je sve, što se spasiti dalo. Ratna opasnost, pa i poratna razuzdanost prošla je bez težih posljedica, a sve to zaslugom župnika, čije je oko budno pazilo, i koji je odlučnošću i ugledom mogao otkloniti sve nasrtaje, koji su bili upereni protiv njegovih župljana. Kada je odlazio, bio je to težak udarac za selo. Berešci se uvijek s ponosom, kao i s velikim poštovanjem i zahvalnošću sjećaju svoga župnika Lajče Budanovića.

Providnost mu nije mogla poslati boljeg nasljednika od Matije Čatalinca, koji je bio najsposobniji i najpozvaniji, da zauzme mjesto i produži djelovanje Lajče Budanovića. Rođen u Kolutu od šokačkih roditelja (oboje iz Berega), dakle kao rođeni Šokac, toliko je volio svoje Berešce, da je žrtvovao sve svoje sile, da ih vjerski pouči, nacionalno i kulturno podigne. Rat je bio uzrokom strašnih posljedica. Na sve strane se širio užasan nemoral, kojemu je pogodovalo izobilje materijalnih dobara, a kod nas još i dolazak granice. Pojavila se i u selu ta zaraza, ali oku dobrog pastira ništa ne izmače, jer je poznavao svaku osobu u dušu. Ostavlja, kao dobri Pastir, devedeset i devet

ovaca i spašava stotu zalutalu. Jedini je, koji ustaje na obranu svoga stada. Svuda se čuje njegova riječ: u crkvi, u školi, u općini, u selu. Brani svoje župljane u svim prilikama, a kako je bio vrlo obrazovan, te strog i nepopustljiv, bojali su ga se neprijatelji, a župljani ga vrlo volili i cijenili. Bio je nadaleko poznat kao izvrstan govornik i čovjek strogog duhovnog života. Crkva je bila uvijek dupkom puna, a on je

Raspelo i kip Sv. Urbana na Paliću.

gromovnim glasom poučavao, svjetovao, nemilosrdno iznosio i šibao mane i pogreške, pokazivao pravi put i davao utjehu.

I u nacionalnom pogledu bio je učiteljem svoga stada i jedina brana protiv svih pogubnih utjecaja.

Kao veliki rodoljub, uvidio je, da neće biti napredka bez narodne inteligencije, bez domaćih učenih sinova, koji će posvetiti sve svoje sile narodu iz kojega su proizašli. Stoga se svim silama zalagao, da se što više djece školuje. I u tome je uspio. Svi mladi školovani ljudi iz Berega, a imade ih lijepi broj, počeli su svoje školovanje na poticaj župnika Matije Čatalinca. Tako danas Bereg imade svojih sinova zastupanih u svim zvanjima: učitelja, liječnika, pravnika,

svećenika, inženjera, profesora i koji kao i pokojnik ljube svoj rod.

Baš u vrijeme kada je polagano opažao rezultate svoga rada i kada je snovao nove pothvate, svidi se Gospodu i pozove slugu svoga k sebi. Za strašne zime 1928. pozvan o ponoći da ispovjedi umirućeg daleko od sela, pošao je i na putu prozebao, razbolio se, te poslije dugog i teškog bolovanja preselio se u Vječnost.

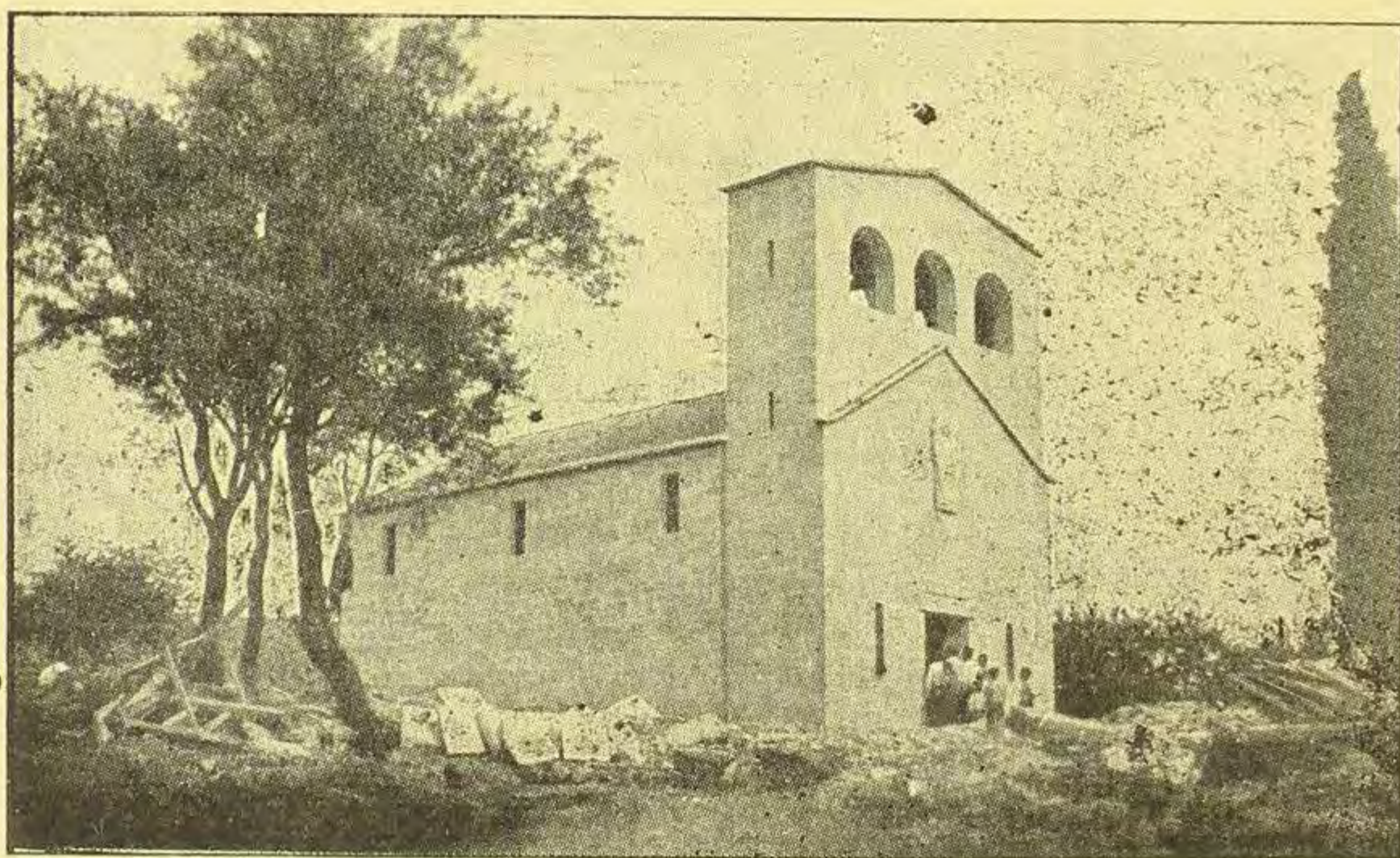
I u najtežim bolovima, koji su potpuno uništili njegovo čvrsto tijelo, misli on na svoje stado i u oporuci nalaže, da ga pokopaju kao i svakog župljana u red, da mu tijelo počiva među onima, kojima je život posvetio.

Jednog jutra u veljači 1929. oglase zvona tužnim glasom smrt župnikovu. Selo se zavilo u tugu, proplakalo malo i veliko, a njegov predšasnik, tada već biskup, Lajčo Budanović s pravom reče u nadgrobnom govoru, da se dijelimo od najvećeg i najzaslužnijeg Šokca.

Već više od deset godina nema među nama našeg dobrog župnika Matije Čatalinca. Tijelo njegovo pokriva skroman grob, koga vjernici uvijek kite cvijećem. Njega nema, ali je duh njegov među nama. Često se vrijednost nekoga spozna kad ga izgubimo. Možda smo i mi prilično kasno spoznali pravu vrijednost toga velikog čovjeka. Tek sada kada gledamo napola praznu crkvu, vjerski nehaj, razuzdanost i razularenost omladine i podnošanje toga od starijih i još druge poroke, tek sada dozivamo sveti gnjev dobrog župnika, ali njega nema. Sada iskače njegova veličina, snaga njegovih riječi, djela i primjera. Sada uviđamo da smo imali velikog i zaslužnog branitelja i učitelja. Njegov duh bdije nad nama, a njegov grob neka nam bude svjetionik, da ostanemo vjerni nauci i idealima, koje je on zastupao i branio i sigurno je, da nećemo zalutati. Neka nam uspomena na njega bude sveta, a ime njegovo neka bude ponos i dika sviju nas.

Slava, vječna slava Matiji Čatalincu.

Marin Radičev

*Gospina crkva u Biskupiji kod Knina po nacrtu Ivana Meštrovića.
Kod posvete te crkve u rujnu 1938 bio je i † Aleksa Kokić.*

Srebrna zora

*Zora kad svane
ja liječim rane
na srcu mome; zora kad svane
sunašce blijedi.
Okolo mi gleda
budući dan, moj plavi dan.*

*Pala je rosa.
A zelena kosa
vrbe se vije; pala je rosa
cvijetovi plavi
mirišu u travi
i liječe mi ranu i zjene uplakane.*

*Pune su grudi
kad se ravan budi
cvijetova ovi'; pune su grudi
suze mi rone,
a zvona zvone
rodio se dan!... O, rosom uplakan.*

U gluho jesenje doba

*Tišina je... Sve već spava...
A u meni
goli život
podrhtava.*

*Nijemi čas!... Sahat bije.
Pozna jesen...
skriva svoje
čarolije.*

*Dršće duša od tih strava,
jer samoća,
drage sjene
dočarava.*

*Vjetar piri... miče granje,
i sve liči
na samrtno
izdisanje....*

Jakov Kopilović

Pa dobro . . . plešimo

Gle kako se središ i kako ti se brci kostriješe! Pošto si pročitao predhodne stranice, razdražen si zatvorio knjigu. A ja čekam da progundaš kroz zube: „Ah! Ovaj starčić me počinje izazivati svojim tužaljka i prodikama. Drži li me možda za šljuku ili bijelu vranu? Hoće li mi uskratiti pravo da se zabavljam i odmaram onda kad nikom ne činim zlo?“

*

Da vidimo, ne uzrujavaj se! Ne diži ruke prema nebu vičući na „nesnošljivost“. I ne obrći prema zvijezdama pobijelile oči kao glupan, koji posljednji uzdah šalje za pečenjem . . .

Ali da! . . . Ja znam! . . . Ti nikom ne činiš zlo plešući i zabavljajući se. Jer hoćeš da mi to uistinu potvrdiš, pristajem da u to povjerujem.

Dakle, naravno . . . Balovi, duga zadržavanja po krčmicama u veselom društvu, trka prema bioskopima i drugim mjestima za uživanje su dobre, čak i izvrsne stvari! To su izvanredne vježbe i zdrave razonode. Prašina, koja se na tim mjestima udiše ne sadrži ni jednog mikroba, ni za dušu ni za tijelo. I plesne dvorane treba da se umnože, jer one pomažu omladinu da razbije strahovitu jednolikost života. Slažemo li se sada?

A evo šta ti ja savjetujem: Potraži dobre muzikante i vesele drugove. Potraži dobrog krčmara i pomози mu prenijeti bezbroj boca, stolova i stolica. Odvesti ćeš ih sve u župnikov vrt. I tamo, pod očinskim i veselim pogledom g. Župnika vi ćete obilovati u svemu.

*

Šta? Ti praviš grimase? Ko bi bijesa znao zašto? Ne sviđaju ti se te igre, ta zabavljanja među dobrim prijateljima po predloženom planu? Nisu li ona dobra vježba, zdrava razonoda? Jesu li te zabave dakle, na tom mjestu, stvar tako obična da ne može razbiti jedno-

likost dana, mjeseci i godišnjih doba? I nema li tamo, u tom mirnom vrtu, više kisika nego što ga mogu udisati tvoja pluća?

Šta? Nisi zadovoljan? Ne dokazuje li tvoja srdžba u ovom slučaju da u stvari ono što ti tražiš nije ono što govoriš?

Nije li ono što ti hoćeš mali, nezdravi pritisak, onaj mali uzbudljivi drhtaj i onaj kucaj srca koji se osjeća pri izvjesnim susretima?

Ti ne činiš nikom zlo? Oprosti! Ti ga činiš najprije samom sebi.

Da vidimo . . . promisli! Nije to prviput da se zabavljaš, da se uznemiruješ i da se vrtiš kao obezumljeni zvrk u maglovitom svijetlu dimljivih gostioničkih uljanica ili u gruboj svjetlosti plesnih dvorana.

Jesi li odatle izišao bolji?... Jesi li osjetio u večeri tih pomanih igara da si mirniji nego inače? Ili si se osjetio jačim i plemenitijim u času borbe sa zlim silama?

Ti ne činiš zlo? Ali zašto se onda skrivaš? Zašto obijaš zidove? Zašto tražiš da te ne vide, da „nasadiš“ svoje roditelje i da odvратиš sumnju svog duhovnika odlazeći tamo gdje znaš da se ne izlažeš njihovim susretima.

Ti ne govoriš ništa rdavo? Ali zašto onda govoriš sasvim tiho? I kakova je to velika tajna koju šapućeš u uho tvoje pratilice? Ako je nevina, zašto se ona onda crveni slušajući te?

Snovi budućnosti? . . . Ali ne, moj prijatelju, ti znaš dobro da to nije istina! Kad se misli osnovati ognjište ne ide se tražiti drugaricu među prašnim i uvelim otpatcima preposjećenih štala.

Ali, reći ćeš mi, ko vam kaže da ta djevojka nije „valjano dijete“? I kojim pravom vi sumnjate u mene? Ko vam kaže da ja ne mislim ozbiljno na budućnost?

Ti misliš na svoje buduće ognjište? Savršeno! Samo ću ti ja naglasiti da se o tim stvarima ne raspravlja potajno!

To „valjano dijete“ ima kuću, ima roditelje. Idi dakle da ih vidiš i lijepo im jednog velikog dana reci svoju nadu i svoj san. Tada — ali samo tada — ću ja vjerovati u ozbiljnost tvoje ljubavi.

*

Ti tvrdiš da se imaš pravo malo zabavljati sasvim dobro i časno, a da ne činiš nikom zlo? Onda se zabavljaj drugačije.

Jer pretpostavimo da se ti dobro držiš (o čemu ja sumnjam), vjeruješ li da će isto tako biti i s njom? Kad ona bude morala danas sutra preuzeti tešku životnu borbu, hoće li biti odvažnija, jača?

Kad ih ti budeš odavno zaboravio, ona će se sjećati ljubaznih riječi punih odricanja, teških zbog obećanja što si joj govorio u

bezumnom plesnom dodiru ili slatkoći čuvstvenih susretaja. I zbog tebe ona će trpjeti . . .

Zato što će joj ponovo doći na um dvosmislena rečenica puna skrovitih misli, ona će upoznati napasti za koje još možda nije znala. Ko ti jamči da ona tu neće podleći?

I ti ćeš nositi cijelog svog života — i čak u tajanstveni prekogrobni život gdje te dobri Bog čeka — odgovornost za njene grijehe i kajanje za njeno trpljenje.

*

Ne govori mi kako „mladež treba da se provede“, kako je „život tužan i kako se uistinu treba malo nasmijati“.

Naravno, „treba da se mladež provede“.

Ali ne da počinja gluposti; ne da donosi drugima trpljenje i da sije ruševine.

„Treba se zaista malo nasmijati“ ja se s tim slažem.

Ali smijehom čistim i slobodnim. Ne smijehom rđavim, licemjernim ili razvratnim.

Ti ćeš mi priznati, moj prijatelju, da nisam išao suviše daleko. O svečanostima, plesovima, slučajnim susretima i onome što ih slijedi ili prati, mogao bih reći mnogo što šta. Nepotrebno da naglašavam, zar ne?

*

Ah! moj prijatelju, iz smilovanja prema sebi, iz samilosti također prema dušama „drugih“ i prema ognjištu, koje ćeš jednoga dana morati osnovati, pazi i bdij nad sobom!

Pazi! Svijet je loše dresiran pas, koji ne donosi natrag srca što mu se bace.

Ti treba da budeš apostol. Ti treba da spasavaš duše. Ne radi na tom da ih izgubiš; ne spremaj konačnu propast onima koje treba da spasiš.

Jer će dobri Bog tražiti jednoga dana obračun za to.

On koji vidi sve, i ne zaboravlja ništa, mogao bi ti reći kao prvom bratoubici: „Kaine, šta si učinio s bratom svojim?“

Sa francuskog prevela Julka Orčić

Jedan korak ljepšoj budućnosti

Bilo je to u mjesecu rujnu. Dan hrvatske katoličke omladine petnaestog rujna 1940 godine. Pripravljali smo se za taj dan. Teško je išlo. Neki dijelovi su nam još drveni. Bojali smo se da nismo sposobni za život. Napeto smo očekivali. Tko će se odazvati? Još par dana. I priroda nas opominjala. Tmasti crni oblaci kao da su nam navješćivali oprez, a kiša kao da je unaprijed javljala plač nad mrtvom omladinom. Sombor iz 1939 godine nije pao u zaborav. Isti taj Sombor je sada izabran za odluku. Kupile su se najsvježije sile. Sile na kojima treba graditi ili — plakati. Kocka je imala pasti. A onda?...

U ovim mislima kojima su odgovarali isti osjećaji i raspoloženje išli smo ususret petnaestom rujnu.

Dan prije. Poslije podne u pet sati bila je svečana skupština Bačkog Okružja Križara (BOK). Lijep i brojan odziv sa strane križara i križarica, velik broj prijatelja. Prvi utješni korak. Skupštini je prisustvovao preč. g. Pajo Bešlić, biskupski izaslanik za omladinski dan, te brojni delegati križarskih društava. Skupštinu je otvorio vlč. g. Ivan Kujundžić kratkim govorom.

Dala se razrješnica starom odboru i birao se novi odbor. Izradio se plan za jubilarnu godinu.

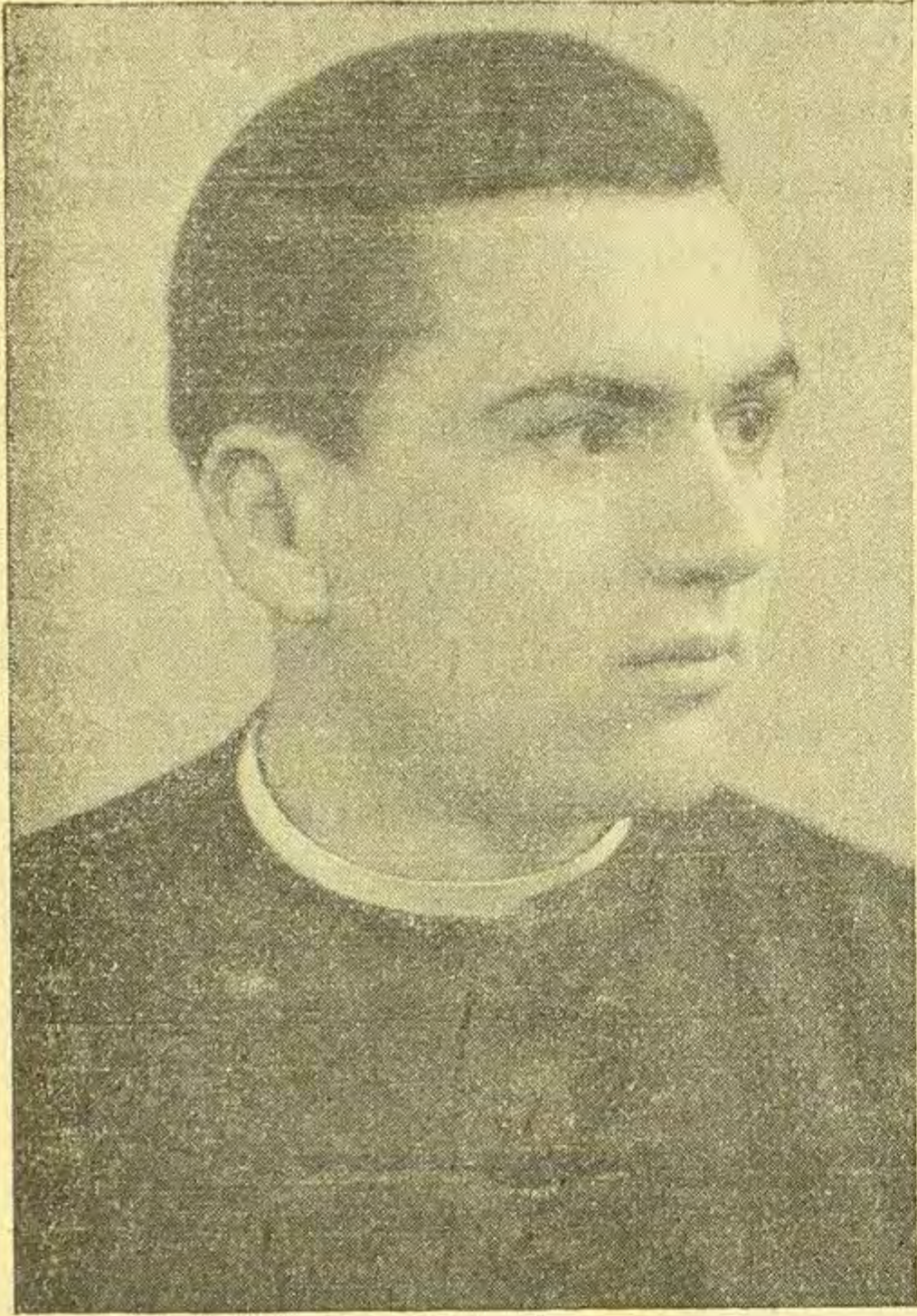
Omladinski dan. Zeleni Sombor iza noćne kiše probudio se obasjan suncem. Divan predjesenski dan. Već od ranog jutra opažaju se po ulicama stranci — omladina. Vidi se omladina je pohrlila u Sombor. To lijepa, impozantna i duga povorka još više potvrđuje. Omladina prolazi glavnim ulicama prema crkvi o. o. karmelićana na svečanu sv. Misu.

Poslije sv. Mise na crkvenom trgu održano je omladinsko zborovanje. Iza odsvirane križarske himne otvorio je zborovanje vlč. g. Ivan Kujundžić, referent za hrv. kat. omladinska društva. Zatim je predao riječ b. Anti Sekuliću, stud. phil. i agilnom križarskom radniku. Njegov govor je imao temu: „Omladina temelj budućnosti“. Poslije br. Sekulića stupa pred mikrofon vlč. g. Ante Kopunović da pred punim trgom omladine i prijatelja iste omladine iznese veličinu značenja veza Hrvata sa Sv. Stolicom. Preletio je povijest kroz 1300 godina, pokazao snagu i veličinu Hrvatskog naroda. Za budućnost i sigurni napredak: Papa i Hrvati! Bog i narod! Katolička vjera i Hrvatska. To je snaga i život naš.

Ispred ženske omladine govorila je s. Julka Orčić, stud. phil.

Na kraju je pročitao rezoluciju b. Ante Sekulić u ime Okružnog vijeća. Vjernost Kristu kralju i Crkvi, suradnja i pomoć na preporodu naroda jest sadržaj rezolucija i program omladine.

Pošto je odpjevana „Lijepa naša“ sredena povorka kreće ispred crkve i prolazeći kroz špalire građanstva duž glavnih ulica grada Sombora omladina se vraća u križarski Dom. U Domu je priređen banket. Na banketu je uzela učešće omladina iz svih hrvatskih mjesta Bačke. Tu je opet pun veselja pozdravio omladinu živim govorom

Ivan Juriga, mladomisnik

preč. g. Pajo Bešlić. Tema njegovog govora bila je: „Živila Kristova omladina“. Poslije njega redali su se ostali govornici.

Okolo pet sati počela je Akademija u „Hotel Slobodi“. Vlč. g. Gavro Crnković pokazao se u krugu svojih križara i križarica, da u njihovo ime pozdravi prisutne i ujedno iznese potrebu pribiranja mladenačkih snaga u naša teška vremena. Kada je i opet preč. g. Pajo Bešlić odgovorio i pozdravio novoprimiteljenu križarsku mladost, jekнула je križarska himna, a time je ujedno najavljen početak akademije. Kao i uvijek na našim priredbama tako i na ovoj pokazala se sposobnost i visina izvedbe. Akademija je bila zadnja točka na programu omladinskog dana.

Sombor je osvjetlao svoje lice. Omladina je spasila svoju čast.

Koliko smo se omladinskog dana bojali i sa crnim naočarima budućnost promatrali, toliko sada iza omladinskog dana puni nade i pouzdanja u omladinu gledamo, da ipak idu ljepši dani našem ispaćenom narodu. Omladina je budna, ona straži, ona se sprema za revoluciju, da krene novim stalnim putem vječnih, tajnih i dostojnih ideala. Zdrava omladina u duši i tijelu, skroz na skroz katolička omladina vratit će narod na njegovo pravo mjesto. Ova poratna i ponovo ratna, dakle u potpunom smislu revolucionarna omladina znati će zauzeti mjesto na pozornici života, da se bori proti ubijanja tijela i da vrati dostojanstvo duhovnih dobara i duhovne kulture. Naša omladina se digla u visine, ali je nije uhvatila vrtoglavica da padne u kaljužu i blato, poput falange vršnjaka, jer leti na sigurnim krilima Božjeg dara svete vjere. Za Boga i narod. To je naša utjeha iz Sombora sa hrvatskog katoličkog omladinskog dana. Jedan korak ljepšoj budućnosti. *Pajo Gencel*

Kristov pobratim

Neki je otac rekao svome sinu na samrtnoj postelji:

— Sinko, ne zaboravljaj nikadana siromahe i ne preziri ih, jer smo pred Bogom svi jednaki.

Ove su se riječi duboko usjekle u dječakovu dušu, pa je volio siromahe i darivao ih gdje god je mogao.

Bilo je to na sam Uskrs. Dječak se spremio na polazak u crkvu. Sa sobom je ponio nekoliko pisanica (šarenih jaja), da ih putem podijeli siromasima, premda mu je to strogo zabranila njegova majka, koja je bila nemilosrdna prema sirotinji.

U crkvi je dječak opazio jednoga potištenog siromaha, koji je stajao kraj crkvenih vrata. Dječaku je bilo žao, što tome siromahu ne može ništa udijeliti, jer je sve pisanice već podijelio, pa ga je pozvao k svojoj kući, da ga ugosti. Kada je dječakova majka ugledala siromaha, rasrdila se:

— Sram te bilo! — rekla je svome sinu. — Bolje je jesti sa psetom, nego s ovakim poderancem.

I nije htjela jesti s njima.

Kada su se siromah i dječak najeli, lijepo su se rastali. Na odlasku je pružio dječaku ruku i rekao:

— Od danas si ti moj pobratim. Slijedećeg Uskrsa dođi k meni, pobratime, da ti se odužim za dobročinstvo. Pođi ovom stazom — kazao mu je starac — i govori: „Blagosovljen budi Bog!“ Tom ćeš stazom doći do mene.

Slijedeće godine na sam Uskrs, zaputio se dječak stazom k siromašnom starcu i putem govorio: „Blagosovljen budi Bog!“ Idući tako, najednom je začuo dječje glasove:

— Kristov pobratime, pitaj Krista, hoćemo li se još dugo mučiti?

Dječak je išao dalje i došao do jednog jezera iz kojega su djevojke prelijevale vodu u neki zdenac.

— Kristov pobratime — rekle su mu djevojke — pitaj Krista hoćemo li se još dugo mučiti?

Idući dalje stazom došao je do jedne kaljuže u kojoj su se gušili ljudi. I ovi su mu rekli:

— Kristov pobratime, pitaj Krista hoćemo li se još dugo mučiti?

Idući još dalje najednom je opazio onoga siromašnog starca. Ovaj ga je zapitao:

— Nijesi li ti, sinko, opazio što god idući do mene?

Dječak mu je ispropovijedao sve što je čuo i vidio.

— A znaš li ti tko sam ja? — upitao ga je starac.

Istom sada dječak je shvatio, da je starac sam Krist.

— Gopodine, zašto se muče ova djeca?

— Zato što su ih majke proklele do groba i ona neće nikada ugledati kraljevstvo nebesko.

— A djevojke?

— One su prodavale mlijeko i u njega su lijevale vodu, zato sada prelivaju vodu.

— A starci, Gospodine?

— Dok su živjeli na zemlji, oni su vazda govorili: glavno je da nam je dobro na ovom svijetu. Kako će biti na drugom, svejedno nam je. Zato će se vječno mučiti u blatnoj kaljuži.

Zatim je Gospodin poveo dječaka u raj i rekao mu je da je ondje mjesto za njega.

Napokon mu je pokazao i pakao. Tu je bila dječakova majka, pa je on stao moliti Krista:

— Smiluj joj se Gospodine!

Tada je Krist rekao dječaku, da isplete jako uže.

Dječak ga je odmah počeo plesti, pa kada je bilo gotovo, donio ga je Kristu.

— Ovo si uže spleo zato da spašiš svoju majku — rekao mu je Krist. — Izvuci je sada iz pakla!

Sin je spustio uže u pakao k majci, koja je tamo bila u gorućoj smoli. Uže nije gorjelo, jer je tako želio Krist.

Kada je dječak majku već skoro izvukao, izderala se ona na njega:

— Zar nisi, nevaljalče, mogao doći prije po mene?

U taj čas puklo je uže i grešnica se ponovo strovalila u pakleni ponor.

Krist napokon reče:

— Eto, ni ovdje nije mogla da zataji svoje srce. Zato neka trpi u paklu u sve vijeke.

(Ruska narodna priča)

Molitva mladog Bunjevca

*Maleno mi srce
živom vatrom bije,
u njemu se ljubav
k rodnoj grudi krije.*

*Dušom žarkom volim
naše ravni blage,
za koje me vežu
uspomene drage.*

*Bunjevac mi bačo
i Bunjevka nana,
stoput mi je mila
hrvatska nam grana.*

*I svako se veče
dragom Bogu molim,
da sačuva one
koje dušom volim.*

*Bože dobri, daj da
vedri budu dani,
Hrvatskoj i meni,
mom baći i nani!*

Aleksa Kokić

Omladinske narodne pisme

Znam pisama neznam ni koliko,
Sve o tebi i o meni diko.

*

Oj mladosti, alaj mi te žavo,
Sve što imam za tebe bi dao.

*

Garava sam, diki nemila sam,
Umit ću se, umilit ću mu se.

*

Na što meni na pendžeri cvieće?
Kad mi dika prid kuću neće.

*

Visok tanak, rumen kao ruža,
Taj se meni oko srca pruža.

*

Na pivanje domamit ću janje,
Al na ciku i janje i diku.

*

Oj moleru, moleru,
Moluj bilu maramu,
Na marami jednog momka
I ja sam divojka.

*

Naša kuća visoka,
A kapija još višlja,
Priskočit će moja dika,
Da je još tolika.

*

Sinoć ja i moj švaler,
Sili malo pod pendžer,
Kroz pendžer me nana više,
Jel ne voli milče.

*

Šta ću nane od muke,
Ja bi jila jabuke.

— Iđi ćeri pa naberi
Jabuka ne želi.

*

Šta da radim,
Kad se s dikom svadim?
Ruke širim,
Pa se š njim pomirim.

*

Cvataj ružo u jesen,
U proliće zimzelen,
U svid lita tri đurđina,
Ženi nane sina!

*

Šorom ide galija,
Nosi tunja i ora.
Slade tunje nek orasi,
Diko siroma si.

*

Ide jesen sazrijat će grožđe,
Mlogi će se okovat u gvožđe
Koji s momkom koji sa divojkom,
Više s momkom nego sa divojkom.

*

Mene nana za švalera kara,
Nek me kara kad mu nema para,
Svi ga kude, samo ga ja hvalim,
Svi nek viču, kad ga oči diču.

*

Vijolice ja bi tebe brala,
Samo nemam kome bi te dala.
Ja ću brati, u čašu mećati,
Pa će mojoj diki mirisati.

*

Noćom mi dragi dolazi,
S konjom mi cvieće pogazi,
Ta neka, neka nek gazi,
Samo nek češće dolazi.

Iz zbirke J. P. Jablanović

Pajo Kujundžić, pokretač „Danice“

O 25 godišnjici njegove smrti

Za vrijeme svjetskoga rata, kada su neprijateljski topovi uništili i zadnju nadu naših rodoljuba, 10 listopada 1915 ugasio se život Paje Kujundžića, ovoga poslije biskupa Antunovića najvećeg rodoljuba među bunjevačkim i šokačkim Hrvatima. U doba kada su naši vjekovni tlačitelji nastojali da svim svojim silama uguše ma i najmanju svijest u narodu, a u paklenoj namjeri da ga posve unište u moru tuđinstva, javlja se uzvišeni lik Paje Kujundžića, da upali ugašenu luč kojom će rasvijetliti put ka narodnoj prosvjeti.

Poslije prestanka Antunovićeve „Bunjevačke i šokačke vile“ i „Subotičkog Glasnika“ Kalora Milodanovića 1876, Bunjevci i Šokci nijesu imali nikakvih novina ni kalendara. Narod je ostao bez ikakve duševne hrane. Naši neprijatelji su se radovali. Olakšan im je bio rad u odnarođivanju našega puka. Antunovićeви učenici odmah su uočili ovu veliku opasnost. Sastajali su se i dogovarali kako da spase lađicu našega naroda u buri i oluji. Pop Pajo sazove 1883 godine svoje drugove na zajednički dogovor. Izložio im je da bi trebalo izdavati jedan kalendar za narod. To je najkorisnija knjiga, jer dopire do najsiromašnijih slojeva, a imaju ga imućnije i otmjenije kuće. „Ako smo, dakle, radi da nam kakova misao do sveg naroda dođe, pošaljimo ju putem kalendara i uspjet ćemo“, kaže pop Pajo svojim drugovima. Mijo Mandić zagovarao je novinu ili časopis. „Neka bude zalogaj, nek se zavraća samo i misečno u narod, obavistit će ga o onom što je najnužnije. Hoću novinu, da izvišćuje narod o događajima, ali što manju, što jeftiniju novinu, da ne bude teret ni suradnicima ni početničkoj našoj publici“, odgovori Mijo Mandić. Raspravljali su o ovim prijedlozima. Oba su bila dobra. Morali su brzo odlučiti, jer svaki je čas bio skup. Bilo je u pitanju opstojanje našega naroda. Prijedlog pop Paje mogao se brže i lakše ostvariti. Odluče, dakle, da će već za iduću godinu izdati „Danicu“. Kako je pop Pajo ovo zamislio i obrazložio svojim drugovima, tako je ovu zamisao i ostvario. God. 1883 u tiskari Šime Prčića izdao je „Danicu“ za 1884 godinu. Usvojili su kasnije i prijedlog Mije Mandića, pa je 15 siječnja 1884 god. izišao prvi broj „Nevena“. „Tako se porodi Neven i Danica, kao brat i sela iz jedne te isti zamisli: dvoriti narod, pobuđivat zanimanje za otmenijim svitom“.

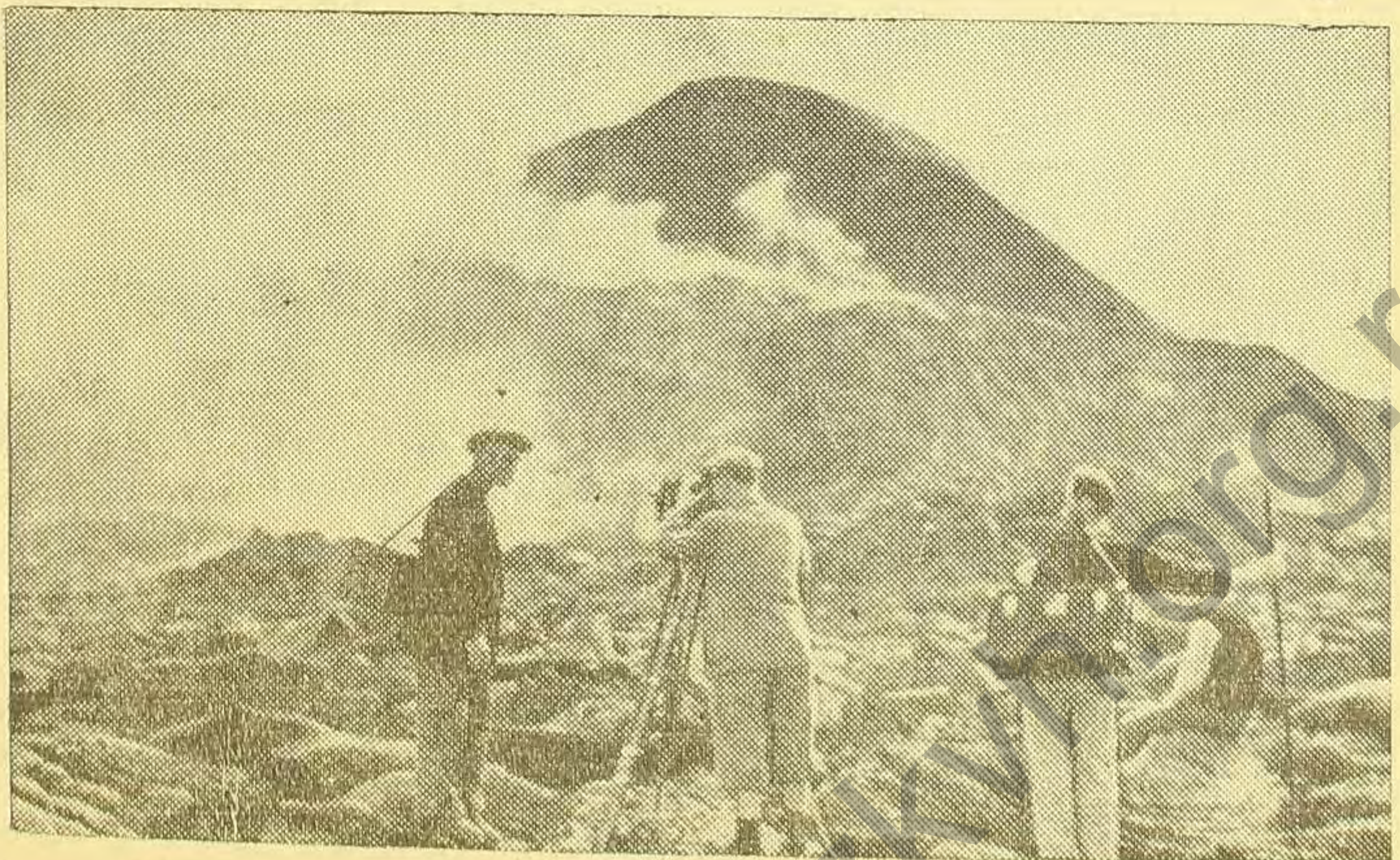
Izdavanje i uređivanje „Danice“ zasluga je Paje Kujundžića. Njegovi drugovi pisali su članke i pjesme. On ju uređivao a mnogo puta napisao i većinu članaka. Narod je svesrdno primio ovaj kalendar. Starije i mlađe sile okupile su se oko urednika pop Paje i svojom suradnjom pružale su svome narodu hranu i utjehu. Od 1884 godine „Danica“ je svake godine redovno dolazila rodu u pohode. Nije izlazila samo za vrijeme rata od 1915 do 1918. Godine 1919 izašla je u novoj opremi da navještava bunjevačkim i šokačkim Hrvatima zoru novoga dana. I sada izlazi redovno svake godine.

Pop Pajo okupio je oko „Danice“ sve svijesne rodoljube i učene sinove našega naroda. Svi su oni mnogo doprinijeli prosvjećivanju i napretku Bunjevaca i Šokaca. Prvi su suradnici bili: Stipan Grgić (Krunoslav), Stipan Mukić kantor, fra Robert Kauk, Mijo Mandić (Seljanin), fra Jese Kujundžić (Braško Brajanović), Fra Fabijan Peštalić, Ilija Kujundžić (Gromović), Ivan Evetović (Janko Kostalić), Ante-Mirosljub Evetović, fra Mladen Barbarić, Nikola Kujundžić (Tarkamen). Kasnije su pristupili u ovo narodno kolo: Staniša Neorčić, Ferdo Stražimir Kujundžić, Vladislav Ante Kujundžić, Rudolf Franjin Mađer, Lajčo Budanović, (Veco Labudić), Blaško Rajić i još mnogi drugi svijesni rodoljubi.

Pop Pajo imao je velike poteškoće oko izdavanja „Danice“. Vjerni su ga drugovi razumjeli i ustrajno pomagali. Njegovom zaslugom „Danica“ je zahvatila dubok korijen u narodu, jer je udahnuo u nju svu svoju rodoljubivu i kršćansku dušu. Ona je bila tješitelj naroda u teškim i crnim danima. U sigurnim je rukama ona i danas. Odvažno se i neustrašivo bori za krst časni i čestito ime bunjevačkih Hrvata. „Danica“ i nadalje ostaje nosilica narodne misli i kršćanskog naziranja o svijetu. U njoj ćemo i dalje čitati dvije glavne smjernice: Budi svijestan Hrvat! Budi kršćanin — katolik!

Takav kalendar je ures naše kuće, to je dika i ponos naš. A što ga imamo, zahvalimo našem nezaboravljenom Paji Kujundžiću!

Dr Matija Evetović

Vezuv, jedini vulkan u Evropi je ponovo proradio.

IZVJEŠTAJ O VII. RAZGOVORU

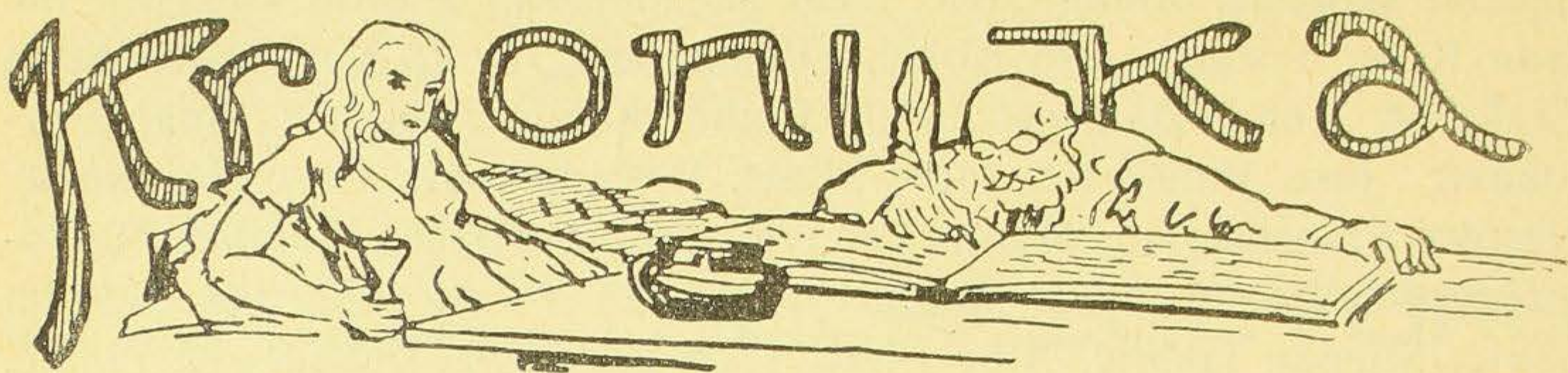
Humano prosvjetni odbor „Subotičke Matice“ je nastavljajući svoj zaslužni rad za napredak bačkih Hrvata 7. siječnja 1940. godine priredio veoma uspješni „Razgovor“ na kojem su bili prisutni:

Preuzv. g. Lajčo Budanović, subotički biskup, Blaško Rajić, generalni vikar, Antun Skenderović, papinski protonotar, dr Matija Evtović, predsjednik subotičkih crkvenih općina, dr Mihovil Katanec, dirigent Hrvatskog Pjevačkog Društva „Neven“, prof. Ivan Malagurski, predsjednik „Hrvatskih Kazališnih Dobrovoljaca“ u Subotici, te HPD „Neven“, Matej Jankač, dirigent Hrvatskog Crkvenog Pjevačkog Društva „Svete Cecilije“, dr Marko Kuntić, Miroslav Mažgon, Dragan Mrljak, direktor „Prve Hrvatske Štedionice“ u Subotici, Ante Vojnić-Tunić, direktor „Paulinuma“ i građanske škole sestara „Naše Gospe“, Josip Vuković Đido, hrvatski narodni zastupnik u Subotici, Mićo Skenderović, advokat, Andrija Kujundžić, zapovjednik gradske vatrogasne čete, dr Vojislav Ostrogonac, liječnik, Petar Pekić, hrvatski književnik i novinar, Ive Prčić, urednik izdanja „Subotičke Matice“, Josip Poljaković, prof. Mihovil Skenderović, Franjo Bertron, ešperuš, Ivan Lebović, sebešićki vikar, Lazar Križanović, bikovački vikar, Andrija Moullion, biskupski tajnik, Šime Francišković i supruga, Remija Marcikić, Ivan Skenderović, Veco Romić, školski upravitelj, Andrija Čakić, Remija Miljački, Ivan Topalić, bolnički duhovnik, Gavro Crnković, vikar na Đurđinu, Franjo Vujković, kustos „Subotičke Matice“, Ivan Kujundžić, gimnazijski vjeroučitelj, Marko Horvatski, Ignacije Pešut, Ento Ostrogonac, Ljudevit Vujković-Lamić, Grgo Kujundžić, Ante Pokornik, Martin Poljaković, Josip Mukić, Koloman Prčić, Martin Horvatski, gradski arhivar, Ivan Tolj, Marin Vakoš, cand. phil., Marin Šemudvarac, cand. phil., † Aleksandar Kokić, cand. phil., Marko Čović, cand. phil., Lajčo Dulić, dipl. pravnik, Jelena Vidaković, Amalija Vidaković, profesorica, Anka Vujković, cand. medicine, Franjo Par, ing. Bolto Dulić, Pere Rudić, Vinko Romić, upravitelj pučke škole na Tavankutu, Stjepan Vujković, Ivan Fister, predstavnice „Katoličkog Divojačkog Društva“ Centrale i Podružnica, Terezija Peić, Rumenka Baraković, Dano Vujković, Felo Vidaković, Franjo Bogešić, vjeroučitelj na subotičkim

pučkim školama, Antun Orčić, Lazo Skenderović, Stjepan Vujković, ml. Ivan Kokić i supr., Jašo Kokić, Stipan Bačić, Nesto Kujundžić, Matija Crnković, Antun Đurasević, Pere Rudić, Antun Pijuković, Anka Pavluković, Joso Vidaković, Mate Stipić, Petar Lebović, Petar Novaković, Nestika Francišković, Marija Lebović, Franjo Spajić, Katarina Matković, Antun Romić, Lazar Skenderović, Lazo Pećerić, Alojzije Milodanović, Stjepan Gabrić, Albe Prčić, Josip Sudarević, Đuka Rudić Vranić, Franjo Dulić, Cilika Prčić, Julka Andrašić, Anastazija Rudić, Geza Babijanović, Grgo Ledenski, Pajo Kovačević, Ruža i Mara Malagurski, Šime Romić i supr., Marko Ivković Ivandekić, Tona Kujundžić, Nikola Čović, Bolto Cvijanov, Jakov Romić, Josip Vujković Lamić, Miško Čović, Vide Šujić, Jakov Čović, Joka Šujić, Bela Ivanović, Pero Besedeš, Antun Milanković, Ivan Crnković, Gavro Sudarević, Srećko Perhač, Julije Buljovčić, Jelena Zomborčević, Mate Perčić, Pajo Jeramazović, Mićo Šarčević, Mijo Mandić, Kalman Neorčić, Veco Čović, Vojislav Vojnić Zelić, Bara Vojnić Z. rođ. Kujundžić, Stjepan Buljovčić i supr., Estera Šabić, Mićo Pletikosić, Pere Prčić, Geza Kovačević, Lazar Vukov, Marko Dulić, Jakov Katančić, Marko Pejić-Tukuljac, Lujza Malagurski, Lazar Rajčić, Ladislav Marković, Ivan Perčić, Ljudevit Pandžić, Veco Vidaković, Nikola Matković st., Antun Vuković, Albe Rajčić, Lozan Mihaljčević, Katica Antunović, Stana Križanović, Stana Milanković, Krištica Križanović, Julka Antunović, Katica Mihaljčević, Marija Antunović, Margica Mihaljčević, Paulina Skenderović, Ana Romić, Ilka Baraković, Terezija Kokić, Julka Kulić, Justina Gabrić, Katarina Čović, Tilka Vojnić-Purčar, Andrija Šarčević, Gustav Taubert, Josip Kujundžić, Julka Orčić, Vojislav Pešut, Ante Sekulić, Marko Ostrogonac, Ilka Dulić, Sive Zolnai, Stjepan Ognjanov, Franjo Antunović, Tome Antunović, Kala Antunović, Marko Vojnić, Bela Ostrogonac, Ante Pokornik, Beno Cvijanov, Bodo Poljaković, Vita Šokčić, Marija Šokčić, Jerko Šokčić, Sive Rajčić, Martin Poljaković, Grgo Skenderović, Ivana Stantić, Terezija Peić, te brojni članovi naših hrvatskih katoličkih društava iz Subotice i ostalih hrvatskih mjesta naše Bačke.

Program se odvijao ovim redom:

1. Molitva Bunjevaca, pjevao M. Vakoš.
2. Pozdravna riječ, presvj. B. Rajić.
3. A. Kokić: Tuga našeg šora u ljetno veče, recitovao P. Kulić.
4. Iz kulturne povijesti bačkih i baranjskih Hrvata, Dr M. Evetović.
5. Dijeljenje nagrade za temu „Hrvatstvo Bunjevaca“.
6. H. P. D. „Neven“ pjeva.

Pučka Kasina proširena. Najstarija bunjevačka ustanova Pučka Kasina kupila je u mjesecu listopadu 1939 godine jednu kuću, koja se nalazi tik do nje i proširila svoje društvene prostorije.

Akademija u čast bl. Nikole Tavilića. 14. studenog 1939 priređena je u gradskom kazalištu prva i jedina akademija u čast bl. Nikole Tavilića u Subotici. Akademija je vanredno lijepo uspjela i sigurno mnogo doprinijela širenju kulta ovog hrvatskog blaženika. Zasluga je to prof. Ivana Malagurskog.

Novinaš liječnik. Početkom mjeseca prosinca otvorio je svoju liječničku ordinaciju u Subotici Dr Ante Šokčić specijalista za uho, grlo i nos. On je koliko nam je poznato prvi Bunjevac, koji se posvetio toj struci.

Nastupi Z. H. K. D. Zbor Hrvatskih Kazališnih Dobrovoljaca u Subotici je tokom godine više puta iznenadio subotičku publiku svojim nastupima. Veći su bili kada su davali „Pastorka“ i „Posljednjeg Zrinjskog“. Kazalište je svakiput bilo prepuno.

Kolo Mladeži. Za Božić 1939 godine izišao je prvi broj omladinskog lista Kolo Mladeži. Pokrenuli su ga križari i križarice. List je na visini i pred ostalom hrvatskom omladinom dostojno zastupa Bunjevce i Šokce. Prigrlimo i mi svoju dragu omladinu i pomozimo je.

Presvj. g. Blaško Rajić počasni član Društva Svetog Jeronima. Na glavnoj skupštini društva Svetog Jeronima 29 veljače 1940 proglašen je počasnim članom istoga društva presvijetli g. Blaško Rajić, dugogodišnji povjerenik toga društva za ove krajeve.

Sabor bačkih i baranjskih Hrvata. Mjeseca ožujka 1940 trebao se u Subotici održati sabor bačkih i baranjskih Hrvata. Sve je bilo spremjeno, gosti su se već javili. Odziv je bio silan. U zadnji čas uslijedila je zabrana i sabor je bio odložen za ne zna se kada. Troškove oko pripremanja sabora je vlada nadoknadila.

Prva turneja. Od kako su naši predci došli u ove krajeve prviput su ove godine naši najmlađi, naši đaci — križari — napravili veliku turneju lijepom Hrvatskom, da je vide i upoznaju. Na putu su proveli dvije nedjelje. Vodio ih vjeroučitelj muške gimnazije u Subotici vlč. I. Kujundžić. Posjetili su: Zagreb, Plitvice, Split, Trogir, Dubrovnik i Sarajevo.

Ovo bilježimo, jer je jedinstveni poduhvat naše idealne omladine.

Dan hrvatske katoličke omladine. — 15 rujna 1940 godine priredili su križari i križarice iz cijele Bačke uz prisustvo ostalih katoličkih i hrvatskih društava veličanstveni omladinski dan u Somboru. Bilo je prisutno do 1400 omladinaca i

omladinki, koji su formirali vanredno lijepu povorku do crkve karmelitanaca. Poslije Sv. Mise držano je na trgu pred istom crkvom zborovanje na kojem su govorili vlč. Ante Kopunović, gđica Julka Orčić, stud. phil. i g. Ante Sekulić, stud. phil.

Sombor je na taj način dostojno proslavio 1300 godišnjicu prvih veza Hrvata sa Svetom Stolicom.

Križarički tečaj u Subotici. — Krajem mjeseca srpnja držale su križarice okupljene iz cijele države trodnevne duhovne vježbe i svoj tečaj u Subotici. To je prviput u povijesti križarske organizacije. Djevojaka je bilo do stopedeset na zatvorenim duhovnim vježbama a tako isto i na tečaju.

Komemorativna akademija u čast A. Kokića. Šest nedjelja poslije smrti našeg mladog i neprežaljenog pjesnika Alekse Kokića priredila je Hrvatska kulturna zajednica u gradskom kazalištu komemorativnu akademiju.

Akademija je uspjela u svakom pogledu.

Dva jubileja. Ove godine (1940) slave dva naša najstarija omladinska društva svoje jubileje. Katoličko divojačko društvo slavi svoj trideset godišnji jubilej, a Bunjevačko momačko kolo dvadesetgodišnji.

Obadva društva imaju lijepih zasluga za našu omladinu, pa im i

uredništvo Subotičke Danice želi u daljnjem životu još ljepši razvoj.

Prosvjetni fond „Aleksa Kokić“. Odavno smo već naglašavali da mi nemamo dovoljan broj naše inteligencije koja bi ozbiljno shvatila naše narodne potrebe, za njih se svojski založila i radila bez računa. Ove godine smo žalosno morali konstatirati da nemamo ni učitelja ni profesora onoliko koliko bi nam to trebalo. Hrvatska kulturna zajednica u Subotici pokrenula je akciju da se osnuje jedan prosvjetni fond, koji je nazvan imenom našeg pjesnika Alekse Kokića, a iz kojeg će se fonda školovati naša siromašna djeca, u prvom redu oni koji će učiti za učitelje i profesore.

Fond je osnovan i dužnost je svakog svijesnog bačkog Hrvata da fond pomogne koliko mu je najviše moguće.

Odlazak prof. Ivana Malagurskog. 5. XI. 1940 održana je u Hrvatskom prosvjetnom domu u Subotici oproštajna večera u čast našeg ponajboljeg kulturnog radnika profesora Ivana Malagurskog, koji je sa službom prešao u Zagreb. Na večeri su bili delegati svih naših društava i njegovi lični prijatelji.

Rastanak sa profesorom Malagurskim bio je vrlo dirljiv. Njegovim odlaskom izgubili smo mnogo i preostaje nam da se tješimo da će nas on i iz Zagreba pomagati.

PORUKE UREDNIŠTVA

Svim suradnicima najtoplija hvala na poslanoj suradnji. Hvala starijima, hvala i onima najmlađima.

Lanjske godine je Uredništvo najavilo neke veće reforme u „Subotičkoj Danici“, ali nas je u tom pomela smrt najagilnijeg suradnika Alekse Kokića.

Do sada smo uvijek tražili suradnju od naših starih suradnika, a sada idemo i dalje, pa ih molimo da traže nove suradnike. Tako će naša Danica napredovati na dobro našeg naroda. To je želja nas sviju.

Uz iskren hrvatski katolički pozdrav — **Uredništvo.**

Ne zanima ga.

Kad je učitelj govorio o stvaranju svijeta prekine ga jedan đak:

Đak: Moj otac veli da mi potječemo od majmuna!

Učitelj: Nas tvoji obiteljski odnošaji i prošlost ne zanimaju.

Zamisli si...

— Zamisli si jednom krasnu užinu: čorba, riba, meso, krompir, varivo, poslastice, sir, voće, vino, cigarete i kava pa sve to za dinar!

— Kolosalno! A gde je to?

— Nema, brate, toga. Ali zamisli si...

Udvornost.

Sin: Tata, što je to udvornost?

Otac: Ako ljudima govoriš protivno od onoga što misliš.

Kod liječnika.

Liječnik: Vaše kašljanje mi se ni malo ne sviđa.

Bolesnik: Drukčije ne znam, gospodine doktore.

Što bi voljela.

Pitali babu da li bi voljela smokava ili zgodna momka. Ona odgovori: „Šta će mi, dico moja, čmokve, kad nemam đubi!“

Poskupilo.

Domaćica: Pošto trešnje, čiko?

On: Četiri dinara kila.

Ona: Kako? Prošle nedjelje su bile samo dva.

On: E, pa onda je još u njima bio samo jedan crv, a sad su već dva.

Zadnja želja.

— Koju želju hoćeš još da ti ispunimo? — upita sudac osuđenika na vješala.

Osuđenik: Molim jednu čašu piva. Kad su mu dali pivo, on stane duhati pjenu sa piva.

— Šta to radiš? — upitaju ga.

— Pa, eto, još pokojna majka me učila da se od toga dobija tuberkuloza.

Od njega neće naučiti.

Učitelj đaku koji ne zna odgovoriti na postavljeno pitanje: „Šta gledaš tako u mene, već gledaj na tablu. Od mene nećeš ni tako ništa naučiti.“

Smiješno.

Vjeroučitelj: „Djeco, duh je biće koje nema tijela. Upamtite dobro! Zašto se ti Tuna smiješ?“

Tuna: „To mora biti vrlo smiješno, kad glava stoji odmah na nogama!“

Tri kaplje u vodi.

Obolio Miško pa mu došao liječnik, da ga pregleda. Poslije pregleda napiše recept, te mu da i reče da će od propisanoga lijeka uzimati tri kaplje u vodi svaka tri sata.

Sutradan dođe liječnik i zateče Miška gdje sjedi u jednom velikom buretu vode i uzima „tri kaplje u vodi“.

Slijepac koji vidi.

Slijepi prosjak koji je baš dobio dinar: Hvala, dobri gospodine! Velika hvala! Još kad ste izlazili iz one radnje ja sam vidio da ste dobra duša.

Ne pogađa.

— Gdje vas boli?

— Na zatiljku.

— Da, da, to su sigurno živci krivi!

— A jok, stara mi je razbila bocu o glavu.

Junak.

— Slušaj, Mato, ja sam svaki dan deblji, pa se bojim kapi.

— Ti si kukavica! Ja se ne bojim ni litre!

Ko je mudriji.

Bolesnik: Jučer sam, gospodine doktore, bio ne znam gdje i najedamput me uhvati ne znam šta i sada mi je ne znam kako.

Liječnik daje recept pa reče: Podite u apoteku ne znam koju, kupite u njoj ne znam šta, uzimajte to ne znam koliko puta i bit će vam bolje ne znam kada.

Najveća vodena snaga.

Profesor pita đaka: „Koja je najveća vodena snaga poznata čovjeku?“

Đak: Ženske suze.

Uljudan je i profesor.

— Gospodine profesore, ručak čeka na vas.

Profesor: — Dobro, neka sjedne, odmah ću biti gotov.

Profesor: Kako se zovete?

Kandidat: N. N.

— Odakle ste?

— Iz Bukovice.

— No, a što se tako bez razloga smijete?

— Pa veseo sam, što sam tako dobro odgovorio već na dva pitanja.

Sunce ili mjesec?

Profesor: Prošli smo put govorili o zvijezdama, suncu i mjesecu. No, što misliš, Dragane, da li je za nas važnije sunce ili mjesec.

— Mjesec!

— Mjesec? A zašto baš mjesec!

— Zato jer nam mjesec svijetli po noći, a po danu se vidi i kad nema sunca.

*

Gost (u kolodvorskoj restauraciji): Zašto dajete tako male porcije?

Konobar: Da ne biste zakasnili na vlak.

*

Supruga mužu koji je bio profesor: Jesen već dolazi.

Profesor zadubljen u spise. Recite mu, neka dođe sutra, danas nemam vremena.

Osjetljivi Kinez. Kineza osudili na vješala. Zamoli da bi odgodili vješanje.

— „A zašto?“ zapita sudac.

— „Boli me grlo, pa se bojim da će mi biti gore“.

*

Liječnik: Moj gospodine, ako hoćete da ozdravite, vi se morate mnogo više kretati.

Bolesnik (u čudu): Pa za Boga, ja se dosta krećem.

Liječnik: A šta ste po zanimanju?

Bolesnik: Listonoša (poštar).

*

— Kako ti to shvaćaš Mišo,
— upita učitelj tumačeći bibliju,
— neka u znoju svoga lica jede svoj kruh! — Neka dotle jede,
— veli Miša, — dok se ne znoji.

*

Profesor: Je li gosp. doktor kod kuće?

Služavka: Žalim već 3 dana počiva u zemlji.

Profesor: E, onda neću smetati.

Mali Pero (donio učitelju na dar dva pileta): „Otac vas lijepo pozdravlja i šalje vam to na dar.“

Učitelj: „Dar? Zar nije to previše?“

Pero: „To je i mama kazala, ali onda je otac rekao:

— Samo pošalji dva — starom lakomcu nije nikad dosta“.

*

Liječnik: Evo pregledao sam Vašu desnu nogu, no nisam našao ništa posebno: ako vas boli, to je od starosti.

Bolesnik: Pa, molim Vas, lijeva je jednako stara pa ne boli.

*

Tat (lopov). Crnac spavao u svojoj siromašnoj kolibici. Najednom začuje štropot. U svjetlu mjesečevu, koje je prodiralo kroz brojne rupe u zidu, opazi tata, kako se okolo šulja i traži:

— Ha, ha, baš si pametan! Ja nemogu po danu ništa u kolibici naći, a kako ćeš ti po noći?

Preko dvadeset godina služe bačkim Hrvatima — Bunjevcima i Šokcima — i brane njihova prava, njihov jezik i narodne običaje

„Subotičke novine“

Svaki svijestan bački Hrvat za uzvrat kupuje i pretplaćuje se na naš jedini list

„Subotičke novine“

Sajmovi-vašari u Jugoslaviji

(Na području novosadske Trg.-indust. i Zanatske Komore)

Po najnovijem propisu.

- Ada 19 marta, 10 aug. i 25 okt.
 Apatin 1 maja i 1 oktobra.
 B. Palanka 30 marta, 1 i 2 maja, 30 jula, 1 i 2 oktobra.
 B. Topola 18 apr. 13 jula, 20 aug. i 4 oktobra.
 B. Brestovac 1 nedjelje mjeseca maja svake godine.
 B. Petrovac 11 marta, 13 maja, 26 aug. i 11 novembra.
 B. Gradište 22 maja i 20 augusta.
 B. Petrovoselo 8 maja, 30 aug. i 1 novembra.
 Bač 21 maja i 8 septembra.
 Bajmok 24 maja, 17 aug. i 11 nov.
 Bezdan 15 marta, 16 juna, 29 sept. i 19 novembra.
 Budisava 15 jula.
 Crvenka ponedjeljkom poslije 26 augusta svake godine.
 Čantavir 2 febr. 1 maja i 24 sept.
 Čerević 24 jula.
 Čurug 4 marta, 1 juna i 6 oktobra.
 Despot sv. Ivan 23 marta, 5 jula, i 18 oktobra.
 Erdevik 7 apr. 7 jula, 27 sept. 27 okt.
 Feketić 15 maja, 15 aug. i 31 okt.
 Gložan 25 maja i 15 oktobra.
 Golubinci 20 maja i 6 septembra.
 Gornji Kovilj 7 apr. 7 juna, i 21 sept.
 Gospođinci 25 augusta.
 Horgoš 12 marta, 23 juna, i 11 okt.
 Ilok 24 apr. 13 juna, 2 aug. 23 okt. i 25 novembra.
 Irig 2 dana pred Teodorovu subotu 2 dana pred pravoslavne Duhove na dan 26 augusta.
 Kucura 2 oktobra.
 Kula u sub. pred 29 apr. u sub. pred 24 juna, u sub. pred 6 aug. u sub. pred 15 oktobra.
 Mali Idoš 23 maja i 5 septembra.
 Martonoš 8 juna i 12 septembra.
 Mol 30 maja i 30 septembra.
 Novi Sad 22 i 23 marta, 10 i 11 maja, 9 i 10 aug. 11 i 12 okt.
 N. Sivac 3 apr. 10 juna i 23 sept.
 N. Vrbas 28 marta i 12 septembra.
 Odžaci 6 apr. 11 juna i 28 sept.
 Pačir 6 maja i 18 septembra.
 Pašićevo 19 jula i 27 oktobra.
 Pivnice nedjeljom poslije 20 apr. i u nedjelju poslije 22 oktobra.
 Ruski Krstur u ponedjeljak poslije 14 juna svake godine.
 Sekić 17 juna i 27 septembra.
 Senta 26 marta, 22 juna, 17 aug. i 19 novembra.
 Sombor 25 marta, 30 maja, 28 aug. i 25 novembra.
 Subotica 24 febr. 16 maja, 8 sept. 28 okt. ako datum ne pada u nedjelju, onda pred datum u nedjelju biva sajam i 29 juna na datum.
 Srbobran 12 marta, 28 jula, 20 sept. i 10 novembra.
 Srem. Karlovci 2, 3 i 4 dec. svake godine.
 Stanišić 12 apr. i 4 oktobra.
 Stara Kanjiža 1 marta, 24 maja, 30 aug. i 8 novembra.
 St. Moravica 19 marta, 29 juna i 2 novembra.
 St. Pazova 31 jula i 30 oktobra.
 St. Bečej 8 apr. 5 jula i 17 okt.
 St. Futog 29 marta, 16 aug. i 1 nov.
 St. Vrbas 18 juna, 6 aug. i 22 okt.
 Sv. Miletić 7 maja i 20 oktobra.
 Šaj. sv. Ivan 10 marta i 10 juna.
 Temerin 5 maja i 4 septembra.
 Titel 6 apr. 22 aug. i 20 oktobra.
 Torža u nedjelju poslije 2 oktobra.
 Tovariševo 1 aprila i 13 oktobra.
 Turija 22 apr. 13 aug. i 25 okt.
 Žabalj 15 apr. 20 juna, 29 sept. i 15 novembra.

**(U ostalim mjestima
bivše Vojvodine).**

Alibunar (Banat) 15 marta, 15 maja, 15 aug. i 15 oktobra.
Banatsko Arandjelovo 4 oktobra.
Banatski Gaj 1 maja i 7 nov.
Banatsko Novoselo pred pravosl. Đurđevo i pravosl. Preobraženje u subotu.
Bašaid (Banat) 27—28 febr. 9—10 maja 11 i 12 septembra.
Bavanište 28 febr. i 20 novembra.
Begej sv. Đurađ 15 apr. 15 juna, 20 sept. pred dat. u nedjelju.
Bela Crkva 5—6 marta, 21 juna, 18—19 aug. i 18—19 oktobra.
Beli Manastir 10 jan. 25 febr. 10 apr. 30 juna, 20 aug. 15 okt. pred dat. u ponedjeljak.
Beodra 6 maja, 6 sept. i 1 nov.
Boka (Banat) 25—26 marta, 9—10 sept. 1—2 novembra.
Branjina 2 marta, 17 apr. 14 sept. i 14 decembra.
Branjin-Vrh 2 febr. 8 juna, 5 aug. i 15 novembra.
Crepaja 4 apr. i 8 septembra.
Crna Bara 15 febr. 15 aprila i 15 oktobra.
Čenej 24 maja, 20 aug. i 22 okt.
Čoka 12 jan. 3 apr. 22 maja i 29 septembra.
Darda 27 marta, 18 maja, 24 aug. i 2 novembra.
Debeljača iza 18 marta i pred 15 novembra u petak i subotu.
Deliblato 4—6 aprila i 8—10 septembra.
Dobrica 6 maja i 1—2 septembra.
Draž 25 jan. 25 apr. 26 aug. i 2 novembra.
Gudurica (Banat) maja i oktobra u prvi utorak.
Hajdučica u nedjelju između 20 i 31 augusta.
Ilandža marta, juna, sept. i nov. u zadnju subotu.

Itebej (Stari i novi) 24 aprila i 16 oktobra.
Jarkovac 4 apr. 21 juna, 19 aug. i 25 oktobra.
Jaša Tomić 25 marta, 29 juna, 30 aug. i 26 oktobra.
Karanac 25 marta i 10 oktobra.
Kneževi Vinogradi 24 jan. 4 maja, 15 aug. i 25 novembra.
Konak 20 marta, 21 juna i 20 sept.
Kovačica 1—2 apr. i 1—2 okt.
Kovin 17 marta, 4 maja i 6 sept.
Kumane 17 apr. 30 jula i 28 sept.
Lug nedjelja 24 apr. u ponedjeljak i prvog ponedjeljka oktobra.
Margitica treći dan Duhova i 8 nov.
Mariolana 15 marta, 15 juna, 15 sept. i 15 novembra.
Melenci 6 juna, 27 augusta, 7 novembra.
Mokrin 13 febr. 20 maja, 26 aug. pred dat. u četvrtu sub. i nedj.
Mramorak 29--31 mart. i 28--29 aug.
Ninčićevo 16 maja i 16 septembra.
Nova Kanjiža 29 apr. 1 aug. i 1 nov.
Novi Bečej 25 marta 17 aug. i 3 okt.
Novoselo 16 maja i 20 augusta.
Omoljica 18 augusta.
Padina prvog četvrtka apr. i okt.
Pančevo u četvrtak pred 22 apr. 9 jula i 18 septembra.
Perlez pred 15 marta, 27 juna i 2 novembra u subotu i nedjelju.
Potiski sv. Nikola 1 apr. i 1 okt.
Samos 15 maja i 13 oktobra.
Sarča 15 marta i 15 septembra.
Sečanj 22 apr. 12 juna i 18 okt.
Skorenovac i juna i 28 septembra.
Srpska Crnja 30 marta, 20 jula, 8 oktobra i 1 decembra.
Suza 21 febr. 23 maja, 12 sept. i 12 decembra.
Šupljana 5 apr. i 6 septembra.
Uljma 1 marta, 15 maja, 15 aug. i 15 decembra.
Vel. Bečkerek 1 marta, 10 apr. 25 maja, 17 aug. 12 okt. i 23 nov.

Vel. Kikinda 25 febr. 24 apr. 24 juna, 20 sept. i 1 decembra.
 Vel. i Mali Torak 25 marta, 5 jula i 10 septembra.
 Vranjevo 13 maja, 13 jula i 30 okt.
 Vršac po srp. kalendaru pred sv. Savu, Cvjetnicu, sv. Iliju i sv. Luku u četvrtak.
 Zmajevac 14 febr. 4 apr. 6 jula i 26 oktobra.

(U Hrvatskoj i Slavoniji).

Andrijevcı 5 maja i 28 augusta.
 Babina greda 21 apr. i 7 aug.
 Bapska-Novak 20 apr. prvi i treći dan po Tijelovu 6, 7. i 8 sept.
 Bakar 13 do 15 jula i 20 nov.
 Bizovac 10 jan. 19 marta, 1 juna i 20 septembra.
 Bjelovar 17 apr. 19 maja, 17 sept. i 20 oktobra.
 Bosiljevo 19 marta utorak po Uskrsu, utorak po Spasovu, ponedjeljak po Vidovu, 26 jula, 24 aug. 14 sept. i 15 oktobra.
 Brod-Moravice 25 marta, 10 maja 16 aug. i 15 nov. marveni.
 Brod na Kupi 19 marta i 23 apr.
 Brod na Savi tri dana pred pravosl. Blagovijest, tri dana pred Sv. Trojstvo, tri dana pred Porciunkulu, 22 nov. marveni.
 Brod na Sutli 24 febr. 22 marta, 19 apr. 17 maja, 25 juna, 13 jula 24 aug. 14 sept. i 30 nov.
 Bršadin 10 apr. 18 jula i 21 nov.
 Cernik godišnji na dan sv. Linarte, prva nedjelja po rimo kat. Spasovu, 29 juna i 6 novembra.
 Crikvenica 15 jan. 15 aug. i prvu nedjelju po Uskrsu.
 Čazma 8 marta, 20 apr. 23 jula, 3 aug. prvoga ponedjeljka poslije sv. Triju Kralja, prvog utorka po Duhovima, prvog ponedjeljka po sv. Kati i 23 oktobra.

Čepin 8 apr., na drugi dan Duhova, 9 sept. i 11 novembra marveni.

Dalj 14 febr. 5 maja i 30 okt.

Daruvar u subotu pred pravosl. Bijelu nedjelju, 1 apr. u subotu po pravosl. Spasovu, 27 juna, 26 jula, 11 aug. u ponedj. po rimo kat. Maloj Gospi i 31 okt.

Donja Stubica u sub. pred Pokladama, u subotu pred prvom kvatrenom nedj. u subotu pred Cvjetnicom, u subotu pred drugom kvatrenom nedjeljom na dan poslije Petrova, na dan sv. Lovrinca, u subotu pred anđeoskom nedjeljom, u subotu pred trećom kvatrenom nedjeljom, u sub. pred sv. Terezijom, u sub. pred adventskom nedj. u sub. pred četvrtom kvatrenom nedj.

Donji Miholjac tri dana prije sv. Valenta, tri dana prije Cvjetne nedjelje. Četvrtak onoga tjedna, u kojoj pada dan sv. Kilijana, tri dana prije sv. Mihajla, t j. 26 sept. marveni sajmovi.

Đakovo 20, 21 i 22 jan. 24 jula, 26, 27 i 28 oktobra.

Erdevik 7, 8 i 9 aprila, 7 i 8 juna, 27, 28 i 29 sept. 27 i 28 okt.

Feričanci 18 i 19 marta, 5 dana prije Duhova na duhovsku nedjelju, 19 aug. prva nedj. iza sv. Stjepana kralja, 27 okt. 1 nov.

Garešnica 3 jula, na trojački rimo kat. utorak, u ponedjeljak po anđeoskoj nedjeli i 28 oktobra.

Golubinci 20 maja, 6 sept. i 23 okt.

Grubišnopolje 20 marta, 4 okt. osmi dan po rimo kat. Spasovu, 10 apr. i na dan poslije Imena Marijina u sept. i 16 dec. marv.

Ilok 20 apr. 13 juna, 2 aug. i 23 okt.

Indjija 16 febr. 22, 23 i 24 apr. 1, 2 i 3 juna, 19 aug. 26, 27 i 28 sept. 17, 18 i 19 decembra.

- Irig dva dana prije pravosl. Teodora, u petak prije pravosl. Duhova, 26, 27 i 28 augusta.
- Ivanić-Grad 7 jan. 15 febr. 12 marta, 24 apr. 15 maja, 30 juna, 12 jula, 29 aug. 22 sept. 4 okt. 6 nov. i 21 dec. Ako sajam pada u nedjelju ili na državni blagdan, onda se drži slijedeći dan.
- Ivankovo 14 febr. 10 juna, 14 sept. i 11 novembra.
- Jasenovački Jablanac 2 augusta robom.
- Jastrebarsko 7 jan. utorak poslije Duhova, ponedjeljak po Škapularu, 9 sept. i 7 decembra.
- Karlovac na Miholjice, na Vidovo, 15 juna, na Jakovo 25 jula, na Miholje, 29 sept. na Tomi-nje, 21 decembra.
- Klenak drugi i treći dan pravosl. Uskrsa, drugi i treći dan pravosl. Duhova, na pravosl. Petrov dan 12 jula.
- Koprivnica 3 febr. 27 marta 4 maja, 2 jula, 28 okt. i 7 dec.
- Kostajnica 19 marta, 26 jula, 21 sept. i 21 novembra.
- Krapina 3 febr. 19 marta, 15 i 16 maja, 27 juna, ponedj. po Škapularu, ponedj. po Preobraženju, ponedj. po Imenu Marije, na Miholje, na Martinje, na Nikolinje.
- Križevci 20 jan. 14 febr. u ponedj. po Cvjetnici, 3 maja, trojački utorak, 27 juna, 18 jula, 2 aug. 28 aug. 14 sept. 18 okt. 11 nov. i ponedj. prije Božića.
- Kukujevcima dva dana prije svetog Trojstva i na sv. Trojstvo, 20 jula i 16 oktobra.
- Kutina 4 maja, prvu srijedu po sv. Petru i Pavlu i prvu srijedu po sv. Klari.
- Laćarak 24 i 25 jula.
- Lepoglava 26 marta i 14 oktobra.
- Ličko Petrovo selo 13 jula.
- Lipik-Buč 2 febr. 6 maja i 4 oktobra.
- Lipovljani 19 marta, 25 aprila, 8 juna, 30 aug. 15 okt. i 8 decembra.
- Marija Bistrica u ponedj. po Đurđevu, u četvrt. po bijeloj nedj. na duhovski ponedj., u ponedj. po Tijelovu, na dan lica Božjega, na dan iza Male Gospe, na dan poslije Sviju Svetih, u ponedjeljak po sv. Katarini.
- Mitrovica 20, 21 i 22 marta, 4, 5 i 6 maja, 26 i 27 juna, 31 jula, 1 i 2 aug. 19, 20 i 21 sept. 29, 30 i 31 oktobra.
- Morović 5 i 6 jula, 13, 14 i 15 aug.
- Našice 5 i 10 marta, 8 i 13 juna, 10 i 15 aug. 25 i 30 nov.
- Nova Gradiška 25 marta, 21 aug. 1 nov. na pravosl. Duhove.
- Novi Slankamen 17, 18 i 19 marta, 16, 17 i 18 oktobra.
- Novska 20 jan. 25 marta, 15 juna, i 28 oktobra.
- Nuštar 29 jan. 11 marta, 19 apr. u četvrt. prije rimo kat. Duhova, 23 jula, 24 aug. i 4 novembra.
- Osijek 16 i 17 jan. 22 i 23 apr. 31 maja, 1 juna, 18 i 19 jula, 1 i 17 okt. 23 i 24 novembra.
- Pakrac 2 jan. drugi dan pravosl. Duhova, 2 aug. i 21 septembra.
- Podravska Moslavina 10 jan. 1 marta, tri dana prije Male Gospe i 18 okt. marveni.
- Požega u jan. 8 dana pred Antunovo u koliko je taj dan nedj. onda u ponedj., u ponedj. pred Cvjetnicu, u ponedj. pred Duhove. 8 dana pred sv. Lovrinca u augustu, u koliko je taj dan nedj. onda u ponedj. 8 dana pred Tereziju u koliko je taj

dan nedjelja onda u ponedjeljak.

Sve marveni.

Ruma 12 febr. 23 aprila, 11 juna, na pravosl. Petrov dan, 10 okt. i 19 novembra.

Samobor 14 febr. 19 marta, 22 maja, 28 jula, 10 aug. 21 dec.

Sesvete 11 marta, 25 maja, 22 jula i 2 novembra.

Sisak 3 maja, na Spasovo, 14 sept. i 19 novembra.

Slatina 18 i 19 marta, 9 jula, 31 aug. i 16 dec. marveni.

Stara Gradiška 16 augusta, i 29 septembra.

Stara Pazova 31 jula i 30 okt.

Stari Mikanovci 1 apr. 9 febr. 20 maja, 21 sept. marveni.

Stari Slankamen 27, 28 i 29 juna.

Staro Topolje 30 juna marveni.

Sv. Ivan Zelina 26 marta na Vel.

Četvr. dan po Spasovu, dan po Tijelovu, 25 juna, 27 jula, 14 augusta, 7 septembra i 20 novembra.

Sveti Ivan Žabno 11 jan. 8 febr.

1 marta, 15 apr. 16 maja 24 juna, 6 jula, 25 aug. 23 sept, 11 okt. 22 nov. i 30 dec. Ako je koji od tih dana nedjelja, sajam se drži u ponedjeljak.

Šid 10, 11 i 12 febr. 17, 18 i 19 marta, 30 i 31 okt. 1 nov. 10, 11, 12 i 13 decembra.

Širokopolje 12 marta, 28 septembra.

Tovarnik 25 marta, 15 juna 22 i 23 aug. i 20 septembra.

Valpovo 21 febr. 5 maja, 21 juna, 21 augusta i 5 decembra marveni.

Varaždin 21 jan. 18 febr. dan iza gluhe nedjelje i 24 apr. 20 maja, 24 juna, 25 jula 25 aug. 18 sept. 10 okt. 6 novembra i 21 decembra.

Vinkovci 30 31 jan. 13, 14, 15 i 16 maja, 3, 4, 5 i 6 augusta, i 29 oktobra.

Virje 20 jan. 4 apr. 1 maja, 21 juna, 25 jula, 18 aug. 21 septembra i 11 novembra.

Virovitica 2 jan. 24 i 29 marta i 27 aprila.

Vrpolje 6 jan. 11 febr. 24 juna i 5 novembra.

Vukovar 1 marta, 29 i 30 apr. 1 maja, 22, 23 i 24 juna. 13 i 14 sept. 13, 14 i 15 novembra.

Zabok 23 febr. 21 maja 6 aug. i 25 novembra.

Zagreb Cvjetni u četvrt. prije Cvjetnice, Markovski 26 aprila, 18 maja, 27 juna, Margaretski 13 jula, Kraljevski 21 aug. Šimunski 28 okt. Nikolinjski 9 dec.

Zemun 11, 12 i 13 maja, 13, 14 i 15 aug. 25, 26 i 27 septembra.

Županja 1 febr. i 26 aug. marveni.

Subotičke Novine

Uredništvo i uprava:
Paje Kujundžića ulica broj 9.
Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik i izdavač:
Blaško Rajić, Beogradski put 52.

Izlaze petkom.
Pretplata:
Godišnje 40 D. Polugodišnje 20 D.

Prosvjeta

Prosvjeta je ideal čovječanstva. Bez pretjeravanja smijemo reći, da je ono od uvijek težilo za njom i uz najveće žrtve.

Kroz davno i tamno doba starog vijeka ukazuje nam se ona kao sveti zaklad, do kojeg samo izabrani dolaze. Polako se ona spušta sa svojih visina. Još je u srednjem vijeku teško, vrlo teško steći svu prosvjetnu rutinu svog doba. I ako su škole rasadišta prosvjete, stale zauzimati odlično mjesto u životu naroda, opet se još nikako ne može govoriti o općoj narodnoj prosvjeti u pojedinim zemljama. Do toga je došlo vrlo kasno.

Novo je doba snažnim zamahom pomaklo naprijed opću narodnu prosvjetu. Omogućilo je svim slojevima, da se upute u počela znanja i umjenja. Pobrинуlo se i za one, koji su na tom

putu težili za daljnjim, višim i svestranijim napretkom. Otvorilo je tako izvore onog silnog prosvjetnog napretka, kojemu u povijesti ljudskog roda nema para.

Danas svi govore o prosvjeti. Ona je danas isto tako idol čovječanstva, kao što je bila kroz daleka stoljeća njegovog laganog napredovanja.

Stoljeća su prohujala dok je postala općom potrebom. Danas za njom žedaju najširi slojevi.

Neiskazan je njezin utjecaj na život. I zato je od neiskazane važnosti, kako se unosi među narod isto tako, kao što je od velike znamenitosti, tko je unosi.

Duh, kojim je narodna prosvjeta zadahnuta, daje nedvoumno razumjeti, kakovim duhom diše i sam narod.